הוצאת שטיבל

ל. נ. טולסטוי

אַנָה קָרֶינִינָה

תרגם

י. א. טריווש

ספר ראשון

וַרשה, תרפ"א

רומן בשמונה חלקים

מאת

ל. נ. טולסטוי

תרגם

י. א. טריווש

ספר ראשון

מהדורה שניה

הוצאת אברהם יוסף שטיבל

וַרשה, תרפ"א

ANNA KARENINA □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ L. N. TOŁSTOJA
PRZEŁOŻYŁ: I. A. TRYWUSZ □ □
□ □ □ WYDAWNICTWO-SZTYBEL
WARASZWA, 1921. □ □ □ □ □ □

DRUKARNIA I. HENDLERA □ □ □
□ □ □ □ WARSZAWA, DŁUGA 26.

אנה קרינינה

(משנת 1873 עד שנת 1876)

ספר ראשון

חלק ראשון

לִי נָקָם וְשִׁלֵּם.

א.

כל הבתים הברוכים דומים זה לזה, וכל בית שאין הברכה שורה בו צרותיו משונות משל חברו.

בבית האובלונסקים רבה העזובה והמבוכה. לאם הבנים נודע, כי בעלה התנה אהבים עם הצרפתית, שהיתה קידם לזה מורה-אומנת בביתם, ואז הודיעה האשה לבעלה, כי לא תוכל עוד לשבת אתו בבית אחד. אותו המצב נמשך זה היום השלישי ויהי לדאבון נפש מורגש מאד גם לו ולה בעצמם, גם לכל בני הבית ומשרתיו. כל בני הבית ומשרתיו הרגישו, כי אין טעם בישיבה זו שהם יושבים יחדיו, וכי האורחים המזדמנים לאחד הפונדקאות המצוים בכל מקום, קשירים זה בזה יותר מהם, מבני ביתם ומשרתיהם של האובלונסקים. היא לא יצאה מחדריה; הוא לא היה בביתו זה היום השלישי; הילדים רצו הנה והנה בכל הבית כתועים בדרך; המורה האנגלית התקוטטה עם המומנה על הכלכלה ותכתוב פתקה לרעותה ותבקש מאתה למציא לה מקום אחר; הטבח הלך לו עוד אתמול בשעת סעודת הצהרים; המבשלת הפשוטה והרכב בקשו את פטוריהם.

ביום השלישי אחרי התגלע הריב הקיץ הנסיך סטיפן ארקדיביץ אובלונסקי — המכונה בספירות הגבוהות שלו סטיבה — בשעה שהיה דרכו להקיץ, בשמינה שעות בבוקר, לא בחדר משכב אשתו, כי אם בחדר עבודתו, על דרגש סאפיאן. הוא הפך את גופו הבריא והמפונק על נוצות

הנחושת שבדרגש, כאילו רצה לשוב להרדם לזמן רב, ויחבק בחזקה את הכר מצדו השני וילחץ אליו בלחיו; אך פתאום נתר ממקומו וישב על הדרגש ויפקח את עיניו.

„כן, כן, איך היתה זאת? שאל בלבו, בזכרו את חלומו. איך היתה זאת? כן הוא, אַלבין עשה משתה בדרמשטדט; לא, לא בדרמשטדט, כי אם באחד המקומות שבאמריקה. כן הוא, אך באותו מעשה היתה דרמשטדט באמריקה. כן הוא, אַלבין עשה משתה על שולחנות של זכוכית, כן, והשולחנות שרו: Il mio tesoro, גם לא Il mio tesoro, כי אם נגון טוב מזה, ואיזו בקבוקים קטנים, שהיו באותה שעה גם נשים", ככה זכר את חלומו מעט מעט.

עיני סטיפן ארקדיביץ התחילו נוצצות באור שמחה, וידבר עם לבבו בצחוק קל: „כן, טוב היה, טוב מאד. עוד הרבה מן המובחר היה שם, אך אין להגיד במלים וברעיונות, גם להביע זאת באיזה אופן בהקיץ אי אפשר. ולמראה רצועת האור הבוקעת מאצל אחד ממסכי החלון העשויים ארג-צמר, הוריד רגליו בטוב-לבב מעל הדרגש, וימשש בהן וימצא את סנדליו המחופים סאַפיאַן מוזהב מעשה ידי אשתו שרקמה לו (לתשורה ליום הולדתו בשנה שעברה), ובלי עמוד על רגליו, הושיט ידו, כמו שהיה רגיל זה תשע שנים, אל המקום שמעילו הביתי היה תלוי שם בחדר משכבו. וברגע ההוא זכר פתאום כיצד ומפני מה הוא ישן לא בחדר משכב אשתו, כי אם בחדר עבודתו; ומיד סרה בדיחתו מעל פניו ומצחו נתקמט.

„ אַח, אַח, אַח! אַ אַ!" געה באנחה, בזכרו כל אשר קרהו, ובדמיונו חזרו ונשנו לפניו כל פרטי הריב עם אשתו, כל קשי מצבו שאין עצה לנגדו, והכרת אשמתו הציקה לו יותר מכל.

„כן הוא! היא לא תסלח ולא תוכל לסליח. וביותר נורא הדבר, שבאשמתי כל זאת, — באשמתי זאת, ואשם אינני. זאת כל הדרמה שבאותו המאורע — הרהר בלבו. — אַח, אַח, אַח! בטא בשפתיו ביאוש ויזכור את הרשמים היותר קשים, שנעשו עליו במריבה הזאת.

רע מכל היה הרגע הראשון, כאשר בא שמח וטוב לב מהתיאטרון, ואגס גדול שבגדולים בידו בעד אשתו, ולא מצא אותה בחדר האורחים,

וגם בחדר עבודתו לא מצאה, ויהי לפלא בעיניו, ולאחרונה ראה אותה בחדר המשכב, והפתקה הארורה, שגלתה את כל הסוד, בידה.

והיא, דולי אשתו, העסוקה והטרודה כל היום, שדעתה קצרה בעיניו, ישבה בלי נוע והחזיקה את הפתקה והביטה אליו בפני פחדים ויאוש וחמה.

— מה זאת? זאת? — שאלה אשתו ותור על הפתקה.

ולזכר הדבר הזה הצטער סטיפן ארקדיביץ ביותר, כמו שיקרה בחיים פעמים רבות, לא על עצם המאורע, כי אם על דרך התשובה שהשיב על דברי אשתו אלה.

באותו הרגע קרהו כמקרה כל האנשים, בזמן שמעידים בפניהם פתאום שעשו דבר מכוער מאד. הוא לא השכיל להעמיד פניו כראוי למצבו זה נגד אשתו כשנגלה עונו. תחת אשר היה לו לעשות עצמו כמי שנעלב הנם, לכחש, להצטדק, לבקש סליחה או לשתוק שתיקת בוז — כל זה היה נאוה לו יותר ממה שעשה — עברה על פניו פתאום שלא ברצונו („ריפליקסי המוח שבראש", אמר בלבו סטיפן ארקדיביץ, שהיה מאוהבי הפיזיולוגיה), שלא ברצונו כלל, בדיחתו המצויה אצלו, אותה הבדיחה הטובה, שבגלל זה היא גם טפשית.

על הבדיחה הטפשית הזאת לא יכול לסלוח לעצמו. דולי ראתה אותה ותרעד כמו ממכאוב בשר, ובחום לבבה המיוחד לה המטירה עליו מלים קשות הרבה מאד ותנס ותצא מן החדר. מאותה שעה מאנה לראות את אישה.

„בדיחה נבערה זאת היא שעכרתני", אמר סטיפן ארקדיביץ בלבו.

אך מה עלי לעשות? מה לעשות? דבר עם לבבו ביאוש ולא מצא מענה.

ב.

סטיפן ארקדיביץ היה איש אמת בדברים שבינו לבין עצמו. הוא לא יכול להתכחש ולאמור לנפשו, שהוא מתחרט על מעשהו. הוא

לא יכול להתחרט, על אשר, בהיותו בן שלשים וארבע שנה, טוב רואי ונוח לאהוב, לא דבקה נפשו באשתו, שהיתה אז אם לחמשה ילדים חיים ולשנים מתים וצעירה ממנו אך שנה אחת. הוא התחרט רק על כי לא השכיל יותר להסתיר את הדבר מאשתו. אבל הַרֶגֶש הרגיש את כל כובד מצבו, וצר היה לו על אשתו, על בניו ועל עצמו. אולי עלתה בידו יותר להסתיר חטאותיו מאשתו, אילו שער, שהידיעה הזאת תעשה עליה רושם כזה. כראוי לא ברר לעצמו מעולם את השאלה הזאת, אך במקצת נדמה לו, כי אשתו מבינה מכבר, כי איננו נאמן לה, והיא עושה את עצמה כאינה יודעת. ולא עוד אלא שנדמה לו, שבשביל שתשש כחה וקפצה עליה זקנה וסר יפי מראה, והיא כיום אשה פשוטה, שאינה מצוינת בשום דבר, רק אֵם טובה לילדיה, מן היושר הוא, שתכנס עמו לפנים משורת הדין. והנה הוא להפך.

„נורא הדבר! אַי, אַי, אַי! נורא מאד! — שנן סטיפן ארקדיביץ לעצמו ולא יכול למצוא כל עצה. — ומה טוב היה כל זה קודם לאותו המאורע, מה טובו חיינו יחדו! היא היתה שמחה, מאושרת בילדים, ואני לא הפרעתיה מכל מעשה ואתן לה לטפל בילדים ובהנהגת הבית ככל אַות נפשה. אמנם לא טוב הדבר, שהיא היתה מורה בביתנו. לא טיב הוא! מדרכי הדיוטים ומגונים הוא לעגוב על המורה שבבית. אבל מה נחמדה מורה זו! (הוא זכר היטב את עיניה השחורות והמביעות ערמומיות ואת גיחוכה של מדמואזיל רולאנד). אך הן כל הימים אשר ישבה אתנו בבית לא הרשיתי לעצמי מאומה. ורע מכל—מה שהיא כבר... כמו בכוונה נהיה כל זה! אבל מה עתה, מה יש לי עשית?

תשובה לא נמצאה, חוץ מהתשובה הכללית שהחיים משיבים על כל השאלות המסובכות שאין לפתרן. התשובה הזאת היא: יש לעסוק בצרכי היום. כלומר: להסיח את הדעת. על ידי שֵׁנה אי אפשר לו עוד להסיח דעתו, לפחות אי אפשר עד הלילה; אין לשוב עוד אל הנגינות אשר נגנו הבקבוקים-הנשים; על כן צריך הוא להסיח דעתו ע"י תרדמת עניני החיים.

„אחרי כן יתברר", אמר סטיפן ארקדיביץ, ויקם וילבש את

מעיל-ביתו האפור, שתוכו משי כחול ויענב את פתילי ציציותיו וישאף רוח כנפשו שבעו אל חלל חזהו הרחב ויקרב אל החלון בצעדי און, כדרכו, על רגליו המעוקמות שהיו קלות כל כך לשאת את גופו הבריא, וירם את המכך ויצלצל בקול רם. לקול צלצולו נכנס מיד אוהבו הישן מטוויי, משרת-החדר שלו, ויבא לו בגדים ונעלים וטלגרמה. אחריו נכנס גם הגלב ותשמישי מלאכתו בידו.

— הֲנתקבלו ניירות מבית הועד? שאל סטיפן ארקדיביץ ויקח את הטלגרמה וישב נוכח הראי.

— על השלחן, ענה מטוויי ויבט אל אדוניו דרך שאלה והשתתפות בצער וימתן מעט ויוסף בבדיחת ערמה: — מהאדון-העגלון באו הנה.

סטיפן ארקדיביץ לא ענה מאומה ואך דרך הראי הביט אל מטוויי; בהבטה זו שנפגשו בה שניהם שם נראה, עד כמה מבינים הם איש את הרהורי רעהו. סטיפן ארקדיביץ כמו שאל בעיניו: למה תאמר זאת? הידוע לא תדע?

מטוויי שם ידיו בכיסי הז׳קיטקה שלו ויזז רגל ויבט אל אדוניו בשתיקה, בהטית חסד ובחיוך דק מאד.

— אני צויתי אותם, שיבואו ביום הראשון הבא ושעד היום הזה לא יטרידוך ולא יטרידו את עצמם חנם — אמר את הדברים, ששנן לעצמו בודאי מראש.

סטיפן ארקדיביץ הבין, שרצונו של מטוויי ללוץ קצת ולהסב אליו לב אדוניו בזה. אחרי פתחו את הטלגרמה קרא אותה בתקון השבושים שעלו בה, כנהוג, וכניו נהרו.

— מטוויי, אחותי אנה ארקדיבנה באה מחר, אמר בעצרו רגע אחד בידו הנוצצת והמסובלת-בשר של הגלב, שהיה עסוק באותה שעה בסלילת המסלה שבין פאות הזקן הארוכות והעבותות.

— תודות לאל, אמר מטוויי, כדי להראות, שגם הוא מבין היטב כאדוניו, כמה חשובה ביאה זו, שיכולה היא אנה ארקדיבנה, אחות סטיפן ארקדיביץ האהובה לו, לעזור בדבר השלום בינו ובין אשתו.

— לבדה או עם אישה? — שאל מטוויי.

סטיפן ארקדיביץ לא יכול דבר, כי הגלב עסק בעשית שפמו, וירם אצבע אחת לתשובה. מטוויי הניע ראש אל מול הראי

— לבדה. האכין מושבה במדור העליון?

— הגד לדריה אלכסנדרובנה, ועשית כאשר תצוה.

— לדריה אלכסנדרובנה? — שנה אחריו מטוויי כמפקפק בדבר.

— כן, הגידה לה. קח את הטלגרמה, מסֹר לה, וכאשר תאמר...

— „לכסות אתה רוצה", אמר אליו מטוויי בלבו, אך בשפתיו לא הוציא אלא: — שומע עבדך.

סטיפן ארקדיביץ הספיק לרחוץ ולסרוק והיה נכון ללבוש את בגדיו. והנה מאטוויי שב החדרה בפסיעות מתונות בנעליו החורקות קצת, והטלגרמה בידו. הגלב לא היה עוד בחדר.

— דריה אלכסנדרובנה צותה להגיד, כי היא נוסעת מזה, יעש כטוב בעיניו, כלומר, כטוב בעיניך, אדוני, אמר בצחוק, אשר נראה רק בעיניו בלבד, וישם ידיו בכיסיו ויט ראשו הצדה ויבט ויתבונן באדוניו. סטיפן ארקדיביץ החריש. אחרי כן נראה על פניו היפים צחוק קל של חסד וקצת בושה.

— ומה? מטוויי? אמר וינע בראשו.

— אין דבר, אדוני, יעבור, — אמר מטוויי.

— יעבור?

— כן, אדוני.

— כך דעתך? מי שם? שאל סטיפן ארקדיביץ, בשמעו שאון שמלת אשה מאחרי הדלת.

— אָני, ענה קול אשה חזק ונעים, ובעד הדלת הציצו פניה הזעומים והמנוקדים של מטרינה פילימיבנה האומנת.

— ומה תאמרי; מטריושה? שאל סטיפן ארקדיביץ בצאתו אליה בפתח.

אף על פי שסטיפן ארקדיביץ חטא חטאה גדולה לאשתו והרגיש זאת בעצמו, היו כמעט כל אנשי הבית, ובתוכם גם האומנת, המקורבת לדריה אלכסנדרובנה יותר מכולם, נוטים אחריו.

— ומה? — אמר בעצבון.

— לך נא, אדוני, ובקש סליחה עוד. אולי יעזור אלוה. מצטערת היא מאד, צער הוא גם לראות זאת, גם כל אשר בבית היה למהפכה. צריך לחוס על הילדים, אדוני. בקש סליחה, אדוני. מה לעשות? פטור בלא כלום...

— הן לא תקבל...

— ואתה עשה את שלך. האל ירחם. התפלל נא לאל, אדוני, לאל התפלל.

— ט״ב, לכי לך, — אמר סטיפן ארקדיביץ ויתאדם פתאים. ועתה תנה את בגדי, פנה אל מטוויי ויסר במהירות את מעילו הביתי.

ומטוויי כבר אחז בידו את הכותנת הגלויה בדמות טבעת גדולה ורחבה וינשיף עליה, כמו להסיר איזה דבר, ובקורת רוח גלויה העטה בה את גוית אדוניו המפונקת.

ג.

סטיפן ארקדיביץ זרק על עצמו מי-בושם, אחרי לבשו את בגדיו, ויישר את ערוולי הכותנת וישם בכיסיו בידים מורגלות לכך את הפפירוסים ואת הארנק ואת הגפרורים ואת השעון עם השרשרת הכפולה ותכשיטיה, וינער את מטפחתו, ובכל תוקף הצרה הבאה עליו הרגיש בעצמו שהוא מנוקה, מבושם, בריא ושמח על בריאות גופו, יצא ברגלים רועדות קצת אל חדר האוכל, ששם היה קהוה מוכן לפניו ועל יד הקהוה מכתבים וניירות מבית הועד. הוא קרא את המכתבים. אחד מהם היה לו למורת רוח — הוא בא מהסוחר, אשר היה נכון לקנות יער באחוזת אשתו. את היער הזה היו מוכרחים למכור. אבל עתה, בטרם ישלים עם אשתו, לא יכול לדבר בזה כלל. וקשה מכל היה לו מה שעל ידי זה נתערב דבר שבממון בענין השלום שהוא עתיד לעשות עם אשתו. והרעיון, שהעסק הזה יכול להיות לו לקו, שבשביל מכירת היער יבקש להשלים עם אשתו — הרעיון הזה היה לעלבון לו.

ככלותו לקרא את המכתבים הגיש אליו את ניירות בית הפקידות, ויעבר במהירות על דפי שתי חוברות וירשום רשימות אחדות בעט עופרת גדול, ויסלק את החוברות הצדה וישלח ידו אל הקהוה; אחרי שתותו פתח את גליון הבוקר, אשר עוד לא הספיק להתיבש, ויחל לעיין בו.

סטיפן ארקדיביץ היה מקבל וקורא עתון ליברלי, לא מן הקיצוניים כי אם מן הרצוים לרוב הצבור. ואף על פי שלא העסיקו אותו ביחוד לא מדעים ולא אמנות ולא פוליטיקה, היה דבק בחזקה באיתן ההשקפות על כל הדברים האלה, שהיו הרוב והעתון שלו מחזיקים בהן, ולא שנה את השקפותיו עד שנשתנו גם דעות הרוב, או, מה שנכון יותר, דוא לא שנה אותן לעולם, כי אם מאליהן היו משתנות בקרבו, והוא לא התבונן.

סטיפן ארקדיביץ לא בחר לו לא דרך עיונית ולא השקפות, אך מאליהן באו אליו דרכיו והשקפותיו, כשם שלא בחר לו תבנית כובע או מעיל, כי אם לקח לו מן המינים המקובלים בזמניהם. ובהיותו בן חבורה ידועה וגם זקוק קצת לפעולת כח העיון, שדרכו להתפתח באדם בשנות הבגרות, היו השקפות נחוצות לו ככובע לראשו. אם היתה איזו סבה, שבשבילה בחר בדרך הליברלית מהקונסרבטיבית, שגם בה אחזו רבים מבני חבורתו, היתה זאת לא מאשר חשב את הדרך הליברלית לנכונה יותר, כי אם מאשר היא התאימה יותר לארחות חייו. המפלגה הליברלית אמרה, כי הכל רע ברוסיה, — ובאמת היו לו לסטיפן ארקדיביץ חובות לפרוע לרוב, וכסף היה חסר תמיד. המפלגה הליברלית אמרה, כי הנשואים הם מוסד שעבר זמנו, ובאמת המציאו לו חיי נשואיו אך עונג מעט והזקיקוהו לשקר ולהתכחש, וזאת שנאה נפשו בטבעו. המפלגה הליברלית אמרה, או, מה שנכון יותר, סברה, בלי הגד בפרוש, שהאמונה אינה אלא רסן לפראים שבהברת בני האדם, ובאמת לא יכול סטיפן ארקדיביץ לעמוד גם בתפלה קצרה בלי כאב רגלים ולא יכול להבין, מה חפץ בכל המלים הנוראות והנשגבות על אורות העולם הבא, בשעה שאפשר לחיות ולשמוח הרבה גם בעולם הזה. מלבד זאת נעם לו לפעמים לסטיפן

ארקדיביץ׳, שהיה אוהב להתלוצץ, להרגיז איש תם באמרו שהרוצה להתגאות ביחוס אבות, אין לו להתחיל בריוריק ולהתכחש, לאביו הראשון, שהיה קוף, ובכן היתה הדרך הליברלית רגילות לסטיפן ארקדיביץ׳, ויהי אוהב את עתונו, כמו שאהב את הסיגרה שאחרי הצהרים, בגלל האד הקל שהולידה במוחו. הוא קרא את המאמר הראשי, שהוסבר בו, שבימינו צווחים לשוא, שהרדיקליסמוס פוער פיו לבלוע את כל היסודות הקונסרבטיביים, ושהממשלה חייבת לאחוז בתחבולות הראויות כדי לדכא את ההידרה הריבולוציונית, — כי, להפך, „על פי דעתנו טמונה הסכנה לא בנחש הריבולוציוני המדומה, כי אם בעקשות האדיקות בישנות, העוצרת מהלך הפרוגרס״, וכיוצא בזה. הוא קרא מאמר אחר בעניני הפיננסים, שהוזכרו בו בנתם ומיל יהובעו בו עקיצות למיניסטריום. בתפיסתו המהירה הבין פירושה הנכון של כל עקיצה: למי היא ואל מי כוננה ובשביל איזה מעשה, וכנהוג מצא בזה קצת עונג לנפשו. אבל ביום הזה ערבה קורת רוחו לזכר עצותיה של מטריונה פילימובנה ועניני הבית שאינם כתקונם. הוא קרא עוד, שהגרף בייסט נסע לפי הנשמע לוויסבדן, שיש תרופה בדוקה לשער לבן, שמרכבה קלה נמכרת באחד המקומות, שאשה צעירה מבקשת משמרת בבית; אך הידיעות האלה לא המציאו לו את עונג הלצון הקל כבראשונה.

ככלותו לקרוא את העתון ולשתות את כוס הקהוה השנית ולאכול את עוגתו המשוחה בחמאה, קם וינער את פירורי העוגה מעל הזיליט— ויזקוף את חזהו הרחב, ובדיחת שמחה עברה על שפתיו, לא מפני שהיה שבע עונג ביותר,—קיבתו הבריאה בעיכולה היא שגרמה את הבדיחה הזאת.

אבל אותה הבדיחה של שמחה הזכירה לו מיד הכל ויחל להרהר.

שני קולות ילדים (הוא הכיר את קולות גרישה קטן בניו וטניה, הילדה הבכירה) נשמעו מאחרי הדלת. הם סחבו והפילו איזה דבר.

— הלא אמרתי לך, שאין מושיבים פסז׳ירים על הגג, צעקה הילדה אנגלית;—עתה לך ולקוט!

„אך מהומה ומבוכה,— אמר סטיפן ארקדיביץ בלבו,— הנה הילדים רצים לבדם”. ויקרב אל הדלת ויקרא אליהם. הם עזבו את התבה הקטנה, אשר היתה להם לרכבת במשחקם ויבואו אל אביהם.

הילדה, אהובת אביה, רצה אליו באומץ לבב ותחבקהו, ותלפות את צואריו וַתְּהַלֵּה בו ותצחק כדרכה תמיד, ותשמח על ריח הבושם הנודע לה, הנודף מפאות זקנו. אחרי נשקה אותו בפניו, אשר האדימו בעמדו כפוף וינהרו מרגשי חבתו לה, הסירה את ידיה מעליו ותכון לרוץ משם, אך אביה עצר אותה.

— השלום לאם?— שאל אותה ויעבר את ידו על חלקת צוארה הרך. שלום, אמר אל הנער בפנים צוחקים בתשיבה על ברכתו.

הוא ידע, כי הנער אהוב לו פחות מבתו, והיה משתדל תמיד שלא להבדיל בינידם, אבל הנער הרגיש זאת ולא ענה בבדיחת חבה על בדיחת אביו הקרה.

— האם? היא קמה, ענתה הנערה.

סטיפן ארקדיביץ נאנח.

„זאת אומרת, גם הפעם נעורה כל הלילה”, אמר בלבו.

— ומה לה, השמחה היא?

הנערה ידעה, כי ריב היה בין אביה ובין אמה, וכי לא יכלה אמה להיות שמחה, וכי אביה יודע זאת בודאי, וכי מתכחש הוא בשאלו זאת כדבר של מה בכך, ובושת כסתה פניה בגללו. הוא הבין זאת מיד ויתאדם גם הוא.

— לא ידעתי — ענתה על שאלתו, — היא לא צותה אותנו ללמוד, אך צותה ללכת לטייל עם מיס גול אל זקנתנו.

— לכי לך אפוא, בתי. אבל המתיני נא, — אמר ויוסף לעצרה ולהעביר ידו על ידה הרכה.

הוא לקח קופסת תופיני-ממתקים מעל האָח, מן המקום אשר העמידה בו אתמול, ויתן לה שנים מהם, אחד שוקולדי ואחד נגר, מדעתו, כי אלה אהובים לה.

— לגרישה? אמרה הנערה ותור על השוקולדי.

— כן, כן. ואחרי העבירו את ידו על כתפה נשק לה על ראשה יעל צוארה וישלחה.

— המרכבה נכונה, — אמר מטוויי ויוסף: — גם אשה מבקשת!

— זה זמן רב? — שאל סטיפן ארקדיביץ.

— כחצי שעה קטנה.

— כמה פעמים צויתיך להודיע לי מיד!

— הלא צריך לתת לך לפחות לשתות קהוה, אמר מטוויי בסגנון חבה גס, שלא היה אפשר לכעוס בגללו.

— תבוא נא מהר — אמר אובלונסקי ויקמט גוו בתרעומות.

המבקשת קלינינה, אשת שטבס-קפיטן, בקשה דבר שאי אפשר ואין טעם בו; אך סטיפן ארקדיביץ הושיב אותה ושמע את בקשתה, כדרכו, בשום לב ובלי הכנס לתוך דבריה, וייעץ אותה עצה מפורטת, אל מי לפנות ומה לעשות. וגם כתב לה בלשון עזה ומתוקנה בכתב ידו, כתב יפה וברור של איתיות גדולות וממושכות, פתקה אל האיש, אשר היה בידו לעזור לה. אחרי שלחו אותה לקח את כובעו ויעמד מעט, לעיין אם לא שכח דבר. והנה לא שכח מאומה, חוץ ממה שרצה לשכוח, כלומר: חוץ מאשתו.

„אמנם כן" הוא הוריד ראשו, ופניו היפים התחילו מביעים דאגה. „האלך אם לא אלך?" דבר עם לבבו. וקול מקרבו אמר אליו, כי אין לו ללכת, כי חוץ מהתכחשות לא יוכל לצאת מזה מאומה, כי להיטיב, לתקן את היחס שביניהם אי אפשר, על כי אי אפשר לחזור ולעשותה נעימה ומעוררת אהבה או לעשותו לזקן שאינו מוכשר לאהוב. חוץ מהתכחשות ושקר לא יכול עוד לצאת דבר; והתכחשות ושקר היו שנואים לו על פי טבעו.

„אבל אם לא עכשיו, לאחר זמן; הלא אי אפשר שיהי כן לעד" אמר ויתאמץ להרבות לו עצמת רוח. ויזקף את חזהו ויוצא פפירוס ויקטר ויעל עשנו במהירות שתי פעמים וישלך אותו אל ספל האפר, העשוי קליפת מרגלית, ויעבור בפסיעות מהירות דרך חדר-האורחים ויפתח את הדלת השניה המובילה אל חדר משכב אשתו.

ד

דריה אלכסנדרובנה עמדה בתוך חפצים פזורים על קרקע החדר לפני ארון ארגזים פתוח והוציאה מתוכו איזה דבר, ומעיל קצר על כתפיה, ומקלעותיה הדקות, שלפנים היו מלאות ויפות, פרופות על קדקדה, ופניה רעים ורזים, ועיניה גדולות, בולטות מפני רזון הפנים ומביעות בהלה. בשמעה את קול צעדי אישה עמדה והביטה אל הדלת והתאמצה, אך לא עלתה בידה, להעמיד פנים של זעם ושאט נפש. היא הרגישה, שהיא יראה מפניו ויראה מפני הפגישה הקרובה. זה עתה נסתה לעשות מה שנסתה זו הפעם העשירית בשלשת הימים ההם: לקחת לה את חפצי ילדיה ואת חפציה ולהביא אל אמה, וגם הפעם לא מלאה לבה להקים את מחשבתה; אבל גם באותה שעה אמרה עם לבבה כבפעמים הראשונות כי אי אפשר שיהי כבראשונה, כי עליה לעשות איזה דבר, לענשו, לביישו, להנקם ממנו לפחות כשעור חלק קטן מהמכאוב אשר גרם לה. היא לא חדלה לאמר, כי תסע ותלך ממנו, אבל הרגישה, שזה אי אפשר; זה היה אי אפשר, לפי שהורגלה מאד לחשבו לבעל נעוריה ולאהבו, ולא יכלה לסור ממנהגה זה. מלבד זאת הרגישה, שאם פה בביתה כמעט לא הספיקה להשגיח על חמשת ילדיה כראוי, בודאי ירע להם עוד יותר שם, במקום שהיא עתידה לבוא עם כולם יחד. הן גם פה חלה קטן בניה בשלשת הימים האחרונים, על כי האכילו אותו מרק לא טוב, ושאר ילדיה כמעט לא סעדו אתמול כלל בצהרים. היא הרגישה, שלנסוע מזה אי אפשר; אך בכל זאת כחשה לעצמה ולקחה את חפציה כנכונה לנסוע.

כראותה את אישה הורידה את ידיה אל אחד מארגזי הארון כמחפשת דבר, ולא שמה עיניה עליו עד גשתו אליה. אך פניה, אשר נתכוונה להביע בהם זעם ואומץ לבב, הביעו אך אבדן עצות וצרות לבב.

— דולי! אמר בקול שפל ורפה. הוא השקיע ראשו בין כתפיו ורצה להראות כנכה רוח ונכנע, אך בכל זאת נגה עליו אור עלומים ובריאות. היא התבוננה בו מראשו ועד כף רגלו בהבטה מהירה אחת

ורֹאתה היטב, שכולו נוהר בהוד עלומיו ובריאותו. „כן הוא, הוא מאושר ושמח, — אמרה בלבה, — ואני?... וטוב-לבו הנתעב, שהכל אוהבים ומהללים אותו בגללו: אני שונאה את טוב-לבו, אמרה בלבה עוד. פית נקפץ, ואחד משרירי לחיה הימנית התחיל רותת על פניה החורים והקפדנים.

— מה אדוני מבקש? אמרה בקול נחפז וצא מחלל הלב ולא בקולה הרגיל.

— דולי! שנה בקצת רעד בקולו — אָנה באה היום.

— ומה לי ולה? אני אינני יכולה לקבלה! צעקה דריה אלכסנדרובנה.

— אבל אף על פי כן, דולי...

— סור לך, סורה, סורה! — צעקה בלי הבט אליו, כצועקת מכאב בשר.

סטיפן אַרקדיביץ היה יכול לשקוט ברוחו בשעה שהגה באשתו, יכול היה לקוות, שהכל יעבור, כמו שאמר מטויי, ולקרוא במנוחה את עתונו ולשתות את הקהוה שלו; אבל בראותו את פניה העיפים מצרה ומכאובים, בשמעו את צלצול-קולה זה של קבלת יסורים ויאוש, הרגיש מחנק בנשימתו, איזה דבר חדר לגרונו, ובעיניו הבריקו דמעות.

— אוי, מה זאת עשיתי! דולי! למען אלהים... הן...— הוא לא יכול דבר עוד, בכי סתם את גרונו.

היא סגרה את הארון ברפיקה עזה ותסתכל באישה.

— דולי, מה אוכל לאמור?.. רק דבר אחד: סלחי... זכרי נא, האין תשע שנים בחיים יכולות לכפר על רגע, רגע...

היא הורידה את עיניה ותקשב ותחכה לדבריו, כמו התחננה אליו, כי יבטיחנה באיזה אופן, שטעות היא בידה.

— רגע התפתות... אמר ויהי נכון להוסיף, אך הדבר יצא מפיו, ושפתיה חזקו ונלחצו זו לזו כמו מכאב בשר, ושריר לחיה חזר ונתר על עבר פניה הימני.

— סור לך, סור מזה! — צעקה בקול חודר, — ואל תדבר אלי על אודות התפתותך ותועבותיך.

היא חפצה ללכת משם, אבל כשלה בלא כח ותאחז בגב הכסא להשען עליו. פניו רחבו, שפתיו התנפחו, ועיניו מלאו דמעה.

— דולי! — דבר אליה בבכי-ילל — למען האלהים, זכרי את הילדים, הם אינם אשמים! אני האשם, יסרי נא אותי, צוי אותי לכפר עוני בכל אשר תמצא ידי, אני נכון לכל! אני אשם, אין מלים די באר, עד כמה אני אשם. אבל, דולי, סלחי נא.

היא ישבה. הוא שמע את נשימתה הכבדה והסוערת, וצר היה לו עליה עד מאד. פעמים אחדות רצתה להחל דבר, אך לא יכלה. הוא המתין.

— אתה זוכר את הילדים כדי לשחק עמהם, ואני זוכרת ויודעת, כי אָבדו עתה, — השמיעה כנראה את אחת המליצות, אשר אָמרה לנפשה לא אחת ולא שתים בשלשת הימים האלה.

היא פנתה אליו הפעם בלשון יחיד, והוא הביט אליה בתודה ויגש לאחוז בידה, אבל היא נטתה מפניו בגועל נפש.

— אני זוכרת את הילדים ועל כן אני נכונה לעשות כל אשר תמצא ידי, כדי להצילם; אך אינני יודעת בעצמי, במה אצילם: אם בהוליכי אותם מבית אביהם, אם בהניחי אותם עם אב רודף זנונים...

—כן הוא, עם אב רודף זנונים... אמר נא, אדוני, אחרי כל... מה שהיה, האם אפשר לנו לשבת יחדו?— אפשר הדבר? אמר-נא האפשר? שנתה בהרמת קול:— אחרי אשר אישי, אבי ילדי, מתנה אהבים עם מורת ילדי...

— אבל מה לעשות? מה לעשות? אמר בקול מעורר רחמים בלי דעת בעצמו, מה הוא אומר, ובהשפ לו את ראשו יותר ויותר.

— נתעב אַתה לי, אדוני, משוקץ! — צעקה והתלהבה יותר ויותר — דמעותיך — מים! מעולם לא אהבת אותי; אין בך לא לב ולא רוח נדיבה! שקץ אתה לי, תועבה, זר, כן, איש זר לגמרי! — בטאה בשפתיה את המלה הנוראה לה „זר" במכאוב ובחמה.

הוא הביט אליה, והחמה אשר נגלתה על פניה הפחידה והפליאה אותו יחד. הוא לא הבין, כי חמלתו שחמל עליה הרגיזה את לבבה. היא ראתה בו חמלה עליה, אך לא אהבה אליה. „לא, היא שונאה אותי. היא לא תסלח", אמר בלבו.

— נורא הדבר, נורא! — אמר בקול.

בחדר הסמוך התחיל צועק אחד הילדים, שלפי הנראה, נפל שם ברגע ההוא. דריה אלכסנדרובנה הטתה אזניה, ופניה נעשו נוחים לרצות פתאום.

ברור היה, שסיקונדות אחדות חשבה את דרכיה, כמו בבלי דעת איפה היא ומה עליה לעשות, ואחרי כן קמה מהר ותשם פעמיה אל הדלת.

„הלא אוהבת היא את בני — אמר בלבו בראותו את השתנות פניה לקול צעקת הילד — את בני; ואיך תוכל לשנוא אותי?

— דולי, עוד מלה אחת, — אמר וילך אחריה.

— אם תלך אחרי, אקרא לאנשים, לילדים! ידעו נא הכל, כי נבל אתה! אני נוסעת היום. ואתה לך שב לך פה עם פלגשך!

כה אמרה ותצא ותסגור את הדלת אחריה ברעש.

סטיפן ארקדיביץ נאנח וימח פניו ויצא מן החדר בלאט. „מטוויי אומר: „יעבור”; אך כיצד? אני אינני רואה גם אפשרות. אח, אח, מה נורא! ומה מגונה היה קולה בצעקה, — דבר עם לבבו בזכרו את צעקתה ואת דבריה: נבל ופלגש. — ואפשר שהנערות שמעו זאת! מגוגה מאד” סטיפן ארקדיביץ עמד לבדו סיקונדות אחדות וימח עיניו ויאנח ויזקוף חלל חזהו ויצא מן החדר.

יום ששי היה וחרש-שעונים אשכנזי כונן את השעון בחדר האוכל. סטיפן ארקדיביץ זכר מה שאמר על אותו החרש הקרח, השומר תפ ידו תמיד בשעתו, שהאשכנזי הזה „כונן בעצמו מראש לכונן שעונים כל ימיו”, ויחייך. סטיפן ארקדיביץ היה אוהב הלצה יפה. „ואולי „יעבור” באמת גם זו מלה יפה. זה ראוי לספר.

— מטוויי! קרא סטיפן ארקדיביץ, — הכן שם הכל, אתה עם מריה, בחדר הרגש, לאנה ארקדיבנה, — אמר אל מטוויי הבא לפניו.

— שומע עבדך.

סטיפן ארקדיביץ לבש את אדרת החורף ויצא אל מבוא הפתח.

— בבית לא תאכל? — אמר מטוויי בלכתו אחרי אדוניו.

— כפי שיזדמן לידי. הנ' קח לך להוצאות, — אמר אליו ויתן לו עשרה רובלים מארנקו. — היספיק?

— אם יספיק, אם לא יספיק, נראה שיש לאמור די, — אמר מטוויי בסגרו את דלתי המרכבה ובהסוגו אחור אל מבוא הפתח.

בין כה הרגיעה דריה אלכסנדרובנה את הילד, וכאשר הבינה על פי קול המרכבה, כי נסע לו, שבה אל חדר המשכב. החדר ההוא היה מקום מקלטה האחד מדאגות הנהגת הבית אשר סבבוה מיד בצאתה משם. גם עתה ברגעים המעטים אשר יצאה אל חדר הילדים הספיקו האנגלית ומטריונה פילימובנה לשאלה שאלות אחדות שאי אפשר לדחותן, ושרק היא לבדה יכלה להשיב עליהן, והן: מה ילבשו הילדים בשעת טיולם? היש לתת להם חלב? אם אין צורך לקרוא לטבח אחר?

— הרפינה ממני, הרפינה! — השיבה להן ותשב אל חדר המשכב ותשב במקום אשר דברה בו עם אישה ותקפוץ את ידיה הצנומות עם הטבעות, שהיו יורדות מאליהן מעל אצבעותיה הדקות, ותחל לחזור בזכרונה את כל השיחה ההיא. „הנה נסע! אך מה גמר בדברים שבינו לבינה? אמרה עם לבבה. — האומנם הוא רואה אותה? מדוע לא שאלתי אותו? לא, לא, להתפשר לא נוכל. גם אם נוסיף לשבת בבית אחד — זרים אנחנו זה לזה. זרים לנצח! שנתה בהדגשה מיוחדת את המלה הנוראה לה. ומה אהבתיו, אלי, מה מאד אהבתי אותו!... מה אהבתיו! ועתה כלום אינני אוהבת אותו? האם לא יותר מבראשונה אני אוהבת אותו? נורא ביחוד...” התחילה ולא גמרה את רעיונה, כי מטריונה פילימובנה הכניסה ראשה ורובה מאחרי הדלת.

— צוי נא לקרוא לאחי, — אמרה האומנת — הוא יכין סעודה על כל פנים; ולא יהי כביום אתמול, שלא אכלו הילדים עד שש שעות.

— טוב, אני אצא מיד ואעשה הכל. השלחו להביא חלב חי?

ובזה צללה דריה אלכסנדרובנה בדאגות היום והטביעה בהן לפי שעה את צרת לבבה.

ה.

סטיפן ארקדיביץ למד בבית הספר היטב, כי כשרונות טובים היו לו, אך עצל והולל היה, ועל כן גמר כאחד מהאחרונים במעלה; אבל אף על פי שהתנהג תמיד כמרדף תענוגים, ותארי כבודו לא גדלו ועוד לא הגיע לימי זקנה, נתנה לו משמרת נכבדה ששכרה מרובה, ויהי ראש באחד מבתי הועד המוסקבאיים. המשמרת הזאת נתנה לו על ידי אלקסיי אלכסנדרוביץ קרינין, בעל אַנה אחותו, שהיה אחד השרים החשובים ביותר באותו המיניסטריום, שבית הועד המוסקבאי ההוא נמצא ברשותו; אך אילו לא הפקיד קרינין את גיסו על המשמרת הזאת, היה סטיבה אובלונסקי מופקד על ידי מאה אנשים אחרים, אחים, אחיות, מבטן ושלא מבטן, דודים או דודות, על משמרת זאת או על אחרת דומה לה, ששכרה כששת אלפים, כי הוצרך לאותו השכר, כי, אף על פי שהיתה אשתו בעלת עושר מספיק, היו עסקיו מקולקלים.

חצי אנשי מוסקבה ופטרבורג היו קרובים ורעים לסטיפן ארקד'ביץ. הוא נולד בספירת האנש"ם שהיו ונעשו לתקיפי העולם הזה. שלישית גדולי הממלכה מקרב הזקנים היו רעים לאביו ואותו ידעו בעודנו בכתונת ילדים; שלישיתם השניה היו מדברים אתו בלשון יחיד, והשלישית הנותרת היו מיודעיו ומכיריו; ככה היו משפיעי טוב העולם הזה בדמות משמרות פקודה וחכירות וזכויות, וכיוצא בהן, כולם מבקשי טובתו ולא יכלו לדלוג עליו; ולא הוצרך אובלונסקי להשתדל ביותר, כדי שתנתן לו פקודה טובה; די היה לו שלא ימנַע מקבל, שלא יקנא. שלא יריב, שלא יהי נוח להעלב, וכל זה היה נגד טוב מזגו הטבעי. כשחוק היה בעיניו, אילו אמרו לו, שלא תנתן לו פקודה שהוא צריך למתן שכרה; והוא הן גם לא דרש לו יותר מן המדה; הוא לא בקש לו אלא מה שנתן לבני גילו, ולמלא משמרת כזאת היה מוכשר לא פחות מכל איש אחר.

כל יודעיו אהבו אותו לא רק בגלל טוב מזגו וצהלת רוחו וישרת לבו הברורה לכל. בו, במראהו היפה והמבהיק, בעיניו הנוצצות, בגבות

עיניו השחורות, בשערו, בזיו פניו ובאודם לחייו היה איזה כח חמרי מעורר ידידות ושמחה בקרב הנקרים לפניו. „אַהַא! סטיבה! אובלונסקי! הנה גם הוא!" קרא בשמחה כמעט כל מי שפגש אותו. גם אם קרה לפעמים, שהִבּרר אחרי השיחה עמו, שלא נהיה כל דבר משמח ביותר, — שמחו לקראתו לא פחות מזה כל פוגשיו גם ביום השני, גם ביום השלישי.

בהיותו זו השנה השלישית ראש לאחד מבתי הועד במוסקבה קנה לו לא רק אהבה, כי אם גם יחס של כיבוד אליו בתיך חבריו ובתוך המשועבדים לו והממונים עליו ובתוך כל אותם שהיה להם דבר אליו, מדותיו הראשיות שהמציאו לו את הכיבוד הכללי הזה בין חבריו העובדים אתו היו ראשונה, כניסה מרובה עם אנשים לפנים משורת הדין, ומדתו זו נוסדה על הכרתו את חסרונותיו; השנית — ליברליותו הגמורה, לא זו שקרא על אודותיהן בעתונים, כי אם זו שהיתה בטבעו מלידה ושברוחה היה מתיחס באופן אחד ממש אל כל האנשים בלי הבדל מצב וכנוי; והשלישית, והיא העיקר, קרירות דעתו הגמורה בענין שעסק בו, שבגלל זה לא התלהב מעולם ולא נכשל בשבושים.

בבואו אל מקום משמרתו עבר אל הקבינט הקטן שלו וחפיסת כתביו בידו, ושומר הסף הלך אחריו ביראת הכבוד; וילבש את מעיל השרד ויבוא אל הועד. כל הלבלרים והפקידים הקטנים קמו ויקדו בשמחת ובדרך כיבוד. סטיפן ארקדיביץ הלך ובא בחפזון כדרכו אל מקום שבתו וילחץ ידי חברי הועד וישב. הוא פתח בדברי בדיחה וידבר כשיעור הנאוה ויגש אל העבודה. איש לא השכיל יותר מסטיפן ארקדיביץ למצוא את גבול החירות והפשיטות ושמירת הסדר הנחוצות לנועם העבודה. המזכיר קרב בשמחה ובדרך כבוד, כמנהג כל האנשים במעמד סטיפן ארקדיביץ, ונירות בידו, ויאמר בסגנון האחוה והליברליות שהונהג שם על ידי סטיפן ארקדיביץ:

— אכן עלתה בידינו לקבל תשובה מההנהגה הפלכית הפינזאית. הנה, הטוב בעיניך...

— סוף סוף נתקבלה? — אמר סטיפן ארקדיביץ בשימו את אצבעו על הנייר. — עתה, אדוני... והועד החל לעשות את שלו.

„אילו ידעו,—אמר בלבו, אחרי הטותו את ראשו בהכרת חשיבותו לשמוע את ההרצאה,—עד כמה היה היושב בראשם נער חוטא ונכנע לפני חצי שעה אחתו״ ועיניו צחקו בשעת קריאת ההרצאה. עד שתי שעות אחרי הצהרים נהגו לעבוד בלי הפסק, ובשתי שעות נקבעה הפסקה לפת שחרית.

עוד לא מלאו שתי שעות, ודלתות הזכוכית הגדולות נפתחו פתאום, ואיזה איש נכנס. כל החברים שמתחת לתמונת הקיסר ומאחרי המראה שמחו על המקרה המבדח את הדעת ויביטו אל הדלת; אבל שומר הסף גרש מהר את הנכנס ויסגור את דלת הזכוכית אחריו.

כאשר נגמרה קריאת ההרצאה קם סטיפן ארקדיביץ ויתמתח ובעוז רוח הליברליות השוררת בזמן הזה הוציא פפירוס מכיסו בעודו בחדר הועד וילך אל חדר עבודתו. שני הבריו, הפקיד הזקן ניקיטין והקמר-יונקר גריניביץ, יצאו עמו.

— אחרי הלחם נספיק לגמור, אמר סטיפן ארקדיביץ.

— כלום אפשר שלא נספיק!—אמר ניקיטין.

— ופומין זה הוא לפי הנראה רמאי מצוין—אמר גריניביץ על אחד מהמשתתפים בענין שדנו עליו.

סטיפן ארקדיביץ קמט פניו קצת על דברי גרינביץ אלה, ובזה הביע מה שבלבו, שלא נאוה להוציא משפט לפני זמנו, ולא השיב לו מאומה.

— מי זה נסה להכנס? — שאל את השומר.

— איזה איש, אדוני המרומם, דחק ולא בקש רשות, כמעט שנטיתי משם. אותך אדוני דרש. אני אמרתי: לכשיצאו החברים או...

— איפה הוא?

— אפשר שיצא אל הפרוזדור החיצון, אך כל היום התהלך פה. זהו בעצמו,—אמר השומר וירמוז על איש בריא רחב כתפים ומסולסל זקן, שעלה במרוצה וברגלים קלית במעלות האבן שנשופו מרב ימים, ומצנפתו, מצנפת עיר כבשים, על ראשו. אחד הפקידים, איש דל בשר, שירד במעלות באותה שעה והפיסת ניירותיו בידו, עמד מלכת ויבט בעיני תרעומות אל רגלי העולה במרוצה ואחרי כן הסב עיניו דרך שאלה אל אובלונסקי.

סטיפן ארקדיביץ עמד ממעל. פניו המאירים באור רצון מתוך צוארון מעיל השרד המרוקם, נהרו עוד יותר, כאשר הכיר את הנחפז לעלות אליו.

— אמנם כן! לווין, סוף סוף! — אמר בבדיחת ידידות ויתבונן בלווין הקרב אליו — איך לא בזית בעיניך לבקש אותי במערת פראים זאת? — אמר סטיפן ארקדיביץ וישק לרעהו בלי הסתפק בלחיצת-יד לבד.

— הזה זמן רב?

— זה עתה באתי, ונפשי חשקה לראותך, — ענה לווין ויבט כה וכה בביישנות, אבל גם בכעס ובדאגה.

— הבה נלך לנו אל הקבינט, — אמר סטיפן ארקדיביץ, אשר ידע את ביישנותו של רעו, שיש בה גם התכבדות ורגזנות, ויאחז בידו וימשכהו אחריו, כאילו העבירו במקומות מסוכנים.

סטיפן ארקדיביץ היה משתעה „בלשון יחיד" כמעט עם כל מכיריו: גם עם זקנים בני ששים שנה, גם עם נערים בני עשרים, גם עם אקטורים, גם עם מיניסטרים, גם עם סוחרים, גם עם גנרל-אדיוטנטים, ובין מקורביו אלה נמצאו רבים מאד בשתי הקצוות של הסולם הצבורי, והקיצונים ההם היו תמהים הרבה, אילו נודע להם, שיש בהם איזה צד שוה על ידי אובלונסקי. הוא היה משתעה בלשון יחיד עם כל אשר שתה אתו יין שמפן, ויין שמפן היה שותה עם כל מכיריו, ועל כן, כאשר נקרו לפניו במעמד הפקידים המשועבדים לו בעלי לשון יחיד מ ח פ י ר י ם כאלה — כן קרא לרבים מרעיו דרך הלצה — היה מתחכם בטכסיסיותו המיוחדת לו להקל מעל הפקידים ההם את קשי הרושם הזה. לווין לא היה מן ה מ ח פ י ר י ם בתור משתעה בלשון יחיד, אך אובלונסקי הרגיש בטכסיסיותו, כי לווין חושב עליו, שלעיני הפקידים הקטנים ממנו אפשר לו שלא ירצה להראות עד כמה הוא מקורב אליו, ועל כן מהר להביאו אל הקבינט.

לווין היה כמעט בן-גילו של אובלונסקי ועמו השתעה בלשון יחיד לא בגלל היין השמפני בלבד. לווין היה רעו וידידו מראשית ימי נעוריו. הם אהבו זה את זה, בלי שים לב לשנויי אפים וטעמם, אהבת

רעים שנתקרבו בראשית ימי נעוריהם. אבל עם זה היה כל אחד מהם בוזה בלבו את עסקי רעהו, כמנהג המצוי בין אנשים שבחרו להם מיני עסקנות שונים זה מזה, אף על פי שבשיחת חברים למדו סניגוריה איש על עסקנות רעהו. לכל אחד מהם נדמה, שהוא חי חיים ממש, וחיי רעהו אינם אלא דמיון מתעה. אובלונסקי לא יכול לעצור בצחוק לעג קל למראה לווין. זה כמה פעמים ראה אותו בא למוסקבה מן הכפר, שהיו לו בו איזו מעשים, אבל מה היו מעשיו, לא יכול סטיפן ארקדיביץ להבין היטב, גם לא כוון לבו לזה מעולם. דואג, נחפז, מתבייש קצת ורוגז בגלל ביישנותו היה לווין בכל פעם בבואו למוסקבה, ועל פי רוב הביא עמו גם השקפה חדשה לגמרי על עניני העולם. סטיפן ארקדיביץ צחק לזה, אבל גם נעים היה הדבר לו. ולווין גם הוא בוזה בלבו את חיי רעו העירוניים ואת פקודתו, שנחשבה בעיניו לדבר ריק, והיה צוחק לכל זה. אולם אובלונסקי, שהיה עושה מה שאחרים עושים, צחק בבטחה ובטוב לב, ולווין צחק לא בבטחה ולפעמים גם רגז בצחקו.

— אנחנו חכינו לך זה זמן רב, — אמר סטיפן ארקדיביץ בכניסתו לקבינט ובהוציאו את יד לווין מידו, כמו הראה בזה, שבמקום שבאו לשם אין כל סכנה עוד. — שמח אני, שמח מאד לראותך, — הוסיף ויאמר: — ומה אתה? מה? מתי באת?

לווין החריש בהביטו אל פניהם הזרים לו של שני חברי אובלונסקי, וביחוד אל ידו של גריניביץ ההדור בלבושו אשר לו אצבעות ארוכות לבנות כל כך וצפרנים ארוכות, צהובות וכפופות בקצותיהן כל כך, וכפתורים גדולים ונוצצים כל כך על כותנתו, שבודאי מלאו הידים ההן את כל לבו בלי תת מקום בו לחופש הרעיון. אובלונסקי התבונן בזה מיד ויבדח קצת.

— אכן אציגה נא אתכם, — אמר להם. — רעי פיליפ איבנוביץ ניקיטין, מיכאיל סטניסלביץ גריניביץ, וזה — הוסיף בפנותו אל לווין: — עסקן בזמסטבה, איש זמסטבה חדש, גימנסט, מרים חמשה פודים ביד אחת, איש מקנה וצ״ד וידיד לי, קונסטנטין דמיטריביץ לווין, ז״חי סרגיי איבנוביץ קוזנישיב.

— נעים מאד, — אמר הזקן.

— אני מתכבד לדעת את סרגיי איבנוביץ אחיך, — אמר גריניביץ בהושיטו את ידו הדקה וארוכת האצבעות.

לווין הרעים פנים וילחץ את היד הנתונה בלי התלהבות ויפן מיד אל אובלונסקי. הוא כבד בלבו כבוד גדול את אחיו מאמו, שהיה סופר נודע בכל רוסיה, עם זה לא יכול נשוא, אם פנו אליו לא באשר הוא קונסטנטין לווין, כי אם באשר הוא אחי קוזנישיב המפורסם.

— לא, לא עסקן בזמסטבה אני עוד. כבר היו לי ריבות עם כל העסקנים ואינני נוסע עוד אל האספות, — אמר בפנותו אל אובלונסקי.

— מה מהרת! — אמר אובלונסקי בצחוק קל. — אבל איככה? על מה?

— היסטוריה ארוכה היא. באחד הימים אספר, — אמר לווין, והתחיל מספר מיד. — בלשון קצרה אגיד, הוברר לי, שאין כל עסקנות זמסטבה בעולם וגם אי אפשר שתהיה, — הוא דבר כאילו הקניטו איש באותה שעה — מצד אחד הוא משחק, אנשים משחקים בפרלמנט, ואני איננו לא צעיר ולא זקן למדי לשעשע את נפשי במשחק; ומצד אחר (פה גמגם קצת), הוא תחבולה לצבור כסף בידי תקיפי המחוז. לפנים היו בעדם מוסדי אפיטרופסות, בתי דינים, ועתה יש זמסטבה; לא בתמונת שוחד, כי אם בתמונת שכר קבוע, — אמר בהתלהבות מרובה, כאילו נחלק עליו אחד מן הנמצאים באותו מעמד.

— כן הדבר! רואה אני, כי אתה עוד הפעם בתקופה חדשה, בתקופה קונסרבטיבית — אמר סטיפן ארקדיביץ.

— אבל בזאת נדבר אחרי כן.

— כן, אחרי כן. אך הוצרכתי לראותך, — אמר לווין ויסתכל בשנאה ביד גרינביץ.

סטיפן ארקדיביץ בדח בדיחה קלה מאד.

— הלא אמרת, כי לא תלבש עוד בגד אירופה עד עולם, — אמר ויסתכל בבגדו החדש, שנראה בו בבירור, שהוא מלאכת חייט צרפתי, — כן הוא! רואה אני שתקופה חדשה היא לך.

לווין התאדם פתאום, אך לא כמו שגדולים מתאדמים, — במקצת

ובלי הרגש בעצמם, אך כמו שמתאדמים נערים קטנים שהם מרגישים שמגוחכים הם בביישנותם ובגלל זה הם מתביישים ומסתמקים עוד יותר, כמעט עד הורדת דמעות. ומשונה היה מראה הפנים האלה, פני חכמה וגבורה, במצב ילדותי כזה כל כך, שחדל אובלונסקי להביט אליו.

— ואיפה נראה איש את אחיו? הלא צריך אני מאד מאד לראותך, —אמר לווין.

אובלונסקי כמו התחיל מעיין בדבר.

— זאת נעשה: אנחנו נסע לסעוד פת שחרית אצל גורין ושם נדבר. עד שלש שעות אני פנוי מעבודה.

— לא,—ענה לווין, אחרי הרהרו קצת—עלי עוד לעשות בקורים.

— אם כן נסעד יחדיו בצהרים.

— בצהרים? הלא באמת אין לי ענין חשוב ביחוד, רק שתי מלים יש לי לאמור לך, לשאול, ואחר נשוחח.

— אם כן אמור את שתי המלים, ובשעת הסעודה נשיח.

— שתי המלים אלה הן,—אמר לווין,—ואמנם אין לי דבר מיוחד. פניו נעשו זעומים פתאום מרב השתדלות לכבוש את ביישנותו.

— מה שלומם של השצרבצקים? הכל כבראשונה? אמר לווין.

סטיפן ארקדיביץ, אשר ידע מכבר, כי לווין אוהב את קיטי גיסתו, גחך גיחוך דק מאד, ועיניו צהלו ויבריקו.

— אתה אמרת שתי מלים, ואני אינני יכול להשיב בשתי מלים, כי... סלח נא רגע קטן...

המזכיר נכנס, ובדרך כבוד של מקורב לאדוניו ובענותנות המיוחדת המשותפת לכל המזכירים והקשורה בהכרת יתרונם על אדוניהם לענין ידיעת העסקים, קרב אל אובלונסקי וניירות בידו ויחל להסביר לו בסגנון של שאלה איזה דבר מוקשה. סטיפן ארקדיביץ לא גמר לשמוע את דבריו וישם ידו בחבה על שרוולו של המזכיר.

— לא, תעשה נא כאשר אמרתי אני — אמר אליו ויבדח כדי להמתיק את הנזיפה הקלה ויפרש בלשון קצרה, מה דעתו באותו ענין, ויסלק את הניירות הצדה ויאמר:—ככה תעשה נא, בבקשה ממך עשה נא כך, זחר ניקיטיץ.

המזכיר יצא נכלם. לווין הספיק בין כה להבליג לגמרי על מבוכתו ויעמוד נשען בשתי זרועותיו על הכסא ועל פניו שימת-לב של התקלסות.

— אינני מבין, אינני מבין, — אמר אליו.

— מה אינך מבין? — אמר אובלונסקי אף הוא בבדיחה של שמחה ויוצא פפירוס מכיסו. הוא היה נכון לשמוע איזו קריאה משונה מפי לווין.

— אינני מבין, מה אתם עושים, — אמר לווין וינע כתפיו. — איך תוכלו לעסוק בזה בשים לב?

— על מה?

— על כי... אין מה לעשות.

— אתה חושב כן, אבל אנחנו טרודים בעסקים רבים.

— בעסקי ניירות כן הוא, לך כשרון לזה, — הוסיף לווין.

— כלומר חושב אתה, שיש לי איזה חסרון?

— אולי כן הוא, — אמר לווין. — אך בכל זאת אני מביט בתאות נפש אל גדלך ומתגאה, שיש לי בין אוהבי אדם גדול כזה. אף על פי כן לא השיבות לי עוד על שאלתי — הוסיף ויתאמץ בכל כחו להישיר עיניו נגד עיני אובלונסקי.

— טוב, טוב. המתינה עוד ותבוא עד הלום. טוב לך, כי שלשת אלפי דיסיאטינות אדמה לך במחוז קרזין, ושרירים חזקים כאלה, ולחך כלת ילדה בת שתים עשרה שנה, — ועם זה תבוא אלינו גם אתה. על אודות הדבר אשר שאלת: אין שנוי, אבל יש להצטער, שלא היית שם זה ימים רבים.

— ומה? — שאל לווין בבהלה.

— אין דבר — ענה אובלונסקי. — עוד נדבר. אך בשביל מה באת הנה?

— גם בזאת נדבר אחרי כן, — אמר לווין וכל פניו אדמו גם הפעם.

— טוב אפוא. מובן, — אמר סטיפן ארקדיביץ. — ראה נא, הנה רצוני לקרוא לך לבוא אלי, אבל אשתי חולה קצת. זאת נעשה:

אם חפץ אתה לראותם, הנה הם היום בודאי בגן הזואולוגי מארבע שעות עד חמש. קיטי מחליקה שם על שדה הקרח בנעלי ברזל. נסע שמה וגם אני אבואה אחריך, ויחד נסע לאכול באחד המקומות.

— טוב מאד; להתראות!

— השמר לך, הלא ידעתי אותך, שכוח תשכח או תסע פתאום אל הכפר! קרא סטיפן אַרקדיביץ בצחוק.

— לא, כן אעשה.

לווין יצא מן הקבינט, ואך כשכבר עמד בפתח זכר, כי שכח להתפטר מחברי אובלונסקי.

— אין זה כי אם איש אנירגי מאד, — אמר גריניביץ, אחרי אשר יצא לווין משם.

— כן הוא, — אמר סטיפן ארקדיביץ וינע בראשו, — אך זה מאושר! שלשת אלפי דיסיאטינות במחוז קרזין, הכל נכון בידו לעתיד, ומה רב לחו! לא כאחד מאתנו.

— ואתה על מה תתאונן, סטיפן ארקדיביץ?

— קשה, רע, — אמר סטיפן ארקדיביץ ויאנח במרירות.

ו.

כאשר שאל אובלונסקי את לווין, בשביל מה בא, נסתמק לווין ויכעס על עצמו על דבר אשר נסתמק, מבלי יכולת להשיב לו: „באתי לבקש לי את גיסתך", אף על פי שרק בשביל כך בא.

בתי הלווינים והשצרבצקים היו בתי-אצילים מוסקבאיים ישנים, ובכל עת היתה חבה וידידות ביניהם. הקשר הזה התחזק עוד יותר בימי תלמודו של לווין. היא התכונן וגם נכנס לאוניברסיטה יחד עם הנסיך שצרבצקי הצעיר, אחי דולי וקיטי. בעת ההיא בא לווין לעתים קרובות לבית השצרבצקים ויאהב את ביתם. משונה הוא, אבל כך היה מעשה: קונסטנטין לווין דבק בבית, במשפחה, ביחוד בנשי משפחת השצרבצקים. לווין בעצמו לא זכר את אמו, ואחותו היחידה היתה גדולה ממנו, ובבית השצרבצקים ראה בפעם הראשונה את חיי המשפחה

הנהוגים בקרב האצילים המשכילים והישרים שבימים הקודמים, הם החיים אשר נמנעו ממנו במות עליו אביו ואמו. כל בני הבית הזה, ביחוד הנשים שבהם, נראו לפניו כמכוסים במזוה נעלם, במסוה פיוטי, ולא רק לא ראה כל חסרון בהם, כי אם עוד חזה לו, מתחת למסוה הפיוטי הנתון עליהם, רגשות רמים ונשגבים וכל מיני מעלות טובות. בשביל מה הוצרכו שלש הנערות האלה לדבר תמיד ביום אחד צרפתית וביום שאחריו אנגלית; בשביל מה נגנו זו אחר זו בשעות ידועות עלי פורטופיאנו שנשמעו קולותיו למעלה בחדר אחיהן, שהסטודנטים למדו בו; בשביל מה נסעו אליהן מורי הספרות הצרפתית והמוסיקה והשרטוט והמחולות, בשביל מה נסעו במרכבה בשעות ידועות עם מדמואזיל לינון אל הטבירסקוי בולבר שלש העלמות האלה באדרות האטלס שלהן — דולי בארוכה, נטלי בארוכה למחצה וקיטי בקצרה, שנראו תחתיה רגליה הקטנות והישרות בכל תארן בפוזמקאותיהן האדומות המתוחות יפה עליהן; בשביל מה הוצרכו להתהלך על פני הטבירסקוי בולבר בלוית משרת שקוקרדה של זהב על כובעו, — כל זה ועוד הרבה ממנהגי עולם המלא סוד לא היה מובן לו, אבל ידוע ידע, שכל מה שנעשה שם היה נהדר ובחביון־המעשים ההוא דבקה נפשו לאהבה אתו.

בימי תלמודו נטה לאהוב את הבכירה, את דולי, אבל מהרה נתנה לאובלונסקי. אחרי כן התחיל אוהב את השניה. הוא כמו הרגיש שיש לו לאהוב את אחת מהאחיות האלה, אלא שלא יכול לברר לעצמו את מי משלשתן. אבל גם נטלי נשאה, כמעט שנראתה בעילם, להדיפלומט לבוב. קיטי היתה עוד ילדה בשעה שיצא לווין מהאוניברסיטה. שצרבצקי הצעיר נכנס לצבא האניות ויטבע בים הבלטי, ולוין היה ממעט לבוא אל השצרבצקים מן העת ההיא, אף על פי שהיה רע לאובלונסקי. אבל בבואו בשנה הזאת בראשית ימי החורף למוסקבה, אחרי שבתו שנה אחת בכפר, ובראותו את השצרבצקים, הבין את מי משלשתן היה עתיד לאהוב באמת.

לכאורה לא היה דבר פשוט מזה, שהוא בעצמו, באשר הוא ממשפחה מיוחסת וראוי להתחשב בעשירים יותר מבעניים, וימי חייו שלשים ושתים שנה, ישים את בקשתו לפני שצרבצקיה בת הנסיכים בעצמהי

בודאי היו מכירים אותו מיד לשדוך טוב. אך לווין אהב את קיטי, ובאהבתו נדמה לו, שהיא כלילת כל המעלות, יצור מרומם על כל אשר על פני האדמה והוא בן-אדמה ויצור שפל כל כך, שלא היה אפשר גם להעלות על הדעת ששאר בני הבית והיא בעצמה יכירוהו להגון לה

אחרי שבתו מלא שכרון-אהבה שני חדשים, שהיה רואה בהם כמעט בכל יום ויום את קיטי בחברת מרום עם הארץ, שהתחיל לבקר שמה בשבילה, כדי לפגשה, החליט פתאום, כי לא תהיה זאת ויסע אל הכפר.

החלטת לווין, שזה אי אפשר, נוסדה על ההשערה, שבעיני הקרובים הוא שדוך שאינו הגון ואינו לפי ערכה של קיטי הנחמדה, וקיטי איננה יכולה לאהוב אותו. בעיני קרוביה לא היתה לו עסקנות קבועה וברורה ומצב נכון, בשעה שחבריו כבר היו בעת הזאת, בשנת שלשים ושתים לימי חייו, זה ראש גדוד ופליגל-אדיוטנט, זה פרופיסור, זה מנהל בנק ומסלות-ברזל, או ראש בית ועד כאובלונסקי; והוא (נפשו ידעה מאד, כמה יוכל להחשב בעיני אחרים) בעל אחוזה עוסק בגדול פרות, בירית חרטמונים גדולים ובבנינים שונים, כלומר איש בלי כשרון, שלא הגיע לכל מטרה, ושלפי הדעות המקובלות בצבור הוא עושה מה שאנשים אשר לא יצלחו למאומה עושים.

וקיטי הנפלאה והנחמדה בעלמות לא יכלה בודאי לאהוב אדם בלי תאר והדר כמו שהיה הוא בעיניו, וביחוד אדם פשוט כמוהו, שאינו מצוין בשום דבר. מלבד זאת נדמתה לו התיחסותו הקודמת אל קיטי — התיחסות גדול אל ילדה בשביל ידידות לאחיה — כגדר חדשה בדרך אהבתו. הוא חשב, כי איש כעור וטוב, כמו שהיה הוא בעיניו, אפשר שיאהבוהו כידיד ורע, אך כדי שיאהבוהו כאהבתו את קיטי, צריך שיהיה יפה מראה, והעיקר—איש מיוחד במעלותיו.

אף אמנם שמע, כי דבר מצוי הוא, שתאהבנה נשים גם רעי מראה ופשוטים, אך לא האמין לשמועה זאת, כי שפט על פי רוחו והוא היה מוכשר לאהוב רק נשים יפות, מפליאות ומיוחדות במינן.

אבל אחרי שבתו בדד שני חדשים בכפר, הוברר לו, כי לא היתה אהבתו זאת ממין הרהורי האהבה שהעסיקוהו בימי בחרותו

הראשונים, כי הרגש הזה לא נתן לו מרגוע אפילו שעה קטנה אחת, כי לא יכול עוד לחיות בלי פתור את השאלה: התהיה לו לאשה אם אין, וכי יאושו הוא אך פרי דמיונו ואין בידו כל הוכחה, שישיבו את פניו. ועתה בא למוסקבה בהחלטה גמורה להביע את בקשתו ולקחת את קיטי לאשה, אם יאותו לו. או... הוא לא יכול להרהר במה שיהיה לו, אם ישיבו את פניו.

ז.

לווין בא למוסקבה בבוקר ויסר אל קוזנישיב אחיו מאמו, הגדול ממנו בשנים, ויחלף שמלותיו ויבא אליו אל חדר עבודתו, ובלבבו היה לספר לו מיד, מה הדבר אשר הביאהו הנה, ולבקש עצ מפיו; אך לא את אחיו לבד מצא שם. עמו ישב פרופיסור לפילוסופיה מפורסם, אשר בא מחרקוב לשאת ולתת עמו בדבר המחלוקת הקטנה שנפלה ביניהם בשאלה פילוסופית חשובה מאד. הפרופיסור הזה נלחם מלחמת סופרים בחמת רוחו עם המטריאליסטים, וסרגיי קוזנישיב התבונן היטב בכל מהלך הפולמוס הזה, ואחרי קראו את מאמרו האחרון של הפרופיסור כתב לו באגרת את השגותיו. באגרתו הוכיח את הפרוסיסור על ויתורים יתרים שהוא מוותר למטריאליסטים. והפרופיסור מהר ויבא אליו, למען יתבררו הדברים ביניהם. הם דנו בשאלה זו, שדשו בה רבים: היש גבול בין ההזיונות הפסיכיים ובין הפיזיולוגיים בפעולת האדם, ואיפה הוא הגבול הזה?

סרגיי איבנוביץ קדם פני אחיו בצחוק-החבה הקר, שהיה מקבל כל אדם בו, ויציגהו לפני הפרופיסור ויוסף לדבר בענין שדנו בו.

הפרופיסור, איש קטן-תואר, בעל משקפים וצר-מצח, הפסיק רגע קטן לנתינת שלום ויוסף לדבר בלי שים לבו ללווין. לווין ישב והמתין, עד שיצא הפרופיסור, אבל ענין השיחה התחיל מעסיק אותו במהרה.

לווין ראה בז׳ורנלים את המאמרים, אשר דברו המדיינים על

אודותיהם, וקרא אותם בשים לב, כי מצא בהם את התפתחות יסודי חכמת הטבע הידועים לו — כי תלמיד מחלוקת הטבע היה באוניברסיטה — אך מעולם לא צרף את המסקנות המדעיות האלה על אודות מוצא האדם, שהיא דומה בו לשאר בעלי החיים, על אודות הריפליקסים, על אודות הביולוגיה והסוציולוגיה — אל השאלות בענין מהות החיים והמות לו בעצמו, שהיו עולות על לבבו בימים האחרונים לעתים קרובות יותר ויותר.

בשמעו את שיחת אחיו והפרופיסור התבונן, שהם צרפו בדבריהם שאלות מדעיות ממין זה אל השאלות הנוגעות בנפש האדם, ופעמים אחדות כמעט החלו לדבר בשאלות ההן בעצמן, אלא שבכל פעם שקרבו אל אותו הענין, שהיה עיקר לו, מהרו להתרחק מהן וחזרו והעמיקו בתהום החלוקים הדקים והמיעוטים והציטטות והרמזים ושמות בני סמכא, ואז הבין בכבדות, במה הם מדברים.

— אני אינני יכול לשער, — אמר סרגיי איבנוביץ בלשון הברורה שהיה רגיל בה ובדבורו המדוקדק ובהברתו היפה, — אינני יכול להסכים בשום אופן לדעתו של קייס, שכל מה שאני חושב על אודות העולם החיצון יצא לי מרשמים חושיים. גם המושג היסודי על דבר ההויה בא אלי לא על ידי חוש, כי על כן אין לנו גם אבר מיוחד למסירת המושג הזה.

— כן, אבל הם — וואורסט וקנויסט ופריפאסוב — ישיבו לך, שהכרת ההויה שאתה מכיר, יוצאת מסכום כל רשמי החושים, שהכרת-הויה זו היא פרי ההרגשות הגופניות. וואורסט אומר גם בפירוש, כי אם אין הרגשות גופניות, אין מושג הויה.

— אני אומר להפך, — התחיל סרגיי איבנוביץ.

אך פה נדמה עוד הפעם ללוין, שקרבו אל השאלה העיקרית והנם חוזרים ומתרחקים, וימצא את לבבו לפנות בשאלה זו אל הפרופיפור:

— אם כן, בכלות חושי, במות גויתי, אי אפשר לכל הויה שלי עוד? — שאל לוין.

הפרופיסור הביט בתרעומות וכמו מתוך מכאוב רוחני אל השואל

המשונה, הדומה במראהו לאחד הבורלאַקים, מושכי הספינות, יותר מלאחד הפילוסופים, ויסב עיניו אל סרגיי איבנוביץ כשואל את פיו: מה יש לאמור לו? אך סרגיי איבנוביץ, שדבר לא בהתלהבותו המרובה ולא בקטנות מוחו של הפרופיסור, ושבגלל זה לא היה מעצור לו גם להשיב לפרופיסור גם להבין את נקודת ההשקפה הפשוטה והטבעית, ששאלת לווין נשאלה על פיה, צחק צחוק קל ויאמר:

— שאלה זו עוד אין לנו רשות לפתרה...

— אין לנו נדונים, — ענה אחריו הפרופיסור לקיים דבריו — ויוסף לטעון בענינו: — לא, — אמר עוד — אני מער, שגם אם יסוד ההרגשה הוא הרושם, כמו שאומר פריפאסוב בפירוש, עלינו להבדיל בדיוק בין שני המושגים האלה.

לווין לא הטה אזניו עוד לדבריהם ויחכה ליציאת הפרופיסור.

ח.

כאשר יצא הפרופיסור פנה סרגיי איבנוביץ אל אחיו:

— שמח אני מאד כי באת. הלימים רבים? ומה עסקי האחוזה?

לווין ידע, כי עניני האחוזה מעסקים אך מעט את אחיו הגדול ממנו בשנים, וכי מעביר הוא על מדותיו בשבילו בשאלו כזאת, ועל כן ענהו רק על דבר מכירת החטים ועל דבר הכסף.

לווין רצה להגיד לאחיו את מחשבתו על דבר נשואים ולשאול בעצתו; אך כאשר ראה את אחיו והקשיב את שיחתו עם הפרופיסור וכאשר שמע אחרי כן את קול מדברו אליו, שנגד רצונו היה קול גונן ומיטיב, בשאלו אותו על עסקי האחוזה (שותפים היו באחוזה שירשו מאמם, ולווין היה המנהל בעדו ובעד אחיו), הרגיש, שמאיזו סבה איננו יכול להכנס בדברים עם אחיו על אודות החלטתו. הוא הרגיש, כי אחיו יתיחס אליה, אל החלטתו, לא כמו שרצוי לו.

— ומה הזמסטבה שלכם? — שאל סרגיי איבנוביץ, שהיה מכבד את הזמסטבה וערכה גדל בעיניו.

— אמנם אינני יודע...

— מה זאת?... הלא חבר ההנהגה אתה?

— לא חבר אני עוד; אני יצאתי, — ענה לווין, — ואינני נוסע עוד אל האספות.

— חבלז — אמר סרגיי איבנוביץ ופניו רעמו.

לווין החל לספר, בחפצו להצטדק, מה שנעשה באספות שבמחוזו.

— כן הוא בכל עת! — נכנס לתוך דבריו סרגיי איבנוביץ. — אנחנו הרוסים זה דרכנו תמיד. אפשר שזו גם מדה טובה — כשרון אדם לראות נגעי עצמו, אבל מפריזים אנחנו, אנחנו מתנחמים בשפת לצון הנכונה בפינו תמיד. אני אך אומר לך, שאם יתנו זכויות בדמות מוסדות הזמסטבה שלנו, לעם אירופאי אחר... אשכנזים או אנגלים, למשל, היו מגיעים לחרות על ידן, ואנחנו אך מלגלגים.

— ומה אעשה? — אמר לווין כאשם. — זה היה נסיוני האחרון. בכל נפשי נסיתי. אינני יכול, אינני מוכשר.

— לא אינך מוכשר, — אמר סרגיי איבנוביץ, — אינך מתיחס אל הדבר כראוי.

— אולי כן הוא, — השיב לווין בעגמת נפש.

— הידעת, כי ניקולי אחינו חזר ובא הנה.

ניקולי היה אחיו הגדול של קונסטנטין לווין מאביו ומאמו ואחיו מאמו של סרגיי איבנוביץ, איש אשר פזר חלק גדול מהונו והתחבר אל אנשים משונים וסוררים והיה מתקוטט עם אחיו.

— מה אתה אומר? — קרא לווין בפחד. — איך ידעת זאת?

— פרוקופי ראה אותו בחוץ.

— פה במוסקבה? איפה הוא? הידעת? לווין קם מכסאו כנכון ללכת מיד.

— צר לי, כי הגדתי לך זאת, — אמר סרגיי איבנוביץ ויניע בראשו על צערו של אחיו הצעיר. — אני חקרתי ויודע לי, איפה הוא יושב, ואשלח לו את שטר-החוב שלו על שם טרובין, אשר פרעתי בעדו וזה הדבר אשר השיב לי.

סרגיי איבנוביץ נתן לאחיו פתקה שהוציא מתחת מכבש הניירות שעל השולחן.

לווין קרא בכתב המשונה והנודע לו את הדברים האלה: „אני מבקש בכבוד הראוי שינתן לי לנוח. זה הדבר האחד, שאני דורש מאַחי הנעימים. ניקולי לווין.“

לווין קרא זאת ובלי הרים ראשו עמד לפני סרגיי איבנוביץ והפתקה בידו.

בקרבו נלחמו החשק לשכוח לפי שעה את אחיו וההכרה שדבר רע היא שכחה כזאת.

— רוצה הוא, כנראה בברור, לעלוב אותי, — הוסיף סרגיי איבנוביץ, — אך זאת לא יוכל, ואני חפוץ אחפוץ בכל נפשי לעזור לו, אך יודע אני, שזה אי אפשר.

— כן, כן, — שנה לווין. — אני מבין ומעריך כראוי דרכיך עמו, אבל אני אסע אליו.

— עשה כן, אם חפץ אתה, אך אני לא איעצך לנסוע אליו, אמר סרגיי איבנוביץ. — ולא לי אני דואג: הוא לא יטה את לבבך מאחרי, אך למענך אני יועץ אותך, טוב אשר לא תסע. לעזור אי אפשר. אולם עשה כטוב בעיניך.

— אפשר שבאמת אין לעזור לו, אך אני מרגיש ביחוד ברגע זה — כן, אבל זה ענין אחר — אני מרגיש, כי לא אוכל לנוח.

— אכן זאת לא אבין, — אמר סרגיי איבנוביץ —. דבר אחד אני מבין, — הוסיף לאמור, — זה סייג לשפלות רוח. אני החלותי להביט בעינים אחרות ובנטיה גדולה מבראשונה כלפי זכות על כל מה שנקרא נבלה, מאז נהיה אחינו ניקולי למה שנהיה... הלא ידעת מה שעשה...

— הה, נורא הוא, נורא! — שנה לווין אחריו.

לווין לקח מידי משרתו של סרגיי איבנוביץ את האדריסה של אחיו ורצה לנסוע אליו מיד, אך כחשבו את דרכיו גמר לדחות את נסיעתו זו עד הערב: קודם כל דבר היה לו, כדי שתנוח דעתו, לגמור את הענין, שהוא בא בשבילו למוסקבה. מבית אחיו נסע אל בית הועד

אשר אובלונסקי בו, וכשנודע לו מה שהוצרך לדעת על אודות השצירבצקים, נסע אל המקום, אשר אמרו לו, כי שם יוכל למצוא את קיטי.

ט.

בארבע שעות ירד לווין מעל מרכבה שכורה אצל הגן הזואולוגי בלב פועם בחזקה, כמו שהרגיש היטב, וילך במסלה הפונה אל ההרים ואל שדה הקרח, וכבר ידע באותה שעה בברור, שימצא אותה שם, כי ראה את מרכבת השצירבצקים אצל המבוא.

יום קרח בהיר היה היום ההוא. אצל השער עמדו שורות שורות של מרכבות כבודות, עגלות חורף, מרכבות שכורות, וז׳נדרמים לובשי מלבוש נקי, שכובעיהם בראשיהם התנוססו לנוגה אור השמש, עמדו צפופים במבוא הגן ובמסלות המנוקות שבין הבתים הקטנים „הרוסיים" המקושטים בכלונסאות מפותחים. עצי הלבנים הענפים הזקנים, שכל ענפיהם נכפו מפני השלג, נראו כעוטי שמלות־חג חדשות.

ולווין הלך במסלה הפונה אל שדה הקרח, הלוך ודבר עם לבבו: „לא אירא ולא אֵחת, עלי אך לְהֵרגע. מה לך? מה זאת? החרש, פותה!" דבר אל לבו תוכחות. אך כאשר התאמץ להרגיע את רוחו, כן כבדה עליו נשימתו. אחד ממיודעיו נקרה לפניו ויקרא אליו, והוא לא הכיר את מיודעו. מהרה נגש אל ההרים, ועליהם צלצלו שלשלאות העגלות הקטנות היורדות והעולות, והעגלות השטות שקקו, וקולות צהלה נשמעו. בצעדו עוד צעדים אחדים, נגלה שדה הקרח לפניו, ומיד הכיר אותה בתוך כל המחליקים.

לווין הבין, כי היא פה, על פי השמחה והפחד אשר תקפוהו. היא עמדה ודברה עם אשה אחת בקצהו השני של שדה הקרח. לא נראה כל דבר מיוחד לא בלבושה ולא בעמידתה; אך לו נקל היה להכירה בתוך ההמון הזה, כי נראתה לו כשיח שושנים בין הרולים, היא אָצלה מאורה על הכל. היא היתה צחוק נעים, מגיה על כל אשר מסביב. „האמנם יכול אני לרדת שמה על הקרח, לגשת אליה?" שאל

בלבו. המקום אשר עמדה עליו היה בעיניו קדש, אשר אין לנגוע בו. וכרגע אחד היתה יראתה על פניו כל-כך, שעוד מעט והלך לו משם. הוא הוצרך להתחזק ולהסביר לנפשו, שאנשים מכל המינים הולכים סביבה, שגם הוא בעצמו היה יכול לבוא שמה לשוט בנעלי-שיט. הוא ירד וזמן רב נמנע מהביט אליה, כמו שנמנעים מהביט אל השמש, אבל גם בלי הבט ראה אותה, כמו שרואים את השמש בלי הסתכל בו.

ביום זה ובשעה זו בכל שבוע היו נאספים על הקרח אנשים בני חבורה אחת, שכולם ידעו זה את זה. בהם היו גם שייטי-קרח מהירים, מתכבדים ומתגאים באמנותם, גם מתלמדים מאחזים בכסאות, שתנועותיהם במורך ובכבדות, גם נערים קטנים, גם זקנים, שנתכוונו בזה לשם בריאות הגוף; כל אלה היו בחירים ומאושרים בעיני לווין, על כי נמצאו במקום הזה והיו קרובים אליה. כל השטים על פני הקרח העבירוה, השיגוה גם דברו עמה ובלי השתעבדות לה התעלסו ויתענגו על הקרח החזק ומזג האויר הטוב.

ניקולי שצירבצקי, „שני בשני” של קיטי, ישב מלובש בז׳וקיטקה קצרה ובמכנסים צרים ובנעלי הברזל שעל כפות רגליו על אחד הספסלים, ובראותו את לווין, קרא אליו:

— הנה שייט הקרח הראשון שברוסיה! הזה ימים רבים? הקרח טוב מאד, שים נעליך על רגליך.

— גם נעלים אין אתי, — ענה לווין ויתפלא בעצמו על עז רוחו וחופש מדברו במעמדה ולא חדל מהגות בה גם רגע קטן אחד, אף על פי שלא הסתכל בה. הוא הרגיש, כי השמש הולך וקרוב אליו. היא נמצאה בפנה, וברגליה הדקות, המתוחות בנעלים גבוהות, שטה אליו, וקצת מורך נראה בתנועותיה. נער בלבוש רוסי, מנופף ידיו בכל עז כחו ומשתוחח מאד בשוטו רדף אחריה. היא שטה ברגלים בלתי בטוחות כל צרכן; ידיה המוצאות מתוך המופה הקטנה התלויה לה על תקות-חוט, היו מזומנות לנתינת שלום, והיא הכירה את לווין ותבט אליו ותצחק לו ולפחדה יחד. כשנגמר הסבוב דחקה ברגלה הקטנה והקלה ותשט אל מול שצירבצקי ותחזק בידו ותרכן לו בראשה בצחוק קל. היא יפתה בעיניו יותר מאשר נראתה לו בדמיונו.

בהגותו בה היה יכול לשוותה נגד עיניו בכל פרטי מראה, ביהוד את הוד ראשה הקטן והצהוב החפשי כל כך בתנועותיו על כתפיה, כתפות עלמה מעוגלות, והמביע תומת ילדות וטוב לבב. הילדות הנסוכה על פניה ויפעת גזרתה הנחמדה, היו יסודי היופי המיוחד לה והמובן לו היטב; אבל בכל פעם היה משתומם כעל חזיון חדש, אשר לא שער מראש, על מבט עיניה הטובות, השוקטות והמביעות אהבת אמת, וביחוד על נועם צחוקה, אשר היה מעבירו מדי פעם בפעם אל עולם-קסמים, ששם הרגיש בעצמו, שנתמלא תום ורוך ונעשה כמו שהיה, על פי זכרונו, בימי קדמת ילדותו המעטים.

— הזה זמן רב אתה פה? — אמרה אליו בהושיטה לו את ידה. — תודות לך, הוסיפה, כאשר הרים את המטפחת שנפלה מתוך המופה שלה.

— אני? זה מעט, אתמול... כלומר... היום... באתי, — ענה לווין, אשר בסערת לבו הבין את שאלתה בקושי, — אני אמרתי לנסוע אליך, — אמר עוד, ובזכרו כרגע, בשביל מה בקש לראותה, נבוך ויתאדם. — אני לא ידעתי, כי יודעת-שיט את ומיטיבה לשוט.

היא הביטה אליו בשים לב, כמו נתכוונה להבין, על מה הוא נבוך.

— תהלה מאתך יש להוקיר. פה מסורות בידינו, כי אתה הגדול שבשייטים, — אמרה קיטי בבדיחה. — מה חפצה אני לראותך בשוטך על הקרח! נעל נא נעלי-שיט ונשוטה נא יחדו.

„לשוט יחד! האמנם אפשר הדבר?" אמר לווין בלבו, בהביטו אליה.

— כרגע אנעל, — אמר וילך לשים נעלי-שיט על רגליו.

— זה ימים רבים לא היית אצלנו, אדוני, — אמר המשרת בתמכו את רגל לווין ובהדקו עליה את עקב הברזל. — ואחריך לא נמצא עוד מפליא לעשות כמוך בין האדונים. — הטוב יהיה כן? — הוסיף במתחו את הרצועה.

— טוב, טוב, מהר נא, — ענה לווין, וביגיעה עצר ברוחו שלא יחזק צחוק השמחה שנראה על פניו שלא בכוונתו. „כן הוא — אמר

בלבו, — אך אלה חיים. אך זה אושר! יחדו, אמרה, נשוטה נא יחדו. האומר לה עתה? אבל הן בגלל זה אני ירא לאמור, בגלל אשר עתה אני מאושר, מאושר לפחות על ידי התקוה... אך אז... אבל הגיעה העת! מן הצורך הוא! צריך, צריך! סור ממני, רפיון!״

לווין עמד על רגליו ויפשוט את אדרתו, ואחרי מרוצת התרגלות על הקרח הרך, שעל יד הבית הקטן קפץ ובא אל הקרח החלק וישט בלי יגיעה, וכמו ברצונו לבד עלתה בידו להחיש, לקצר ולכונן מרוצתו. הוא קרב אליה בחלישות דעת, אך גם הפעם הרגיעתהו בנועם צחוקה.

היא נתנה לו את ידה וילכו יחד הלוך והחש מהלכם, ובמדה שמהרו ללכת הרבתה ללחוץ בחזקה את ידו.

— עמך הייתי ממהרת יותר להשתלם בדבר, בך אני בוטחת, בלי דעת מדוע, — אמרה אליו.

— ואני בוטח בעצמי, בשעה שאת נשענת עלי, — אמר הוא אליה, אבל נבהל מיד על אמרו זאת ויתאדם. ובאמת, כאשר אך יצאו הדברים מפיו, חלפה פתאום כל החבה שהיתה על פניה, כחמה בהסתתרה מאחרי העבים, ולווין הכיר את משחק פניה הידועים לו, שהיה מעיד בכל פעם על עיון מרובה; על מצחה הקטן עלה קמט קטן.

— לא קרה אותך כל מקרה לא טוב? אולם, אין לי רשות לשאול, — אמר במהירות.

— מפני מה?... לא, שום דבר לא טוב לא קרני, — ענתה בשפה קרה ותוסף מיד: — האם לא ראית את מדמואזיל לינון?

— לא ראיתיה עוד.

— לך נא אליה, היא אוהבת אותך כל כך.

— „מה זאת? אני העצבתיה. הושיעני נא, אלי!״ אמר לווין בלבו וירץ אל הצרפתית הזקנה שישבה על אחד הספסלים ושערותיה היו סדורות לה תלתלים לבנים. היא קבלה אותו בבדיחה ובגלוי שניה התותבות, כמו שמקבלים ידיד ישן.

— אמנם גדלים אנחנו, — אמרה אליו ורמזה בעיניה על קיטי, — הדוב הקטן היה לגדול! — הוסיפה הצרפתית בצחוק והזכירה לו את

הלצתו על אודות שלש העלמות, שהיה מכנה אותן שלשה דובים על פי אגדה אנגלית לילדים. — הלא תזכור, שהיית אומר כן?

הוא לא זכר כלל וכלל, אך היא צחקה לזכר הלצה זו ואהבה אותה זה כעשר שנים.

— לך לך, לך לשוט. וקיטי מיטיבה לשוט עתה, האין זאת?

כאשר שב לווין במרוצה אל קיטי, לא היו לה פניה הנזעמים עוד. עיניה הביטו באהבת אמת ובחבה כבראשונה, אך לו נדמה, שמסבר הפנים היפות שלה נשקפה מנוחה מיוחדת שיש בה כוונה. והדבר הזה העציב את רוחו. היא דברה במורתה הזקנה ובמנהגיה המשונים, ואחרי כן שאלה אותו על אודות ארחות חייו.

— האמנם לא תרגיש עצבות בחורף בכפר? — אמרה אליו.

— לא, אין בי עצבות, עסוק אני מאד, — אמר אליה, ובדברו הרגיש, שהיא גוררת אותו אחרי רוח המנוחה השורר בדבריה, ולא יעמוד בו כח לסור מאחרי הרוח הזה, כשם שלא יכול לסור מאחריו בתחלת החורף.

— הלימים רבים באת הנה? — שאלה אותו קיטי.

— אינני יודע — ענה בלי השמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו. הרעיון, שאם יוסיף להגרר אחרי הידידות השוקטת הזאת ישוב גם הפעם בדרך אשר בא, בלי הועיל מאומה, עלה על רוחו ויגמור להתקומם לה.

— איך לא תדע?

— אינני יודע. זה תלוי בך, — אמר ויבהל מפני דבריו.

אם לא שמעה את דבריו, אם לא חפצה לשמעם, אך היא כמו נכשלה ותדפוק פעמים ברגלה הקטנה ותסב מאצלו מהר. היא שטה ובאה אל מדמואזיל לינון ותאמר לה איזו דברים ותשם פעמיה אל הבית הקטן, אשר הסירו בו הנשים את נעלי השיט מעליהן.

„אלי, מה עשיתי! ה' אלהי! עזרני נא, למדני נא! אמר לווין, ובשעה שנשא תפלה זו הרגיש צורך בתנועה עזה וישט בכח בסבובים חיצוניים ופנימיים.

באותה שעה יצא מבית הקהוה אחד הצעירים, המעולים שבשייטי-

הקרח החדשים, ופפירוס בפיו, ונעלי שיט ברגליו, ואחרי מרוצת התרגלות רץ בשקשוקים ובקפיצות דרך המעלות למטה. הוא עף למטה ובלי שנות גם את מצב ידיו התחיל משוטט על פני הקרח.

— אכן, זה מופת חדש! — אמר לווין וימהר וירץ למעלה לעשות כדבר הזה.

— השמר לך, הרי זה דורש רגילות! — קרא אליו ניקולי שצירבצקי.

לווין עלה על המישור שלפני המעלות וירץ הנה והנה ככל אשר היה בידו, וירץ למטה, ובתנופות ידים גנן על שווי המשקל הנחוץ בתנועה זו, שלא היה רגיל בה. במעלה התחתונה נתקל, אך כמעט שנגעה ידו בקרח נטה בכח ויזקוף ויצחק וישט הלאה.

„בן חיל, נעים, — אמרה קיטי בלבה באותה שעה, בצאתה מן הבית הקטן עם לינון ובהביטה אליו בצחוק-חבה פנימית כמו אל את אהוב. — האמנם אני אשמה, האמנם עשיתי איזה דבר רע? הם אומרים: התיפות היא. ידעתי, כי לא אותו אני אוהבת; אבל עם זה נעים לי עמו, והוא בן חיל כל כך. אך למה אמר זאת?...

כראות לווין את קיטי בצאתה ואת אמה אשר פגש אותה על המעלות, והוא היה אדום מרוב תנועה מהירה, עמד וישקע בהרהורים. הוא הסיר את נעלי השיט וישג את האם עם הבת אצל שער היציאה.

— שמחה אני לראותך, — אמרה הנסיכה. — בליל חמישי אנו מקבלים כדרכנו תמיד.

— אם כן היום הוא?

— שמוח נשמח מאד לראותך, — אמרה הנסיכה בקוירות מגולה.

קרירות זו הדאיבה את קיטי, ועל כן לא יכלה לכבוש את רצונה להרך את הרושם הקשה שעשתה אמה, ותסב ראשה ותאמר בצחוק קל:

— להתראות!

באותה שעה נכנס סטיפן ארקדיביץ אל הגן, וכובעו היה מוטה הצדה, ופניו ועיניו נהרו, וכולו מראה מנצח מלא שמחה. אך בקרבו אל חותנתו ענה על שאלותיה לשלום דולי בפני חוטא נעצב.

אחרי דברו בלחש ובעוצב עם חותנתו, זקף את חזהו ויאחז את לווין בזרועו.

— ומה אפוא, נוסעים אנחנו? — שאל את לווין — כל הימים האלה הגיתי בך, ומאד מאד אשמת, כי באת, — אמר ויבט אל עיניו בפנים מביעים מחשבות עמוקות.

— נוסעים אנחנו, נוסעים, — ענה לווין בשמחה: הוא לא חדל לשמוע את צלצול הקול שאמר אליו „להתראות”, ולראות את הצחוק הנעים, שנאמרה בו מלה זאת.

— „לאנגליה” או לארמיטאז'?

— אין חלוק לי.

— ל„אנגליה” אפוא, — אמר סטיפן ארקדיביץ, לפי שלבית המלון הזה היה חייב יותר, ועל כן חשב לדבר שאינו הגון להתרחק ממנו. היש לך רכב? טוב מאד, כי את מרכבתי שלחתי הביתה.

— שניהם החרישו בכל שעת הנסיעה. לווין הרהר בהערכת השנוי שנראה על פני קיטי: פעם הבטיח את נפשו, כי יש תקוה, ופעם הוברר לו, כי תוחלתו נכזבה, ובכל זאת הרגיש בעצמו, שנהפך לאיש אחר, שאינו דומה עוד למה שהיה לפני צחקת ולפני אמרה: „להתראות”.

בדרך סדר לו סטיפן ארקדיביץ את סדר הסעודה.

— הלא אוהב טירבה אתה? — אמר ללווין בגשתם במרכבתם אל בית המלון.

— מה? — שאל לווין אחריו: — טירבה? כן, מאד מאד אני אוהב.

ט.

כשנכנס לווין עם אובלונסקי אל בית המלון, לא יכול לבלתי התבונן, שיש בפניו ובכל תארו של סטיפן ארקדיביץ איזה רישום מיוחד, כמין צהלה מסותרת. אובלונסקי הסיר את אדרתו ובכובע מוטה הצדה עבר אל חדר האנכל, ובעברו נתן פקודות למשרתים טטרים לבושי פרק ומחזיקי מפות לבנות, אשר דבקו בו כולם. הוא נתן שלום והחזיר שלום ימינה ושמאלה, כי גם פה נמצאו לו מודעים שקדמו פניו

בשמחה כבכל מקום, ויגש אל הבופיט וישת כוס יין-דגן ויקח לו דג קטן ויאמר לצרפתית המפורכסת, העדויה קשורים מעשי סריגה דקה וסלסולי שער, שעמדה מבפנים לקאַסה, דברים שהביאו גם אותה לידי צחוק מקרב לב. ולווין לא שתה הפעם, ודוקא בגלל אשר געלה נפשו בצרפתית הזאת, שהיתה כולה כמין הרכבת שערות נכריות ואבקת-אורז ומי-בושם. הוא אך שם עיניו עליה ויט מפניה מהר כמו ממקום מטונף. כל נפשו מלאה זכרונות על אודות קיטי, וצחוק נצחון ואושר נגה בעיניו.

— הִנה, הוד נסיכות, גשה נא, פה לא יטרידו את הוד נסיכותך, — אמר אחד הטטרים אשר החזיק בו ביחוד, איש זקן שכולו לבן וירכיו רחבות וכנפי הפרק שלו נפרדות עליהן. — גשה נא, הוד נסיכות, — אמר אל לווין בכוונה לשמש בשקידה, מפני כבודו של סטיפן ארקדיביץ, גם את האורח הבא עמו.

כרגע פרש מפה מצוחצחת על שולחן עגול מכוסה במפה מכבר, שמנורת ברונזה ממעל לו, ויקרב אליו כסאות של קטיפה ויעמוד לפני סטיפן ארקדיביץ, ומפה קטנה וכרטיס המטעמים בידו, ויחכה למצוותיו.

— אם יצוה הוד נסיכותו לתת לו חדר מיוחד, יפָּנה חדר בעדו מהר: הנסיך גליצין שם עם גבירה אחת. צדפות חיות נתקבלו.

— אַ! צדפות.

סטיפן ארקדיביץ התחיל מהרהר.

— אולי נשנה את הסדר, לווין? — אמר וישם את אצבעו על הכרטיס, ופניו הביעו עיון גדול. אך, הטובות הן הצדפות?

— פלֶינסבורגיות הן, הוד נסיכות, אוֹסטֶינדיות אין.

— לו תהיינה פלינסבורגיות, אבל החיות הן?

— תמול נתקבלו.

— אולי נתחיל בצדפות, ואחר נשנה את כל הסדר? מה תענה על זה?

— לי אין חלוק בדבר. לי ציר ומקפה נבחר מכל; אך כזאת הלא אין בזה.

— מקפה א לאַ-ריס, הטוב בעיניך? — אמר הטטרי ויגחן אל לווין כאומנת אל ילד.

— לא, לא משטה אני, כל מה שתבחר ייטב בעיני. אני שטתי על הקרח ורעב אני. ואל תדמה, — הוסיף בראותו אותות-תרעומות על פני אובלונסקי, — כי לא הערכתי כראוי את טוב טעמך. בעונג אוכל מטעמים.

— פשיטאו אמור מה שתאמר, אבל זה אחד מתענוגי החיים, — אמר סטיפן ארקדיביץ. — תנה אפוא, אחי, עשרים או, זה ימעט, שלשים צדפות; נזיד עם קלהים...

— פרֶנטַנִיֶר, — נענה הטטרי אחריו. אך, לפי הנראה, לא רצה סטיפן ארקדיביץ לעשות לו נחת רוח ולקרא את המטעמים בשמותיהם הצרפתיים.

— עם קלחים, הידעת? אחרי כן טירבה עם ציר שבלילתו עבה, אחרי כן... רוסטביף; אך השתדל, שיהי יפה. נוסיף על זה תרנגולי-בר, ועל זה, כמובן, כבושים.

הטטרי זכר, שאין דרכו של סטיפן ארקדיביץ לקרוא את המטעמים בשמותיהם הרשומים צרפתית בכרטיס, ועל כן לא שנה אחריו כבראשונה, אך אחרי כן המציא לנפשו את העונג הזה ושנה את כל המטעמים שהוזמנו יחד זה אחר זה על פי הכרטיס: מרק פרנטנייר, טירבה סוס בומרשה, פולרד אַ ליסטרגון, מסידואַן די פריאי... ומַהֵר, כמכונה של נוצות-מתכווצות, הניח את הכרטיס המכורך האחד ויחטוף את השני ויושט לסטיפן ארקדיביץ.

— ומה נשתה?

— אני — מה שייטב בעיניך, אך לא הרבה... שמפני — אמר לווין.

— מה? בזה נתחיל? ואולם גם זה אפשר. אתה אוהב את החתום בחותם לבן?

— קַשֶׁה בּ־ַן — מלא הטטרי את דבריו במהירות.

— אם כן תתן יין זה עם הצדפות, ואחר נראה.

— שומע אני. ויין סעודה מאיזה מין תצוה להביא?

— ניאי תביא. לא, טוב ממנו יין שבלי שדעת הכל נוחה הימנו.

— שומע אני. וגבינה תצוה להביא משלך?

— כן, כן, פארמֶיזאַן. אולי אתה אוהב מין אחר של גבינה?

— לא, לי אין כל חלוק בדבר, — אמר לווין בבלי יכולת לעצור שפתיו מצחוק קל.

והטטרי רץ בכנפים — כנפי פרק — פרושות, ואחרי חמשה רגעים נכנס במעופו זה, ובידו קערות צדפות פתוחות ומוטלות על קליפותיהן, קליפות מרגליות, ובקבוק בין אצבעותיו.

סטיפן ארקדיביץ מְלֵל את המפה הקטנה המגוהצת וידביקה מתחת לז'ילט וישם את ידיו על השולחן במנוחה ויחל לאכול את הצדפות.

— אכן לא רעות הן, אמר, בהסירו במזלג-הכסף הקטן את הצדפות המפרכסות מעל קליפותיהן המבהיקות ויתחיל בולע אותן בתאות נפש זו אחר זו. — לא רעות, — חזר ואמר בהפנותו את עיניו הלחות והנוצצות פעם אל לווין ופעם אל הטטרי.

לווין אכל גם מן הצדפות, אף על פי שפת מלופתת בגבינה ערבה לו יותר. אך הוא התבונן בנחת אל אובלונסקי. גם הטטרי הביט, אחרי הוציאו את הפקק ומסכו את היין היפה אל הכוסות הדקות המצופות זהב, בצחוק של מורת רוח אל סטיפן ארקדיביץ ויתקן את ענקו הלבן.

— ואתה אינך מאוהבי צדפות? — אמר סטיפן ארקדיביץ בשתותו את כוסו, — או שרוי בצער אתה? האין זאת?

הוא רצה, שייטיב לווין את לבו. ולווין אמנם לא היה עצב, אך המקום היה צר לו. קשה וצר היה לו על פי רעיוני רוהו לשבת בעת ההיא בבית המשתה בין חדרים, שסעדו בהם עם נשים, בתוך המרוצה וההשתדלות המרובה לעשות כרצון איש ואיש; אותה ההתקשטות בברונזה, במראות, בגז, בטטרים — כל זאת היתה דרך עלבון לו. ירא היה, פן ישקץ את הרגש הקדוש הממלא את נפשו.

— אני? כן, דואג אני; אך מלבד זאת מורת רוח לי כל אשר

אראה פה, — אמר לווין. — אתה לא תוכל לשער, עד כמה משונה כל זה בעיני, באשר אני בן כפר, עד כמה צפרניו של אותו האדון, שראיתי אצלך...

— כן ראיתי, שצפרני גריניביץ האומלל משכו את עיניך עליהן, אמר סטיפן ארקדיביץ בצחוק.

— אינני יכול, — ענה לווין. — אתה השתדל נא, ראה את לבי, עמוד על דעתו של בן כפר. אנחנו מתאמצים להכשיר את ידינו כפי האפשר לעשות בהן מלאכה; בעבור זה אנחנו קוצצים את צפרנינו ומפשילים לפעמים את שרוולינו. ופה אנשים מגדלים בכוונה את צפרניהם, עד כמה שאפשר להן להתקיים, ומרתקים את כפיהם בכפתורים רחבים כקערות, כדי שלא יוכלו לעשות דבר בהן.

סטיפן ארקדיביץ צחק צחוק שמחה.

— הרי זה אות, שידידי זה אינו צריך לעבודה גסה. בינתו עובדת לו...

— אולי כן הוא. אך בכל זאת משונה הדבר בעיני, כשם שמשונה בעיני עתה מה שאנו, בני הכפרים, משתדלים לאכול ולשבוע מהר, למען תספיק לנו השעה לעשות את שלנו, ואני ואתה משתדלים אנו באכלנו, שלא לשבוע זמן רב כפי האפשר, ובשביל זה אנו אוכלים צדפות...

— מובן הוא, — מלא סטיפן ארקדיביץ את דבריו במהירות.— אבל זאת מטרת ההשכלה: להפוך כל דבר לתענוג.

— אם זאת היא המטרה, אני נכון לבחור לי להיות פרא.

— גם פרא אתה בלעדי זאת. כולכם, כל הלווינים, פראים אתם.

לווין נאנח. הוא זכר את ניקולי אחיו, ולבו הכהו ויצר לו ויפלו פניו; אך אובלונסקי החל לדבר בענין, אשר השכיחו את עצבו כרגע.

— ומה, התסע היום בערב אל קרובינו, אל השצירבצקים? — אמר ויסלק מלפניו את הקליפות הריקות האוושניות ויקרב אליו את הגבינה, ויברק בעיניו דרך רמיזה עמוקה.

— כן, נסוע אסע, — ענה לווין. — אף על פי שנדמה לי, שהנסיכה האם קראה אותי לא ברצון.

— מה לך! הבל וריק! כך דרכה... עתה תנה נא אחי, נזיד!... כך דרכה, גרַנד דַם, — אמר סטיפן ארקדיביץ. — גם אני אבוא, אבל צריך אני לנסוע אל הגרפינה בונינה לזמרת-הכנה. ולא פרא אתה? באיזה טעם אחר אפשר להסביר מה שברחת פתאום ממוסקבה? השצירבצקים שאלו אותי תמיד עליך, כאילו חייב אני לדעת. ואני יודע אך דבר אחד: כל הימים אתה עושה, מה שלא יעשה איש זולתך.

— כן הוא, — אמר לוין בגמגום ונ צער מגולה: — צדקת, פרא אני. אך פראותי נגלתה לא ביציאתי מזה, כי אם בחזירתי שחזרתי עכשיו...

— אבל מה מאושר אתה! — קרא סטיפן ארקדיביץ פתאום בהביטו לתוך עיני לווין.

— במה?

— אני מכיר סוסים אבירים על פי החותמות החרותים עליהם וצעירים אוהבים — על פי עיניהם, — אמר סטיפן ארקדיביץ כקורא ברגש מתוך ספר. — הנה הכל עודנו עתיד לך.

— ולך האמנם כבר עבר הכל?

— לא, אמנם לא עבר, אך לך עתיד, ולי הוה, ואוהו ההוה אינו תדיר כלל.

— ומה אפוא?

— הוא אינו טוב. אך על אודותי אינני רוצה לדבר, ולא עוד אלא שלהסביר הכל אי אפשר, — אמר סטיפן ארקדיביץ. — ואתה בשביל מה באת למוסקבה?... הסירה את הקערות, קרא אל הטטרי.

— אתה מבין מעצמך? — השיב לווין, בלי גרוע עיניו הנוצצות מעל סטיפן ארקדיביץ

— מבין אני, אך אינני יכול להחל דבר בזה. גם על פי זה תוכל לראות, המצאתי אם לא מצאתי את הידתך — אמר סטיפן ארקדיביץ ויבט אליו בצחוק דק.

— ומה תאמר לי? — אמר לווין בקול רועד וירגש בבירור, שכל שרירי פניו מזדעזעים. — מה דעתך על זה?

סטיפן ארקדיביץ שתה במתינות את כוסו, כוס יין שאבלי ובלי גרוע עיניו מלווין.

— אני?... אמר סטיפן ארקדיביץ, — אין לי דבר שאני רוצה בו יותר מזה, אין דבר! זהו המעולה מכל מה שהיה אפשר.

— אבל שמא טועה אתה? הידעת במה אנו מדברים? — אמר לווין ויעמק עיניו בדובר עמו. — החושב אתה, שאפשר הדבר?

— אני חושב, שהוא אפשר. מפני מה אי אפשר?

— לא, הבאמת תחשוב, שהוא אפשר? לא, אמור כל מה שאתה חושב! ומה אם ישיבו את פני?... ואני גם ברי לי...

— ולמה תחשוב כן? — אמר סטיפן ארקדיביץ בבדיחה על סערת רוחו.

— כן נראה לי לפעמים. הלא זה יהיה נורא גם לי גם לה.

— על כל פנים אין כל דבר נורא בזה לעלמה. כל עלמה מתגאה כשמבקשים את ידה.

— כן, כל עלמה, אך לא היא.

סטיפן ארקדיביץ חייך קצת. הוא ידע מראש את הרגש הזה שבלווין, הוא ידע, שעל פי השקפתו נחלקית כל העלמות שבעולם לשני מינים: האחד הוא — כל העלמות שבעולם, חוץ ממנה, בהן כל דרכי היצר המשותפים לכל בני האדם, והן מצויות מאד; והמין השני — היא לבדה, שאין בה כל מדה שאינה הגונה, וגבוהה היא מכל מין האדם.

— ראה נא, קח לך מן הציר, — אמר ויעצור ביד לווין, אשר סלק מאצלו את הציר.

לווין שמע אליו וישם ציר על קערתו, אך לא הניח לסטיפן ארקדיביץ לאכול.

— לא, ראה נא, אתה, ראה, אמר אליו — בינה נא, כי שאלת החיים והמות זאת לי. מעולם לא דברתי עם איש אודות זאת. הן אני ואתה זרים אנחנו זה לזה בכל דבר: טעמים שונים, השקפות שונות, שונים בכל אשר נפנה; אבל יודע אני, שאתה אוהב אותי ומבין דרכי, ובגלל זה אני אוהב אותך אהבה נוראה. אך למען ה׳, דבר אלי את אשר בלבבך באמת.

— אני אומר אליך מה שאני חושב, — אמר סטיפן ארקדיביץ בצחוק קל. — אך גדולה מזו אומר לך: אשתי — אשה נפלאה מאד...

הוא נאנח בזכרו את הדברים שבינו לבין אשתו, ויוסף, אחרי החרישו רגע אחד: — בה רוח נבואה. היא בוחנת לבבות, אך לא זאת בלבד, — היא יודעת מה שיהיה. וביחוד בעניני שדוכים. היא נבאה, למשל, כי ש״ובסקי׳ה תנשא לברינטילן. איש לא רצה להאמין, אבל דברה באה. והיא נוטה אחריך.

— ובמה היא אחרי?

— בזה שהיא לא רק אוהבת אותך, כי אם גם זומרת, כי עתידה קיטי להיות לך ולא לאחר.

לדברים האלה נהרו פני לווין פתאום בצחוק קל, בצחוק קרוב לדמעות גיל.

— כן היא אומרת? — קרא לווין — אני אמרתי תמיד, כי אך מחמדים היא אשתך. ורב לנו, רב לדבר בזאת, — אמר בקומו ממקומו.

— טוב, אבל שב נא.

אך לווין לא יכול לשבת. הוא עבר פעמים בצעדי אונו בחדר הקטן, הדומה לכלוב ויקרוץ בעיניו, כדי שלא תראה דמעה בהן, ואחרי כן תור וישב אצל השולחן.

— בינה נא, — אמר בשבחו, — שאין זו אהבה. כבר אהבתי, אך זה ענין אחר, לא רגשי הפנימי הוא, כי אם איזה כח חיצוני הכניעני. הן יצאתי מפה, על כי החלטתי, שלא תהיה כזאת לעולם, התבין, כשם שאין אושר בארץ; אך אני נלחמתי עם נפשי, ורואה אני, כי בלעדי זאת אין חיים לי. ויש לגמור...

— ולמה יצאת?

— חכה נא! כמה רעיונות בלבי! כמה שאלות לי! שמע נא. הן אתה לא תוכל לשער, מה הגדלת לעשות עמדי, כשאמרת לי מה שאמרת. אני מאושר כל כך, שהייתי לאכיר-לב נתעב; שכחתי הכל. היום נודע לי, כי אחי ניק לי... הלא ידעת, נמצא פה... וגם אותו שכחתי. כמדומה לי, שגם הוא מאושר.. הרי זה כמין שגעון.. אבל ענין נורא הוא... הנה אתה בעל אשה, אתה יודע רגש זה... נורא הוא, שאנו — אנשים זקנים, אנשים שכבר טעמו... לא טעם אהבה, כי אם טעם חטאים... מתקרבים פתאום אל יצור זך ונקי מעוון; הלא תועבה

היא, ועל כן אי אפשר לאיש כמוני שלא ירגיש את עצמו לבלתי ראוי — אבל אתה חטאיך מעטים.

— אך בכל זאת, — אמר לוין, — בכל זאת אני חוזר בגועל נפש על ספר דברי ימי ומרעיד ומקלל ומתאונן במרירות... כן.

— ומה נעשה? כך דרכו של עולם, — אמר סטיפן ארקדיביץ.

— כל נחמתי בנוסחת התפלה האהובה לי מאז, „כי לא על צדקותי, כי אם ברחמיך הרבים סלח נא לי". גם היא יכולה אך לסלוח.

יא.

לוין שתה את כוסו, ושניהם החרישו.

— עוד דבר אחד עלי לאמר לך. הידעת את וורונסקי? — שאל סטיפן ארקדיביץ את לוין.

— לא, לא ידעתיו. למה אתה שואל זאת?

— עוד בקבוק, — אמר סטיפן ארקדיביץ אל הטטרי, אשר מלא את כוסותיהם והשתדל לשמשם דוקא ברגעים שלא הוצרכו לו.

— עליך לדעת את וורונסקי, על כי הוא אחד מאנשי תחרותך.

— מה היא וורונסקי? — אמר לוין, ופניו, אשר זה עתה היו שעשועים לאובלונסקי בצהלה הילדותית המובעת בהם, נהפכו פתאום למלאי זעם ורעי מראה.

— וורונסקי היא אחד מבני הגרף קיריל איבניביץ וורונסקי ואחד מן הטפוסים היותר משוכללים שבצעירי מרום עם הארץ הפטרבורגי. לי נודע בטוור, בימים אשר עבדתי שם, והוא בא שמה לזמן לקיחת אנשי צבא. הוא עשיר מאד, יפה, מתהלך עם גדולי הארץ, פליגל-אדייטנט ויחד עם זה איש חמודות, טוב ונעים מאד. אך לא טוב ונעים בלבד. כפי מה שהכרתי אותו פה היא גם בעל השכלה ונבון דבר. על כל פנים הוא עתיד להצליח ולגדל.

לוין הרעים פניו והחריש.

— והוא בא הנה ימים מעטים אחרי יציאתך, ולפי מה שאני רואה, הוא אוהב אותה אהבה עזה, ואתה מבין, כי האם...

— סלח נא לי, אבל אני אינני מבין מאומה, — אמר לווין, ופניו מלאו רגזה ודאגה. ומיד זכר את ניקולי אחיו ועד כמה נתעב הוא בעצמו בשכחו את אחיו זה.

— המתינה נא, המתינה, — אמר סטיפן ארקדביץ ויצחק ויגע בידו. — אני אמרתי לך מה שידעתי, ואני שונה, שבענין הזה נראה לי, כפי מה שאפשר לראות מראש, שאתה עתיד לנצח.

לווין נרתע לאחוריו על כסאו, פניו היו חורים.

— אבל אני איעצך למהר כפי האפשר לגמור את הדבר, — הוסיף אובלונסקי וימלא לו את הכוס.

— לא, תודה לך, אינני יכול לשתות יותר, — אמר לווין, בסלקו את כוסו מלפניו. פן אֶשכר... ומה שלומך? — הוסיף לווין, וברור היה, שרצונו לעבור אל ענין אחר.

— עוד מלה אחת: על כל פנים איעצך למהר לפתור את השאלה. ביום הזה לא איעצך לדבר. — אמר סטיפן ארקדיביץ. — בא מחר בבקר להשתדך כמנהג המקובל, ויברכך אלהים...

— הלא חפצת כל הימים לבוא אלי לצוד ציד? בוא נא באביב הזה — אמר לווין.

עתה נחם מאד, כי התחיל בשיחה זו עם סטיפן ארקדיביץ. הרגש המיוחד שלו נטמא בשיחה זו על אודות תחרותו של איזה אופיציר פטרבורגי ובהשערותיו ובמועצותיו של סטיפן ארקדיביץ.

סטיפן ארקדיביץ צחק קצת. הוא הבין את הדברים שבלב לווין.

— אני אבוא באחד הימים, — אמר אל לווין. — כן הוא, אחי, הנשים הן הציר, שהכל סובב עליו. הנה גם לי רע, רע מאד. וכל זה בשביל הנשים. הגידה נא לי בלי כחד, — הוסיף בקחתו סיגרה ובהחזיקו בידו האחת בכוס, — הבה נא עצה לי.

— אך באיזה דבר?

— זה הדבר. נשער נא, שאתה בעל אשה, ואוהב אתה אותה, אך נפתית אחרי אשה אחרת...

— סלח נא, אבל אינני מבין זאת כלל, כיצד... כשם שאינני

מבין, כיצד אזבור עכשיו, אחרי אכלי לשבוע, לפני חנות של נחתום ואגנוב עוגה משם.

עיני סטיפן ארקדיביץ הבריקו יותר מהרגיל.

— ומדוע לא? יש אשר יערב ריח העוגה כל כך, שאין לעמוד נגדו.

היממליש איזט׳ס, וועגן איך בעצוואונגען
מיינע אירדישע בעגיער;
אָבער דאָך וועננ׳ס ניכט געלונגען,
האָטט איך אויך רעכט היבש פלאזיר!

באמרו זאת צחק צחוק דק. גם לווין לא יכול להתאפק מצחוק רגע קטן.

— אַך בלי דברי לצון, — הוסיף אובלונסקי — בינה נא, כי האשה הזאת — נפש נעימה, טובה, מלאה אהבה, אשה אומללה, בודדת, שוויתרה על כל. עתה, כשכבר נעשה מעשה, בינה נא זאת, כלום אפשר לעזבה? גם כי נאמר שיש להפרד, כדי שלא להרוס את האושר הביתי, אך האומנם אין לחוס עליה, אין לכוננה, אין להקל את מצבה?

— לענין זה סלח נא. הלא ידעת, עַל פי רוחי נחלקות כל הנשים לשני מינים... כלומר לא... נכון יותר: יש נשים ויש... אני לא ראיתי ולא אראה בנות-חמד נדחות, ונשים כאותה הצרפתית, המפורכסת שמבפנים לקאַסה, בעלת התלתלים, שקץ הן לי, וכל הנדחות דומות לה.

— והאמורה באבן-גליון?

— חדל נא! המשיח לא היה אומר מעולם את הדברים האלה, אילו נודע לו, עד כמה ילמדו מתוכם להרע. אבל אני מדבר לא מה שאני חושב, כי אם מה שאני מרגיש. תועבת נפשי הן הנשים הנדחות. אתה ירא מפני עכבישים, ואני מפני השקוצים האלה. הן בודאי לא למדת את טבע העכבישים ואינך יודע את דרכיהם, והיא הדין לי.

— נקל לך לדבר כן; הרי זה דומה לאותו האדון שבספורו של דיקנס, שבידו השמאלית הוא משליך אחרי כתפו הימנית את כל השאלות

הקשות. אבל הכחשת מעשה לא תשובה היא. מה לעשות אפוא, הגידה לי מה לעשות. הנה אשתך נעשית זקנה, ואתה מלא חיים. בטרם תפן כה וכה, אתה רואה, שאינך יכול לאהוב את אשתך, גם כי תכבד אותה מאד. ופתאום תבוא אהבה בלבך, ואתה אבדת, אָבדת! — אמר סטיפן ארקדיביץ בעצבון וביאוש.

לווין צחק.

— כן הוא, אָבדת, — הוסיף אובלונסקי — ומה לעשות?

— אין לגנוב עוגות.

סטיפן ארקדיביץ צחק צחוק גדול.

— הוי, מטיף מוסר! אבל בינה נא זאת: הנה שתי נשים לך: האחת תובעת את זכויותיה, ואותן הזכויות הן אהבה מאתך, מה שאין בידך לתת לה; והשנית מקרבת לך את כל נפשה ואינה דורשת לה מאומה. מה לך לעשות? איך תנהג? הרי זו דראַמה נוראה!

— אם חפץ אתה לשמוע את אשר בלבבי בענין זה, אומר לך, כי אינני מאמין, שיש בזה דרמה. וזה טעמי. האהבה על פי דעתי... שתי האהבות, שאַפלטון מברר ערכן, כמו שתזכור, בספר „המשתה" שלו — שתי האהבות אבן בוחן הן לאנשים. יש יודעים אך את האחת, ויש יודעים אך את השנית — והאנשים היודעים רק את האהבה שאינה אַפלטונית, אין להם להזכיר דרמה בדברם בה. באהבה כזאת אי אפשר לשום דרמה. „תודה רבה לך על הנאה זו, חיי בשלום" — וזאת כל הדרמה. ובאהבה אַפלטונית אי אפשר שתהי דרמה, כי באהבה כזאת הכל ברור וטהור, כי...

ברגע ההוא זכר לווין את חטאותיו ואת המלחמה הפנימית אשר נלחם, ויוסף פתאום:

— ובכל זאת אפשר שצרקת, אפשר מאד... אך אני אינני יודע, אינני יודע לגמרי.

— זה הדבר, — אמר סטיפן ארקדיביץ, — אתה אדם שלם מאד. זה יתרונך וזה גם חסרונך. אתה שלם באָפיך וחפץ אתה, שיהיו כל החיים הרכבת חזיונות שלמים, ואין הדבר כן. הנה אתה בוזה את העבודה בעניני הצבור, על כי רצונך, שתהי העבודה מתאמת תמיד

למטרתה, ואין זה ממנהגו של עולם. רוצה אתה עוד, שעסקנותו של היחיד תהי מכוונת למטרה, שהאהבה והחיים הביתיים יהיו תמיד ענין אחד, — וגם זה אינו ממנהגו של עולם. כל שנויי הגוונים, כל ההוד, כל ההדר שבחיים הוא הרכבת צל ואור.

לווין נאנח ולא ענה מאומה. הוא הרהר בענינו ולא שמע את דברי אובלונסקי.

ופתאום הרגישו שניהם, שאף על פי שהם רעים, אף על פי שסעדו יחדו ושתו יין, שה׳יה לו לקרבם זה לזה יותר, מהרהר כל אחד מהם אך בענינו ואין איש מהם דואג לרעהו כלל. אובלונסקי כבר הכיר לא אחת ולא שתים את ההתחלקות הגדולה הזאת, הבאה אחרי סעודה תחת התקרבות, וידע מה שיש לעשות במקרים האלה.

— חשבון! — קרא בקול ויצא אל החדר הסמוך ושם פגש כרגע אדיוטנט נודע לו ויכנס בדברים עמו על אודות אַקטריסה אחת ומפרנסה. ומשהתחיל מדבר עם האַדיוטנט ההוא הרגיש רוח ומנוחה מעמל השיחה עם לווין, אשר בכל פעם היה מביאו לידי יגיעת מוח ונפש רבה מאד.

כאשר בא הטטרי והביא חשבון בסכום עשרים וששה רובל עם קופיקות והוספה ליין דגן בעדו, לא שת לווין את לבו לסכום אַרבעה עשר רובל שהוטל עליו, אף על פי שבזמן אחר היה משתומם על זה ככל בן כפר, וישלם ויסע לביתו על מנת לחלף את בגדיו ולנסוע אל השצירבצקים, ששם היה גורלו עתיד להתברר.

יב.

בת-הנסיכים קיטי שצירבצקיה היתה בת שמונה עשרה שנה. היא החלה להראות ב„עולם" אך בחורף ההוא. בדרכיה ב„עולם" הצליחה יותר משתי אחיותיה הגדולות, וגם יותר מאשר קותה אמה הנסיכה. מלבד אשר הצעירים המחוללים בנשפי מוסקבה אהבו כולם כאחד את קיטי, נזדמנו עוד בחורף הראשון ההוא שני שדוכים חשובים באמת. ראשונה: לווין, ומיד אחרי יציאתו ממוסקבה — הגרף וורונסקי.

כניסת לווין לביתם בתחלת החורף, בקוריו המרובים ואהבתו המגולה לקיטי גררו אחריהם את השיחות הראשונות בין הנסיך והנסיכה על אודות עתידות קיטי בתם וגם העירו דברי ריבות ביניהם. הנסיך טען ללווין ויאמר, כי איננו מבקש לו טוב ממנו לקיטי. והנסיכה אמרה, על פי דרכן של נשים לנטות מעיקרה של השאלה, כי קיטי עודנה צעירה מאד, כי לווין אינו מראה לדעת בשום דבר, שהוא נכון באמת להשתדך, כי קיטי איננה דבקה אחריו, וכיוצא בזה; אך לא אמרה עיקרו של דבר, שהיא מחכה לשדוך טוב מזה לבתה, שאין לבה נוטה אחרי לווין ושאינה מבינה את דרכיו. וכאשר יצא לווין פתאום ממוסקבה, שמחה הנסיכה ואמרה לאישה בגילת נצחון: „הלא תראה, כי צדקתי". וכאשר נראה וורונסקי, שמחה עוד יותר, כי מצאה בזה חזוק לדעתה, שעתידה קיטי לא לשידוך טוב סתם, כי אם לשידוך נפלא בטובו.

אמה של קיטי לא יכלה גם לדמות את וורונסקי ואת לווין זה אל זה. לא ישרו בעיניה גם סברותיו וחומרותיו המשונות של לווין, גם כבדות תנועותיו בצבור, שהיתה לפי דעתה מדרכי הגאוה שלו, גם חייו בכפר — חיי פרא לפי טעמה — ועסקנותו בעניני המקנה והאכרים; גם מלבד זאת חרה לה מאד, על כי באהבו את בתה היה נוסע אל ביתם חודש וחצי ונראה כמחכה לאיזה דבר, כבוחן ובודק, וכמו היה מתירא, שמא יגדל הכבוד יותר מדי, אם ישתדך, ולא הבין, כי בנסעו אל בית אשר בו עלמה-כלה הוטל עליו להגיד את אשר בלבבו. ופתאום יצא מן העיר בלי דבר דבר. „טוב שהוא רע-מראה כל כך, שלא אהבה אותו קיטי", אמרה הנסיכה בלבה.

וורונסקי התאים לכל מאויי היום: הוא היה עשיר מאד, נבון, יחסן, עולה למדרגה גבוהה בעבודת הצבא והחצר, וכולו מחמדים. היא לא יכלה לבקש טוב ממנו.

בנשפי מחול היה וורונסקי מבקש קרבתה של קיטי בגלוי. הוא היה מחולל עמה ונוסע לביתם, ולא יכלו להסתפק בדבר, שהוא חושב באמת לקחתה. אך אף על פי כן דאגה וחרדה אמה מאד כל ימי החורף ההוא.

הנסיכה בעצמה היתה לאיש לפני שלשים שנה בשדכנותה של דודה אחת. החתן בא לראות ולהראות, לאחר שכבר נודע הכל על אודותיו; הדודה השדכנית שאלה וידעה והודיעה את הרושם שנעשה בשעת הראיון; הרושם היה טוב; אחרי כן השתדך לפני האב והאם ביום שנועד לזה מראש, וההשתדכות שחכו לה מקודם נתקבלה ברצון. הכל נעשה קל ופשוט מאד. לפחות, נדמה כן לנסיכה. אך בבנותיה נסתה וראתה, עד כמה לא קל ולא פשוט הוא ענין השאת הבנות הנראה כנעשה מאליו. כמה יראות יראה, כמה מחשבות חשבה, כמה כסף הוציאה כמה מריבות קלות היו בינה ובין אישה על דבר נשואי שתי בנותיהם הגדולות, דריה ונטליה! ועתה כשהתחילו „מוציאים" את הצעירה, שבו אליה הדאגות והספקות ההם, והמריבות עם אישה גדלו בפעם הזאת יותר מעל אודות בנותיה הראשונות. הנסיך הזקן היה, ככל האבות, מדקדק ביחוד בכבוד בנותיו ובשמן הטוב; הוא היה מקנא לבנותיו בלי גבול, וביחוד לקיטי, האהובה לו יותר מכולן, ועל כל פסיעה ופסיעה היה גוער בנסיכה, באמרו, שהיא משפלת את כבוד בתה. הנסיכה היתה רגילה בזה עוד בימי טיפוליה בבנותיה הראשונות, אבל עתה הרגישה, כי חששנותו היתרה של הנסיך יש לה יסודות יותר מבראשונה. היא ראתה, שבנות גילה של קיטי יסדו איזו חברות, נסעו לאיזו שעורים, התהלכו עם גברים בלי חשש, נסעו יחידות ברחובות, רבות חדלו לָקֹד. והעיקר הוא, שהיו כולן מובטחות, שהן בעצמן צריכות לבחור להן בעלים ולא אבותיהן. „בימים האלה אין משיאים עוד כבראשונה", חשבו ואמרו כל העלמות הצעירות האלה, וגם כל הזקנים עמהן. אך כיצד משיאים בימים האלה, לא הגיד איש לנסיכה. המנהג הצרפתי — שהאבות משיאים כטוב בעיניהם את הילדים — לא נתקבל, הוא נחשב למגונה. המנהג האַנגלי, — שהעלמה חפשית לגמרי — גם הוא לא נתקבל, ואי אפשר לקבלו בצבור הרוסי. המנהג הרוסי, מנהג השדכנות, נחשב לדבר מכוער, עליו לעגו הכל וגם הנסיכה בעצמה, אבל איך ראוי להנשא ולהשיא — לא ידע כל איש. כל האנשים, שדברה הנסיכה עמהם במקרה על אודות זאת, אמרו אליה, פה אחד: „חדלי נא, בימינו אלה עת לעזוב את המנהג הנושן הזה. הלא הצעירים הם הבאים בנשואים ולא אבותיהם,

על כן יש לתת לצעירים לכונן את חייהם על פי בינתם." אך נקל היה לדבר כן למי שאין לו בנות, והנסיכה הבינה, שבתה יכלה לקרב ולאהוב במקרה גם איש, אשר לא יאבה לקחתה או אשר לא יוכשר להיות לה לאיש. ואחרי כל הדברים אשר שננו לנסיכה, שבימינו ראוי לצעירים בעצמם לכונן את חייהם, לא יכלה להאמין לזה, כשם שלא יכלה להאמין, שבזמן מן הזמנים יש לחשוב רובים ממולאים לכלי-שעשועים טובים בידי ילדים בני חמש שנים. ובגלל זה דאגה הנסיכה לקיטי יותר ממה שדאגה לבנותיה הראשונות בשעתן.

עתה יראה, פן יסתפק וורונסקי בבקשות ידידות לבד. היא ראתה, כי בתה אוהבת אותו, אך נחמה את נפשה באמרה, שהוא איש ישר ועל כן לא יעשה זאת. אבל יחד עם זה ידעה, מה נקל הוא להעביר עלמה על דעתה, על פי מנהגי החופש המקובלים בימים האלה, ומה קלה דעתם של גברים בכלל בדבר העון הזה". בשבוע הקודם ספרה קיטי לאמה מה שדברה עם וורונסקי בשעת מאַזורקה. השיחה ההיא הרגיעה קצת את הנסיכה; אך לשקוט לגמרי לא יכלה גם אחריה. וורונסקי אמר לקיטי, כי הוא ואחיו רגילים כל כך לשמוע בקול אמם בכל דבר, שאינם מחליטים להתחיל בשום דבר חשוב בלי הועץ אתה „ועתה אני מחכה ליום שתבוא אמי מפטרבורג, כמו שמחכים לאושר מיוחד", אמר לה בשיחה ההיא.

קיטי ספרה זאת, בלי מצוא חשיבות מיוחדה בדברים האלה. אך אמה הבינה אותם באופן אחר. היא ידעה, כי מחכים שם לזקנה מיום ליום, גם ידעה, כי שמח תשמח הזקנה על בחירה זו שבחר בנה לעצמו, ומשונה היה בעיניה דרכו זה, שאינו משתדך, מיראה, שמא יעוב את אמו בזה; אבל נפשה חשקה כל כך בשידוך זה ועוד יותר במנוחה שהוא עתיד לדביא לה מדאגותיה, שהאמינה לדברו של וורונסקי, אף על פי שהיה תמוה בעיניה מאד. מר מאד היה לנסיכה לראות בצרת בתה הבכירה דולי, אשר היתה נכונה לעזוב את אישה, אבל דאגתה הרבה לגורל בתה הצעירה, כבשה תחתיה את כל שאר רגשותיה. והיום הזה, בבוא לוין, נוספה עוד דאגה חדשה: היא יראה, פן תתמיר בתה על עצמה, באשר כבר נטתה קצת זמן קצר, לפי מה שנדמה לה, אחרי

לווין, ותשיב את פני וורונסקי, ובכלל, פן תהי שיבת לווין למכשול ולמעצור בדבר הזה, הקרוב כל כך להגמר.

— מה לו, הזה זמן רב בא הנה? — אמרה הנסיכה על אודות לווין, בשובן הביתה.

— היום, אמי.

— דבר אחד יש את נפשי לאמור... החלה הנסיכה, וקיטי ראתה את פניה, כי מלאו שימת-לב והתעוררות, ותבן, במה היא נכונה לדבר.

— אמי, אמרה בחרי אף ותסב אליה במהירות, — אַל נא, אַל נא תאמרי מאומה בזה. ידעתי, ידעתי הכל.

גם היא רצתה במה שרצתה אמה, אבל בטעמים, אשר נכונת אמה לתת לדבר, ראתה עלבון לה.

— אני אך רוצה לאמר, שנתינת תקוה לאחד....

— אמי, אַל נא, למען אלהים, אַל נא תדברי. מה נורא מאד לדבר בזה.

— לא אדבר, — אמרה האם, בראותה דמעות בעיני בתה; — אבל דבר אחד, בתי היקרה: הנה אַת הבטחתיני, שלא יהי לך דבר נסתר ממני. לא יהיה?

— לעולם לא יהיה, אמי, דבר לא אַסתיר, ענתה קיטי ותתאַדם ותבט בעינים מישירות אל פני אמה. — על דעתי אין חפץ לדבר בזה עתה. אני... אני... אילו רציתי, אינני יודע מה להגיד ואיככה... אינני יודעת...

„לא, שקר לא תוכל לדבר בעיניה אלה" אמרה אמה בלבה ותצחק לסערת רוחה ולשמחתה הגדולה של קיטי. הנסיכה צחקה, על כי בעיני התמימה הזאת גדול וחשוב כל כך מה שמתחולל בקרבה בשעה זו.

יג.

בין סעודת הצהרים ובין תחלת חנשף הרגישה קיטי ממין רגשותיו של איש חיל צעיר לפני תגרת מלחמה. לבה פעם בקרבה בחזק, ורעיוניה תעו בבלי יכולת להתרכז בענין אחד.

היא הרגישה, כי בנשף הזה, ששני אוהביה יזדמנו בו בפעם הראשונה במקום אחד, תלוי גורלה לכל ימי חייה. בלי הפסק רגע שותה לנגד עיניה את שני אלה, פעם את כל אחד מהם בפני עצמו ופעם כשהם נועדים יחד. בהעלותה על לבה את דברי הימים שעברו עליה, היה זכר דרכיה עם לווין יקר ונעים לה מאד. זכרונות ימי ילדותה, שהם היו ימי הידידות בין לווין ובין אחיה המת, שוו הוד מיוחד, הוד פיוטי, על דרכיה עמו. אהבת לווין אליה — ונפשה ידעה מאד שהוא אוהב אותה — היתה לה לכבוד ולשמחת לבב. בגלל כל זה היה זכרו אך טוב ונעים לה. לא כן היו זכרונותיה על אודות וורונסקי. אליהם נלוה איזה רגש קשה, אף על פי שהיה וורונסקי איש נמוסי ומתון עד מאד: כמין הערמה נראה לה בדרכיה עמו, ולא בו ראתה כזאת — בו בטחה, שתמים הוא עמה — כי אם בה בעצמה: היא כמו הערימה קצת בעודו לנגדה, בשעה שעם לווין התנהגה בלי כל שמץ התחכמות. אבל במחשבותיה על אודות הימים הבאים נשקפו לה החיים עם וורונסקי בדמות יום שכולו הוד והדר ונעימות, והחיים עם לווין — בדמות יום מעונן.

בעלותה ללבוש את שמלותיה לנשף הסתכלה במראה וראתה לשמחת לבבה, שהיום ההוא היה מן הימים הטובים שלה, שפניה טובים כראוי וכל כחה אתה, מה שהיה נחוץ לה אז ביחוד; את המנוחה החיצונית ואת חופש התנועה הרגישה בעצמה במלואם.

בחצי השעה השמינית ירדה אל חדר האורחים, וכרדתה שמה, קרא המשרת בשם „קונסטנטין דמיטריץ לווין”. אמה הנסיכה היתה עוד בחדרה, גם הנסיך עוד לא יצא לקבל את הבאים. „באה שעת מגורתי”, אמרה קיטי, וכל דמיה פרצו אל לבה, ותבט אל המראה ותבהל מראות, מה חורו פניה.

ברור היה לה, כי בכוונה הקדים לבוא, לבעבור ימצא אותה לבדה ויגיד לה את כל לבו, ובפעם הראשונה נגלה לה כל הענין הזה מצד אחר, מצד חדש לה לגמרי: באותו הרגע שמה אל לבה בפעם הראשונה, כי השאלה נוגעת לא בה לבד, כי לא שאלות מי ייטב לה ואת מי היא אוהבת הן העיקר האחד בדבר, וכי עליה לעלוב עלבון כבד מנשוא את האיש האהוב לה... ועל מה? על כי האיש הישר והטוב הזה

אוהב אותה, על כי דבקה נפשו בה. אך אין דרך אחרת, והדבר נחוץ.

„אהה אלי! האומנם עלי להגיד לו זאת בעצמי? — שאלה בלבה. — האמנם אומר לו, כי לא אהבתיו? הלא שקר יהיה דברי זה. מה אפוא אומר לו? האגיד לו, כי אהבתי איש אחר? לא, זאת לא אוכל. אָסוּרָה נא מזה"...

היא נגשה אל הדלת, וקול צעדיו בא באזניה. „לא, חלילה לי. מה אירא? כל רע לא עשיתי. יעבור עלי מה! את האמת אַגיד! ובודאַי לא יציק לי בדברי אליו אמת. הנהו", אמרה אל לבה, בראותה את תארו המלא חוסן ומורך יחד ואת ברק עיניו המכוננות אליה, ותבט אליו בעינים נשואות אל פניו וכמו בקשה רחמים ממנו, ותתן יד לו.

— באתי ולא עת, כמדומה לי שהקדמתי, אמר ויתבונן בחדר הריק. בראותו, כי כאשר דמה כן היה, כי אין מעצור לפניו לדבר ככל אשר עם לבבו, נפלו פניו מרוב מבוכתו.

— לא, לא, — אמרה קיטי ותשב אצל השולחן.

— אבל מראש חפצתי בזאת, למצוא אותך לבדך חפצתי, — אמר בלי שבת ובלי הבט אליה, למען יעמוד רוחו בו.

— אמי תצא הנה מהר. תמול עיפה מאד. תמול...

בדברה, לא ידעה בעצמה, מה שהיא מבטאה בשפתיה ולא גרעה מעליו את עיניה המבקשות רחמים והמביעות חבה.

הוא אך שם עיניו עליה, ופניה אָדמו, ומליה נעתקו.

— הנה אמרתי לך, כי אינני יודע, אם לימים רבים באתי... כי זה תלוי בך.

בדברו השפילה ראשה יותר ויותר, מבלי דעת, מה תענה על הדבר אשר יאמר עוד מעט.

— כי זה תלוי בך, — שנה לווין. — רצוני לאמר... רצוני לאמר... בעבור זה באתי... בעבור... היי נא לי לאשה! — בטא לבסוף בלי השמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו; אבל כאשר הכיר וידע, כי הדבר האיום והנורא כבר יצא מפיו, עצר במלים ויבט אליה.

היא שאפה רוח בכבדות ואליו לא הביטה. שמחה גדולה שמחה בקרבה. נפשה מלאה עונג. לא עלה על רוחה מראש, כי הודאתו תעשה עליה רושם חזק כזה. אבל רק רגע קטן התענגה על נצחונה, כי זכרה את וורונסקי, ותשם את עיניה הבהירות והמביטות לנכח על פני לווין המלאים יאוש, ותען בשפתים מהירות:

— זה אי אפשר... סלח נא לי.

מה קרובה היתה אליו לפני רגע אחד, מה גדל ערכה בחייו! ומה זרה לו ורחקה ממנו עתה!

— זה היה לי לדעת מראש, — אמר וישעה עיניו ממנה ויקוד ויכון ללכת.

יד.

אך ברגע ההוא יצאה הנסיכה הזקנה מחדרה. פניה לבשו חרדות במצאה אותם לבדם ובהתבוננה אל המבוכה שעל פניהם. לווין קדד לפניה ולא אמר דבר. קיטי החרישה ולא הרימה עיניה. „תודות לאל, רואה אני, שהשיבה את פניו", אמרה הנסיכה בלבה, ועל שפתיה נראה צחוק החבה, שהיתה רגילה לקבל בו את באי ביתה בכל יום חמישי בשבוע. הנסיכה ישבה והתחילה שואלת את לווין על דבר עסקי הכפר. גם הוא חזר וישב, ויהי את לבבו להמתין, עד שירבו הבאים, ויוכל לצאת משם באין מתבונן אליו.

בעוד חמשה רגעים נכנסה הגרפינה נורדסטון, רעותה של קיטי, שנשאה לאיש בחורף הקודם.

ונורדסטון אשה חולנית, רגשנית, צנומה ומכורכמת, ועיניה שחורות נוצצות. היא אהבה את קיטי, וכדרך כל הנשואות עם העלמות החביבות להן, רצתה שתנשא קיטי לאיש, אשר תמצא בו היא, נורדסטון, את המעלות החשובות בעיניה; היא, על פי רוחה, בחרה בעדה את וורונסקי. ולווין, אשר בראשית ימי החורף ראתה אותו לעתים קרובות בבית השצירבצקים, לא מצא חן בעיניה מעולם. בכל פעם אשר נקרו יחד, אהבה להתקלס בו בלי הרפות ממנו.

— נעים לי, כשהוא מביט אלי בגודל לבבו, או כשהוא מפסיק משיחת חכמה שלו בדברו אתי, מאשר נבערתי מאד, או כשהוא מעביר על מדותיו בשבילי. אהבתי מאד את וותרנותו זאת. שמחה אני בכל לב, כי לא יוכל שאתי,—דברה עליו תמיד.

ולא טעות היו דבריה אלה בידה, כי באמת לא יכול לווין לשאת את דרכיה, ויבז לה על כל מה שחשבה לה לכבוד ולתהלה — על רגשנותה ועל הבוז אשר בוזה לכל ענין פשוט וטבעי בחיי האדם.

בינה ובינו הונהג החזיון המצוי בחבורת בני מרום עם הארץ, ששני אנשים, מן הנראים כאוהבים על פי הנמוסים החיצונים, בזים זה לזה בלבם כל כך, שאינם יכולים לדבר זה עם זה לשלום כראוי וגם לעלוב זה את זה אין בידם.

הגרפינה נורדסטון כמעט שראתה אותו החלה להעתיר דבריה עליו.

— אה! קונסטנטין דמיטריץ! — קראה בתתה לו את ידה הקטנה והמכורכמת—הנה שבת ובאת לבבל הסוררת שלנו—רמז למה שאמר פעם אחת על מוסקבה, שהיא דומה לבבל—מה זאת, השבה בבל מרשעתה, אם אתה שבת מצדקתך?—הוסיפה בעיני לעג ותפן אל קיטי.

— לכבוד גדול אחשבה לי, גרפינה, שאת זוכרת היטב את דברי,—ענה לווין, שבין כה הספיק להתחזק אחרי תשובת קיטי, ומיד עבר אל סגנון הלעג והשנאה, שהיה רגיל בו בדברו עם נורדסטון— הלא זה אות, שהם עושים עליך רושם חזק.

—אמנם כן הוא! גם כתוב אכתוב את כולם על ספר. ואת קיטי החלקת על הקרח גם היום?...

ככה עברה אל דברי שיחה עם קיטי.

קשה היה לו לצאת באותה שעה, אבל נבחרה לו זאת משבת שם כל הלילה ומראות את קיטי, כשהיא ממעטת להביט אליו ונמנעת מפגוש את מבט עיניו. אך כשרצה לקום, ראתה הנסיכה בעלת הבית, שהוא מחריש, ונכנסה בדברים עמו.

— הלימים רבים באת למוסקבה? הלא, כמדומה לי, אתה עוסק בעניני הזמסטבה ולצאת ממקומך לזמן רב לא תוכל.

— לא, גברתי, אינני עוסק עוד בעניני הזמסטבה. באתי הנה לימים אחדים.

„איזה מקרה מיוחד קרהו, — אמרה הגרפינה נורדסטון בלבה, בהביטה על פניו הזועפים והקרים. — משתמט הוא משיחותינו. אך אני אמשכהו אחרינו. אהבתי מאד לשימו לצחוק במעמדה של קיטי וזאת אעשה גם הפעם.

— קונסטנטין דמיטריץ, — אמרה אליו; — אמר נא לי, מה פשר הדבר — הלא אתה יודע זה — בכפר הקאלוגאי שלנו נתנו האכרים והאכרות את כל אשר להם ביין-דגן, ועתה אינם משלמים מה שיש לנו בידם. מה זאת? ואתה משבח תמיד את האכרים.

באותה שעה נכנסה עוד אשה אחת, ולווין קם.

— סלחי נא לי, גרפינה, אבל אינני יודע בכל זאת דבר ואינני יכול להשיב על שאלתך, — אמר ויסתכל בפקיד הצבא, שנכנס מאחרי האשה ההיא.

„אין זה כי אם וורונסקי”, אמר לווין בלבו, וכדי לברר את הדבר לעצמו הביט אל קיטי. בין כה הספיקה גם היא לראות את וורונסקי ולשים עינה אחרי כן על לווין. ועל פי ברק עיניה הבין, כי אוהבת היא את האיש הזה, והדבר הוברר לו, כאילו הגידה לו בפירוש. אבל מה טיבו של אדם זה?

לווין ראה, כי איננו יכול עוד למהר לצאת משם, כי מתאוה הוא — אם מחכמה ואם לא מחכמה — לדעת, אדם זה שאהבה נפשה מה טיבו.

יש אנשים, אשר אם איש תחרותם יגבר עליהם, הם נכונים להסב עיניהם מכל דבר טוב שנמצא בו ולראות בו אך את הרע; אבל יש גם אנשים, שרצונם למצוא באיש אשר כזה אך את המעלות הטובות שעמדו לו במלחמה עמהם, ובלב פצוע וכואב הם מבקשים בו אך את הטוב, ולווין היה מהמין האחרון הזה. אף אמנם לא קשה היה לו למצוא את הטוב והנעים שבוורונסקי, כי נמשכו עיניו עליהם כרגע. וורונסקי היה שחרחר, קומתו לא גבוהה, אך מבנה גויתו היה של איש בריא, ופניו יפו ונעמו והביעו הרבה מתינות ועוז. בפניו ובכל תארו, משער ראשו השחור

והקצ־ ומזקנו המגולח עד מעילו הרחב, מעיל חדש בן יומו, נראו אך טוב טעם ויופי. בבואו נתן ידים לאשה אחת, שנקרתה עמו בפתח, להכנס ראשונה, ויגש אל בעלת הבית ואחרי כן אל קיטי.

בגשתו אל קיטי, הזהירו עיניו היפות בזוהר מיוחד, ובצחוק-חן מביע גיל ונצחון (כך נדמה ללווין) פשט לו את ידו הקטנה והרחבה.

אחרי כן נתן שלום ודבר דברים אחדים לכל הנמצאים שם, וישב בלי שים עינו על לווין אפילו פעם אחת, ולווין לא גרע עיניו ממנו.

— אקרא נא בשמותיכם, — אמרה הנסיכה הזקנה ותור בידה על לווין: — קונסטנטין דמיטריביץ לווין, גרף אלקסיי קירילוביץ וורונסקי.

וורונסקי קם ויבט במנוחה לתוך עיני לווין ויחזק בכף ידו.

— כמדומה לי שהיינו נכונים לסעוד יחד באחד הימים בחורף הזה, —אמר וורונסקי ויצחק כדרכו בלי כל תנועה מיוחדת, — אלא שיצאת פתאום אל הכפר.

— קונסטנטין דמיטריץ בוזה ומתעב את הערים וגם אותנו, בני הערים, עמהן, —אמרה הגרפינה נורדסטון.

— אכן רושם חזק עושים דברי עליך, שאת זוכרת אותם כל כך —אמר לווין וכרגע זכר שכבר אמר כזאת פעם אחת, ויתאדם.

וורונסקי הביט אליו ואל הגרפינה נורדסטון, ויצחק צחוק קל.

— ואתה יושב תמיד בכפר? — שאל את לווין — הלא בחורף שולטת שם עצבות.

— אם יש עבודה אין עצבות, גם לשבת בדד אפשר בלי עצבות —ענה לווין כקורא תגר.

— אני אוהב את הכפר, — אמר וורונסקי ועשה את עצמו כמי שאינו מרגיש, שמדברים אליו בסגנון שאינו לפי כבודו.

— אקוה, כי אתה הגרף לא תסכים לשבת תמיד בכפר — אמרה הגרפינה נורדסטון.

— אינני יודע, לשבת ימים רבים בכפר לא נסיתי, אבל זה דבר

פלא שמצאתי בי, — הוסיף הגרף. — בשום מקום שבעולם לא היו לי געגועים עזים על הכפר הרוסי עם האכרים שבו וסנדליהם המיוחדים כמו בעיר ניצה, שישבתי בה חורף אחד עם אמי. בניצה שוררת עצבות, כאשר ידעת. גם ניאפול וסורינטו נעימות אך לימים מעטים. ודוקא במקומות האלה עולה רוסיה על הלב. ובפרט הכפר הרוסי. הרי זה...

בדברו פנה גם אל קיטי גם אל לווין, ועיניו—עיני מנוחה ובקשת טובה — נסבו לרגעים פעם עליה ופעם עליו; בכל'ה נראה, שדבר מה שעלה על רוחו במקרה.

בראותו, כי הגרפינה נורדסטון רוצה לאמר דבר, הפסיק ולא גמר מה שהתחיל ויקשב לדבריה.

השיחה לא נפסקה אפילו רגע אחד, והנסיכה הזקנה, שבכל עת היו מוכנים אתה שני ענינים גדולים להעסיק בהם את אורחיה בשעת הדחק, והם שאלת ההשכלה הקלסית והריאלית וערכה של חובת עבודת הצבא הכללית, לא הוצרכה להוציא את כלי זיינה אלה, והגרפינה נורדסטון לא הוצרכה להקניט את לווין.

לווין רצה להשתתף בשיחה הכללית הזאת ולא עלתה בידו; בכל רגע ורגע אמר לנפשו „עתה אצא", אך לא יצא משם ויהי כמחכה לאיזה דבר.

והנה התחילו מדברים על אודות השולחנות המשיבים לשואליהם בדפיקות ובסבובים והרוחות המספרות בהשבעת הספיריטים, והגרפינה שהאמינה במעשים כאלה ספרה נפלאות שראתה בעיניה.

— נהגיני נא, גרפינה, בשם ה', נהגיני נא אליהם! — אמר וורונסקי בצחוק. — מעודי לא ראיתי כל מעשה נסים, אף על פי שאני מבקש פלאות בכל מקום.

— הנני, בשבת הבאה, — ענתה הגרפינה נורדסטון. — ואתה, קונסטנטין דמיטריץ, התאמין בזה? — שאלה את לווין.

— למה זה תשאליני? הלא ידעת מה שאשיב.

— אבל חפצה אני לשמוע מה שתאמר על זה.

— על פי דעתי, — ענה לווין, — מעידים השולחנות הסובבים האלה, שהצבור הנקרא אינטליגנטי, אינו עולה בחכמה על האנשים

הפשוטים. המה מאמינים בעין רעה, במעשי כשפים ובמזיקים, ואנחנו...

— אינך מאמין אפוא?

— לא אוכל האמין, גברתי הגרפינה.

— ואם ראיתי בעיני?

— גם הזקנות שבכפר מספרות שראו „שדי-בית" בעיניהן.

— אם כן אתה חושב, שאני משקרת?—אמרה הגרפינה בצחוק שאין עמו נחת לבעליו.

— לא כן, מַּיַּא, קונסטנטין דמיטריץ אומר, שאינו יכול להאמין,—אמרה קיטי, ופניה כסתה בושה על גסות מבטאיו של לווין, והוא ראה ויבן וירגז עוד יותר ויאמר להשיב על זה, אך וורונסקי עמד בפרץ, ובפניו הצוהלים לא נתן למשיחים לבוא לידי ריבות שפתים.

— האומנם לא תוכל להעלות על דעתך שיש בזה איזו אפשרות? —שאל את לווין.—מדוע? הלא מאמינים אנחנו במציאות האלקטריות, אף על פי שאין אנו יודעים מה היא; ומדוע אין להאמין, כי ישנו עוד כח אחד לא נודע לנו, אשר...

— כשנגלתה האלקטריות — נכנס לווין לתוך דבריו, — נגלה אך החזיון ראשונה, ולא נודעו אז מוצאו ופעולתו של החזיון הזה, ועד שהתחילו להשתמש בו עברו מאות שנים. לא כן דרך הספיריטים, בתחלת מעשיהם נמצאו שולחנות כותבים להם מכתבים ורוחות מספרות עמהם, ואחרי כן התחילו אומרים, שכח נעלם הוא.

וורונסקי שמע את דברי לווין בשום לב, זה היה דרכו תמיד —ונראה שדבריו העסיקו אותו.

— כן הוא, אבל הספיריטים אומרים עתה: אין אנחנו יודעים, כח זה מה הוא, אך ידוע לנו שישנו במציאות, ואלה התנאים שהוא מתגלה בהם. ועתה יבואו נא החוקרים ויגלו, מה הוא הכח הזה. לא, אני אינני מבין, מאיזה טעם אי אפשר לאמר, שהוא כח חדש, אם הוא...

— זה טעמו של דבר, — נכנס לווין שנית לתוך דברי וורונסקי, —הנה הזיון אלקטרי ידוע נראה בכל פעם שנשפשף זפת בצמר, מה

שאין כן בענין זה, שלא בכל פעם יראה החזיון, אות שאינו טבעי.

וורונסקי הרגיש בודאי, שהשיחה מדעית יותר מהראוי לחדר אורחים, ועל כן לא השיב עוד, כי אם נתן לב לנטות ממנה ויאמר אל הנשים בפנים צוהלים:

— הבה ננסה נא מיד; אך לווין רצה לפרש דבריו.

— אני אומר,—הוסיף לווין,—כי רצונם של הספיריטים לבאר את מעשי נפלאותיהם במציאת כח טבעי חדש, הוא נסיון אשר לא יוכל הועיל. הלא בפירוש הם אומרים, שכח רוחני לפניהם, ואיך יבחנוהו בחינה חמרית?

כל בני החבורה רצו שיגמור מהר, והוא הרגיש בדבר.

— ואני אדמה, כי עתיד אתה להיות מידיום מצוין,—אמרה הגרפינה נורדסטון,—כי יש בך מאותה ההתרגשות.

לווין פתח שפתיו להשיב, אך התאדם ולא אמר דבר.

— הבו נא,— פנה וורונסקי אל קיטי,—ננסה נא בשולחנות,—הטוב בעיניך?—שאל את הנסיכה הזקנה, ויקם מכסאו ויחפש בעיניו בחפצו לקחת לו שולחן קטן.

קיטי הלכה להביא שולחן, ועיניה נפגשו בעיני לווין בעברה לפניו. צר היה לה עליו מאד, וביחוד נדה לו בזכרה את הצרה הגדולה אשר הביאה עליו היא בעצמה. „סלח נא לי, אם יכול אתה,—דברו עיניה אליו—מאושרה אני מאד״.

„שונא אני לכל, גם אותך גם את נפשי אשנא״, ענו עיניו על זה, וישלח יד לקחת את כובעו. אך עוד לא הגיע זמנו לצאת. כאשר נכונו כולם לעשות מעשי בהינתם מסביב לשולחן, ולווין נכון לצאת, עבר הנסיך הזקן על פניהם ויתן שלום לנשים ויפן אל לווין.

— אהו—קרא בשמחה—הזה ימים רבים שבת אלינו? ואני לא ידעתי, כי אתה פה. שמח אני מאד לראותך.

הנסיך הזקן היה מדבר אל לווין פעם בלשון יחיד ופעם בלשון רבים. בחבקו את לווין ובדברו עמו אחרי כן, לא שם עינו על וורונסקי, אשר קם ויחכה במנוחה, עד שיפנה הנסיך אליו.

קיטי הבינה היטב, עד כמה קשתה לו ללווין חבה זו, שהראה לו אביה, אחרי כל הדברים האלה. אחרי כן ראתה כי אביה החזיר שלום לוורונסקי בקרירות מגולה, והוא הביט אל אביה בידידות ובתמהון יחד, מבלי יכולת להבין כיצד ומפני מה אפשר להתרעם עליו,—ובושת כסתה פניה.

— אדוני הנסיך,—אמרה הגרפינה נורדסטון,—תנה את קונסטנטין דמיטריץ לגשת אלינו. רוצים אנו לעשות נסיון.

— איזה נסיון? לסבב שולחנות? סלחו נא לי, גבירותי ואלופי, על דעתי טוב מזה לשחק בזריקת גלגלים, — אמר הנסיך הזקן בעינים מוסבות אל וורונסקי — והנסיך הכיר בו, שהוא היה המתחיל בדבר הזה —במשחק הגלגלים עוד אפשר למצוא איזה טעם.

וורונסקי הביט בתמהון אל הנסיך בעיניו המעידות על עז רוחו, וצחוק דק מאד נראה על שפתיו, וכרגע נכנס בדברים עם הגרפינה נורדסטון על דבר המחול הגדול, שהיה עתיד להערך בשבוע הבא.

— אקוה, כי גם את תהיי שם? — אמר אל קיטי.

כמעט שנטה הנסיך הזקן מאצלו, חמק לווין ויצא משם, והרושם האחרון מכל מה שנרשם בזכרונו בנשף ההוא היה מראה פני קיטי המלאים נחת וגיל, בהשיבה לוורונסקי על שאלתו בדבר המחול.

טו.

אחרי צאת כל האורחים ספרה קיטי לאמה את דבר השיחה שבינה ובין לווין, ובכל השתתפותה בצערו של לווין, שמחה על כי התחילו משתדכים לה. כל ספק לא היה בלבה, שכהוגן עשתה מה שעשתה. אך זמן רב נדדה שנתה בלילה ההוא. תמונה אחת עמדה לנגדה ולא הניחה לה לישון: תמונת לווין כשהוא עומד לפני אביה והמדבר אליו, וגבות עיניו מפיקות עוצב, ועיניו המביעות אך טוב מביטות מתחתיו אליה ואל וורונסקי, ורחמיה נכמרו עליו, ובעיניה גל דמעות. אבל מהר זכרה את האיש, אשר בחרה בו תחת לווין, את

פניו המלאים גבורה ועז רוח, את מנוחתו המעידה על רוח נדיבה ואת לבו המבקש טובה לכל. ובזכרה את אהבתו של אהוב נפשה זה אליה, שב ששון רוחה אליה ותשכב בצחוק שמחה על הכר שמתחת לראשה. „צר לי עליו, צר לי מאד, אבל מה אעשה? לא פשעי ולא חטאתי" דברה עם לבבה; אבל קול מקרבה דבר אליה ברוח אחרת. לא הוברר לה, אם על כי משכה אחריה את לווין היא מתחרשת, אם על כי השיבה את פניו, אבל שמחתה ערבה על ידי הרהורי חרטה. „אל נא, רחם נא, רחם נא"! אמרה בלבה בנוסחת התפלה המקובלת בכנסיתה עד שנרדמה.

ובמדור התחתון בחדר עבודתו הקטן של הנסיך נדונו אביה ואמה על אודותיה בדברים שנאמרו ונשנו ביניהם בימים ההם פעמים רבות.

— זה הדבר אשר אמרתי! — קרא הנסיך ויפרוש ידיו, וכרגע חזר ועטה את אדרתו הביתית התפורה על עורות סנאים, — אין בך גאות, אין רגש כבוד, את נותנת לחרפה את בתנו בהשתדלותך על דבר השדוך הזה, שהוא אך גנות ואולת.

— אבל השיבה נא אל לבך... נסיך. אני מה? מה עשיתי?

אחרי שמעה את דרכי בתה באה שמחה וטובת לב אל אישה להתפטר מאתו כדרכה, ולא רצתה להגיד לו, כי לווין השתדך, וקיטי השיבה את פניו, אבל רמזה לו, שוורונסקי חפץ בה, לפי מה שנראה לה, ושהענין יגמר בבוא אמו למוסקבה. לדברים האלה עלתה חמת הנסיך והתחיל צווח ומחרף.

— מה עשית? זאת עשית: ראשונה את מושכת חתנים אל ביתך, בזה תהיי למלה בכל העיר, ומידך זאת לך. אם נשפים בביתך, קראי לכל מיודעינו, ולא לחתנים גבחרים בלבד. קראי לכל הכלבים הקטנים האלה (כן כנה הנסיך את צעירי מוסקבה), הזמיני מנגן למחולות, ויכרכרו להם ככל אשר תאוה נפשם, אך היום קראת אך לחתנים, ואין זו אלא בקשת אהבה לשם שדוך. תועבת נפשי מראה כזה, תועבה הוא לי, — ואת עשית וגם עלתה בידך, וכבר הטית את הנערה מני דרך. לווין

איש טוב ממנו אלף פעמים. הלא זה אחד השחצנים הפטרבורגים, שכולם טבועים בחותם אחד, כולם דומים זה לזה, וכולם לא יצלחו למאומה. גם אילו היה מזרע המלוכה, אין חפץ לבתי לבקש אהבה מאיש.

— אבל מה עשיתי?

— עשית... קרא הנסיך בזעם.

— ידעתי, כי אם אשמע בקולך, — נכנסה הנסיכה לתוך דבריו. — לא נתן את בתנו לאיש לעולם. אם כן, עלינו לצאת אל הכפר.

— גם טוב לנו לצאת.

— אבל בינה נא, האם אני משדלתו בדברים. חלילה לי לשדל. אך איש צעיר נקרה, והאיש טוב מאד, והוא אוהב אותה, וגם היא כמדומה לי...

— כמדומה לך! ומה תעשי, אז תאהבהו באמת, והוא אינו חושב לשאת לו אשה יותר ממני? — מי יתן ולא תראינה עיני כזאת. אה ספיריטיזם! אה ניצה! אה אותו הנשף! — הנסיך קרא את הקריאות האלה בקידות ובהשתחויות, ונדמה לו, שהוא מחקה את אשתו — ומה אם נביא רעה על קיטי הנחמדה, אם תגלה את נפשה באמת? —

— ולמה תחשוב עליו כזאת?

— לא חושב אני, כי אם רואה, כי על כן לנו עינים ולא לנשים. מצד אחד אני רואה לפני איש, אשר לבו תמים עמנו, והוא לווין, ופה אני רואה צפור שעשועים, שאין עיניו ולבו כי אם אל חיי רגע.

— זה דרכך תמיד, כי יעלה על לבך דבר...

— עוד תזכירי את דברי, אך לאחר זמן, כמו שהיה בדשינקה *).

— טוב, טוב, אל נא נדבר בזה, — שתקה אותו הנסיכה לזכר בתם האמללה.

— טוב מאד, ושלום לך!

הזקן והזקנה צלבו זה את זה וישקו זה לזה וילכו לחדריהם, אבל שניהם הרגישו בהפרדם, שכל אחד מהם מחזיק בדעתו.

*) שם חבה לדריה, היא דולי.

אולם רק בראשונה היתה הנסיכה מובטחת, שבלילה ההוא הוברר גורלה של קיטי, ושאין לפקפק במחשבותיו של וורונסקי עליה, ודברי בעלה על אודותיו הפריעו את מנוחתה. ובשובה אל חדרה שנתה גם היא בלבה, ברב חרדתה על הצפון בחיק העתיד, קריאת „אל נא, רחם נא!“ פעמים אחדות.

טז.

וורונסקי לא ראה חיי נשואים מימיו. אמו היתה בימי עלומיה אשה גדולה ידועה בין מרום עם הארץ, ובימי נשואיה, וביחוד אחרי כן, היו לה מאהבים רבים זה אחר זה, וכל בני חבורתה ידעו זאת. את אביו לא זכר כמעט לגמרי, והוא נחנך בקורפוס לפאז'ים.

מבית מדרשו זה יצא בתור אופיציר צעיר ומכובד מאד, ומהרה הורגל היטב בכל מנהגי האופיצירים העשירים שבפטרבורג. גם לעולמם של אזרחי מרום עם הארץ הפטרבורגי נכנס לפעמים, אך כל הענינים הנוגעים בדברים שבצנעה שלו היו מחוץ לעולם ההוא.

במוסקבה קרהו בפעם הראשונה, אחרי חיי-העונג הגסים שראה בפטרבורג, מקרה נעים זה, שעלמה כבודה טובת מראה וברת לבב התקרבה אליו ותאהבהו. ולא עלתה על דעתו כלל, שאפשר למצוא שמץ דבר רע בדרכיו עם קיטי. בנשפי מחול הרבה לחול עמה ביחוד, וגם נהיה מבאי ביתם הקבועים. בשבתו עמה דבר אליה מה שנוהגים לדבר בחבורתה: דברים בטלים מכל המינים, אלא ששיחה בטלה זו בינו ובינה קבלה בפיו שלא בכוונה הוראה מיוחדת לה. אף על פי שלא אמר לה אפילו דבר אחד, שלא היה יכול לאמרו בפרהסיה, הרגיש בה, שהיא הולכת ומשתעבדת לו ובמדה שהרבה להרגיש זאת, בה במדה נעמה לו ונתחבבה עליו יותר. והוא לא ידע, כי דרכו עם קיטי הוא דבר שיש לו שם מיוחד בעולם, שכל אשר כזה הוא דרך פתוי שלא על מנת לשאת, וכי הוא מן העבירות, שצעירים כמוהו מבני מינו דשים אותן ברגליהם, לו נדמה, שהוא מצא ראשונה את העונג הזה וישמח על מציאתו.

אילו שמעו אזניו מה שדברו אביה ואמה בלילה ההוא, אילו היה

בידו לעמוד קצת על דעתם של אבות-בית, אילו הוגד לו, שעל פי רוחם הוא מביא רעה גדולה על קיטי, אם לא יקח אותה לו לאשה, היה אך משתומם ולא מאמין לשמועה. אי אפשר היה לו להאמין, שמה שממציא עונג גדול ונעים כזה לא רק לו, כי אם גם לה, לא אך טוב וישר הוא. ועוד פחות מזה היה יכול להאמין, שהוא חייב לשאת לו אשה.

מעולם לא נחשב קשר הנשואים בעיניו לדבר שיוכל לנהוג גם בו. מלבד אשר לא רצה בחיי נשואין, נחשבו החיים האלה בעיניו, ובפרט מצבו של בעל אשה, על פי השקפת כל בני חבר הבחורים שלו, לאיזה דבר משונה, מעורר משטמה ומגוחך עד מאד. אך בלי דעת וגם בלי העלות על לבו מה שדברו אביה ואמה בלילה ההוא, הרגיש וורונסקי בצאתו מבית השצירבצקים, שהקשר הרוחני הנעלם שבינו ובין קיטי נתחזק בנשף ההוא כל כך, שהוא דורש מאתו איזו מעשים. אך מה הוא יכול ומה הוא חייב לעשות, לא יכול להבין.

„אכן זה יפה מאד, — אמר בלבו בשובו מבית השצירבצקים, שיצא משם כבכל פעם ברגש נעים מיוחד של נקיון והתעודדות, — במקצת מאשר לא קטר כל הלילה — ובפעם הזאת נוסף עוד רגש חדש של קורת רוח על אהבתה אליו, — אכן זה יפה מאד, שלא אמרנו דבר, לא אני ולא היא, ואף על פי כן שמענו גם שנינו בשיחה סתומה זו של הבטות והדגשות מלים, שהיום הגידה לי בלשון ברורה מבכל פעם אחרת שהיא אוהבת אותי. ומה נעימה ופשוטה היא בדרכיה, והעיקר, מה תמימה היא עמדי! גם בי אני מרגיש, שנעשיתי ישר וטוב מבראשונה. אני מרגיש, שיש בי לב ויש בי הרבה מדות טובות. מה נחמדו עיניה המלאות אהבה! כאשר אמרה: „נכונה מאד...״

„ומה בכך? אין דבר. גם לי גם לה אך טוב״, גמר הרהוריו אלה והתחיל מעיין בשאלה באיזה מקום יבלה את שארית הלילה הזה.

כל המקומות שהיה יכול לנסוע שמה עברו כרגע לנגד עיניו, „אולי אל הקלוב? לשחק בביזיק ולשתות יין שמפן עם איגנטוב? לא, שמה לא אסע. אולי אל „היכל הפרחים״, ששם אמצא את אובלונסקי, וחרוזים יושרו שם, וקוניאק? — לא, קצתי בכל זה, הלא על כן אהבתי

את השצירבצקים שאני מיטהר בביתם. אסעה נא הביתה." בבואו אל בית מלונו עבר מיד אל חדרו, ושמה צוה להביא לו את סעודת הערב, ויאכל ויתפשט את בגדיו וישכב, וכמעט שהניח ראשו על הכר, נרדם תרדמה עזה.

יז.

ממחרת נסע וורונסקי באחת עשרה שעות בבוקר אל בית הנתיבות הפטרבורגי לקראת אמו, והראשון אשר נקרה לפניו על המעלות, היה אובלונסקי, כי יצא לקראת אחותו, שגם היא היתה עתידה לבוא ברכבת ההיא.

—אה! אדוני הגרף!—קרא אובלונסקי—למי תחכה פה?

—לאמי,—ענה וורונסקי בצחוק, ככל מי שנקרה אובלונסקי לפניו, ויחזק בכף ידו באהבה ויעל עמו יחד במעלות.—הנה היא עתידה לבוא היום מפטרבורג.

— ואני חכיתי לך אתמול עד שתי שעות. אנה נסעת מבית השצירבצקים?

— לבית מלוני,—ענה וורונסקי.—בצאתי אתמול מלפני השצירבצקים נעם לי כל כך, שלא רצתה נפשי לנסוע לשום מקום אחר.

— אני מכיר סוסים אבירים על פי החותמות החרותים עליהם, וצעירים אוהבים על פי עיניהם, קרא עליו סטיפן ארקדיביץ מה שקרא גם על לווין באותו ענין ממש.

וורונסקי צחק צחוק הודאה, אבל השיאו לדבר אחר.

— ואתה, לקראת מי אתה יוצא?

— אני? לקראת אשה יפה,—אמר אובלונסקי.

— האומנם גם אתה?...

— בוז וקלון למי שחושד בכשרים! לקראת אַנה אחותי.

— לקריניגה!—אמר וורונסקי.

— הידעת אותה?

— כמדומה לי, שידעתי. אך לא... אינני זוכר, באמת—ענה בגמגום,

ולזכר שם קרינינה שוה לנגד עיניו תמונת אשה מקושטת וחסרת טעם.

—. אך את גיסי המפורסם אלכסנדרוביץ הלא ידעת בודאי? הן כל העולם יודע אותו.

— ידעתיו בשמו ובמראהו. ידעתי, שהוא איש חכם, מלומד, גם מתנהג בחסידות קצת... אך הלא תבין היטב, כי כל זה הוא לא לפי טעמי,—אמר וורונסקי.

— אכן גבר נעלה הוא; קונסרבטור במקצת, אבל אדם הגון מאד,—העיר סטיפן ארקדיביץ,—הגון מאד.

— אשריו וטוב לו,—אמר וורונסקי דרך בדיחה—הנך פה,—פנה אל משרת אמו, איש זקן רם קומה, שעמד אצל הדלת;—בוא הנה.

בימים האחרונים דבק וורונסקי ביחוד בסטיפן ארקדיביץ,— אשר היה אהוב לבני חבורתו בכלל—, בגלל קרבת המשפחה שבינו ובין קיטי.

— וביום הראשון נעשה משתה ערב לכבוד מזמרת?—אמר אליו וורונסקי ויחזק בזרועו.

— עשה נעשה. אני אאסוף חתימות. ההתודעת אתמול אל ידידי לווין?—שאל סטיפן ארקדיביץ.

— התודענו, אך הוא מהר מאד לצאת.

— בן חיל הוא,— הוסיף אובלונסקי.—האין זאת?

— אינני יודע,—ענה וורונסקי,—מפני מה יש בכל המוסקבאים (חוץ מהאנשים שאני מדבר עמהם, כמובן,—העיר בלצון) איזו קפדנות יתרה. רגזנים הם, נוחים לכעוס בכל עת, כמו רוצים הם תמיד להזכיר איזה דבר.

— אכן יש בהם ממדה זו... אמר סטיפן ארקדיביץ בצהלת צחוק.

— ומתי תבוא הרכבת?—פנה וורונסקי אל אחד מפקידי המס.ה.

— הרכבת יצאה,—ענה הפקיד.

התקרבות הרכבת הורגשה יותר ויותר, כי גברה התנועה בבית הנתיבות, הסבלים רצו בחפזה, וז'נדרמים ופקידים נצבו על משמרותיהם, והבאים לקדם פנים נתרבו. מתוך האד שבאויר הקרח נשקפו פועלים

עוברים על שריגי המסלה באדרות-חורף קצרות ובנעלי לבד. מעל ענפי המסלה הרחוקים נשמעו שרקת עגלת קיטור וקול המון עגלות מרובות בנסען.

— לא,—אמר סטיפן ארקדיביץ, ונפשו נכספה מאד להגיד לוורונסקי את מחשבות לווין על קיטי.—לא, לא הערכת כראוי את לווין ידידי. אמנם רגזן הוא, ויש אשר יכבד על הנושאים ונותנים אתו, אך לפעמים נעים הוא מאד, כי תמים הוא, איש אמת ובעל רוח נדיבה. אולם אתמול היו סבות מיוחדות,—הוסיף סטיפן ארקדיביץ בצחוק של רמזים עמוקים וישכח מה מאד השתתף אתמול בצערו של ידידו זה, אף השתתף הפעם במדה זו ממש במצבו של וורונסקי.—כן הוא, יש דבר, אשר בגללו אפשר שהיה אתמול מאושר ביחוד או אומלל ביחוד.

וורונסקי עמד מלכת וישאלהו:

— מה פשוטו של דבר? האמנם השתדך אתמול לגיסתך?

— אפשר הדבר,—אמר סטיפן ארקדיביץ,—כזאת נראה לי אתמול... כן הוא, אם הקדים לצאת ופניו נפלו, בודאי כך היה מעשה. הוא אוהב אותה זה ימים רבים, וצר לי מאד.

— זה הוא פשר הדבר!... אולם אני אדמה כי יכולה היא לבקש לה שדוך טוב מזה,—אמר וורונסקי ויזקוף קומתו ויוסף ללכת.—אבל אינני יודע אותו,—הוסיף לדבר דרך הלוכו.—אכן מצב קשה הוא! על כן בוהרים להם רב האנשים להתקרב אל קלות-הדעת. אם לא תצליח את דרכיך אתן, אין זה אלא אות, שלא היה לך כסף למדי, לא כן פה שכבודך בסכנה. אך הנה הרכבת באה.

שריקת עגלת הקיטור נשמעה באמת ברגע ההוא מרחוק. בעוד רגעים אחדים נזדעזעה הפלטפורמה, ועגלת הקיטור עברה לפניהם עבור ונשום באד לבן שוקע למטה מפני הקור העז, והמוט המבריח שבאופן האמצעי התקפל והתפשט במתינות ובסדר, ומנהל המכונה העטוף בבגדיו והמחופה כפור הרכין בראשו אל הנצבים; ומאחרי עגלת-השמוש הלכה עגלת-הבגז, הלוך והמעט במרוצתה, הלוך והרעד עוד יותר את הארמה מסביב, וקול יללת כלם עלה מתוך העגלה ההיא, ולאחרונה קרבו, ברתעו ועמדו מרכבות הנוסעים.

הקונדוקטור השחצני חלל בחלילו, עוד ברגע עמדו המרכבות, ויקפוץ וירד, ואחריו התחילו נוסעים קצרי-רוח יוצאים אחד אחד: אופיציר גוורדיי זקוף קומה ומתבונן בפנים קפדניים על סביביו, סוחר קל בתנועותיו צוחק מטוב לב ותרמילו בידו, ואכר בשק מופשל על שכמו.

וורונסקי עמד אצל אובלונסקי ויתבונן במרכבות וביוצאים מתוכן ואת אמו שכח באותה שעה. השמועה על אודות קיטי היתה לו לששון ולעונג רב; עיניו הבריקו שלא מדעתו, כי עלץ לבו בנצחונו.

— הגרפינה וורונסקיה במחלקה ההיא—אמר הקונדוקטור השחצני בגשתו אל וורונסקי.

הדברים האלה העירו את וורונסקי מהרהוריו ויזכור, כי אמו באה, והוא הולך לקראתה. בלבו לא כבד את אמו וגם לא אהב אותה, אלא שלא הוברר לו דבר זה בשלמותו אך על פי מנהגי ההבורה שגדל בה ועל פי חנוכו לא יוכל גם להעלות על לבו, שאפשר לו להתנהג עם אמו לא בכבוד גדול ובהכנעה מרובה ובדקדוק מיוחד בדבר למראה עין, במדה שאין הכבוד והאהבה יוצאים מן הלב.

יח.

וורונסקי הלך אחרי הקונדוקטור אל המרכבה, ובהגיעו אל פתחה של המחלקה, שישבה בה אמו, עמד ויתן ידים לאשה אחת לצאת משם.

כדרך איש נמוסי רגיל במנהגיו הכיר בה וורונסקי באשה ההיא, שמבנות מרום עם הארץ היא, ויבקש סליחה מאתה ויכונן פעמיו לתוך המרכבה, אך בטרם יכנס חזר והביט עליה בתאות נפש,—ולא מאשר יפתה מאד, לא בגלל הודה וטוב טעמה שנראו בכל תארה, כי אם בגלל אשר הביעו פניה הנעימים, בעברה אצלו, איזו חבה ונדבת-רוח מיוחדות. כאשר פנה אחריו להסתכל בה שנית הסבה פניה גם היא אחריה. עיניה האפורות הנוצצות, שנראו כשחורות מתחת לגבותיה המרובות בשער, כוננו אליו בידידות ובשימת-לב, כמו על מנת להכירו, ואחרי כן נסבו אל המון העוברים, וכמו תפשה איש ביניהם. בהבטה הקצרה ההיא הספיק וורונסקי להתבונן אל ההתעוררות וההתאפקות שנראו יחד על

פניה ועברו במעוף בין ברק עיניה ובין הצחוק הדק שהופיע על אודם שפתיה. איזה כח אדיר, שמלא את כל קרביה עד אפס מקום עוד, הובע על כרחה פעם בזיו עיניה ופעם בצחוק שפתיה. את ברק עיניה התאמצה להמעיט, אך נגד רצונה נראתה פעולתו בדמות הצחוק הדק ההוא.

וורונסקי נכנס לתוך המרכבה. אמו—אשה זקנה וצנומה, שעיניה וקווצותיה שחורות, הסתכלה בו בעינים קורצות ובצחוק קל על שפתיה הדקות ותקם מעל הדרגש הקטן ותמסור לאמתה את הילקוט אשר היה אתה, ותתן לבנה את ידה הדקה והיבשה לנשיקה, ואחרי נשיקתו הרימה את ראשו מעל ידה ותשק לו על פניו.

— את הטלגרמה קבלת? שלום לך? תודות לאל.

— הבשלום באת?—אמר וורונסקי וישב אצלה ושלא בכוונה הטה אזנו לקול אשה מאחרי הדלת, וידע, כי הוא קול האשה שנקרתה לפניו בפתח.

— ובכל זאת לא אסכים לך,—אמרה האשה.

— מדעות הפטרבורגיים הוא, גברתי.

— לא מדעות הפטרבורגיים, כי אם דעת נשים בכלל,—אמרה האשה.

— עתה, אשקה נא את ידך.

— שלום, איבן פטרוביץ. ראה נא, אם אחי פה, שלחהו נא אלי,—אמרה האשה אצל הפתח וחזרה ונכנסה לתוך המחלקה.

— המצאת את אחיך? שאלה וורונסקיה את האשה שנכנסה.

לשאלה זאת זכר וורונסקי, כי היא קרינינה.

— אחיך פה,—אמר אליה ויקם.—סלחי נא לי, כי לא הכרתיך, אבל התודעותנו היתה קצרה מאד,—הוסיף בקידה—ובודאי לא תזכריני עוד.

— לא, לא, לא יכולתי לשכוח אותך, כי בכל שעת נסיעתנו דברנו אני ואמך, כמדומה לי, רק בך לבד,—אמרה קרינינה, ובאותה שעה לא עצרה עוד בתנועת החיים העזה בקרבה מלהראות על שפתה בדמות צחוק קל,—אבל אחי עוד איננו לפני.

— קרא נא לו, בני,—אמרה הזקנה.

וורונסקי יצא ויקרא:

— אובלונסקי! פה!

אך קרינינה לא המתינה עד שיקרב אחיה אליה, כי, בראותה אותו, יצאה מתוך המרכבה בצעדות און ומהירות. וכאשר נגש אליה אחיה, חבקה בשמאלה את צוארו בתנועה עזה ויפה, שהשתומם עליה וורונסקי, ותמשכהו אליה במהירות ותשקהו באהבה רבה. וורונסקי הביט אליה בלי גרוע עיניו ממנה, ויצחק בבלי דעת על מה. אך בזכרו, כי אמו מחכה לו, שב אל המרכבה.

— נחמדה היא, האין זאת?—אמרה הגרפינה על קרינינה.—אישה הושיב אותה עמי, ואני שמחתי מאד, כל שעת נסיעתנו שוחחנו אני והיא. ואתה, אומרים עליך... כי אוהב אתה זה ימים רבים,—הוסיפה בלשון צרפת—זה מוטב, יקירי, זה מוטב.

— אינני יודע רמז זה מה הוא, אמי,—ענה בתרעומות,—נלכה נא, אמי.

וקרינינה חזרה ונכנסה אל המרכבה להתפטר מהגרפינה.

— את, גרפינה, פגשת את בנך, ואני את אחי,—אמרה בפנים שמחים.—גם כל ספורי תמו. אילו הוספנו לנסוע, לא היה לי מה לספר עוד.

— לא כן הדבר,—אמרה הגרפינה ותחזק בידה,—גם כי אקיף את כל הארץ עמך, לא תקוץ נפשי בדרך. את אחת מהנשים החביבות, אשר ינעם גם לדבר גם לחשות בחברתן. ולבנך אל נא תשימי את לבך: אי אפשר להיות כל הימים יחדו.

קרינינה עמדה בלי נוע בקומה זקופה יותר הרבה מהראוי, ועיניה מלאו צחוק.

— לאנה ארקדיבנה בן,—הסבירה הגרפינה לבנה,—הוא, כמדומה לי, בן שמונה שנים, ומימיו לא נפרדה מאתו, ועתה היא מצטערת, על כי עזבה אותו.

— כן הוא, שתינו דברנו אך בבנינו, אני בבני, והגרפינה בבנה, —אמרה קרינינה, ועוד הפעם הופיעה בדיחתה על פניה, בדיחת חבה מכוונת אל וורונסקי.

— ובוודאי קצה נפשך בשיחה זו,—ענה וורונסקי על דברי הגירוי שלה במהירות גבור משכיל במצחק תחרות, אך היא מאנה, לפי הנראה, להוסיף דבר בסגנון זה, ותפן אל הגרפינה.

— אני מודה לך מאד,—אמרה אל הזקנה.—כשעה אחת קצרה עבר לי יום אתמול בשבתי עמך. ברכת שלום לך, גרפינה.

— שלום, שלום, ידידתי,—ענתה הזקנה.—אשקה נא את פניך היפים. אגידה נא לך בפשיטות, כדרך אשה זקנה, כי אהבתיך מאד.

קרינינה האמינה, לפי הנראה, בכל לבבה לדברים האלה, שאינם אלא מן המליצות השגורות בפי רבים, וגם שמחה עליהם, כי על כן התאדמה ותכף מעט ותגש את פניה אל שפתי הזקנה ואחרי כן חזרה וזקפה קומתה ותתן ידה לוורונסקי, והצחוק הדק עבר עוד הפעם בין עיניה ושפתיה. כאשר החזיק ביד הקטנה הנתונה לו שמח שמחה גדולה על הלחיצה העזה, שלחצה את ידו בהניעה אותה בחזקה ובאומץ לב. בהליכה דומה למרוצה יצאה משם, אף על פי שהיתה לא דלת בשר.

— נחמדה היא — אמרה הזקנה; וכדבר הזה אמר עליה בלבו גם בנה. הוא לא גרע עיניו מתארה היפה עד אשר נתעלמה משם, וצחקו לא סר מעל פניו. בעד החלון ראה כי נגשה אל אחיה והניחה את ידה על ידו והתחילה מדברת אליו בהתעוררות מרובה בענין, שבלי כל ספק לא נגע כלל וכלל בו, בוורונסקי, ועל זה הרגיש כמין צער.

— השלום לך באמת, אמי? — שאל את הזקנה שנית.

— אך טוב ושלום. אלכסנדר התנהג בחבה. ומריה יפה עתה מאד למראה! היא לוקחת נפשות.

היא הוסיפה לספר דברים, שמשכו את לבה ביותר: על אידות טבילת נכדה, שבשבילה נסעה לפטרבורג, ועל החסדים שהקיסר עושה לבנה הגדול.

— הנה פה גם לוורינטי, — אמר וורונסקי בהשקיפו בעד החלון. — נצאה נא עתה.

המשרת הזקן, שנסע עם הגרפינה בא אל המרכבה להגיד, שהכל נכון, והגרפינה קמה ללכת.

— נלכה נא, עתה נמוג ההמון, — אמר וורונסקי.

הנערה המשרתת לקחה את הילקוט ואת הכלב, והמשרת הזקן והסבל לקחו את שאר החבילות. וורונסקי החזיק בזרוע אמו; אך אחרי צאתם מתוך המרכבה רצו ועברו על פניהם אנשים אחדים בבהלה. גם ראש התחנה עבר במרוצה במצנפתו המצוינת בצבעה. ברור היה, כי מקרה שאינו מצוי קרה שם. המון היוצאים מן המרכבות שבו ורצו אליהן.

מה?.. מה?.. איפה?.. התנפל!.. הודק! נשמע בין העוברים ושבים.

גם סטיפן אַרקדיביץ ואחותו האחוזה בזרועו שבו בפנים נבהלים ויעמדו, בחפצם להבדל מתוך ההמון, אצל פתח המרכבה שירדו וורונסקי ואמו מעליה.

קרינינה והגרפינה נכנסו למרכבה, וורנסקי ואובלונסקי הלכו אחרי ההמון לחקור ולדעת את פרטי האסון.

אחד השומרים לא שמע — אם מחמת שכרות אם מאשר נתעטף מאד מפני הקור — שהרכבת התחילה ללכת אחורנית, והודק תחתיה.

הפרטים האלה נודעו לאַנה ולגרפינה מפי המשרת הזקן עוד בטרם שבו וורונסקי ואובלונסקי אליהן.

שניהם ראו את גוית ההרוג הסחופה והמבוססה. אובלונסקי היה מלא טער. פניו התכווצו, ונראה, שהוא נכון לבכות.

— אוי, מה נורא הדבר! אוי, אַנה, אילו ראית! מה נורא המראה! — אמר אובלונסקי פעמים הרבה.

וורונסקי החריש, ופניו היפים מלאו מחשבות, אבל מנוחה שלמה שכנה עליהם.

— אילו ראית, גרפינה, — אמר סטיפן ארקדיביץ. — גם אשתו פה... מראה איום... היא התנפלה על הגויה. שמעתי אומרים, כי בני ביתו רבים והוא היה המפרנס האחד. זה מקרה נורא.

— האין לעשות למענה דבר? — אמרה קרינינה בלחישה מתוך דאגה וצער.

וורונסקי הביט אליה ויצא מן המרכבה.

— עיד מעט יאבוא, אמי, — אמר בפתח בהסבו את פניו.

בשובו בעוד רגעים אחדים, כבר דבר סטיפן ארקדיביץ עם הזקנה על אידות המזמרת החדשה, והזקנה הביטה לרגעים אל הפתח וחכתה לבנה.

— עתה נלך, — אמר וורונסקי בבואו. בצאתם הלכו הוא ואמו ראשונה, וקרינינה ואחיה אחריהם. אך ראש התחנה רץ אחריהם ויקרב אל וורונסקי.

— הנה מסרת לסגני מאתים רובל. הגידה נא, למי הם נתונים מאתך? — שאל אותו ראש התחנה.

— לאלמנה, — אמר וורונסקי בתנודת כתפים, — תמה אני על שאלה זאת.

— נדבת כסף נתת? — קרא אליו אובלונסקי מאחריו וילחץ זרוע אחותו ויוסף: — יפה מאד! יפה מאד! אכן בן חיל הוא. ברכת שלום לך מאתי, גרפינה.

אובלונסקי עמד עם אחותו ויחפש בעיניו את הנערה המשרתת.

בצאתם מבית הנתיבות לא מצאו עוד את מרכבת הוורונסקים. השיחות על דבר האסון לא פסקו עוד.

— זו היא מיתה נוראה — אמר אדון אחד בעברו על פניהם — יש אומרים, שנגזר לחצי.

— ואני אומר, להפך, אין לך מיתה קלה מזו, בהרף עין, — אמר איש אחר.

— מדוע לא יתקנו תקנות, — אמר עוד אחד.

קרינינה ישבה במרכבה, וסטיפן ארקדיביץ ראה לתמהון לבבו, ששפתיה רועדות וקשה לה לעצור בדמעות שבעיניה.

— מה לך, אַנה? — שאל אותה כשכבר הרחיקו ממקום המעשה הרבה מאות אמה.

— סימן רע הוא, אמרה אַנה.

— הבלים! — אמר סטיפן ארקדיביץ. — היטבת, כי באת, זהו העיקר. לא תוכלי לשער, עד כמה אני מקוה לעזרתך.

— הזה ימים רבים אתה יודע את וורונסקי? — שאלה אַנה.

— כן הוא. דעי לך, כי אנחנו מקוים, שהוא ישא את קיטי.

— האומנם? — שאלה בקול שפל. — עתה נדברה נא בך, — הוסיפה ותנע את ראשה תנועה מהירה, כאילו נתכוונה להסיר מעליו איזה דבר מיותר ומפריע אותה מעבודתה. נדברה נא בענינך. הנה קבלתי את מכתבך ואבואה.

— כן הוא, בך כל תוחלתי.

— ספר לי הכל.

סטיפן ארקדיביץ התחיל מספר. כאשר נגשה המרכבה אל הבית, הוריד אובלונסקי את אחותו ויאנח וילחץ את ידה וילך לו אל בית ועדו.

יט.

כשנכנסה אַנה, ישבה דולי בחדר האורחים הקטן עם נער לבן-ראש ומסובל בשר, שכבר דמה בתארו לאביו, והנער חזר לפניה על שעורו הצרפתי. בקראו דלדל בידו בלי הפסק את אחד מכפתורי מעילו, אשר לא היה מודבק למדי, והנער התאמץ לעקרו. אמו סלקה את ידו פעמים אחדות, אך היד העסקנית הקטנה והמעוגלה שבה ואחזה בכפתור מדי פעם בפעם. דולי עקרה את הכפתור ותשימהו בכיס שמלתה.

— חדל לך, אסוף ידיך, גרישה, — גערה בו אמו ותוסף לסרוג את השמיכה, אשר החלה לסרגה לפני ימים רבים ובכל שעת צרה היה דרכה לשוב ולעשות במלאכה הזאת, והפעם סרגה וספרה את העניבות בהתרגזות מיוחדת. אמנם צותה לאמר בשמה לאישה, שאם תבוא אַנה והם לא תבוא לא תשית לב לזה. אך עם זה הכינה את כל הנצרך ותחכה לגיסתה בסערת לב.

ודולי התאַבלה מאד ולא שכחה אף רגע אחד את צרת לבבה. בכל זאת זכרה, כי אַנה גיסתה היא אשתו של אחד מנכבדי פטרבורג

ואשה גדולה היא שם. על כן לא שמרה מוצא שפתיה ולא עשתה את עצמה כאינה יודעת, שגיסתה נכונה לבוא. „וסוף סוף, — אמרה בלבה, — נקיה היא אַנה ממני. הן היא לא חטאה לי, עליה אני יודעת אך טובות, אתי הלכה תמיד בידידות ובאהבה". אמנם, לפי מה שיכלה לזכור את הרושם, שנעשה עליה, בבואה אל הקרינינים בפטרבורג, לא ישר ביתם בעיניה בעת ההיא: כמין ערמומית נראה לה בכל דרכיהם זה עם זה. „אך אני למה לא אקבלה בבואה אלי? ובלבד שלא תאמר לנחם אותי!" — אמרה דולי בלבה עוד: „התנחומים ודברי הפיוסים וחובות-המחילה הנוצריות — הלא כל אלה דברים, אשר השיבותים אל לבי אלף פעמים, וכולם כאחד לא יצלחו לי".

בכל הימים ההם ישבה דולי לבדה עם ילדיה. לדבר על אודות מכאובה מאנה נפשה ולדבר בענין אחר בעוד מכאובה נגדה לא עצרה כח. נפשה ידעה מאד, כי הגד תגיד לאַנה את אשר קרה אותה, אבל פעם שמחה, על כי תוכל עוד מעט להגיד את כל זה, ופעם חרה לה, על כי היא זקוקה להשפיל כבודה לפני אחותו ולשמוע מפיה את הדברים הנחומים המוכנים אתה.

מרגע לרגע הביטה אל השעון וחכתה לגיסתה, אך דוקא באותו הרגע שבאה בו אַנה נטרדו רעיוניה, — מקרה מצוי למדי — ולא שמעה את קול הפעמון.

ובשמעה פתאום רשרוש שמלה וקול צעדים קלים מאצל הפתח נשאה עיניה, ועל פניה, פני אשה קשת רוח, נראה תמהון, ותקם ותחבק את גיסתה.

— האומנם ככה מהרת לבוא? — אמרה דולי בנשקה לה.

— מה מאד אשמח לראותך, דולי.

— גם אני שמחה, — אמרה דולי בבדיחה קלה ותתאמץ להבין על פי מראה פני אַנה, אם יודעת היא את אשר נעשה. „בודאי היא יודעת", החליטה בלבה, בראותה על פניה סימני השתתפות בצערה. — נלכה נא ואנהגך אל חדרך, — הוסיפה בחפצה לרחות כפי האפשר את הרגע הקשה של התגלות הלב.

— הזה גרישה? מה גדל הנער! — קראה אַנה ותשקהו בלי גרוע עיניה מדולי, ואחרי כן אמרה באודם פנים: לא, אל נא נלך מזה; ותסר את מטפחתה ואת צניפה ותנער את ראשה, כדי להסיר מעל הצניף את אחת מק וצותיה השחורות והמסתלסלות, שנאחזה בו.

— ואַת פורחת ומלאה זיו! — אמרה דולי כמעט בקנאה.

— אני? ... כן הוא, — אמרה אַנה. — ראי נא, הלא טניה היא, בת גילו של סיריוז׳ה בני, — הוסיפה, בפנותה אל הנערה הקטנה שקפצה ונכנסה, ותקחה על זרועותיה ותשק לה. — ילדה נחמדה היא, כולה מחמדים! הראיני נא את כולם.

אַנה קראה לכולם בשמותיהם וגם הזכירה את שנותיהם וחדשיהם של כל אחד מהם ואת אפייהם ואת תחלואיהם — לא שכחה דבר, ודולי שמה לבה אל כל זה.

— נלכה נא אפוא אליהם, — אמרה דולי — רק ווסיה ישן עתה.

אחרי ראותן את הילדים ישבו לבדן בחדר האורחים לפני כוסות קהוה. אַנה נגעה בטס ותסלקהו מאצלה מהר.

— דולי, — אמרה אַנה אל גיסתה, — הוא הגיד לי.

דולי הביטה אליה בפנים זועפים, בחשבה לשמוע מפיה דברי השתתפות מלומדים, שאינם יוצאים מן הלב; אבל אַנה לא השמיעה כאלה.

— דולי היקרה! — אמרה אליה, — אין את לבבי לא להמליץ עליו לפניך ולא לנחמך; זה אי אפשר. אבל צר לי עליך, מחמד נפשי, ממעמקי לבי אנוד לך.

מבעד ריסי עיניה הנוצצות נראו דמעות פתאום. אחרי דבריה אלה קמה ממושבה ותקרב ותשב אצל גיסתה, ותאחז את ידה בימינה הקטנה והמהירה. דולי לא השתמטה ממנה, אך פניה הזועפים לא סרו מעליה.

— לנחמני אי אפשר, — אמרה דולי — הכל היה לאין אחרי כל אלה. הכל אבד ולא ישוב עוד.

הדברים יצאו מפיה, ופניה נעשו נוחים מבראשונה. אַנה הגישה את ידה היבשה והצנומה של דולי אל שפתיה ותשקה, ותאמר:

— אבל מה לעשות, מה לעשות? איזה דרך יכשר יותר במצב הנורא הזה? — זה הדבר שיש לנו לעיין בו.

— הכל אבד, אמרתי, ואין לי מה להוסיף על זה, — אמרה דולי — ורע מכל, ביני נא זאת, מה שאיני יכולה לעזבו: למוש מזה אי אפשר לי בגלל הילדים, וגם לשבת עמו לא אוכל, כי חבלים יאחזוני למראהו.

— שמעי נא דולי. אמנם כבר הגיד לי, אבל רוצה אני לשמוע מפיך. ספרי נא לי הכל.

דולי הביטה אליה דרך שאלה.

פני אַנה הפיקו השתתפות בצער ואהבה נאמנה.

— הנני, — אמרה דולי פתאום — אבל אָחלה נא מראש. הלא ידעת אותי בשעת נשואי. בתורת אמי הלכתי ואהי לא רק ילדה תמה, כי אם גם חסרת דע. לא ידעתי מאומה. שמעתי אומרים, שהגברים מספרים לנשיהם את דרכיהם שלפני הנשואים. אבל סטיבה — סטיפן ארקדיביץ תקנה את לשונה תוך כדי דבור — לא ספר לי דבר. הן לא תאמיני לי, ואני חשבתי עד כה, כי לא ידע אשה זולתי מעולם. כה עברו עלי שמונה שנים. עתה הלא תביני, כי לא רק לא חשדתיו מאשה אחרת, כי אם גם חשבתי זאת לדבר שאי אפשר, ופתאום בעודני ילדה תמה כזאת נגלתה לי כל הנבלה, כל התועבה ההיא... ביני נא זאת. אחרי בטחון גמור כזה פתאום... הוסיפה ותתאפק... בא לידי מכתב... מכתב מאתו אל אהובתו, אל האומנת שהיתה בביתי. לא, זה נורא מאד! — פה הוציאה את מטפחתה במהירות ותכה בה את פניה. אני מבינה שאפשר להתפתות, — הוסיפה אחרי החרישה קצת, — אך פה מעל מסודר בתחבולות מרמה.... ועם מי? גם בעלי היה וגם איתיה הלך... זה דבר נורא! את לא תוכלי הבין...

— לא, לא, מבינה אני! מבינה אני היטב, דולי היקרה, — אמרה אנה ותחזק בידה.

— שמא תאמרי, מבין הוא מה נורא מצבי? — הוסיפה דולי — אינו מבין ואינו מרגיש מאומה! הוא מאושר ושמח.

— בזאת לא צדקת! — מהרה אַנה להשיב — הוא מר נפש, חרטה תשבר לבו...

— כלום בר חרטה הוא? — נכנסה דולי לתוך דבריה ותבט בפניה בשום לב.

— כן הוא, אני ידעתי אותו. רחמי נכמרו בהביטי אליו. הנה שתינו יודעות אותו. הוא איש טוב, אבל גא בטבעו, ועתה הוא מושפל כל כך. ומה שנגע בלבי ביחוד... (כאן מצאה אַנה במה לפייסה) הנה שני דברים מדאיבים את נפשו: הוא בוש מפני הילדים ולבו דוי על כי בכל אהבתו הרבה שהוא אוהב אותך... כן, כן, — מהרה להפריע את דולי, שרצתה להכנס לתוך דבריה — כי אף על פי שהוא אוהב אותך יותר מכל אשר בארץ — הצר לך במעשהו זה ויהי בעוכריך. „לא, לא, היא לא תסלח", הוא אומר בלי הפוגות.

דולי הסבה עיניה קצת מגיסתה כמהרהרת בענין ושמעה את דבריה.

— כן הוא, בין אבין, כי נורא מצבו: קשה צערו של חוטא, בזמן שהוא מרגיש, שהביא רעה באשמתו. אבל איך אסלח לו? איך אוכל לשוב ולהיות לו לאשה אחריה? לכאב אָנוש יהי לי לשבת עמו מעתה, וביחוד מאשר יקרה לי האהבה שאהבתיו עד כה...

ומליה נעתקו מבכי.

אך בכל פעם אשר שככה חמתה שבה לדבר כמו בכוונה במה שהרגיז את רוחה.

— הן צעירה היא, הן יפה היא, — הוסיפה דולי. — הלא תביני, אַנה, כי עלומי ויפיי היו למשסה... לו ולילדיו. אני מלאתי צבא עבודתי לו, וכל כחי כלה בעבודתי זאת, ועתה, כמובן, נעימה לו הסוררת הצעירה יותר ממני. בודאי שוחחו שניהם על אודותי, או, מה שקשה מזה עוד, לא נשאו את שמי על שפתיהם אפילו פעם אחת... התביני?

ועוד הפעם בערה אש עברתה בעיניה.

— ואחרי כל אלה יאמר לי... אך כלום אאמין לו? לעולם לא אאמין. לא. כבר עבר ובטל כל מה שהיה בו כדי לנחמני, להיות שכר לפעולתי, לעבודתי הקשה... האמיני נא לי: הנה למדתי את גרישה לפני בואך; בראשונה היתה לי העבודה הזאת לששון ולשמחת לבב,

ועתה אין לי בה אלא מכאובים. למה זה הבל איגע? למה לי ילדים? זה שברי, כי נהפך לי פתאום לב אחר, ותחת אהבתי הרבה שאהבתיו לפנים, מלאה אני חמה עליו, כן הוא, חמה בוערת. אני נכונה עתה להרגו ו...

— דולי, מחמדי, ברור לי כל זה, אך אל נא תדאיבי את נפשך עלובה את מאד ובנהמת לבך את רואה דברים רבים שלא כהויתם.

דולי לא ענתה על זה מאומה, ושני רגעים החרישו שתיהן.

— ומה לעשות,,— אמרה דולי אחרי כן, — הבי עצה, עזרי נא. אני עיינתי בדבר מכל צד, ואינני יודעת מה אעשה.

אַנה לא יכלה גם היא למצוא עצה, אך לבה התעורר לכל מלה מדברי דולי ולכל אחת מתנועות פניה.

— דבר אחד אומר לך — אמרה אַנה, — אחותו אני וידעתי את אופיו, שהוא מוכשר לשכוח הכל, כל אשר בעולם (היא הניעה בידה לפני מצחה), להתלהב בלי גבול, אבל גם להתחרט חרטה גמורה. הנה עתה איננו מאמין, איננו מבין כלל, איך יכול לעשות מה שעשה.

— לא, מבין הוא, הוא הבין! — קראה דולי. — אבל אני... זכרי נא אותי... היקל בזה לי?

— שמעי נא את דברי. כאשר דבר אתי הוא בזה, עוד לא הבינותי למדי מה רע ומר לך. אני אך אליו התבוננתי, גם ראיתי, ששלום הבית נהרס, ויצר לי עליו; אבל אחרי דברי עמך, אני רואה, באשר גם אני אשה כמוך, מה שלא ראיתי בראשונה; אני רואה את מכאוביך. אין מלים בפי די הביע לך מה צר לי עליך. אולם, מחמד נפשי, את מכאוביך אני יודעת מאד, אבל דבר אחד לא ידעתי עוד: לא ידעתי... אינני יודעת, עד כמה עוד יש בלבך אהבה אליו. רק את יודעת, אם יש בך אהבה אליו די סלוח לו, — אך אם יש, אין טוב לך מסלוח.

— לא, — החלה דולי להשיב לה; אבל אנה נשקה את ידה ולא נתנה לה לגמור.

— אני יודעת מנהגו של עולם יותר ממך, — אמרה אנה אליה. —

ידעתי את השקפת האנשים מבני מינו של סטיבה על ענין זה. הנה אמרת, כי דבר עמה על אודותיך, וטעות היא בידך. האנשים האלה אף על פי שאינם נאמנים לנשיהם כראוי, בתיהם ונשיהם קודש בעיניהם. הנשים האחרות ההן לבוז בעיניהן בכל עת ואינן מסירות את לבם באמת מאחרי בתיהם. כמין גבול אשר לא יעבר יש להם בין שלום הבית ובין ענייניהם אלה. אני לא אבין זאת, אבל כן הדבר.

— הלא נשק לה...

— שמעי נא, דולי יקירתי. אני ראיתי את סטיבה בימי אהבתו איתך. זכור אזכור, כי בבואו אלי היה בוכה מדי דברו בך, יצור פיוטי רם ונשגב היית בעיניו, ואני ידעתי, כי כאשר הוסיף לשבת עמך, כן הוסיף לכבדך ולרוממך בלבו. הן רגילים היינו לצחוק לו על כי היה אומר בכל רגע „דולי אשה נפלאה". בת אלהים היית לפי דבריו תמיד, וכן את בעיניו עד היום הזה. וחטאתו זאת לא פרי רגש היא...

— ואם יחטא וישנה?

— לא תהיה כזאת על פי דעתי.

— ואת סלחת על זה, לו יש נפשך תחת נפשי?

— אינני יודעת, אינני יכולה לשער... לא, יכולה אני לשער, — קראה אחרי הרהורים קצרים, וכאשר הספיקה לברר לעצמה את מצבו של דבר ולשקלו במאזני שכלה הוסיפה: — יכולה אני, יכולה אני. בודאי סלחתי. על פי טבעי לא היה אפשר לי שלא אסלח, ומחילה גמורה הייתי מוחלת לו, כאילו לא היו דברים מעולם...

— זה מובן מאליו, — מהרה דולי להכנס לתוך דבריה, ונראה שאמרה בזה דבר, שכבר הרהרה בו לא אחת ולא שתים — בלי תנאי זה אין זו מחילה. אין מחילה אלא גמורה בלי כל השארת זכר. עתה נלכה נא ואנהגך אל חדרך, — אמרה בקומה ותחבק את אנה בלכתה עמה — מה מאד אשמח, מחמד נפשי, כי באת הנה. בבואך רוח לי, הרבה מאד רוח לי מבראשונה.

כ.

כל היום ההוא ישבה אנה בבית ולא נתנה לאיש לבוא לפניה, וכבר שמעו ביום ההיא אחדים ממכיריה את דבר בואה וימהרו לשחר פניה. כל שעות הבוקר ישבה עם דולי ועם הילדים. ואל אחיה שלחה פתקה שיבוא הביתה ללחם הצהרים. „בוא, ואלהים ירחם", כתבה לו.

אובלונסקי עשה כדברה; השיחה שבשעת הסעודה היתה כללית, גם אשתו דברה אליו והשתמשה בלשון יחיד ולא רבים כבימים הקודמים האחרונים. עוד נראתה התנכרות ביניהם, אך כל מחשבת התפרדות לא הורגשה עוד, וסטיפן ארקדיביץ ראה, כי מעתה יוכלו להשפט יחד ולהגיע לידי שלום.

הם אך גמרו לאכול, וקיטי באָה שמה. אך מרחוק ידעה קיטי את אנה עד כה, ובנסעה לשחר פניה דאגה קצת, אולי לא תפיק רצון מהאשה הגדולה הפטרבורגית הזאת, המהוללה בפי כל יודעיה, אבל באמת מצאה חן בעיניה — זאת ראתה קיטי ברגעים הראשונים. אנה הביטה ותתבונן ביפיה ובזיו עלומיה, וקיטי בטרם פנתה כה וכה הרגישה בעצמה, כי לא רק נגררה מהר אחרי אנה, כי אם דבקה בה ותאהבה אהבה עזה, כדרכן של עלמות לדבוק מהר בנשואות ובגדולות מהן בכלל. אנה לא דמתה במראה לרוב הנשים מבנות חבורתה או לאשה שיש לה בן שמלאו לו שמונה שנים, כי כמעט כעלמה בת עשרים היתה בתנועותיה המהירות, בעדן מראה וברוח החיים הנסוכה על פניה, שהופיעה פעם בדמות צחוק נעים ופעם בהבטה מיוחדת; אבל עיניה הביעו הסתכלות, ולפעמים נשקפה עצבת מתוכן, ואחריהן נמשכה קיטי בכח גדול. על פיהן הכירה, כי אנה מדברת דברים כמשמעם ואינה מכחדת דבר, אלא שיש בזה איזה עולם אחר של ענינים גבוהים מורכבים ונשגבים מבינתה.

אחרי הלחם יצאה דולי אל חדרה, ואנה קמה ותקרב מהר אל אחיה אשר הצית אש בסיגרה.

— סטיבה, —אמרה אנה אליו ותקרוץ בעיניה בשמחה ותור בה על הדלת:— לך, ואלהים יהי בעזרך.

אובלונסקי הבין את כוונתה וישלך את הסיגרה וילך ויסגור את הדלת מאחריו.

ואנה שבה אל הדרגש, אשר ישבה עליו קודם לזה בתוך הילדים, אשר סבבוה מיד. אם התבוננו מהר, כי אמם אוהבת את הדודה הזאת, אם הרגישו מעצמם חבה יתרה אליה, אבל עוד לפני הלחם דבקו שני הילדים הגדולים בדודתם החדשה, ואחריהם גם הקטנים, כדרך הילדים תמיד, ולא סרו ממנה רגע. וכמין משחק מיוחד נערך ביניהם, שכל אחד מהם השתדל בו לשבת אצלה בקרוב, כפי האפשר, לנגוע בה, להחזיק את כפה הקטנה, לנשק לה, להשתעשע בטבעתה או, לפחות, לנגוע בכפל שמלתה.

— טוב, טוב, כמו שישבנו בראשונה,— אמרה אנה ארקדיבנה, בחזירתה.

ושוב הכניס גרישה את ראשו תחת ידה ויסמוך ראשו על שמלתה ופניו נהרו מגאוה ומעונג.

— ומתי יהיה נשף המחול?— שאלה את קיטי.

— בשבוע הבא, ונשף יפה יהיה. אחד מהנשפים ששמחים בהם בכל פעם.

— האמנם יש נשפים, ששמחים בהם בכל פעם?— שאלה אַנה דרך הלצה קלה.

— פלא הוא, אבל יש נשפים כאלה. בבית הבוברישציבים שמחים תמיד וכן בבית הניקיטינים, ובבית המיז׳קובים שוררת עצבת. האם לא התבוננת?

— לא, מחמד נפשי, לי לא אמצא עוד נשפים, ששמחה שוררת בהם—אמרה אַנה, וקיטי שבה וראתה בתוך עיניה לדבריה אלה את העולם המיוחד הסגור לפניה.—אני אין לי עוד אלא נשפים שאינם קשים ואינם מעציבים הרבה מאד...

— וכי אפשר הדבר, שאַת תהי עצובה בנשף מחול?

— ומפני מה אי אפשר שאהיה אני עצובה בנשף מחול ? — שאלה אַנה.

קיטי הבינה, כי יודעת אַנה, מה שתענה על שאלתה.

— על כי בכל מקום אַת היא היפה מכל הנאספות.

אַנה לא היתה קשה להתאדם. גם הפעם התאדמה בהשיבה על תשובה זאת:

— ראשונה, אין הדבר כן; והשנית, גם לו היה כן, מה חפץ לי בזה?

— התבואי אל הנשף הזה?— שאלה קיטי.

— כמדומה לי, שלא אוכל להמנע מבוא. זאת קחי לך,— אמרה אל טניה, אשר הסירה באותה שעה מעל אחת מאצבעותיה של אַנה הלבנות ההולכות ודקות בקצותיהן, טבעת נוחה לעבור משם.

— אני אשמח מאד, אם תבואי. נפשי נכספת לראותך בנשף הזה.

— אם אצטרך לבוא, תהי זאת נחמתי, שאמציא לך עונג בזה... גרישה, חדל לך, אל נא תתלוש בשערי, גם בלעדי זאת כבר נפרע כולו, —אמרה אל הנער, בתקנה את אחת מקווצותיה, שהוצאה מחוץ לתחומה והיתה למשחק בידי גרישה.

— אדמה, כי תבואי בשמלה סיגלית.

— מפני מה בשמלה סיגלית? —שאלה אנה בבדיחה.— עתה לכו לכם ילדים. הנה מיס הול קוראה לכם לשתות חמים,— אמרה אל הילדים ותסירם מעליה ותשלחם אל חדר האוכל.

— ואני ידעתי מפני מה אַת קוראה לי לבוא אל הנשף, אַת מחכה לגדולות בנשף הזה. ורצונך, שהכל יהיו שם והכל ישתתפו בו.

— במה ידעת זאת? כן הוא באמת.

— מה טובו ימיך אלה, הוסיפה אַנה— אני זוכרת ויודעת את אד התכלת הזה, הדומה למעטה האד שעל הרי שווייץ. הכל מכוסה באד הזה בתקופה היפה הזאת, שהילדות מגעת בה עד קצה, והמרחב הגדול המלא אושר ושמחה, נהפך למסלה הולכת וצרה, והכניסה לתוך המסלה הזאת משמחת ומפחדת יחד, אף על פי שאור ויופי נראים בה... מי לא עבר בדרך הזה?

קיטי צחקה והחרישה. „אבל איך עברה היא בדרך הזה? מה מאד אחפוץ לדעת את כל הרומן שלה”, אמרה קיטי בלבה, בזכרה את מראהו של אַלקסיי אַלכסנדרוביץ, שלא היה בו כל הדר פיוטי.

— הוגד הוגד לי. סטיבה אמר לי, ואני מברכך, הנה הוא טוב בעיני מאד, —הוסיפה אַנה,— אני פגשתי את וורונסקי במסלת הברזל.

— הוא היה שם? — שאלה קיטי ותתאדם. — ומה אמר לך סטיבה?

— סטיבה גלה לי את כל הסוד. ואני שמחתי מאד, אילו... הנה נסעתי ובאתי עם אמו של וורונסקי יחד, —הוסיפה אַנה לפרש דבריה,— ואמי דברה עמי אך על אודותיו, אותו היא אוהבת מכל אשר לה; אמנם ידעתי, כי אין אם מעידה על בנה, אך...

— ומה ספרה לך אמו?

— הרבה הרבה ספרה! אף אמנם ידעתי, כי אהובה הוא, בכל זאת נראה, שהוא בעל רוח נדיבה... בין שאר הדברים ספרה לי, שרצה לתת את כל רכושו לאחיו, שבימי ילדותו הגדיל עשה פעם אחת, שהציל אשה טובעת. כללו של דבר, מן המצוינים הוא,— לדבריה אלה זכרה את מאתים הרובל, אשר נתן בתחנת מסלת הברזל.

אך לא ספרה לקיטי את דבר המאתים ההם. מאיזו סבה היה קשה לה קצת לדבר בזה. היא הרגישה, כי היה בזה דבר נוגע בה, וכי שלא כהוגן היה הדבר ההוא.

— היא בקשה מאתי מאד, כי אבוא אליה — הוסיפה אנה,— ואני אשמח לראותה, ומחר אסע אליה. אבל, תודות לאל, זה זמן רב יושב סטיבה בחדרה של דולי, —עברה אַנה פתאום אל ענין אחר ותקם ממקומה כמתרעמת על דבר, — כן נדמה לקיטי.

— לא, אני ראשונה! לא, אני, אני!— קראו הילדים ברוצם אל דודתם אחרי שתותם.

— כולכם יחד!— אמרה אַנה ותצחק ותרץ לקראתם ותחבקם ותפילם זה על זה, והם התלכדו וידחקו זה את זה ויצהלו בכל כחם וישמחו שמחה גדולה.

כא.

לשתית החמים, שנערכה אחרי כן לגדולים לבדם, יצאה דולי מחדרה. סטיפן ארקדיביץ לא יצא עמה, ונראה שיצא מחדר אשתו דרך פתח אחר.

— יראה אני, פן יקר לך שם בחדר העליון, —אמרה דולי אל אַנה,— אני רוצה להעבירך אל המדור התחתון, והיינו קרובים אליך.

— לי אל נא תדאגי,— ענתה אַנה ותבט אל פני דולי, בחפצה להבין, אם השלימו ביניהם אם לא.

— פה יהיה אור לך,— אמרה דולי.

— ואני אומרת לך, כי ישנה אני בכל מקום ובכל עת כמרמטה.

— במה אתן נחלקות? — שאל סטיפן ארקדיביץ את דולי, בצאתו אליהן מחדר עבודתו.

על פי קול מדברו הכירו קיטי ואנה כרגע, כי השלימה עמו.

— אני הפצה להעביר את אנה אל המדור התחתון, אך יש לתלות את יריעות החלונות. זאת לא יוכל איש לעשות בלעדי,— ענתה דולי בפנותה אל אישה.

„אין לדעת, אם שלום גמור הוא", אמרה אנה בלבה, בשמעה את קול מדברה הקר והמתון.

— רב לך, דולי, למצוא מעצורים בכל דבר, — ענה אובלונסקי. — אני אעשה זאת, אם טוב בעיניך...

„לפי הנראה, שלום גמור הוא", אמרה אנה בלבה.

— ידעתי את כל אשר תעשה, — ענתה דולי: — אתה תצוה את מטוויי לעשות מה שאי אפשר כלל ותשב לך במרכבה ותסע לדרכך, והוא ישחית הכל, — קצות שפתי דולי נקמטו באמרה זאת כבכל פעם שדברה בבדיחה.

„שלום גמור בלי שום פקפוק", החליטה אנה בלבה, ובשמחתה, על כי השלום נעשה על ידה, קרבה אל דולי ותשק לה.

— לא כן הדבר; על מה ככה תבוזי לי ולמטוויי? — אמר סטיפן ארקדיביץ ויפן אל אשתו בצחוק קל מאד.

בכל הערב ההוא דברה דולי אל אישה דרך בדיחה קלה, כמו שהיתה רגילה תמיד, והוא היה שמח וטוב לב, אבל במדה, שלא יראה על פיה, שכיון שנמחל עונו, נשכח הדבר מלבו לגמרי.

בחצי השעה העשירית, כשהיו בני הבית יושבים ושותים חמים ומשוחחים ושמחים, נשבתו שיחתם ושמחתם על ידי מקרה שמצד עצמו הוא מצוי מאד, אלא שנדמה מכל המסובים כחזון משונה. הם דברו על אודות מיודעיהם הפטרבורגיים, ופתאום קמה אנה ותאמר על אחד מהם:—

— הנה תמונתו באלבום שלי, ואגב אורחא אראה אתכם את סיריוז׳ה בני, — גמרה בצחוק־גאות־אם.

בשעה העשירית היתה רגילה לברך את בנה בשכבו ולפעמים השכיבה אותו בעצמה לפני נסעה אל נשף מחול, ועל כן התעצבה בשעה הזאת, על כי היא רחוקה ממנו, ומכל ענין שדברו בו עברו רעיוניה אליו. נפשה חשקה לראות את תמונתו ולדבר על אודותיו, ובשביל זה השתמשה באמתלה ראשונה שנזדמנה לה ותקם ותלך בצעדי אונה הקלים להביא את האלבום שלה. המעלות אל חדרה שבמדור העליון יצאו אל הפרוזדור החיצון הגדול והחם שבמדור התחתון.

בשעת יציאתה מחדר האורחים נשמע צליל הפעמון בפרוזדור.

— מי זה יבוא עתה? — אמרה דולי.

— להוליך אותי הביתה לא עת עוד, — אמרה קיטי, — ולאיש זר היא שעה מאוחרת.

— בודאי הובאו ניירות לי, — אמר סטיפן ארקדיביץ; כשעברה אנה לפני המעלות, רץ המשרת למעלה, אל המדור האמצעי, להודיע על דבר האיש הבא, והאיש ההוא עמד אצל הפנס; אנה הביטה למטה ותרא כי וורונסקי הוא, ורגש נפלא של עונג, שנלוה אליו גם פחד מפני איזו סכנה שאינה ברורה, התעורר בלבה פתאום. האיש עמד מלובש באדרתו והוציא איזה דבר מכיסו. ברגע שהגיעה אצל המעלות האמצעיות נשא עיניו ויראנה, ועל פניו נראו סימני בושת ובהלה. היא הרכינה לו בראשה קצת ותלך לדרכה, ומיד שמעה מאחריה את קול סטיפן ארקדיביץ

קורא אליו לעלות ואת שפל קולו הרך והמרגיע של וורונסקי, שלא אבה ללכת אחריו.

בשובה עם האלבום, כבר הלך לו וורונסקי משם, ואובלונסקי ספר עליו, שבא לשאול על דבר המשתה, שהם עושים למחר לכבודה של המזמרת המצוינת.— ולהכנס לא אבה, מה משונה הוא האיש הזה, — גמר סטיפן ארקדיביץ.

קיטי התאדמה, בחשבה, שרק היא לבדה הבינה למה זה בא ומאיזה טעם לא אבה להכנס פנימה. „הוא היה בביתנו, — אמרה בלבה —, ולא מצאני ויבן, כי פה אני, אך להכנס לא רצה, מפני שהשעה מאוחרת ומדעתו שגם אנה פה”.

כל המסובים הביטו זה אל זה ולא אמרו דבר והתחילו מתבוננים בתמונות שבאלבום.

כל דבר נפלא או משונה לא היה באותו מעשה שבא אדם אל רעהו בערב בחצי השעה העשירית לדבר על אודות המשתה, שהם עושים יחד, ולתוך הבית לא נכנס; אך לכולם נדמה, שהוא דבר משונה. ומשונה ורע ביחוד היה הדבר בעיני אנה.

כב.

הנשף אך החל, וקיטי ואמה נכנסו לפרוזדור החיצון הגדול, שהיה מלא אורה ומקושט בפרחים רבים ובמעמד משרתים מצוחצחים בפוך לבן ומלובשים מעילים אדומים. מתוך החדרים הגיע שמה קול צעדים ותנועות שאינו משתנה ואינו פוסק, כזמזום דבורים בכורתם, ובשעה שתקנו שתיהן לפני המראָה ברחבה שאצל הפתח, בין עציצי העצים, את שערותיהן ואת לבושיהן, נשמעו מבפנים נגינות הכנורים, שהחלו לנגן בזהירות ובדקדוק את הוולס הראשון. זקן אחד, לבוש בגדי שרד אזרחיים, שתקן לפני מראָה אחרת את מעט שערותיו הלבנות, שנשארו לו לפליטה על רקותיו, והפיץ ריח בשמים מרובה מסביב לו, נקרה אצלן על המעלות ויט מפניהן הצדה ויסתכל בתאות נפש בקיטי, אשר לא ראה אותה עד כה. ואיש צעיר בלי חתימת זקן, אחד מאותם שהנסיך שצירבצקי קרא

להם „כלבים צעירים", מלובש ז'יליט פתוח יותר מהראוי, גחן לפניהם דרך הלוכו, ובאותה שעה תקן את הענק הלבן שעל צוארו, ואחרי עברו אצלן במרוצה חזר לאחוריו ויבקש מקיטי לחול אתו בקדריליה. אך בקדריליה הראשונה כבר הבטיחה לצאת עם וורונסקי, ועל כן הוכרחה לאצול את השניה לצעיר ההוא. אופיציר שרכס אצל הדלת את אחת מנעלי-ידיו, נטה מפניהן, ויחלק שפמו ויתענג על מראה קיטי הבהירה כשושנה.

אף על פי שהרבה יגיעות יגעה על לבישת בגדיה והטבת ראשה ושאר ההכנות אל הנשף הזה, נכנסה לטרקלין בהליכה פשוטה וחפשית, בלי זהירות יתרה בשמלת הטול המתוחה על ארג וורדי, כאלו לא טרחו היא ובני ביתה אפילו רגע אחד על כל אותם השושנות ומעשי-הסריגה הדקים ושאר עניני התלבושת, כאילו יצאה מרחם אמה במעטה הטול ופטורי הציצים, במקלעת שערה הגבוהה ובשושנה הדבוקה בשערה בצירוף שני העלים שממעל לשושנה.

כשרצתה אמה לתקן לפני כניסתה לפנים את פתיל חגורתה שנגלם, נטתה קיטי קצת הצדה: ברור היה לה, שהכל טוב ויפה, ואין כל צורך לתקן דבר עליה.

אחד הימים הטובים שלה היה היום ההוא. שמלתה לא לחצה אותה בשום מקום, כסוי-הסריגה שעל כתפיה לא הורד לצד אחד, השושנתות לא נעקרו ולא נמעכו; נעלותיה הוורדיות לא לחצו את רגליה בעקביהן הגבוהים והכפופים, כי אם היו להן לשעשועים ולעונג. הקווצות הצהובות הנכריות, רבות השער, דבקו בראשה הקטן, כאילו נמצאו במקום גידולן. כל שלשת הקרסים שבנעלי-ידיה הגבוהות והמהודקות מלאו את תפקידם ולא נעקרו ולא קלקלו את תבנית הידים הנתונות בהן. רביד הקטיפה השחור, שהמידליון תלוי עליו, היה ענק יפה לצוארה. נחמד היה הרביד הזה, וכבר התבוננה במראָה בביתה, כי כמו פה ושפתים נתנו לו כשהיא על צוארה. אפשר היה להטיל ספק בכל אחד משאר חלקי תלבשתה, אבל הרביד הזה היה נחמד ונעים בלי שום פקפוק וגמגום. גם פה צחקה מטוב לב בהתבוננה אליו במראָה. בכתפיה ובזרועותיה החשופות הרגישה קרת אבן שיש, ורגש זה נעם לה ביחוד. עיניה הבריקו. ולא יכלה לכלוא שפתיה האדומות מצחוק-נחת על החוט של חסד המשוך עליה. כשנכנסה לטרקלין,

כמעט שהספיקה לגשת אל המון הנשים הצעירות המקושטות בכל מיני ארג דק ושקוף ומעשי-סריגה ופתילי צבעונין, שחכו יחדו למקדשים למחול (הרבה לא עמדה קיטי מעולם בתוך ההמון הזה), וכרגע נקראה אל הוולס, ובחיר הקוולרים, הראש והראשון שבממשלת המחולות, הסדרן והמנצח המפורסם בעולם הנשפים, ייגורושקה קורסונסקי שמו — איש תואר ויפה מראה ובעל אשה — הוא שקדשה למחול. אך הוצא הוציא מבין זרועותיו את הגרפינה בונינה, אשר גמר אתה את הסבוב הראשון, וישקף על ממשלת ידו, על הזוגים האחדים שיצאו לכרכר לפניו, וירא, והנה קיטי נכנסת, וירץ אליה מרוצה קלה וחפשית, שרק מנצחים במחולות מסוגלים לה, ואחרי הקידה הנחוצה שלח ידו לחבק את גזרתה הדקה, וגם לא שאל אותה, אם רוצה היא. היא פנתה כה וכה, לראות, למי תוכל למסור את מניפתה, ובעלת הבית קבלה אותה מידה בבדיחה של חבה.

— מה הטיבות, כי באת בעתך, —אמר לה בחבקו את גזרתה,— מדה מגונה היא לאחר לבוא.

וקיטי שמה את שמאלה על כתפו, ורגליה הקטנות הנתונות בנעלים וורדיות החלו לדלג על חלקת הרצפה דלוגים קטנים ומסודרים, מתאימים לנגינות.

— הרקידה עמך אינה אלא מנוחה לעיף,— אמר אליה בפסעו את הפסיעות הראשונות המתונות,— נפלאה היא קלות רגלים זו,—דבר אליה מה שהיה מדבר כמעט אל כל הנשים הידועות.

קיטי צחקה לדברי התהלה האלה ותוסף להשקיף מאצל כתפו על הנאספים. היא לא היתה מן הבאות אל נשף כזה בפעם הראשונה, שכל פרצופי הפנים שהן רואות בו מתאחדים בעיניהן ועושים עליהם רושם כללי אחד בלבד, וכן לא היתה גם מן העלמות הרגילות בנשפים זה ימים רבים, שכל אותם הפרצופים ידועים להן מכבר והיו עליהן לטורח; כי מן הבינוניות היתה. עוד עשה המחזה הזה עליה רושם חזק ועם זה יכלה גם להתבונן על סביבה בעינים פקוחות. בפנה השמאלית שבטרקלין נכח הפתח התחברו מבחר בני מרום העם. שם ראתה את אשת קורסונסקי, שהיתה חשופה יותר הרבה ממה שנהגו להתיר; שם נמצאה בעלת הבית; שם התנוסס הקרח קריווין, שבכל עת היה בוחר לו לעמוד במקום גדולים;

שמה הביטו צעירים, שלא מלאם לבם לגשת אל הנבחרים ההם, ושם חפשה קיטי בעיניה ומצאה את סטיבה ואחרי כן ראתה את תארה הנחמד ואת ראשה המלא חן של אַנה קרינינה, שהיתה לבושה שמלת-קטיפה שחורה. וגם ה ו א היה שם. קיטי לא ראתה אותו עוד מן הערב, אשר השיבה בו את פני לווין. בעיניה הרואות למרחוק הכירה אותו מיד וגם התבוננה, כי הוא מביט אליה.

— אולי עוד סבוב אחד? האם עוד לא עיפת? — אמר קורסונסקי וישאף רוח קצת.

— לא, תודות לך, אדוני.

— ואנה תצוי להובילך?

— כמדומה לי, שקרינינה שם... הובילני אליה.

— כטוב בעיניך, גברתי.

וקורסונסקי רקד רקידה מתונה מבראשונה בפנים מועדות אל החבורה שבפנה השמאלית, ויעבור עבור ורקוד דרך ים של מעשי-סריגה וארג דק ופתילים, עבור ולחש: „פרדון, מאַדאַם, פרדון, פרדון מאַדאַם", ובלי נגוע מדי עברו גם בנוצה קטנה, הפנה ויעמד במהירות את בת זוגו למחול, וכהפנותו אותה, נגלו רגליה הדקות המחופות באנפילאות שקופות, וסרח שמלתה התרחב כמניפה פתוחה והושם על ברכיה של אשת קריווין. קורסונסקי קדד וחזר וזקף קומתו ויתן לה יד ימינו להגישה אל אַנה. בפנים אדומים הסירה קיטי את סרח שמלתה מעל ברכי האשה ההיא ותפן כה וכה לבקש את אַנה, והכל היה הולך וסובב קצת לנגד עיניה עוד אחרי מחולה. ואנה לבשה בנשף ההוא לא שמלה סיגלית, כאשר יעצה קיטי, כי אם שמלת קטיפה שחורה מקוטעת קטע עמוק בפי צוארה, וכתפיה המלאות וחלקי שדיה הגבוהים וזרועותיה העגולות, שכפות ידים קטנות ודקות בקצותיהן, יצאו חשופים מתוכה, ומראיהם כפסילי שן ישנה מעשה ידי אמן, וכל השמלה מרוקמת מלמעלה רקמת-ציצים וויניצאית. בשערה השחור, שלא הוכרחה להוסיף עליו כל שער נכרי, התנוסס זר קטן של פרחים כחולים, וזר פרחים כאלה התנוסס גם על הפתיל שעל חגורתה בין מעשי הסריגה הלבנים. במקלעת שערה לא נראה כל שנוי מן המקלעות המצויות, אך הטבעות הקצרות, טבעות שער מסתלסל,

שיצאו לה בכל עת על רקותיה ומצד מפרקתה שתו עליה לוית חן מיוחדת, ועל צוארה הנטוי בעוז הבריק חרוז מרגליות.

קיטי ראתה את אַנה יום יום ותאהבה אהבה נאמנה, ותמונתה עמדה נגד עיניה אך בשמלה סיגלית. אך בראותה אותה הפעם בשמלה שחורה הרגישה, שעד כה לא העריכה עוד את כל יפיה, כי בפעם הזאת ראתה אותה כמו בריאה חדשה, מה שלא שערה קודם לזה. עתה הוברר לה, שלא יכלה אַנה לבוא בשמלה ההיא, שכל יפיה היה בה בעצמה ולא במלבושיה, שיפעת לבושיה לא נראתה עליה מעולם. גם שמלתה השחורה עם כל מעשי הרקמה השונים לא נראו עליה בתור הוספת יופי; כל זה היה אך מסגרת, ורק היא בעצמה נראתה לעין בבירור, היא בפשיטותה, בטבעיותה, בטוב טעמה, בצהלת פניהם וברות החיים הנסוכה עליה.

אנה עמדה קוממיות כדרכה תמיד, וכשנגשה קיטי אל החבורה ההיא, דברה עם בעלת הבית והסבה את ראשה קצת אליו.

— לא, אני לא אידה אבן באיש,—ענתה אותו על שאלה, שלא יכלה קיטי לשמעה,— אף על פי שאיני מבינה,—הוסיפה בתנודת כתפים ותבט אל קיטי בצחוק אהבה וקצת השתררות. בהבטה קלה של נשים ראתה את כל לבושיה והביעה הסכמתה בתנועת ראש קטנה מאד, אבל מובנת היטב לקיטי,—מחוללת את גם בשעת כניסתך לטרקלין,—הוסיפה אנה.

— היא אחת מעוזרותי הנאמנות,—אמר קורסונסקי ויקוד לפני אנה ארקדיבנה, אשר לא ראה אתה עד היום ההוא—עוזרת היא לשמח את הלבבות בנשף מחול וליפות את הנשף. אנה ארקדיבנה, סבוב וולס אחד,—הוסיף בכריעת ברך.

— ואתם מיודעים? – שאל בעל הבית.

— למי איננו מיודעים? אני ואשתי דומים לזאבים לבנים, הכל יודעים אותנו, — ענה קורסונסקי. — סבוב אחד, אַנה ארקדיבנה.

— אינני מחוללת, בזמן שאפשר להמנע, – ענתה אנה..

— אך היום אי אפשר, — ענה קורסונסקי.

— אם היום אי אפשר, הנני, — ענתה אנה, בלי התבינן אל קידת וורנסקי, ותשם ידה במהירות על כתף קורסונסקי.

„למה זה תתרעם עליו?“ אמרה קיטי בלבה בראותה, כי בכוונה נמנעה אנה מהשיב על קידתו של וורונסקי. והוא נגש אל קיטי ויזכר לה את דבר הקדריליה הראשונה אשר הבטיחה לו, אף הביע צערו, על כי לא נזדמן לו בכל העת הזאת העונג לראותה. קיטי שמעה את דבריו, ובאותה שעה הביטה והתענגה על אנה בחוללה. היא דמתה, כי וורונסקי יקרא לה למחול הוולס, אך הוא לא קרא, ותשם עיניה עליו בתמהון, ויתאדם ויקרא לה מיד, אך בשימו את ידו עליה ובצעדו את הצעד הראשון, נדמו כלי הנגון פתאום. קיטי הביטה אל פניו, שהיו קרובים אליה מאד ברגעים ההם, וימים רבים אחרי כן, אחרי שנים אחדות, נשבר לבה בקרבה מחרפה לזכר ההבטה ; היא, אשר הביטה אליו באהבה רבה ואשר לא השיב לה עליה בעיניו.

— פרדון! פרדון! ולס, ולס! — קרא קורסונסקי מעברו השני של הטרקלין ויחזק בעלמה שנזדמנה לפניו ראשונה ויחל לכרכר.

כג.

סבובים אחדים סבבו וורונסקי וקיטי במחולם. אחרי הוולס נגשה קיטי אל אמה וכמעט שהספיקה לדבר דברים אחדים עם הגרפינה נורדסטון, והנה קרב אליה וורונסקי לקחתה למחול הקדריליה הראשונה. בשעת המחול לא דברו דברים חשובים, אך שיחה מקוטעת שחו על אודות קורסונסקי ואשתו, והוא תאר אותם בדברי גיחוך ויאמר עליהם, שהם ילדים טובים בני ארבעים שנה, ועל אודות התיאטרון הצבורי העתיד להכונן, ורק פעם אחת ירד ענין השיחה למעמקי לבה, כי שאל אותה וורונסקי לשלום לווין, ואם הוא במוסקבה, והוסיף, כי לווין מצא חן בעיניו מאד. אבל ידוע ידעה מראש, כי בשעת קדריליה לא ידובר בשאלות חשובות, ותחכה בקוצר רוח למחול המזורקה, כי נדמה לה, שבשעת המחול הזה יגמרו ביניהם את כל ענינם. אף אמנם לא הזמין אותה בשעת הקדריליה אל המזורקה, אך הדבר הזה לא הרגיז את רוחה. מובטחת היתה, שתחול עמו מזורקה גם הפעם כבנשפי המחול הקודמים, כבר קראוה חמשה מחוללים למזורקה, והיא השיבה את פניהם, באמרה,

כי הבטיחה לאַחר. כל הנשף ההוא עד הקדריליה האחרונה היה לה כחלום נעים ונפלא שכולו מראות מרהיבים ונגינות ותנועות משמחות לבב. לכל קורא לה נדרשה, ורק כאשר עיפה מאד, בקשה, שינתן לה לנוח. אך במחול הקדריליה האחרונה, שיצאה בו עם איש צעיר חסר-טעם, אשר לא יכלה להשיב את פניו, רקדו וורונסקי ואנה לקראתה „פנים אל פנים". ואנה לא נקרתה לפניה בנשף ההוא מפגישתן הראשונה שבשעת כניסתה עד הפגישה הזאת, והנה עוד הפעם מצאה בה קיטי פנים חדשות, אשר לא שערה. את הסימנים הידועים לה היטב ראתה בה, את סימני השמחה הגדולה על ההצלחה בתוך קהל ועדה. קיטי ראתה, כי אנה כשכורה מרב החן אשר היא מוצאה. את הרגש הזה ידעה קיטי עם כל סימניו, ואותם ראתה הפעם באנה, — בה ראתה את ברק העינים הרועד והמהחק, את צחוק השמחה וההתלהבות המעוה את השפתים שלא ברצון בעליהן, ואת ההשתדלות בתנועות יפות, מדויקות ומהירות.

„מי הוא הגורם והמעורר? — שאלה קיטי בלבה. — כל הצבור או איזה יחיד?" ובלי עזור לבן-זוגה שנטפלה אליו לרקידה זו בענין שיחתם שנטה הצעיר האומלל ממנו ולא מצא לו דרך לשוב אליו, השתתפה אך השתתפות חיצונית גם במחול עצמו, אך למראה עין מלאה את מצוות קרסונסקי אשר טלטל ברום קולו את כל המחוללים ויעמידם פעם בדמות „גלגל גדול" ופעם בדמות „שלשלת", אבל באמת התבוננה אך אל אנה, ולבה השתומם בתוכה. „לא, לא חנה בעיני ההמון הזה, כי אם חן רב בעיני אחד הוא שהעבירה על דעתה. ואותו האיש — האמנם הוא האחד הזה?" בכל פעם אשר דבר עם אנה פרץ ברק עליצות מעיניה, ושפתיה האדומות נעוו מצחוק שמחה ואושר. גם נראה, שהתאמצה למשול ברוחה, לבלתי הראות את שמחתה, אבל האותות האלה גברו ממנה ומאליהם נגלו על פניה. „אבל הוא מה ידמה?" קיטי הביטה אליו, ויראה ורעד באו בה.

מה שראתה והכירה בפני אנה ראתה גם בפניו. אָנה פנו מתינותו ועז תנועותיו והמרגעה הנסוכה על פניו תמיד? בכל פעם אשר פנה אליה השח ראשו מעט, כמו רצה להשתחוות אפים ארץ לפניה, ועיניו הביעו בהביטו אך השתעבדות ויראה. „לא לעלוב חפצי, — דברו עיניו

אליה מדי פעם בפעם, — אך להציל את נפשי, ואינני יודע איככה אנצל". מעולם לא ראתה אותו קיטי בפנים כאלה.

אך בדברים בטלים דברו כשעת מחולם, דברים של מה בכך על אודות אנשים נודעים לשניהם, אך לקיטי נדמה, שכל אחת מהמלים היוצאות מפיהם היא הטלת גורלם וגורלה. ומה נפלא הדבר, שגם הם הרגישו, כי דבריהם על אודות הברתו הצרפתית המגוחכת של איבן איבנוביץ ועל אודות העלמה יליניצקיה הנכונה להנשא למי שאינו הוגן לה למדי, יש בהם גם כוונה מיוחדת בעדם, כשם שהרגישה זאת קיטי בהתבוננה אליהם. כל הנשף והעולם כולו החתלו פתאום בענני ערפל בעדה. רק ההרגלות המרובה בתומרות הנמוסיות שנתחנכה בהן מילדותה, היא שעמדה לה והכריחה אותה לעשות מה שדרשו השעה והמקום מאתה, לרקוד, להשיב על כל שאלה וגם לצחוק בנחת, כאילו לא קרה אותה דבר. אך לפני תחלת המזורקה, כאשר החלו להעמיד את הכסאות וזוגות אחדים עברו מן החדרים הקטנים אל הטרקלין, אפפוה בלהות רגע אחד בצר רוחה. חמשה מן המחוללים שבו ריקם מלפניה, ועתה לא תשתתף במחול. גם לא נשקפה לה כל תקוה להקרא, כי נודע היטב שהכל רצים אחריה תמיד, ואיש לא יכול להעלות על לבו, כי עוד לא נקראה עד כה. ראוי היה לה לאמור לאמה, כי חולה היא ולנסוע הביתה, אך לא מצאה עוז בנפשה לעשות כן, ולבה היה חלל בקרבה.

במר נפשה באה אל חדר האורחים הקטן, ותשב ישיבה שיש בה סמיכה, על כסא רך בירכתי החדר. מחציתה התחתונה של שמלתה הדקה והקלה רחפה כעב מסביב למתניה: אחת מידיה החשופות והדקות, כיד עלמה ענוגה, היתה תלויה בלא כח למטה ומובלעת בין כפלי שמלתה התחתונה; וידה השנית החזיקה במניפה ותנפנף בתנועות קצרות ומהירות על פניה הקודחים. במראיה זה דמתה לצפורת אוחזת בציץ דשא ונכונה בכל רגע לפרוש כנפי צבעונין שלה ולעוף בלי שמץ דאגה, אך לבבה נדכא מיאוש נורא.

„ואפשר שטעות היא בידי, לא נהיתה הרעה הזאת", אמרה בלבה וכרגע זכרה עוד הפעם את כל אשר ראתה.

— מה זאת, קיטי? — אמרה הגרפינה נורדסטון, אשר קרבה אליה.

בלאט שלא בכוונה, כי נחבא קול רגליה בירִיעה הרכה. — לא ידעתי, מה זה היה לך?

קיטי שמעה, ושפתה התחתונה רעדה, ותקם מעל הכסא במהירות.

— האם לא תחולי במזורקה?

— לא, לא, — אמרה קיטי בקול רועד מדמעה.

— הוא קרא אותה למזורקה בפני — אמרה נורדסטון בידיעה ברורה, שתבין קיטי מי הם „הוא" ו„היא" אלה. — ו„היא" אמרה: „האם לא תחול עם שצירבצקיה?"

— רב לך, מה יתן ומה יוסיף לי דבר זה? — ענתה קיטי.

איש בלעדיה לא הבין את מצבה, כי איש לא ידע בלעדיה, כי תמול השיבה פני אחד ממיודעיה, אשר נטה לבה אחריו מעט ואולי גם הרבה, ורק בגלל אשר בטחה באחר השיבה את פניו של זה.

הגרפינה נורדסטון מצאה את קורסונקי ותחל עמו ותצוהו להזמין את קיטי.

בזוג ראשון יצאו קיטי וקורסונקי, ולטוב לה לא הוצרכה לדבר עמו בשעת המחול, כי טרוד היה בעבודתו, מרוצץ רצוא ושוב ומפקד צבא מחולליו בלי השקט רגע קטן. וורונסקי ואנה ישבו כמעט נכחה. בעיניה המביטות למרחוק ראתה אותם, גם נזדמנה אצלם פעמים אחדות בהתנגשות הזוגות, וכאשר הוסיפה לראותם כן הכירה וידעה שלא פחד שוא פחדה בלילה ההוא. בעיניה ראתה, כי שניהם שוכנים לבדד הם בתוך ההמון הגדול הזה, ואת פני וורונסקי, שבכל עת מלאו עוז וחופש, ראתה, והנה הם מביעים התרפסות והשתעבדות, כפני כלב פקח בזמן שהוא יודע בעצמו שחטא לאדוניו.

כשצחקה אנה, דבק הצחוק גם בו, ובשקעה במחשבות, הביעו פניו גם הוא עיון ומחשבות. איזה כח שלמעלה מן הטבע משך את עיני קיטי אל פני אנה. ונחמדה היתה אנה בשמלתה השחורה התפורה בלי התחכמות יתרה, נחמדים היו גם זרועותיה המלאות בצמידיהן, גם צוארה העז בחרוז המרגליות, גם שערותיה המסתלסלות, שנסתרה קליעתן, גם תנועותיה הנעימות והקלות ברגליה ובידיה הקטנות, גם פניה היפים

והמלאים רוח חיים, אבל נמצא איזה יסוד נורא ואכזרי בכל אותו ההוד והיופי.

עוד יותר מבראשונה התפלאה קיטי על נעם תארה ומראיה, ודאבון לבה הלך הלוך וגבור. הלומה ומדוכאה היתה קיטי בעיני עצמה, ופניה ענו בה, שכן היא. בהתנגשם במזורקה, ראה אותה וורונסקי ולא הכירה בראשונה, כל כך נפלו פניה.

— נשף יפה! — אמר לה, כדי לצאת ידי חובה.

— כן הוא, — ענתה ואמרה לו.

בתוך המחול, בהשנות „תמונה" מורכבת אחת, שהמציא קורסונסקי מעצמו, נצבה אנה בפקודתו במרכז העגול, ושני קוולירים הביאה אליה ותקרא לאשה אחת ולקיטי, שתגשנה גם הן ליצירת התמונה המחולית. קיטי הביטה אל אנה בבהלה בקרבה אליה. אנה קרצה קצת בעיניה בהביטה אל קיטי, ותצחק צחוק קל ותלחץ את כף ידה. אך בראותה את קיטי משיבה לה על צחוק זה בפנים מביעים יאוש ותמהון, פנתה מעליה ותבוא בדברים עם האשה האחרת, אשר קראה אליה.

„אכן יש בה איזה יסוד זר של מלאך-חבלה נחמד למראה", אמרה קיטי בלבה עליה.

אנה מאנה להשאר שם ללחם הערב, אבל בעל הבית פצר בה.

— חלילה לך, אנה ארקדיבנה, — אמר קורסונסקי ויאסף את זרועה החשוף תחת שרוול הפראק שלו. — יש לי רעיון חדש לקוטיליון, רעיון יפה להפליא!

הוא צעד לאט, בהפצו למשכה אחריו, ובעל הבית ראה זאת ויצחק דרך הסכמה וחזוק ידים.

— לא, לא אשאר, — ענתה אנה בצחוק, אבל גם קורסונסקי גם בעל הבית הבינו על פי עז מדברה באמרה זאת, כי גמרה שלא לסעוד עמהם, גם כי ירבו לפצור בה.

— לא, הנה רקדתי בנשף הזה במוסקבה יותר ממה שרקדתי בפטרבורג בכל ימי החורף, — אמרה ותעף עין על וורונסקי שעמד אצלה, — דעלי לנוח מעט לפני נסעי.

— וכבר גמרת לנסוע מחר בלי התמהמה? — שאל וורונסקי.

—בודאי לא אתמהמה, — ענתה אנה וכמו תמהה עליו, כי מלאו לבו לשאול כזאת; אבל ברק עיניה שהורגש גם בצחוק שהופיע על שפתיה ברגע ההוא היה כאש לוהטת לו.

והיא עשתה כאשר אמרה, ותסע משם בטרם ישבו אל הלחם.

כד.

„אכן יש בי בודאי איזה דבר מגונה, מעורר משטמה, — אמר לווין בלבו בצאתו מבית השצירבצקים ובלכתו משם ברגליו אל אחיו. — אין חפץ בי לאחרים. יש אומרים, שפרי גאותי הוא. אך לא כן הדבר, אין בי גם גאוה. אילו היתה בי גאוה, לא העמדתי את עצמי במצב כזה". ובהגיגו שוה לנגד עיניו את וורונסקי המשכיל בכל דרכיו, שבטוב לבו, בתנועותיו ובמתינותו, לא הובא בודאי מעולם במבוכה נוראה כמבוכה שהובא בה הוא בלילה הזה. „כן הוא, ראוי היה לה לבחור בוורונסקי ממני. כך יפה לה, ולי אין על מי ועל מה להתאונן, בי לבד האשם. מי נתן לי זכות לדמות, כי תאבה להלוות אלי בדרך החיים? מי אני ומה אני? אדם בן בלי שם, אשר אין חפץ בו לאיש בארץ. בהרהוריו אלה זכר את ניקולי אחיו, וזכרו המציא לו קורת רוח ברגע ההוא. „ולא יפה אמר ניקולי, שכל מה שבארץ רע ונתעב? — הוסיף לדבר עם לבבו, — גם קרוב מאד, שלא צדקנו ממנו בשפטנו אותו. אמנם על פי רוחו של פרוקופי שראה את ניקולי באדרת חורף בלה ובשעת שכרותו, אך נבזה וחדל אישים הוא; אבל אני יודע אותו ידיעה אחרת. אני ידעתי את לבו ורואה אני, שאנו דומים לו. ובכל זאת נסעתי ביום בואי הנה לא אליו לראותו, כי אם לאכול ולשתות נסעתי ואל הבית הזה". לווין קרב אל הפנס ויתבונן באדריסה אל אחיו, שהיתה רשומה אתו ומונחת בארנק־המכתבים שלו ויקרא אל רכב. בכל הדרך הארוכה, שבין בית השצירבצקים ובין בית אחיו, זכר את כל המקרים המיוחדים הנודעים מחיי אחיו האומלל הזה. הוא זכר, כי אחיו זה היה מתנהג בפרישות בכל ימי היותו באוניברסיטה וגם שנה אחת אחרי גמרו את שעורו, מדקדק במנהגי הדת, בכל דיני התפלות

והצימות ובירת מכל התענוגים, וביחוד התרחק מנשים, בלי שים לבו לרעיו שלגלגו עליו תמיד בגלל כל זה; וכי אחרי כן נתק מוסרותיו פתאום ויתחבר עם פורקי עול רעים וחטאים וילך שובב בדרכי לבו בלי גבול. עוד זכר, כי לקח לו אחיו נער בן כפר לגדלו ולחנכו ובקצפו עליו פעם אחת הכהו הכה ופצוע, והדבר הגיע לידי כך, שנתבע על הכאה שיש בה הטלת מום. עוד זכר מעשה במשחק בקלפים שאין לו אומנות אחרת, שהפסיד אחיו כסף רב במשחק ששחק עמו ונתן לו שטר על חובו זה, ואחרי כן הגיש קובלנה עליו והביא ראיות שבמרמה זכה מה שזכה (זה החוב שפרע סרגיי איבנוביץ בעדו). עוד זכר, כי לילה אחד לן אחיו במאסר באחד מחלקי הפוליציה בגלל ריב ומצה בחוץ. עוד זכר, שתבע אחיו זה לדין את אחיהם הגדול מהם סרגיי איבנוביץ, ובא עליו בעלילה שלא נתן לו את חלקו בנחלת אמם; ובימים האחרונים היה עוד מעשה בו, שנסע לעבודת הממשלה בחבל המערבי ושם נתבע לדין על הכותו באגרוף את זקן הכפר שנמצא בו... כל זה היה מכוער מאד, אך בעיני לווין נחשב למכוער במדה פחותה ממה שיכלו לחשבו אחרים, אשר לא ידעו את ניקולי ואת דברי ימי חייו ואת לבו כמו שהוא.

לווין זכר, כי בימים אשר התנהג בחסידות ובפרישות ועסק תמיד בתפלה ובתעניות, כאשר בקש בדת עזרה ומגן מפני יצרו הרע המתגבר עליו, לא היה איש מרעיו ומקרוביו מתחזק עמו בדבר הזה, כי כולם כאחד, וגם הוא, לווין בעצמו, בתוכם, צחקו לעגו לו ויתגרו בו ויקראו לו „נח" ו„נזיר", ואחרי כן, כאשר פרק עול זה ויתיצב על דרך רעים לא נמצא תומך בידו, וכל אוהביו ורעיו סרו מאחריו בבהלה ובשאט נפש

לווין שם אל לבו, כי ניקולי אחיו בכל משובותיו לא היה באמת אוהב רע ושונא טוב יותר מהאנשים, אשר בזו לו על רוע מעלליו. לא באשמתו אין מעצור לרוחו ודעתו קצרה מיום הולדו. הן בכל עת רצה להיות איש טוב. „אני אגיד לו הכל ואכריחהו להגיד לי את כל לבו ואראהו לדעת, כי אהבתי אותו ועל כן הבינותי את דרכיו", גמר לווין בלבו, בגשתי במרכבה בשעה האחת עשרה בערב אל בית המלון הרשום באדריסה.

— למעלה, בשנים עשר ובשלשה עשר. — ענה שומר הסף על שאלת לווין.

— והוא בבית?

— כנראה, בבית.

דלת החדר השנים עשר היתה פתוחה למחצה, וברצועת האור שיצאה בעדה מבפנים יצאה גם משאת עשן טבק רע ומבאיש, וקול מוזר לו הגיע לאזניו, אך עם זה ידע, שגם אחיו שם, כי שמע את קול שיעולו הנמוך.

הוא נגש אל הדלת, ובעל הקול המוזר אמר:

— הכל תלוי במדה שינהלו את הדבר בהשכל ובדעת.

קונסטנטין לווין הציץ וראה, שהמדבר הוא איש צעיר, שראשו מסובל בשער רב, ולבוש הוא אפודת־אכרים, ואשה צעירה שפניה מכוסים צלקות קטנות, יושבת על הדרגש בלבוש צמר בלי חשוקי־יד ובלי צוארונים. אחיו לא נראה לעיניו. קונסטנטין ראה, ולבו נשבר בקרבו, בהתבוננו, מה זרים ומשונים הם האנשים האלה, שאחיו יושב בתוכם. איש מהם לא שמע את קול צעדיו, והוא הקשיב ושמע, בהסירו את ערדליו, מה שדבר האדון בעל האפודה העבה. האדון ההוא דבר באיזו התחלת עסק.

— ילכו לאבדון כל המורשים, — אמר אחיו מתוך שיעול. — מאַשא, הביאי נא לנו מעט אוכל ותני יין, אם נשאר, או שלחי לקנות.

האשה קמה ותצא מן המחיצה ותרא את קונסטנטין.

— הנה אדון אחד, ניקולי דמיטריץ, — אמרה האשה.

— אל מי? — שאל ניקולי מבפנים בקול זעף.

— אני הוא, — ענה קונסטנטין לווין ויגש אל המקום שהאור נגה בו.

— מי הוא ה„אני״? — שאל ניקולי בקול זועף עוד יותר מבראשונה. וקונסטנטין שמע בקומו בחפזון ובהכשלו קצת בשעת קימתו, ואחרי כן ראה לפניו בפתח את התמונה הנודעה לו היטב והמפלת עליו אימים בכל פעם בפראות ובחולניות הנראות עליה, את תמונת ניקולי אחיו, שהיה איש מדות, דל בשר ומעוקם קצת, ועיניו גדולות ומביעות פחד.

רזה היה עוד יותר מלפני שלש שנים, כאשר ראה אותו קונסטנטין

לווין בפעם האחרונה. ומעיל קצר היה עליו, וידיו ועצמותיו הרחבות נראו כגדולות עוד יותר מבראשונה. שערו נתמעט, שפמו היה כבראשונה חפוי שערות ישרות על שפתיו, ועיניו הביטו כדרכן הבטה משונה, שאיננה מביעה מאומה, אל הנכנס אליו.

— אַה, קוסטיה! — קרא פתאום, בהכירו את אחיו, ועיניו האירו באור שמחה. אך באותו הרגע הסב עיניו אל האיש הצעיר וינע תנועת רעד חולנית בראשו ובצוארו, תנועה ידועה לקונסטנטין מכבר, כמי שנתן על צוארו ענק צר מאד, ופניו הצנומים נשתנו כרגע ונמלאו חמה, דאבון ואכזריות.

— כבר כתבתי גם לך, — דבר אל אחיו בלשון רבים, — גם לסרגיי איבנוביץ, כי אינני יודע אתכם ולא אחפוץ לדעתכם. מה לי ולך, מה אתה מבקש?

לא כמו שדמה קונסטנטין למצוא את אחיו מצא אותו עומד לפניו; בשעה שהגה בו שכח מה שהיה קשה ורע ביותר במדותיו עם הקרובים אליו; ועתה בראותו את פניו, ובפרט את תנועות ראשו החולנית, זכר כל זאת.

— אינני מבקש דבר, — ענה ברגש מורך, — אני אך לראותך באתי.

פחדנותו של קונסטנטין הניחה קצת את דעתו של ניקולי אחיו, — זה נראה בבירור — ושפתיו רעדו רעידה קלה.

— לזאת באת אפוא? — אמר אל אחיו, — בואה נא, שבה אתנו. רצונך שתסעד עמנו? מאשה, הביאי נא שלש מנות. אבל המתיני נא; הידעת מי זה? — פנה אל אחיו — ויור על בעל האפודה הגסה — זה האדון קריצקי מיודעי מימי שבתי בקיוב, אחד המצוינים. מובן מאליו, שהפוליציה רודפת אותו, על כי איננו נבל.

ובדברו העיף עיניו כדרכו על כל הנמצאים בחדר. בראותו, כי האשה שעמדה בפתח, שמה פעמיה ללכת, קרא אליה: „הלא אמרתי לך, המתיני!" ועוד הפעם הביט אל כל הנמצאים בחדר ייספר בגמגום ובלי סדרים, בסגנונו הידוע לקונסטנטין מכבר, את דברי ימי קריצקי: כי גורש מהאוניברסיטה על דבר אשר יסד חברת־תמיכה לסטודנטים עניים ובתי

ספר ליום ראשון בשבוע, כי אחרי כן היה למורה בבית ספר לעם ויגורש גם משם, ואחרי כן נתבע לדין על איזה דבר.

— מהאוניברסיטה הקיובי אתה? — אמר קונסטנטין לווין לקריצקי, בחפצו להפריע את הדומיה הקשה.

— כן, מהקיובי הייתי, — ענה קריצקי בזעף וגבות עיניו נתכווצו.

— והאשה הזאת, — נכנס ניקולי לווין לתוך דבריו ויור בידו עליה, — היא מריה ניקוליובנה, רעותי בחיים. מאחד הבתים לקחתיה— באמרו זאת הניע צוארו בתנועה המיוחדת לו. — אבל אוהב ומכבד אני אותה; ומאת כל הרוצים לדעת אותי, — הוסיף בהרמת קול ובפנים נזעמים — אני מבקש, ש־אהבוה ויכבדוה. היא אשתי, אשתי ממש. מעתה הנך יודע אותי ואת דרכי. ואם תדמה, כי לא לכבוד היא לך, הן הדלת פתוחה לפניך, לך לך בשם אלהים.

— ועיניו נסבו עוד הפעם דרך שאלה על כל הנמצאים בחדר.

— אינני מבין, במה אשפיל כבודי פה.

— אם כן צוי מאשה, ויביאו לנו לסעודת הערב שלש מנות, יין דגן ויין גפן... לא, המתיני נא עוד... לא, אין צורך... לכי.

כה.

— עתה ראה נא — הוסיף ניקולי לווין ויקמט מצחו בכבדות ויצורי גוו רעדו לפרקים.

ברור היה, כי כבד לו למצוא במה לדבר ומה לעשות.

— ראה נא... אמר ורמז בידו על מטילי ברזל אגודים בחבלים ומוטלים בחדר בקרן זוית.—הרואה אתה זאת?—זאת תחלת העסק שאנו מיסדים: אגודת פועלים־שותפים היא...

קונסטנטין לא שמע כמעט את דבריו. הוא הסתכל בפניו, פני חולה שחפת, ורחמיו נכמרו עליו מרגע לרגע, ועל כן לא יכול למשול ברוחו ולשמוע את הרצאתו על דבר אגודת הפועלים שלו. לבבו הבין, כי באמת אין לו באגודה זו אלא סגולה מפני הבוז שהוא בז לעצמו על דרכיו ועל מצבו. וניקולי הוסיף לדבר דבריו:

— הלא ידעת, כי ההון שבידי יחידים מדכא את הפועלים. האכרים, שהם הפועלים בארצנו, סובלים על שכמם את כל עול העבודה הקשה, ומצבם רע כל כך, שבכל עמלם שיעמלו לא יוכלו להנשא משפל מדרגתם, מדרגת בהמה. את כל פרי פעולתם, אשר יספיק להיטיב את מצבם, להמציא להם שעות למנוחה וממילא גם לקנית השכלה,—את כל העודף על תשלומי שכר המלאכה נוטלים בעלי ההון מהם. והסדר הנהוג גורם, שבמדה שהפועלים ירבו לעבוד, יהיו הסוחרים ובעלי הקרקעות הולכים הלוך וגדול, והפועלים יהיו תמיד לבהמות נושאות בעול. את הסדר הזה נחוץ לבטל,— גמר ניקולי ויבט דרך שאלה אל אחיו.

— כן הוא, בודאי, — אמר קונסטנטין בהביטו אל עצמות לחיי אחיו הבולטות, שמדי דברו נסתמק העור המתוח עליהן.

— ואנחנו מיסדים אגודת חרשי-מסגר, שכל עסקיה, גם הרות, גם כלי המלאכה, יהיו לה לבד.

— ואיפה יהי בית-מלאכתה של אגודה זאת? — שאל קונסטנטין לוין.

— בכפר ווזדרים, בפלך קזן.

— מאיזה טעם תבחרו כפר לבית מלאכתכם? הלא בכפרים יש עבודה רבה גם בלעדי זאת.

— זה טעמו של דבר: האכרים עודם עבדים כמו שהיו עד כה, ועל כן לא טוב בעיניך ובעיני סרגיי איבנוביץ, כי יבואו אנשים לפדותם מעבדותם,—אמר ניקולי לווין בזעפו על המקשן.

קונסטנטין לווין נאנח, ויתבונן היטב בחדר הכהה והמטונף. האנחה הזאת הרגיזה, כנראה, עוד יותר את ניקולי.

— ידעתי את ההשקפות האריסטוקרטיות המשותפות לך ולסרגיי איבנוביץ. ידעתי שהוא יגע בכל כח בינתו ללמד זכות על הרע השורר בארץ.

— לא כן הוא, אך למה תדבר בסרגיי איבנוביץ? — אמר לווין בצחוק קל.

— בסרגיי איבנוביץ? בשביל כך! — קרא ניקולי פתאום בקול זעם לשמע שם אחיו זה... בשביל... אך מה אומר ואדבר?... הגידה

נא לי דבר אחד... למה באת אלי? אתה בז לדבר הזה, טוב מאד, לך בשם אלהים, לך — צעק בקול בקומו מעל הכסא, — לך, לך!

— חלילה לי לבוז, — אמר קונסטנטין לווין ברוח נמוכה. — גם אינני חולק על זה כלל.

ברגע ההוא שבה מריה ניקוליובנה. ניקולי לווין שם עיניו עליה בזעף, והיא קרבה אליו, ותלחש לו איזה דבר.

— חולה אני, נעשיתי נוח לכעוס, — אמר ניקולי לווין בשוב אפו וינשום בכבדות, — ואתה מדבר אלי על אודות סרגיי איבנוביץ ומאמרו. הלא מאמר זה הבל הוא, רעיוני רוח והתכחשות. מה יוכל לכתוב על דבר אמת וצדק איש אשר איננו יודע מה המה אלה? הקראת את מאמרו? — פנה אל קריצקי וישב שנית אצל השלחן ויסלק מעליו את הפפירוסים הממולאים עד חצים, משום שהיה צריך למקומם.

— לא קראתי, — ענה קריצקי בפנים עצובים ונראה, שלא רצה להכנס בדברים.

— מפני מה? — פנה הפעם ניקולי לווין בזעף אל קריצקי.

— מפני שאיני רואה צורך לאבד זמן על זה.

— אולם, שמע נא, במה תדע, כי תאבד זמן? יש אנשים רבים שאין המאמר הזה לפי כחם, שדבריו למעלה מהשגתם.

— אבל אני לא כן עמדי, אני מבין היטב את רעיונותיו ויודע אני במה אינם נכונים.

כל המסובים החרישו. קריצקי קם במתינות וישלח ידו לקחת את מצנפתו.

— אינך רוצה לסעוד? לך לשלום. בוא מהר עם החרש.

אך יצוא יצא קריצקי, וניקולי לווין צחק צחוק קל ויקרוץ בעיניו.

— גם זה לא יכשר הרבה, — אמר ניקולי — הלא עיני רואות...

אך ברגע ההוא קרא אליו קריצקי מתוך הפתח.

— מה לך עוד? — אמר ניקולי ויצא אל הפרוזדור החיצון. ולווין נשאר לבדו עם מריה ניקוליובנה ויפן אליה וישאלה:

— הזה ימים רבים אַת יושבת עם אחי?

— זו השנה השנית. לא שלום לו לאדוני, רע לו מאד בימים האחרונים. מרבה הוא לשתות,— אמרה מריה.

— שתיה זו מה היא?

— יין דגן שותה אדוני, וזה מזיק לו.

— והרבה הוא שותה?— שאל לווין.

— כן, — השיבה לו ותבט בפחד אל הפתח, וניקולי נראה בו ברגע ההוא.

— במה דברתם? — שאל בפנים נזעמים ויעבר עיניו בפחד מזה אל זה—במה?

— לא דברנו במאום, — ענה קונסטנטין במבוכה.

— אם אינכם רוצים להגיד, עשו כטוב בעיניכם. אבל אין לך לדבר עמה. היא אָמה, ואתה מן האדונים—אמר וינע צוארו כדרכו.— הלא רואה אני, כי הבינות אף הערכת הכל, ואתה מביט ומצטער על שגיאות,— הוסיף לדבר בהרמת קולו.

— ניקולי דמיטריביץ, ניקולי דמיטריביץ, — לחשה לו מריה ניקוליובנה בגשתה אליו.

— טוב, טוב!... אבל הסעודה מה תהא עליה? אך הנה גם היא,— אמר בראותו את המשרת בא וטס בידו.— קרב הנה, העמד פה,— אמר בזעף ויקח וימסוך לו כוס יין דגן וישת בתאות נפש.— שתה נא גם אתה, הטוב בעיניך? —פנה אל אחיו, ופניו צהלו מיד.— עתה רב לנו לדבר בסרגיי איבנוביץ. בכל זאת אשמח לראותך. אמור מה שתאמר, סוף סוף לא זרים אנחנו. שתה נא. ספר נא לי מה מעשיך, — הוסיף וילעס בתאות נפש פת לחם וימכוך לו כוס שנית.— מה שלומך?

— אני יושב בדד בכפר, כאשר ישבתי עד כה, ועוסק שם בעניני האחוזה,— ענה קונסטנטין, ונפשו נבהלה למראה התיאבון המרובה שנראה על אחיו באכלו ובשתותו, ויחד עם זה השתדל שלא יתבונן אחיו שהוא מסתכל בו.

— למה לא תקח לך אשה?

— לא נזדמנה לי, — ענה קונסטנטין ויתאדם.

— ולמה לא תקח? לי אי אפשר עוד. אני כבר השחתי את נפשי. זאת אמרתי ולא אחדל לאמור, אילו נתנו לי חלקי בשעה שהוצרכתי לו, היו כל חיי חיים אחרים.

קונסטנטין מהר לנטות מענין זה.

— וזאת ידעת, כי וניושקה שלך עובד אצלי בלשכה בפוקרובסקויה?

ניקולי הניע צוארו והתחיל מהרהר.

— ספר נא לי מה נעשה עתה בפוקרובסקויה? האם הבית עודנו עומד, ועצי הלבנה, וחדר למודנו ישנם עוד בעולם? והגנן פיליפ האמנם עודנו חי? מה מאד אני זוכר את הסוכה ואת הדרגש!... ראה נא, אל תשנה דבר בבית, אך קח אשה מהר וקומם את כל אשר היה שם לפנים, ואני אבוא אליך בעת ההיא, אם תהי אשתך אשה טובה.

— בוא נא עתה אלי, — אמר לווין — ואנחנו נכונן מושבנו שם היטב.

— נכון הייתי לבוא אליך! אילו ידעתי, שלא אמצא שם את סרגיי איבנוביץ.

— לא תמצא אותו. אני יושב לבדי, ואין לו דבר אלי.

— אך על כל פנים עליך לבחור באחד משנינו, — אמר ניקולי ויבט בדאגה אל אחיו.

הבטה זו העירה חמלה בלב קונסטנטין.

— אם חפץ אתה לדעת את כל אשר בלבבי בדבר הזה, אגידה נא לך, כי במריבה זו שבינך ובין סרגיי איבנוביץ, אינני נוטה לא אחריו ולא אחריך, כי לא צדיקים גם שניכם. אתה אינך זכאי ביחוד על פי הפרטים החיצונים, והוא על פי התוכן הפנימי.

— אָה, אָה! ואתה הבינות זאת, אתה הבינות? — קרא ניקולי בקול רם ובשמחה.

— אך אני בעצמי, דע לך, כי אהבתך יקרה לי מאהבתו, על כי...

— על מה, על מה?

קונסטנטין לא יכול לאמור לו, כי יקרה לו אהבת ניקולי, על כי

אומלל הוא ואהבה ורעות דרושות לו. אך ניקולי הבין, כי זאת היה את לבבו לאמור לו, ויפלו פניו וישלח ידו עוד אל יין הדגן.

— רב לך, ניקולי דמיטריץ! — אמרה מריה ניקוליובנה ותשלח ידה המלאה והחשופה אל הבקבוק.

— הניחי לי! אל תעתירי עלי דבריך! הכה אכה! — צעק ניקולי.

מריה ניקוליובנה צחקה צחוק נעים של בקשת טובה, והצחוק הזה עבר גם אל ניקולי, ומיד לקחה לה את הבקבוק מעל השולחן.

— אל תדבר, כי איננה מבינה דבר — אמר ניקולי — היא מבינה הכל יותר ממנו. יש בה איזה רוח טובה ונעימה, האין זאת?

— לפני הימים האלה לא היית מעורך במוסקבה? — אמר קונסטנטין אליה בלי כוונה מיוחדת.

— אל נא תדבר אליה בלשון רבים. היא יראה מזה. איש לא דבר אליה כן חוץ משופט השלום, כאשר נתבעה על דבר אשר גמרה לעזוב את בית-הזמה. מה משונים דרכי הימים האלה! — קרא פתאום בקול רם. — המוסדות החדשים האלה, שופטי השלום, הזמסטבה—מה כל ההבלים האלה!

ואחרי הקריאה הזאת החל לספר את המעשים שהיו בינו ובין המוסדות החדשים.

קונסטנטין לווין שמע את דבריו, ואף על פי שגם הוא לא האמין בגודל ערכם של המוסדות החדשים וגלה דעתו נגדם פעמים רבות, קשה היה לו לשמוע כזאת מפי אחיו.

— בעולם הבא נבין כל זאת, — השיב לו בבדיחה.

— בעולם הבא? הה, אינני אוהב את העו"ם הבא! אינני אוהב, — אמר ניקולי ויבט אל אחיו בעיני פחד ושממון. אמנם נראה, שטוב להסתלק מכל עמל החיים, מכל התועבות וההבלים שאדם רואה בעצמו ובאחרים, ואף על פי כן אני ירא מפני המות, ירא אני מאד, — אמר וירעד — אבל שתה נא. אולי חפץ אתה ביין שמפן? או נסעה נא אל אחד המקומות. אל הצוענים נסעה! בימים האחורנים אהבתי את הצוענים ואת השירים הרוסיים.

לשונו נבללה, ובלי כל חבור עבר ודלג מענין לענין. בעזרת מאשה

הטה אותו קונסטנטין להמנע מנסוע בלילה הזה. ויש'כיבהו על מטתו, והוא היה שבור מאד.

מאַשה הבטיחה לקונסטנטין לכתוב לו, כשיהי צורך בדבר, ולפתות את ניקולי לעבור אל בית אחיו, אל בית קונסטנטין, ולשבת עמו יחדו.

כו.

בבקר יצא קונסטנטין לוו'ן ממוסקבה ולפנות ערב בא לביתו. במרכבת מסלת הברזל דבר עם שכניו הזמניים בעניני הפוליטיקה ועל אודות מסלות הברזל החדשות, וגם פה הרגיזו את רוחו ערבוב המושגים הנהוג ברב הצבור, תלונה פנימית על נפשו ואיזה רגש בושה שלא הוברר לו ענינו; אך כאשר יצא אל התחנה הסמוכה לאחוזתו והכיר את רכבו איגנאט החגר שחכה לו בצורון מורם; כאשר ראה באיר הכהה, שנגה מחלונות בית הנתיבות, את עגלת החורף שלו, המכוסה ביריעות חמות, ואת סוסיו מקושרי הזנבות, המקושטים בטבעות ובזוגים על רסנם, כאשר ספר לו איגנאט עוד בשעת טעינת העגלה את החדשות שנהיו בכפר, כי בא הקבלן השוכר את הפועלים, וכי ילדה הפרה המשובחת „פַּוַה", — הרגיש מיד, שהמושגים מתבררים לו קצת, והבושת והתלונה הפנימית הולכות ועוברות. זאת הרגיש בשומו עיניו על איגנאט; אך כאשר לבש את אדרת-הכבשים, שהביא לו איגנאט ויתעטף וישב בעגלה ויסע ויחשוב מחשבות על אודות המעשים אשר יעשה בכפר ויתבונן אל הסוס הדוני, שלפנים היו רוכבים עליו, ועתה כשכשל כחו מרב עבודה הוא אך נלוה למרכבה רתומה לטוב ממנו, ועם זה עודנו סוס אביר, החל לראות ולהבין בכל המוצאות אותו מה שלא ראה ולא הבין עד כה. עתה הרגיש, כי חזר לבריתו הראשונה ואיננו רוצה להיות לאיש אחר. הוא אך רוצה להיות ישר וטוב מבראשונה. מן היום ההוא גמר בלבו, שלא יקוה לאושר הידוע והמצוי, הראוי לבוא אליו על ידי נשואים, ועל כן לא יבוז עוד הרבה למה שיש בידו. מלבד זאת גמר, שלעולם לא יתיר לעצמו עוד ללכת אחרי התאוה הנתעבה, אשר דאב לבו מאד לזכרת בימים אשר היה נכון להשתדך. בזכרו את ניקולי אחיו קבל עָליו

להשמר כל ימיו משכוח אותו, להשגיח עליו בעינים פקוחות תמיד, כדי להיות נכון בכל עת לחוש לעזרתו, כאשר יצר לו, והוא ראה ויבן כי קרובה צרתו לבוא. וגם שיחת אחיו על דבר הקומוניזמוס, אשר זלזל בה מאד בדבר אחיו אליו בענין ההוא, העירה בו עתה מחשבות שונות. את שנוי סדרי החיים הכל־ליים חשב לרעיון רוח; אך כל ימיו הרגיש, כי עול הוא מה שיש לו רב מכל טוב הארץ, והעם דל מאד, ועל כן גמר כי מעתה, יעבוד ע״ד יותר מבראשונה וגם יהי בורח יותר מן התפנוקים המיותרים, לבעבור יוכל לאמור זכיתי לבי, אף על פי שגם עד כה היה יגע הרבה וממעיט ברדיפת תענוגים. כל זה נראה לו כדבר נקל מאד ויהי לבו אך טוב עליו בכל שעת נסיעתו זאת. ברגש תקוה נעימה לחיים חדשים וטובים מהישנים, קרב בעגלתו אל ביתו בשעה התשיעית בלילה.

מהלונות חדרה של אגפיה מיכאילובנה מינקתו הזקנה, שהיתה ממונה על כלכלת הבית, נגה אור על הרחבה שלפני הבית המכוסה שלג. הזקנה עוד לא ישנה בבואו, והיא העירה את קוזמה משנתו, ויצא מתנמנם ויחף אל היציעה שלפני הפתח. גם הכלבה „לסקה״ קפצה ותצא אליו, ועוד מעט והפילה ארצה את קוזמה בקפצה, ותנבח בקול גדול ותתחכך בברכי אדוניה ותתנשא לשים את רגליה הקדומות על לבו, אך לא נועזה לעשות כן.

— מהרת לשוב, אבי, — אמרה הזקנה.

— געגועים תקפוני, אגפיה מיכאילובנה. טוב לאורח וטוב ממנו למי שהוא בביתו, — השיב לה לווין וילך לו אל חדר עבודתו.

מעט מעט האיר הנר שהודלק את החדר. החפצים הנודעים לו נראו לעיניו: קרני הצביים, דפי הכותל עם הספרים הנתונים עליהם, המראָה, התנור עם ארובת החום, שהיתה צריכה תקון מכבר, הדרגש שהיה מיוחד לאביו, השולחן הגדול, ועליו ספר פתוח, וצלוחית־לאפר שנשברה מקצתה, ומחברת בכתב ידו. כראותו את כל אלה נסתפק רגע אחד, אם יוכל לכונן את החיים החדשים, אשר חזה לנפשו בדרך. כל החפצים האלה, שעקבות מהלך חייו הקודמים עליהם, כמו אחזו בו בחזקה ואמרו לו: „לא, לא תלך מאתנו ולא תהיה לאיש אחר, כי אם כאשר היית עד כה,

כן תהיה גם לימים הבאים: בעל ספקות, מתרעם בכל עת על עצמו, מתאמץ לשוא להיטיב דרכיו וחוזר לסורו, מחכה תמיד לאושר ואינו זוכה לו וגם אינו יכול להגיע אליו."

אבל כדברים האלה דברו חפציו ובלבו דבר אליו קול אחר, שאין להכנע מפני העבר ושאפשר לאדם לעשות בעצמו כל אשר ייטב בעיניו. ובשמעו לקול הזה נגש אל קרן הזוית, שעמדו בה שתי אבני משקל בנות פוד אחד, וירם אותן בסדר גימנסטי, בחפצו להשרות רוח שמחה על עצמו. והנה קול חריקת נעלים נשמע מאחרי הדלת, וימהר וישב את אבני המשקל אל מקומן.

מנהל האחוזה בא ואמר, שהכל עולה יפה, תהלה לאל, אבל יחד עם זה הודיע, כי הכוסמת-היונית נחרכה קצת בגורן-היבוש החדש. הדבר הזה הרגיז את לווין. הוא בנה את הגורן החדש והוא גם המציא את תכניתו במקצת. המנהל היה מתנגד תמיד לגורן הזה. ועתה כשנתקלקלה הכוסמת שמח בלבו על אותו המאורע. ולווין חשב לדבר ברור, שלא נחרכה הכוסמת אלא מפני שלא שמרו מה שהזהיר מאות פעמים על התחבולות הנחוצות להגן מפני מקרה זה, ויחר לו על זה ויבע גזיפה למנהל. אבל גם מאורע חשוב ומשמח לב אירע באחוזתו: „פוה" פרתו הנבחרה והיקרה, שנקנתה מאספת פרות מצוינות, המליטה עגל.

— קוזמה, הבה את אדרתי. ואתה צו נא לקחת פנס, ונלכה ונראה, — אמר אל המנהל.

הרפת המיוחדת לפרות המשובחות היתה קרובה אל הבית בירכתי החצר. לווין עבר דרך החצר לפני גל השלג, שנערם אצל שיחי הלילך*), ויבוא אל הרפת. ריח זבל חם נדף מתוכה, כאשר פתחו את הדלת — ובקושי נפתחה, כי דבקה במקומה בקרח — והפרות התחילו מתנודדות על מצע התבן הנקי, כי תמהו על אור הפנס, אשר לא הורגלו בו. גבה החלק והרחב של הפרה ההולנדית נראה לאור הפנס בחברבורותיו השחורות. שור הבר המיועד לקיום המין, רבץ שם גם הוא וחתו בשפתו, ולמראה האורחים החל לקום: אבל נחם על זאת, ורק נשם פעמים בחזקה, כאשר

*) Сирень.

עברו לפניו. הפרה האדומה היפהפיה, אשר דמתה בגדלה לסוס-נילוס, הפנתה אחוריה אל הבאים לראותה ותכס בעבי גוה על עגלתה ותריחה.

לווין נכנס לתוך הרפת ויתבונן בפרה וירם את העגלה האדומה והטלואה בחברבורות שחורות, ברגליה הארוכות והכושלות. „פוה" רגזה והחלה לגעות, אך שבה למנוחתה, כאשר הגיש לווין את העגלה אליה, ותאנח אנחה ממושכת ותלק את עגלתה בלשונה הגרדנית. העגלה חפשה בגוית אמה ותדחפה בבטנה בין רגליה האחרונות ותכשכש בזנבה הקטן.

— הנה, פיאודור, הגישה את הפנס הנה, — אמר לווין בהתבוננו אל העגלה מכל צד. — כאמה היא! אף על פי שבמראה שערה היא דומה לאביה. טוב מאד! ארוכה ודקת צלעות. הלא טובה היא, וסילי פיאודורוביץ? — פנה לווין אל המנהל, כי בשמחתו על העגלה השלים עמו ויטוש את דבר הכוסמת.

— ואיך לא תהיה טובה? — ענה המנהל. — אבל שמעון הקבלן בא ביום השני לצאתך. יש להתנות ולהתפשר עמו, קונסטנטין דמיטריץ. על דבר המכונה כבר הודעתי לך.

בשאלה האחת הזאת נכללו כל פרטי הנהגת האחוזה, שהיתה עסק גדול בעל מקצועות שונים, ולווין עבר מן הרפת אל לשכת ההנהגה וידבר עם המנהל ועם שמעון הקבלן וישב אל ביתו ויעל מיד על המדור העליון אל חדר האורחים.

כז.

הבית היה גדול וישן, ולווין דר בו יחידי, ועם זה היה מסיק בכל החדרים, וכל הבית היה לו למעון, והוא ידע, כי לא מחכמה הוא נוהג כן וכי גם לא טוב הדבר ונגד מהשבותיו החדשות הוא, אבל הבית הזה היה עולם מלא לו. בעולם הזה היו ומתו אביו ואמו, וחייהם נדמו לו למרום מדרגת השלמות, אשר קוה להגיע אליו — בימי חלומותיו על אודות חיי נשואים — גם הוא עם אשתו ובני ביתו.

את אמו לא זכר לווין כמעט לגמרי. זכר תמונתה היה קודש לו, והעתידה להנשא לו הוצרכה על פי מערכי לבו להיות דומה בכל דבר

לאשה הנחמדה והמרוממה, שנראתה לעיני רוחו בדמות דיוקנה של אמו.

אהבת אשה בלי נשואים לא יכול גם לשוות לנגדו, ולא זאת בלבד, אלא שחיי בעל אשה ובנים היו קודמים בדמיונו לאשה העתידה להיות חברתו ביסוד החיים ההם. השקפותיו על הנשואים לא היו אפוא כהשקפות רוב מיודעיו, שהנשואים נחשבו בעיניהם לאחד משאר הענינים הרבים שבחיי האדם, ובעיניו היו התוכן הראשי, שכל טוב החיים תלוי בו. ועתה הוטל עליו להואש מזה!

כאשר בא אל חדר הארחים הקטן, שהיה שותה בו חמים וישב על כסא וספר בידו, ואגפיה מיכאילובנה הביאה לו את החמים ותאמר לו כדרכה: „ואני אשבה נא לי, אבי" והשב על כסא אצל ההלון—, הרגיש, כי לא נואש עוד באמת מחלומותיו, אף על פי שהדבר תמוה מאד, וכי אי אפשר לו להתקיים בלעדיהם, אם היא אם אשה אחרת תהי עזר כנגדו, אבל היה יהיה הדבר הזה. בקראו בספר אשר בידו, עיין בדברים שבו ולרגעים עמד מקרוא ויט אזנו לפטפוטי אגפיה מיכאילובנה אשר לא שתקה גם רגע קטן אחד, ובאותה שעה רחפו נגד עיניו גם מראות מעסקי הכפר ומחייו—חיי נשוא לימים הבאים, מראות שונים בלי חבור ביניהם נוצרו זה אחר זה בכח דמיונו, וירגש שבסתר לבו נקבע, נסתדר ונתחזק א־זה דבר.

אגפיה דברה אליו על אודות האכר פרוחור, כי אין אלהים בלבו, כי בכסף אשר נתן לו לווין לקנות לו סוס הוא שותה שכור כל היום, ופעם אחת הכה את אשתו מכות רצח; לווין שמע את דבריה וגם קרא בספרו ויתאמץ לזכור את כל מהלך רעיוניו שעלו על רוחו בשעת קריאתו. הספר היה חבורו של טינדל על החום, ולווין זכר, שהתרעם הרבה על טינדל על כי הוא שמח ומגיס לבו בבחינותיו העולות יפה בידו תמיד, ועל כי הוא מחוסר השקפה פילוסופית. ופתאום עלה הרעיון המשמח הזה על לבו: „הלא בעוד שתי שנים תהיינה לי בעדרי שתי פרות הולנדיות, גם „פוה" בעצמה אפשר שתחיה עוד, שתים עשרה פרות בנות השור הבר הזה ובראשן עוד שלש אלה—מה טוב ומה יפה!" אחרי הרעיון הזה חזר ושלח ידו אל הספר. „לו יהי כן, האיליקטריון והחום דבר

אחד הם; אך כלום אפשר להעמיד זו תחת זו בהשואה לפתרון שאלה חשבונית? הן זה אי אפשר. ואם כן, מה הועילו חכמים בבחינותיהם. את מציאות החבור שבין כל כחות הטבע אנו מרגישים בעצמנו... ביחוד ינעם, שתהיה בתה של „פוה" פרה אדומה ומטולאה, ומה ייף כל העדר הזה, כשתהיינה שלש אלה בראשו! טוב מאד! אז נצא אני ואשתי ואורחים עמנו לקראת העדר... אשתי תאמר: אני וקוסטיה טפחנו ורבינו את העגלה הזאת ותהי לנו כבת. איככה תוכלי לטפל הרבה בזה? יאמר האורח. והיא תענהו: כל מה שמעסיק אותו מעסיק גם אותי. אבל מי היא?" בהגיעו לשאלה זאת זכר את אשר קרהו במוסקבה... „ומה אעשה?... לא אני האשם. אבל מעתה ישונה הכל. אך הבל הוא הרעיון, כי דברי ימי הקודמים יפריעוני מהקים את מזמות לבי הטובות. יש להתחזק, להלחם ולהתיצב על דרך טוב בחיים..." לרעיון זה הרים ראשו ויוסף לשקוע במחשבותיו. הכלבה הזקנה „לסקה" עוד לא הביעה כל שמחתה על שיבת אדוניה מדרכו, ועל כן רצה אל החצר ותנבח שם כראוי למאורע זה, ותשב ותכשכש בזנבה וריח אויר החורף נכנס עמה, ותקרב אל אדוניה ותשם את ראשה תחת ידו ותיליל בשפל קול ובתלונה, על כי איננו מראה לה סימני חבה.

— רק הדבר אין בה, — אמרה אגפיה מיכאילובנה. — אך זה כלב נפלא... יודעה ומבינה היא, כי אדוניה בא מתוך עצבות.

— למה תאמרי מתוך עצבות?

— האין עינים לי, אבי? עת לי לדעת את אדוני. מילדותי גדלתי בתוך אדוני. אין דבר, אבי, ובלבד שתהי שלם בגופך ונקי מעול.

לווין שם עיניו עליה ויתמה, על כי הבינה את אשר בלבו.

— האביא לך עוד כוס חמים? — אמרה הזקנה אליו ותקח את הכוס בידה ותצא.

„לסקה" לא חדלה לשים את ראשה תחת ידו, עד שהעביר כף ידו עליה בחבה, ואז נפלה לרגליו ותתפתל בדמות טבעת, ותשם את ראשה על אחת מרגליה האחרונות. ולאות כי עתה אך טוב ושלום לה פתחה פיה קצת ותשמע קול נשיקה בשפתיה, ואחרי כן אטמה שפתיה המתדבקות זו בזו מסביב לשניה הקהות מזוקן, ותדום במנוחה שלמה. לווין שם לבו אל תנועתה האחרונה הזאת.

— גם אני כן! — אמר אל לבו, — דומה אני לה בזה. אין דבר... אך טוב ושלום.

כח.

בבוקר השכם אחרי נשף המחול ההוא שלחה אנה ארקדיבנה טלגרמה אל אישה ותודיעהו בה, שהיא יוצאה ממוסקבה בעצם היום הזה.

— לא, אני צריכה, צריכה אני לצאת היום, — הסבירה לגיסתה את ההלטתה זו, שהחליטה פתאום שלא כמחשבתה הראשונה, ובחפזון דברה דבריה, כאילו זכרה שיש לה בביתה עסקים רבים מספור, — לא, לא, עלי לנכוע מזה עוד היום.

סטיפן ארקדיביץ לא סעד ביום ההוא בצהרים בביתו, אבל הבטיח לבוא בשבע שעות בערב ולנכוע עם אחותו אל בית הנתיבות לשלחה.

גם קיטי לא באה שמה לסעוד בצהרים, כי אם שלחה פתקה שנאמר בה, כי ראשה כואב עליה. ותסעדנה דולי ואנה לבדן עם הילדים ועם המורה האנגלית. והילדים — אם מאשר כל ילד נוח לשנות דרכו, אם מאשר הרגישו בבינה היתרה הנתונה לילדים בדברים הרבה, כי אנה איננה אתם כביום אשר גברה אהבתם אליה, כי אין עיניה ולבה עליהם עוד, — אבל פתאום חדלו לשחק עם הדודה החדשה, ובטלה אהבתם העזה, ולא שמו לב ליציאתה הנמהרה. בכל שעות הבוקר עסקה אנה בהכנות לדרך: בכתיבת פתקאות למיודעיה שבמוסקבה, ברשימת חשבונותיה ובחבישת חפציה. בכלל נדמה לדולי, שמנוחת אנה נפרעה על ידי רגש הדאגה הנעלמה, שעל פי רוב יש ביסודו התחרטות על מעשה שלא כהוגן, ודולי ידעה היטב את הרגש הזה, באשר היה מצוי גם אצלה. אחרי סעודת הצהרים הלכה אנה אל חדרה ללבוש את בגדיה, ודולי הלכה אחריה.

— מה משונה את היום! — אמרה אליה דולי.

— אני? כן תדמי? — אך לא משונה אני, כי אם רוגזת. מקרה מצוי הוא בי. לבכות אני נכונה כל היום הזה. אולת גדולה היא, אבל דרכה לעבור, — אמרה אנה במהירות ותשת פניה, שנתאדמו בדברה, אל

הילקוט הקטן, אשר שמה בו את רדיד הלילה שלה ואת מטפחות הבט סט. עיניה הבריקו יותר מבכל עת ודמעות נראו בהן בכל רגע— ככה קשתה עלי היציאה מפטרבורג, ועתה אינני רוצה לצאת מפה.

— בבואך הנה עשית פה דבר טוב,—אמרה דולי ותתבונן בה בשים לב.

אנה הביטה אליה בעינים רטובית בדמעה.

— אל תאמרי זאת, דולי. לא עשיתי ולא יכלתי עשות פה דבר. פעמים רבות אני רואה ומתפלאה, שכמו התקשרו עלי אנשים להטות את לבבי מן הדרך הטוב. מה עשיתי ומה יכלתי עשות? בלבך נמצאת אהבה רבה, די סלוח...

— אלהים יודע מה היה לנו, לולא באת אלינו, אמרה דולי.— אשריך, אנה, שכולך טובה ותמימה.

— אין איש בלי רוח רעה צפונה במעמקי לבו, אומר האנגלי.

— איזו רוח רעה יש בך? הלא ערום לבך בכל דבר.

— יש ויש!—קראה אנה, ואחרי הדמעות שהיו בעיניה לפני רגע אחד נעוו שפתיה פתאום מצחוק לעג וערמה.

— אם כן לא רוח רעה היא, כי אם רוח מעורר גיחוך,—אמרה דולי בבדיחה.

— לא, כי אם רוח רעה. הידעת מפני מה אני נוסעת מזה היום ולא למחר? הסוד הזה דכא את לבבי, וחפצי לגלותו לך,—אמרה אנה ותט שכמה לאחוז אל גב הכסא ותבט לנכח אל עיני דולי.

ודולי ראתה ותתמה, כי האדימו פני אנה עד אזניה, עד מחלפות ראשה השחורות, היורדות על צווארה.

— כן הוא,—הוסיפה אנה—הידעת, מפני מה לא באה קיטי אל הלחם?— היא מקנאה מפני. אני הייתי לה למוקש... בשלי היה הנשף לה לכעס ולמכאובים. אבל באמת אינני אשמה בדבר, או אשמה אך במקצת, ב„במקצת" האריכה בקול דק.

— מה מאד דמית בדברך זה לסטיבה,—אמרה דולי בשחוק.

אנה מצאה עלבון לנפשה בהערה זאת.

— לא, לא! לא סטיבה אני,—אמרה בפנים זועפים קצת.—רק בגלל

אשר אני בטוחה בעצמי ואינני יכולה לפקפק באמונתי גם רגע אחד, גליתי לך זאת.

אך ברגע שיצאו הדברים מפיה, הרגישה, שאינם נכונים, כי לא רק הטילה ספק בעצמה, כי אם דאגה ופחד באו בה בזכרה את וורונסקי, וכדי שלא תפגשהו עוד, מהרה באמת לצאת ממוסקבה.

— סטיבה ספר לי, כי יצאת עם וורונסקי במזורקה וכי הוא...

— לא תוכלי לשער, כמה מגוחך היה סוף מעשה זה. הן לשדך באתי, ופתאום נתגלגל הדבר... אולי שלא מדעתי...

ופתאום התאדמה ומליה נעתקו.

— דבר כזה מורגש כרגע! — אמרה דולי.

— אבל אילו ידעתי, ש־יש בלבו באמת מחשבות עלי, כי עתה היתה לי זאת לכאב אנוש, — נכנסה אנה לתוך דבריה. — ואני בטוחה, שכל זה ישכח, וקיטי תחדל לשנוא אותי.

— אולם אני לא אכחד ממך, אנה, כי לא טוב בעיני השידוך הזה לקיטי. ואם באמת יכול וורונסקי לאהוב אותך אהבה עזה ביום אחד, טוב לה, כי יבוטל השידוך לגמרי.

— וזאת היתה בודאי אולת גדולה לו מאד! — אמרה אנה, וגם הפעם האדימו פניה מנחת, בשמעה מפי דולי את הרעיון אשר היה בלבה, — ועתה אני נוסעת מזה, אחרי אשר הקימותי לאויבת לי את קיטי זו שאהבה נפשי. מה נעימה היא קיטי! אבל את, דולי, הלא תתקני זאת? כן? —

דולי יגעה לעצור מצחוק פיה. בכל אהבתה את אנה נעם לה לראות, שגם היא איננה נקיה מחטאים שבלב.

— לאויבת? זה אי אפשר.

— רוצה אני, שתאהבוני כולכם, כמו שאני אוהבת אתכם; ועתה דבקה נפשי בכם עוד יותר, — אמרה אנה בעינים דומעות. — מה זה ככה גבערו דברי היום!

בידים מהירות מחתה את פניה במטפחת ותחל ללבוש את בגדיה.

סטיפן ארקדיביץ אחר לבוא, עד שהגיעה שעת הנסיעה, ובבואו היו פניו אדומים וצוהלים וריח יין וסיגרות עלה ממנו.

רגשנותה היתרה של אנה דבקה גם בדולי, וכאשר חבקה בפעם האחרונה את גיסתה, לחשה לה:

— זכרי, אנה: את אשר עשית למעני לא אשכח לעולם. זכרי נא, כי אהבתי אותך ועד עולם לא אחדל לחשבך לטובה שבידידותי!

— ואני לא אבין במה זכיתי לזאת. — אמרה אנה ותשק לה ותתאמץ למנוע עיניה מדמעה.

— בין תביני היטב, שלום לך, מחמד נפשי!

כט.

„ככה נגמר הכל, ויהי שם אלהים מבורך!" — זה היה הרעיון הראשון, אשר עלה על לב אנה, כאשר התפטרה בפעם האחרונה מאחיה, אשר עמד במבוא המרכבה ולא נתן לה להכנס לתוכה עד הצלצול השלישי, — ותשב על הדרגש שנתיחד לה, ואנושקה, הנוסעת אתה לשרתה, אצלה, ותבט כה וכה לאור הכהה שבמרכבת המשכב שנסעה בה. „יהי שם אלהים מבורך, מחר אראה את סיריוז'ה ואת אליקסיי אלכסנדרוביץ, וחיי ישובו למהלכם הקודם הטוב והמסודר".

כבכל היום ההוא לא שקטה רוחה בקרבה גם אחרי כניסתה למרכבה, אך בעניני הנסיעה התעסקה בנחת ובהשתדלות; בידיה הקטנות והמהירות פתחה ותסגור את ילקוטה המאדם ותוציא מתוכו כר קטן ותשם על ברכיה ותלט את רגליה מכל צד ותשב בנ.חה. אשה חולה אחת מן הנוסעות במרכבה ההיא שכבה לישון, שתים מהן החלו להכנס בדברים עם אנה, ואשה זקנה בעלת בשר הליטה את רגליה גם היא והעירה הערות אחדות על דבר ההסקה. אנה השיבה להן תשובות קצרות, אך מהרה ראתה, כי אין שיחת הנשים האלו מסוגלת להעסיקה ותבקש מאת אנושקה להגיש לה את הפנס הקטן מתוך חפציה, ותדביקהו אל יד הכסא ותוצא מילקוטה סכין לניירות ורומן אנגלי. בראשונה לא יכלה לקרוא: עד שזזה הרכבת מאצל בית הנתיבות הפריעוה עבודת הסבלים והמולת העוברים והשבים. אחרי כן משך קול רעש הנסיעה את לבה; אחרי כן הטרידוה פתי השלג שנפלו ודבקו בזכוכית שבחלון השמאלי, מראה הקונדוקטור

המכוסה שלג מצדו האחד שעבר לפניה, ושיחות הנשים על דבר השלג והרות הסוער בחוץ. אבל אחרי כן היה הכל הולך ונשנה: התנודה, משק הגלגלים, השלג הדופק על החלון, ההשתנות לרגעים מחום לקור ומקור לחום, הפנים האחדים העוברים לפעמים לאור הכהה וקולות הדברים האחדים הנשמעים לפעמים, ואז החלה אנה לקרוא ולהבין מה שקראה. אנושקה כבר התנמנמה, וידיה הרחבות אחזו את הילקוט האדום על ברכיה, אחת מנעלי ידיה היתה קרועה. אנה קראה וגם הבינה בדברים, אך כבד היה לה לקרוא, כבד היה לה לעיין היטב בחיים שאינם שלה, כי נכספה נפשה מאד בחיים שלמים ומלאים לעצמה. בקראה על דבר אשה אהובה שומרת חולה אחד, חפצה ללכת את בעצמה בחדרו של החולה ההוא; בקראה הרצאת אחד הנואמים בבית המחוקקים, חפצה לשאת בעצמה את הנאום ההוא; בקראה, כי איזו עלמה רכבה על סוס אחרי עדת כלבים והרעימה את גיסתה, וכל רואיה תמהו על אומץ לבה—חפצה לעשות זאת בעצמה. אך מכל זה לא יכלה עשות מאומה, רק התאמצה לקרוא, וידיה הקטנות החזיקו בסכין החלקה.

כבר החל הגבור שברומן שלה להגיע אל האושר האנגלי, אל מעלת ברון ואל רכישת אחוזה, ואנה חפצה לנסוע עמו אל האחוזה ההיא, ופתאום הכירה וידעה, שראוי לו להתבושש ושגם היא מתבוששת מטעם זה. אך למה יבוש? „ואני מה אבוש?" שאלה בלבה בתמהון ובעלבון פנימי, ותנח את הספר ותסמוך שכמה על גב הכסא ותלחץ בכח בשתי ידיה את סכין הניירות. לא היה לה כל יסוד לבוש. את כל זכרונותיה משעת שבתה במוסקבה העבירה לפניה בלבה, וכולם היו טובים ונעימים. היא זכרה את נשף המחול, את וורונסקי ואת פניו המלאים אהבה והתרפסות ואת כל מה שבינה לבינו, ודבר רע לא נמצא בכל אלה. ובכל זאת התחזק רגש הבושה בקרבה, בהגיעה בזכרונותיה עד כה, וכמו דבר אליה קול מקרבה ברגע שזכרה את וורונסקי, לאמר: „חם, חם מאד, כדי רתיחה". „ומה בכך?"— אמרה אל לבה ברוח אמיץ ותיטב לשבת על הכסא.—מה מני יהלוך? האם אירא להסתכל בדבר כמו שהוא באמת? מה בכך? האומנם היו או יכולים להיות ביני ובין הנער-האופיצר הזה איזו דברים מיוחדים חוץ ממנהגי בני אדם עם כל אחד ממכיריהם?" שאלה בלבה ותצחק צחוק בוז, ותשב

ותקח את הספר, אך הפעם לא יכלה להבין דבר בו. היא העבירה את הסכין על פני הזכוכית ואחרי כן הגישה את עברה החלק והקר אל לחיה ותצחק כמעט בקול רם משמחת פתאום, אשר באה בה, בלי כל טעם ברור: היא הרגישה, שעצביה הולכים ונמתחים בקרבה, כמיתרי כנור על יתדותיהם, עד בלי חק. היא הרגישה, כי עיניה הולכות ומתרחבות, כי אצבעות ידיה ורגליה נעות מאליהן, כי נשימתה נלחצת ונעצרת בקרבה, כי כל מה שהיא רואה ושומעת בממשלת האור הכהה שמסביב לה, עושה עליה רושם גדול וחזק יותר מהראוי. רגעי ספקות שונים באו עליה תכופים זה אחר זה: הנוסעת המרכבה לפנים אם לאחור, אם אינה זזה ממקומה כלל? היושבת אצלה אנושקה אם נערה אחרת? מה מוטל שם על הכסא: האדרת היא אם חיה? ומה אני פה: האני בעצמי, אם אשה אחרת? יראה ורעד באו בה בנטותה אחרי רעיוני תעתועים אלה, אך איזה כח הטה את לבבה לאהבה אותם, והברירה היתה בידה, ברצותה נגררה אחריהם וברצותה יכלה לגרשם כלה. רגע אחד שבה אליה כל בינתה ותרא בבירור, כי האכר דל הבשר העוטה אדרת בד גרוע, שנעדר בה אחד הכפתורים, אחד המסיקים הוא שנכנס למרכב ואת הטרמומטר בא לראות, ובבואו נכנסו עמו רוח ושלג; אבל אחרי כן חזרו ונתבלבלו רעיוניה... האכר בעל המתנים הגבוהות התחיל שורט בשניו את הקיר; הזקנה פשטה את רגליה לכל אורך המרכבה ותמלאה ענן קודר; אחרי כן שמעו אזניה קולות חריקה ודפיקה, כאילו שברו וישסעו שם את אחד מבעלי החיים; אחרי כן להטה אש אדומה מעורת עינים במראיה, ואחרי כן חלף הלך כל זה אל אחורי הקיר, והיא בעצמה נפלה למעמקים. אבל כל זה לא החריד אותה, כי אם נתן שמחה בלבה. והנה קול איש עטוף ומכוסה שלג קרא דבר באזניה ותקם ותעור מתרדמת בינתה ותבן, כי קרבה הרכבת אל תחנה, והקונדוקטור הוא בעל הקול אשר שמעה. ותבקש מאת הנערה המשרתת, כי תתן לה את הפילירינה ואת המטפחת, ותשם אותן עליה ותשם פעמיה אל הדלת.

— לצאת רוצה גברתי? — שאלה הנערה.

— כן, לשאוף רוח אני רוצה. חם פה מאד.

בפתחה את הדלת פרצו השלג והרוח לקראתה וילחמו בה על הדלת.

והיא מצאה נחת גם בזה ותפתח את הדלת ותצא. הרוח כמו ארב לה מכבר, ובצאתה שרק לקראתה בשמחה ויכון להחזיק בה ולשאתה משם אך היא אחזה בידה האחת בקנה הברזל הקר שבמבוא המרכבה, ובידה השנית במטפחתה, שלא תזח מעליה, ותרד אל הרחבה ותסוב אל אחורי המרכבות. הרוח נשב בחזקה רק אצל פתחי המרכבות, ומאחוריהן שקט האויר הקר. בעונג רב שאפה אנה את אויר השלג אל קרבה בשאיפות גדולות ועמוקות, ותתבונן אל הרחבה ואל התחנה המלאה אור.

ל.

סער נורא נשב מאחרי פנת בית הנתיבות וישרוק בין אופני המרכבות ובין קני הברזל שבמבואיהן. המרכבות והקנים והאנשים, כל מה שנראה לעין, היה מחופה שלג מצדו האחד אשר ממול בית הנתיבות. והחפוי הלך הלוך ורב. רגע אחד שתק הסער, אחרי כן התחזק וישא ויהדוף הדוף והשלך, ונדמה, שאין לעמוד לפניו. אבל בכל זאת רצו אנשים שם הנה והנה וגם באו בדברים זה עם זה, ויצהילו פניהם ברוצם ויצעדו צעדי און על נסרי הרחבה, והנסרים חרקו תחת רגליהם, ובכל רגע ורגע פתחו וסגרו את הדלתות הגדולות שבפתחי בית הנתיבות. תחת רגליה חלף צלו הכפוף של אחד העוברים, וקולות הקשה בקורנוס על בדי המסלה נשמעו. „תנה את הדפשה!" קרא איש בזעם מעבר לחומת השלג היורד. „בואה נא הנה! נומר 128!" קראו עוד קולות שונים, ואנשים עטופים בבגדיהם ומכוסים שלג רצו לקול הקריאות האלה. שני אדונים מכובדים למראה עברו על פניה, ובפיהם פפירוסות בוערות. עוד פעם אחת שאפה אל קרבה רוח כנפשה שבעה ותוצא את ידה מתוך המופה לאחוז בקנה הברזל שבמבוא המרכבה ולהכנס לתוכה, והנה איש באדרת פקיד־צבא בינה ובין אור הפנס. ותשם עיניה עליו, והנה הוא וורונסקי. כאשר נפגשו עיניהם, הגיש ידו אל פאת מצנפתו ויקוד לפניה וישאלה, אם אין לה צורך באיזה דבר, אם לא יוכל להועיל לה באיזה מעשה. זמן רב הביטה אליו בלי השב דבר, ואף על פי שעמד בצל ראתה, או נדמה לה שהיא רואה, מה שפניו ועיניו מביעים לה. זאת היתה הבעת החן והכבוד, אשר

משכה את לבה אחריו בליל אתמול בכח גדול מאד. פעמים רבות אמרה אל לבה בימים האחרונים וגם עוד לפני רגע אחד, כי וורונסקי בעיניה אך אחד ממאות צעירים הדומים זה לזה והמצויים בכל מקום, וכי עד עולם לא תתיר לעצמה גם להעלות זכרו על לבה; אבל עתה, בפגשה אותו פתאום, לא יכלה עמוד בפני רגשי השמחה והגאון אשר תקפוה. בפגישה זאת לא הוזקקה לשאלו, מה לו פה. נפשה ידעה מאד, כאילו כבר שמעה מפיו, כי לא בא שמה אלא בשבילה.

— למה אני נוסע? — שנה את שאלתה ויבט אל תוך עיניה. הלא תדעי לך, כי נוסע אני להמצא במקום אשר תמצאי בו את, — אמר אליה. — אי אפשר לי בלעדי זאת.

רוח הסער כמו פרץ לו דרכים חדשים ברגע ההוא וישלך גלי שלג מעל גגות המרכבות ויקשקש בלוח ברזל מדולדל, וחליל עגלת הקיטור שרק שריקה גסה כמין קריאה לאבל ולמספד. אבל כל זה נהדר בעיניה עוד יותר מבראשונה. מה שאמר לה וורונסקי היה משא־נפשה, אלא שגם בינתה עמדה לה ותפחידה. היא לא ענתה דבר, והוא ראה על פניה אותות מלחמה פנימית.

— סלחי נא לי, אם אמרתי דבר שלא כרצונך, — התרפס ויוסף לדבר אליה.

דבריו נאמרו בנמוס ובכבוד, אבל גם באומץ לבב ובקשי עורף, וזמן רב לא יכלה להשיב לו.

— מה שאמרת הוא דבר רע, ואני הנני מבקשת מאתך, אם איש טוב אתה, שכח נא את אשר אמרת, כאשר אשכח גם אני, — השיבה לו לאחרונה.

— גם דבר אחד מדבריך, גם תנועה אחת מתנועותיך לא אשכח ולא אוכל לשכוח לעולם...

— רב לך, רב! — נתנה עליו בקולה, אך לשוא התאמצה להעמיד פניה בזעם. הוא הסתכל בתאות נפש בפניה, אשר לא הביעו כל זעם עליו, והיא אחזה בקנה הברזל הקר ותעל ותבוא במהירות אל פרוזדור המרכבה. אך בפרוזדור הקטן ההוא עמדה מעט ותשת לבה למה שנהיה. בלי זכור לא מה שדברה היא ולא מה שדבר הוא אליה, הכירה ותדע

בלבה, כי השיחה הקצרה הזאת קרבה אותם זה אל זה קרבה נוראה, ולבבה פחד ורחב לרעיון הזה. אחרי עמדה רגע קטן נכנסה לתוך המרכבה ותשב על מקומה. בשבתה לא רק התחדש מצב רוחה הקשה, אשר התענתה בו לפני צאתה, כי אם עוד התחזק יותר, עד אשר החלה לדאוג, פן ינתק בקרבה איזה מיתר מתוח יותר מהאפשר. כל הלילה לא ראתה שנה בעיניה. אך לא היה במצבה הקשה ובמשאות השוא אשר חזתה בדמיונה כל דבר מר ומעציב. להיפך, איזה יסוד משמח, מחמם ומחזק ידים הורגש בו. לפנות בוקר התנמנמה אנה על כסאה, וכאשר הקיצה, כבר האיר הבוקר, והרכבת קרבה אל תחנת פטרבורג, וכרגע התעוררו בה מחשבות על אודות ביתה ואישה ובנה ודאגות היום והימים הבאים אחריו.

כמעט שנעצרה הרכבת בפטרבורג, ואנה ירדה מתוכה, נמשכו עיניה אל פני אישה, אשר יצא לקראתה. „אהה אליו האזנים האלה למה נשתנו עתה?" אמרה בלבה, בהביטה אל תארו הגס והמגושם,וביחוד אל תנוכי אזניו, אשר נגעו בשולי כובעו העגול. בראותו אותה הלך לקראתה ויעמד שפתיו דרך בדיחה כמנהגו, ויבט אליה הבטה ישרה בעיניו הגדולות והעיפות. רגש מר לחץ את לבה למראה עיניו העיפות המכוננות אליה, כאילו חשבה, שיראה לפניה בתמונה אחרת. ביחוד השתוממה על קול תלונה, שעלה אליה מקרבה על עצמה, בראותה אותו לנגדה. לא חדש היה לה רגש זה של התרעמות על עצמה, שהיה דומה להכרת התכחשות בהליכותיה עם אישה; אבל עד כה לא התבוננה ברגש הזה, ועתה הוברר לה וידאב נפשה בחזקה.

— ראי נא, אלוף נעוריך מלא אהבה כבשנה השנית לחתונתו, הנה כלתה נפשו לך וימהר לבוא לראותך,—אמר אליה בקולו הממושך והדק ובסגנון שהשתמש בו כמעט בכל דבריו אליה, בסגנון מלגלג על כל מי שמדבר כן באמת ובתמים.

— השלום לסיריוז'ה? — שאלה אנה.

— וזה כל שכרי על אש אהבתי? — השיב לה על שאלתה, — שלום לו, שלום...

לא.

וורונסקי לא נתן שנת לעיניו כל הלילה ההוא. על כסאו ישב ויכונן עינו פעם נכחו ופעם אל הנכנסים והיוצאים, ופניו המלאים שקט ועוז אשר השתוממו בגללם כל רואיו שלא היו ממיודעיו, לבשו עתה גאות ועוז עוד יותר מבראשונה, ועיניו הביטו אל האנשים שאינם מכירים אותו, כאל דברים שאין בהם רוח חיים. איש צעיר רגזן, מפקידי בית דין גלילי, שישב ממולו, נמלא חמה עליו בגלל זה. הצעיר ההוא הבעיר פפירוסה בידי וורונסקי, גם נסה להכנס בדברים עמו, גם דחף אותו בכונה להזכיר לו, שלא אבן דומם הוא, כי אם איש, אך וורונסקי לא הפלה בינו ובין הפנס, והרגזן הצעיר עוה פניו לרגעים והרגיש, כי עוד מעט ולא יוכל התאפק למראה הבוז אשר יבוז לו שכנו חנם.

אך וורונסקי לא ראה ולא ידע מאומה. גאות מלך היתה בו, ולא על כי האמין, שעשה רושם על אנה — עוד לא האמין בזאת — אך על הרושם, אשר עשתה היא עליו, גבה לבו ושמח בלי גבול.

מה תהי אחרית כל זה לא ידע ולא שם לב לדעת. הוא הרגיש, שכל כוחותיו, שהיו הפשים ומפוזרים עד עתה, התכנסו ויהיו לכח אחד מכוון אל מטרה נעימה אחת ובזה היה לאיש מצליח. הוא אך ידע, כי אמת דבר באמרו לה, כי נסע אל המקום, אשר היא שם. כי כל אשרו בחיים, כל תוכן חייו, היה, על פי דעתו בעת ההיא, לראות את מראיה ולשמוע את קולה. וכאשר יצא מִמרכבתו בתחנת בולוגויה לשתות מי-סילט וראה את אנה שם, היתה מלתו הראשונה האמורה לה מה שאמר בלבו עליה. ולבו שמח בקרבו, על כי אמר לה זאת, על כי עתה היא יודעת זאת ומהרהרת בזאת. כל הלילה לא ראה שנה בעיניו. בשובו אל מרכבתו חזר בלבו בלי הפסק על כל המצבים השונים, שראה בהם את אנה, ועל כל הדברים, ששמע מפיה. ולפני רוח דמיונו רחפו מראות, אשר ראה בחזון לימים יבואו ואשר נכספה גם כלתה נפשו אליהם.

כאשר יצא מן המרכבה בפטרבורג היה מלא כח ותנועה אחרי

הלילה, אשר עבר עליו בלא שנה, כאיש אחרי עלותו מאמבטי של צוננים, ויעמוד לפני מרכבתו ויחכה ליציאתה. „עוד פעם אחת אראנה, — אמר אל לבו ויצחק שלא בכוונה, — אראה את הליכתה ואת פניה: אולי תאמר דבר, תסב ראשה, תשא עיניה ואולי גם תצחק". אך עוד בטרם ראה אותה ראה את אישה, מובל בכבוד בידי שר התחנה בין המון הנאספים. „אֲה, כן הוא! זה אישה!" זו הפעם הראשונה הבין וורונסקי בבירור, כי כל מה שנוגע בה נוגע גם באישה. אמנם לא נכחד ממנו, כי אשת איש היא, אך לא האמין במציאותו באמונה שלמה, עד שראהו בעיניו כמו שהוא, בראשו, בכתפיו וברגליו הנתונות במכנסים שחורים; ביחוד האמין בזה, בראותו אותו אוחז במנוחה את ידה, כקנין שהוא שלו.

בראותו את אליקסיי אלכסנדרוביץ בפניו מלאי חיים פטרבורגיים, ותארו תואר אדם בוטח בכחו, וכובע עגול על ראשו, וגבו בולט קצת, האמין, כי ישנו לזה בעולם, ובאותה שעה הרגיש, מה שירגיש אדם צמא למים, כשיגיע אל מעין וימצא בו כלב, כבש או חזיר שותה ורופש את המים. מגונה ביחוד היה בעיני וורונסקי הלוכו של אליקסיי אלכסנדרוביץ, שנראה כמגלגל חצי גופו התחתון ורגליו הכבדות. וורונסקי כבר גמר בלבו, שלא ניתנה לאיש זולתו רשות לאהוב את אנה. והיא לא נשתנתה, ומראיה שמח לבבו ויאמץ רוחו כבראשונה. את משרתו האשכנזי, שיצא אליו במרוצה מהמחלקה השניה, צוה לקחת את חפציו ולהביאם לביתו, והוא נגש אליה. כבר ראה את הפגישה שפגשה את אישה ובעיניו — עינים בוחנות של אוהב דבק — הכיר בפניה אות התביישות קלה בדברה עם אישה. „לא, — גמר וורונסקי, — היא איננה אוהבת אותו ואיננה יכולה לאהבו".

בגשתו אל אנה, התבונן לשמחת לבבו, כי הרגישה את קרבתו, בהיותו עוד מאחריה, וגם הסבה עיניה ותראהו, אך בראותה אותו, שבה ותפן אל אישה.

— הבשלום עבר עליך הלילה? — שאל אותה בקידה אחת לפניה ולפני אישה, ויכול היה אליקסיי אלכסנדרוביץ להתיחס אל קידה זו כרצונו, לקבלה על חשבונו ולהכיר את וורונסקי, או להמנע מהכירו.

— תודות לך אדוני, שלום לי, אך שלום, — ענתה אנה.

פניה נראו כעיפים, ובאותה שעה לא שרה עליהם ההוד המיוחד, שהיה מופיע פעם בדמות צחוק על שפתיה ופעם בדמות ברק קל בעיניה; אך מבט מבריק אחד העיפה עליו, ואף על פי שחלף הברק הקטן ההוא כהרף עין ממש, מצא בו וורונסקי אושר לנפשו. והיא הביטה אל אישה, לדעת, היודע הוא את וורונסקי אם אין. אלקסיי אלכסנדרוביץ הביט אל וורונסקי בתרעומות, ולא זכר בבירור מי הוא. אך פה התנגשו שני כחות שוים: מתינותו ועוז רוחו של וורונסקי לא סרו מעליו בשביל קרירותו וגאונו של אלקסיי אלכסנדרוביץ.

— הגרף וורונסקי, — אמרה אנה.

— אָה! כמדומה לי, שמיודעים אנחנו,—אמר אלקסיי אלכסנדרוביץ בקרירות דעת ויתן יד לוורונסקי. — ביציאתך נסעת עם האם ובחזירתך—עם הבן — אמר וידקדק באותיותיה של כל תיבה כאדם שמונה מטבעות חשובות ונותנן במתנה. — אתת חוזר בודאי אל משמרתך אחרי ימי חופשה, — פנה אל וורונסקי עוד, אך לא חכה לתשובתו ויאמר אל אשתו בסגנון הבדיחה שלו: — ומה היה שם? הנשפכו דמעות לרוב בשעת הפרידה במוסקבה?

בדבורו זה נתכוון לרמוז לוורונסקי, שהוא רוצה להותר לבדו עם אשתו, ויפן אליו ויגע בכובעו לאות פרידה; אבל וורונסקי פנה אל אנה ארקדיבנה:

— אקוה להכבד ולבוא אל ביתך, — אמר אליה.

אלקסיי אלכסנדרוביץ הביט אליו בעינים עיפות.

— שמח נשמח, — אמר בלי כל אות חבה, — ביום שני בשבוע באים אלינו. — אחרי כן שלח את וורונסקי ויאמר אל אשתו: — ומה טוב, כי בחצי שעה זו נפניתי היום ויכלתי לצאת לקראתך ולהראותך את חבתי, — הוסיף בדרך לגלוג.

— מרבה אתה מאד להדגיש את חבתך, ועל כן לא אוכל להוקירה ביחוד, — אמרה אנה דרך לגלוג אף היא, ואגב אורחא הטתה אזניה לקול רגלי וורונסקי, שהלך אחריהם. „אבל מה לי ולו?״ השיבה אל לבה ותשאל את אישה, מה עשה סריוז׳ה בבדידותו.

— הוא בלה זמנו היטב! מאריאיט אומרת, כי נחמד היה בכל

דרכיו וכי... עלי להעציבך... לא התגעגע עליך כאלוף נעוריך. הנני מודה לך שנית, על כי קדמת לשוב אלי יום אחד. המוליאר היקר שלנו ישמח שמחה גדולה (בשם „מוליאר" כנה גרפינה נודעה, לידיה איבנובנה שמה, על כי רגזה ורגשה כל היום ועל כל דבר נמלאה חמה), היא שאלה על אודותיך. ואם טוב בעיניך איעצך נא לנסוע אליה היום. הלא על כל צרה יכאב לבה. עתה נוספו על כל דאגותיה גם הדאגה לשלום ביתם של האובלונסקים.

הגרפינה לידיה איבנובנה היתה ידידה לקרינין ואבן פנה באחת החבורות האריסטוקרטיות הפטרבורגיות, ומבנות החבורה ההיא היתה גם אנה על ידי אישה.

— הלא כתבתי לה.

— אבל היא צריכה לדעת את המאורע עם כל הפרטים. סעי נא אליה, יקירתי, אם לא עיפת. עתה יגיש אליך קונדרטי את המרכבה, ואני נוסע אל הקומיטט. גם היום אבוא אל הלחם לא לבדי, — הוסיף אליקסיי אלכסנדרוביץ, ולא בדרך לגלוג, — לא תוכלי האמין, עד כמה הסכנתי...

זמן רב לחץ את ידה ויושיבנה במרכבה בצחוק חבה מיוחד.

לב.

הראשון שיצא לקראתה בבואה הביתה היה בנה. הוא קפץ וירד במעלות אליה, בלי שים לב לגערת אומנתו, ויקרא בצהלה בלי גבול: „אמי, אמי!" וירץ אליה ויתלה בצוארה.

— הלא אמרתי לך, כי אמי באה! — קרא בקול גדול אל האומנת— אני ידעתי!

גם בנה עשה עליה רושם כאילו נשתנה קצת לרעה. כאשר הרהרה בו, עמד נגד עיניה בתמונה יפה מתמונתו האמתית, ועתה הוזקקה לוותר על דמיונה, כדי להתענג עליו כמו שהוא. אבל גם בתמונתו האמתית היה נחמד למראה, במחלפות ראשו הצהובות, בעיניו הכחולות וברגליו העגולות והישרות, המחופות באנפילאות המתוחות עליהן. אנה

מצאה כמעט עונג גשמי בקרבתו ובגפופו של הנער הזה, ולהרגעה מוסרית היו לה מבטי עיניו הפשוטים המביעים אהבה ואמון, ובשאלותיו אשר שאל אותה בתם לבבו. ותוציא את התשורות, אשר שלחו לו בני דולי, ותספר לבנה, מה טובה הנערה טניה היושבת במוסקבה, וכי יודעת היא לקרוא, וגם ילדים אחרים היא מלמדת.

— ואני, גרוע אני ממנה?

— לי טוב אתה מכל הילדים שבעולם.

— הן זאת ידעתי, — אמר כריוזיה בצחוק קל.

עוד לא הספיקה אנה לגמור את משתה הקהוה, והנה הודיעו לה, כי הגרפינה לידיה איבנובנה באה. והגרפינה הזאת אשה גבהת קומה ובעלת בשר, ומראה פניה מכורכם וחולני, ועיניה שחורות ויפות ומביעות עבודה עיונית. אנה אהבה אותה, אך ביום הזה כמו נפקחו עיניה בפעם הראשונה לראות את כל חסרונותיה.

— ומה, יקירתי, ההיית מלאך שלום ביניהם? — שאלה הגרפינה לידיה איבנובנה ברגע כניסתה לחדר אנה.

— כן הוא, הכל נגמר, אך גם בתחלה לא גדלה הרעה כמו שדמינו פה — ענתה אנה — בכלל נמהרה היא גיסתי מאד בגזרותיה.

אך הגרפינה לידיה איבנובנה, אשר כל דבר שאינו נוגע בה העסיק אותה, הורגלה עם זה שלא לשמוע מה שמספרים לה על אודות הדבר שרצתה לדעת את פרטיו, ולא נתנה לאנה לגמור את דבריה.

— אמנם הרבה יגון ורעה בארץ, ואני בלא כח היום.

— ומה? — שאלה אנה ותתאמץ להמנע מצחוק.

— הנה החלותי ליעף ממלחמה זו שאני נלחמת לאמת תמיד בלי הועיל, ויש אשר תרפינה ידי, ולא יעמוד בי כח. ענין האחיות הקטנות (זה היה מוסד למעשי צדקה ופטריוטיות דתית) כבר החל להעשות יפה, אך עם האדונים האלה אי אפשר לעשות דבר, — הוסיפה הגרפינה לידיה איבנובנה בהכנעה ובלעג. — הם אחזו ברעיון הטוב ויקלקלוהו, ואחרי כן התחילו דנים בו בדקדוקים קלים בקטנות המוח. אך שנים או שלשה אנשים. ואישך בתוכם, מבינים את כל ערך הדבר הזה, והאחרים אך משפילים את כל העבודה. תמול כתב לי פרבדין...

פרבדין הוא פנסלביסטן מפורסם בחוץ לארץ, והגרפינה לידיה איבנובנה ספרה את פרשת דברי מכתבו.

אחרי כן ספרה הגרפינה עוד דברים שאינם נעימים, ומעשים רעים שנעשו נגד התאחדות כל הכנסיות הנוצריות, ותצא מן הבית בחפזון, כי ביום ההוא הוזקקה לנסוע עוד אל ישיבת חברה אחת ואל הקומיטט הסלבי.

„הלא כל זה היה גם עד כה; ומפני מה לא התבוננתי בזה עד היום? — שאלה אנה בלבה — אולי הכעיסוה היום כעס גדול? ובאמת מגוחך הדבר: הן מטרתה צדקה, והיא נוצרית, ואף על פי כן היא זועמת תמיד, ושונאים היא רואה בכל מקום, וכל שונאיה שותפים לה בעבודה לדת הנוצרית ולמעשי צדקה".

אחרי הגרפינה לידיה איבנובנה באה אל אנה אחת מידידותיה, אשת דירקטור אחד, ותספר לה את כל החדשות. בשלש שעות אחרי הצהרים יצאה גם היא, אך הבטיחה לבוא אל סעודת הצהרים. אלקסיי אלכסנדרוביץ היה עוד במיניסטריום, ואנה, שנותרה לבדה בבית, ראתה את בנה, באכלו את סעודת הצהרים (הוא היה סועד בפני עצמו), גם סדרה את חפציה ותקרא את הפתקאות ואת המכתבים שהיו צבורים על שלחנה ותכתוב תשובות עליהם.

רגש ההתבישות בלי טעם, אשר הכביד עליה בדרך, עבר יחד עם סערת לבבה. בתנאי החיים התדירים שלה הרגישה בעצמה אמץ לב ונקיון כפים.

את מצבה הרוחני ביום אתמול נזכרה ותתמה. „מה זה היה לי? הן לא קרני מאומה. וורונסקי אמר דבר הבל, שאפשר לבטלו על נקלה, ואני עניתיו כהוגן. להגיד זאת לאיש אין צורך, וגם חלילה לי להגיד לו. אם אך נדבר בזה, הלא נתן אות, שהוא ענין ראוי לשימת לב, ובאמת אינו ראוי לכך". ועתה זכרה, שכבר היה מעשה וספרה לאישה, שאחד הפקידים המשועבדים לו, איש צעיר לימים, כמעט הודה לה, שהוא אוהב אותה, ואלקסיי אלכסנדרוביץ השיב לה, שעל פי מנהגי העולם שהם נתונים בו, אין אשה מובטחת, שלא יקרנה כמקרה הזה, אך הוא בוטח בטכסיסיותה, ועד עולם לא ישפיל כבודה וכבודו די השליט בעצמו רוח

קנאה. „ואם כן, הלא אין צורך להגיד לו. גם תודות לאל, אין לה מה להגיד", אמרה אנה אל לבה.

לג.

אליקסיי אלכסנדרוביץ שב מן המיניסטריום בארבע שעות, אך לא הספיקה לו השעה לבוא אל חדרה, וזה היה מן המקרים המצויים במנהגי ביתו. בבואו עבר מיד אל חדר עבודתו, לקבל את בעלי הבקשות שחכו לו ולחתום על כתבים אחדים, שהביא לו מנהל הענינים. אל סעודת הצהרים באו (בכל יום סעדו אצלו שלשה או ארבעה אורחים): אשה זקנה קרובה אל אליקסיי אלכסנדרוביץ, דירקטור לאחד הדפרטמנטים עם אשתו, ואיש צעיר אחד שבקשו עליו מאת אליקסיי אלכסנדרוביץ, שיקבלהו לעבודתו. אנה יצאה אל חדר האורחים להעסיק בדברי שיחה את הבאים לסעוד. בחמש שעות בדיוק, בטרם יקיש השעון, המצויר בתמונת פטר הראשון, את ההקשה החמישית, יצא אליקסיי אלכסנדרוביץ מחדר עבודתו, וענק לבן על צוארו, והוא מלובש פרק מעוטר בשני כוכבים, כי אחרי סעודת הצהרים הוצרך לנסוע מיד. לכל רגע מרגעי חייו נקבעה עבודה או עסק ידוע. ולמען יספיק לעשות את כל המוטל עליו בכל יום היה מדקדק מאד בזמנים. „בלי פזיזות ובלי בטלה" היה פתגמו. הוא נכנס לטרקלין ויתן שלום לכל האורחים וישב בחפזון ויבט אל אשתו בפנים צוחקים.

— עתה בטלה בדידותי. לא תוכלי לשער עד כמה לא נאה לאדם (הוא הדגיש דבור „לא נאה") לסעוד יחידי בצהרים.

בשעת הסעודה דבר עם אשתו על עניני מוסקבה, ובבדיחת לעג שאל לשלום סטיפן ארקדיביץ; אבל רב דברי השיחה היו כלליים — על אודות עניני עבודת הממשלה וצרכי הצבור הפטרבורגיים. חצי שעה ישב קרינין עם אורחיו ואחרי כן נתן כף ידו לאשתו גם הפעם בשחוק, ויצא ויסע אל המועצה. אנה לא נסעה ביום ההוא לא אל הנסיכה בטסי טבירסקיה, אשר ידעה, כי שבה אנה ותקרא לה עוד ביום ההוא לבוא אליה בערב, ולא אל דת־אטרון, אף על פי שהיה לה בו תא לערב ההוא.

ובעיקרו של דבר מאנה לצאת, על כי לא נגמרה מלאכת השמלה, אשר אמרה לצאת בה. אחרי צאת האורחים מלפניה התבוננה אל מלבושיה, והיטב חרה לה: לפני נסעה למוסקבה נתנה שלש שמלות למתפרת לשנותן —בכלל התחכמה תמיד לקמץ בהוצאות על מלבושים. השמלות ההן נכ׳ס׳׳ו על מנת שלא יכירו בהן אחרי כן שאינן חדשות, וזמן גמר מלאכתן הגיע עוד לפני שלשת ימים. והנה שתים מהם לא נכונו עוד, והאחת, שנגמרה מלאכתה, נעשתה שלא כרצונה של אנה. המתפרת באה להצטדק ותשתדל להסביר לה שכך יפה יותר, ואנה התרגזה מאד, ואחרי כן בושה בזכרה, עד כמה התרגזה על זה. בחפצה לשוב למנוחתה הלכה לה אל חדר הילדים, ותשב עם בנה עד שכבו, ובעצמה השכיבה אותו ותעבר עליו את סימן הצלב ותכסהו בשמיכתו. לבבה שמח, על כי לא יצאה בערב ההוא, כי אם התנהגה כראוי לבעלת-בית טובה. שלום ומנוחה שלמה שררו בקרבה, כי ראתה בברור, שכל מה שנדמה לה במסלת הברזל כמעשה נורא, היה באמת אך אחד המאורעות הקטנים המצויים בחיי אשה מבנות חבורתה, ואין לה להכלם לא בפני איש ולא בפני עצמה. ותשב אצל הקמין, ורומן אנגלי בידה, ותחכה לאישה. בחצי השעה העשירית בדיוק נשמע קול צלצולו, ויבוא החדרה.

— לאחרונה באת גם אתה!—אמרה ותתן ידה לו.

הוא נשק את ידה וישב אצלה.

— בכלל רואה אני, כי צלחה נסיעתך,—אמר אליה.

— כן הוא, הצלחתי מאד,—ענתה ותספר לו הכל: את דבר נסיעתה עם הגרפינה וורונסקיה וביאתה אל תחנת מוסקבה והאסון שקרה שם במסלת הברזל. אחרי כן ספרה מה נכמרו רחמיה בראשונה על אחיה ואחרי כן על דולי.

— אני לא אסכים, שאפשר לסלוח לאיש אשר כזה, אף על פי שהוא אחיך,—אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ ברוח משפט.

אנה צחקה קצת, מדעתה, כי אמר זאת אך להראות, שאין דרכו לכחד את אשר בלבבו, גם בזמן שהדבר נוגע בקרוב אליו ממשפחתו. את מדתו זאת ידעה מכבר ותיטב בעיניה.

— שמח אני, כי הכל נגמר בשלום וכי מהרת לשוב,—הוסיף

אלקסיי אלכסנדרוביץ.—אבל מה הבריות אומרים שם על אודות החוק החדש אשר הצעתי ונתקבל במועצה בהשתדלותי?

על אודות החוק ההוא לא שמעה אנה מאומה, ומגונה היתה בעיניה שכחה זו ששכחה על נקלה מה שהיה חשוב בעיניו כל כך.

— ופה העיר הדבר רעש גדול,—אמר לה בצחוק נחת.

אנה ראתה, כי חפצו להודיע לה דבר נע״ם לו בענין זה, ותהי לו לעזר בשאלות שונות, עד שספר לה בצחוק נחת זה על דבר האובציות שנעשו לו, כשנתקבל החוק ההוא.

— ואני שמחתי מאד, מאד. הלא זה אות, שסוף נוסדת גם אצלנו השקפה נכונה על הענין הזה.

אחרי שתותו את כוס החמים השניה שלו בחמאות ובלחם קם וילך לו אל חדר עבודתו.

— ואת לא יצאת מפתח הבית? הלא בודאי התעצבת פה? —אמר לה.

— לא, לאו — ענתה בקומה אחריו ובלכתה עמו דרך הטרקלין אל חדר עבודתו.—ומה אתה קורא עתה?

— עתה אני קורא Duc de Lille Poesic des cufers— השיב לה.—ספר יקר הוא.

אנה צחקה כדרך שבני אדם צוחקים לחסרונות קלים של אנשים אהובים. היא ידעה את מנהגו, שהיה לו לדבר נחוץ, לקרוא בערב. וכן ידעה, שבכל העבודה הרבה העמוסה עליו כל היום חשב לו לחובה להתבונן אל כל החדשות החשובות הנגלות בעולם החכמה והדעת. גם זאת ידעה, כי באמת העס״קו אותו אך ספרים פוליטיים, פילוסופיים ודת״ים, כי מקצועות האמנות זרו לגמרי לרוחו, אלא שאף על פי כן או דוקא בשביל כך לא הניח דבר מכל אשר עורר רעש במקצועות האלה ויחשוב לו לחוב לקרוא הכל. היא ידעה, שבעניני פוליטיקה, פילוסופיה ודעת אלהים היה מסתפק או מבקש אמת וצדק; אך בשאלות האמנות והפיוט וביחוד במוסיקה, שלא הבין בה מאומה, היו לו השקפות ברורות ומוגבלות היטב. הוא אהב לדבר על שקספיר, על

רפאל, על בטהובן, על ערך השיטות החדשות בפיוט ובמוסיקה, אשר ידע את ערכן ואת ההתיחסות שבין זו אל זו בכל הדיוק ההגיוני שבדבר.

— ויהי ה׳ עמך,—אמרה אליו אצל דלת חדר עבודתו שכבר היו מוכנים בו נר ותריס-זכוכית עליו ובקבוק מים לפני כסאו. — ואני אכתוב למוסקבה.

הוא לחץ כף ידה וישק לה שנית.

„סוף סוף איש טוב הוא: איש אמת, נדיב-לב ומצוין במקצועו,— דברה אנה עם לבה בשובה אל חדרה, כאילו טענה לו נגד איש עומד ומלמד חובה עליו ואומר, שאי אפשר לאהבה אותו.—אבל מה האזנים הבולטות האלה המשונות כל כך? אולי גזז ראשו?

בשתים עשרה שעות בדיוק נשמע קול צעדיו המדודים בסנדליו הביתיים. היא עוד ישבה אצל שולחן כתיבתה עסוקה בגמר מכתבה אל דולי, והוא נגש אליה מרוחץ וסרוק; וספר תחת אציל ידו.

— עת לנוח, עת לנוח,—אמר אליה בצחוק מיוחד ויעבור אל חדר המשכב.

„ומה היתה לו צדקה להביט אליו כן?״—אמרה אנה בלבה, בזכרה פתאום את מראה פני וורונסקי, בשימו עיניו על אליקסיי אלכסנדרוביץ.

אולם בפשטה את שמלותיה ובהכנסה לחדר המשכב לא נראה על פניה מאומה מרוח החיים והעליצות, שהיה מבצבץ וזורם מעיניה ומשפתיה הצוחקות לעיני רואיה במוסקבה; כל זיוה סר מעליה או הסתתר באחד המקומות הרחוקים מרחק רב.

לד.

בצאתו מפטרבורג עזב וורונסקי את מעונו הגדול, שהיה לו ברחוב מורסקיה, בידי ידידו ורעו האהוב לו פטריצקי.

ופטריצקי היה לייטיננט צעיר בלי יחס-אבות מרובה ובלי כל רכוש, אדם שנושיו רבו מספור, ובכל ערב שב שכור לביתו, ולעתים קרובות נתן במשמר הצבאי על מעשים שמקצתם מגוחכים ומקצתם מכוערים, אלא שבכל זאת היה אהוב גם לחבריו גם לשרים הממונים עליו ועליהם:

כאשר קרב ביום ההוא וורונסקי במרכבתו בשעה השתים עשרה אל בית מעונו ראה מרכבה שכורה ידועה לו אצל פתח הפרוזדור החיצון ולקול צלצולו שמע מבעד הדלת קול גברים צוחקים ואשה מפטפטת וקול פטריצקי קורא בכח: „אם הוא אחד השודדים אל תפתחו לו!" ויצו וורונסקי לבלתי הודיע, כי הוא בא, ויבוא בלאט אל החדר הראשון. הברונית שילטון רעותו של פטריצקי ישבה מתנוססת בשמלת אטלס לילאי ובפרצופה הקטן והצהוב לפני השולחן העגול ובשלה קהוה, והברתה הפריזית מלאה את כל החדר כקול הקנריה. ולפניה ישבו פטריצקי באדרתו והרוטמיסטר קומרובסקי בכל בגדי השרד, ולפי הנראה בא שמה מעבודת משמרתו.

— ברוה! וורונסקי!—קרא פטריצקי ויקפץ ויהדוף ברעש את כסאו. —בעל הבית בעצמו! ברונית, כוס קהוה לו מהמחם החדש! אך זה אורח הגון! אקיה, כי טוב בעיניך כלי חמדה חדש זה שבחדר עבודתך,—אמר וירמוז על הברונית,—הלא מיודעים אתם?

— בודאי, בודאי!—אמר וורונסקי ויצחק צחוק שמחה וילחץ את כף ידה הקטנה של הברונית—מיודעים ישנים.

— הלא מדרך אתה בא אל ביתך,—אמרה הברונית,—בורחת אני. כרגע אסע מזה, אם צר המקום לאיש בגללי.

— בביתך את, ברונית,—אמר וורונסקי,—בכל מקום אשר תבואי. שלום לך, קומרובסקי, הוסיף וורונסקי ויחזק בידו של זה בלי חבת מגולה.

— אתה אינך יודע לדבר דברים יפים כאלה,—אמרה הברונית אל פטריצקי.

— יכול אוכל. אחרי הלחם איטיב לדבר גם אני כמוהו.

— אחרי הלחם תמהר כל לשון לדבר! הנני לתת לך קהוה, לך, רחץ ולבש בגדיך,—אמרה אל וורונסקי ותשב על כסאה אחרי קומה ותהדק היטב את הגליל הקטן שבמחם החדש.—פייר, תנה את הקהוה,— אמרה אל פטריצקי, אשר קראה לו פייר על שם משפחתו פטריצקי, ולא הסתירה מאיש את הדברים שבינו לבינה,—כי יש לי להוסיף.

— הלא תקלקלי את הקהוה!

— לא, לא אקלקל! ואיה אשתך? — נכנסה הברונית פתאום לתוך דברי וורונסקי עם רעו. — אנחנו השאנו אותך פה. ההבאת עמך את אשתך?

— לא, ברונית. להיות צועני נוצרתי, וצועני אהיה כל ימי.

— כך יפה לך. כך יפה יותר. הבה את ידך.

ובלי הרפות ממנו החלה לספר לו את מחשבותיה האחרונות לימים הבאים. ובשטף דבריה הביעה מהתלות למכביר ותבקש עצה מפיו.

— הוא אינו רוצה לתת לי פטורים! ומה אעשה? (היא דברה באישה) עתה אני רוצה להשפט אתו על פי החוקים. מה תיעצני? קומרובסקי, הביטה נא אל הקהוה — הנה הוא פורץ ויוצא; הלא עיניך רואות, כי טרודה אני בעסקים! אני רוצה לתבעו לדין, כי לרכושי אני צריכה, התבין את את האולת הזאת? אני אינני נאמנה לו לפי דבריו, — אמרה בבוז וקלסה, — ובגלל זה הוא מחזיק באחוזתי ורוצה לאכול את פירותיה.

וורונסקי שמע בקורת רוח את פטפוטי האשה היפה והעליזה, ויהי במסכים לה, וייעץ אותה בדברים שחצים מהתלות, ובכלל דבר אתה בסגנון, שהיה רגיל להשתמש בו במשאו ובמתנו עם נשים ממין זה. בחבורתו הפטרבורגית נחלקו כל בני האדם לשני מינים מתנגדים זה לזה בכל דבר. לבני המין האחד, הגרוע — נחשבו האנשים המצויים, הטפשים, המגוחכים — אחרון אחרון עיקר — המאמינים, כי די לבעל אשה באשה האחת, אשר לקח לו ביום חתונתו, כי ראוי לעלמה להתנהג בצניעות, לאשה — להיות ביישנית, לאיש — להיות גבור, מושל ברוחו ונאמן לדעותיו, כי יש לחנך את הילדים שיהיו אוכלים יגיע כפיהם, פורעים חובותיהם; ועוד הבלים כאלה. כן היו האנשים המגוחכים, בני המהלך הישן הנושן. אבל נמצא עוד מין אנשים, שכל בני החבורה ההיא היו מהם, מין אנשים ממש, שהעיקר על פיהם להיות הדור למראה, גדל־נפש, אמיץ לב ושמח בכל עת, להתמכר לכל תאוה בלי הכלם ולצחוק לכל ענין אחר.

רק ברגע הראשון השתומם וורונסקי למראה עיניו ולמשמע אזניו, אחרי כל מה שראה ושמע בעולם האחר, שנמצא בו בהיותו במוסקבה;

אבל בעוד רגע חזר והורגל בעולמו התדירי. הזה, שכולו התעלסות ורדיפת תענוגים, כאדם שהוריד רגליו בסנדלי ביתו הישנים.

הקהוה לא נתבשל, אך זורק על כל המסובים ורובו פרץ ויצא, ותעודתו נמלאה, כי העיר רעש ושחוק ויטנף את יריעת הרצפה היקרה ואת שמלת הברונית.

— עתה אלכה נא לי, כי אם אין יהיה בי העון הזה, הגדול שבעונות אדם הגון, והוא הזלזול בנקיון הגוף. ועצתך היא, אפוא, ביד חזקה?

— ביד חזקה דוקא, ועם זה תהי כף ידך הקטנה גם קרובה מאד אל שפתיו. אז ישק את ידך, והכל יגמר בשלום, — ענה וורונסקי.

— היום. אפוא בתיאטרון הצרפתי! — אמרה הברונית ותשקשק בשמלתה ותצא במהירות.

קומרובסקי קם גם הוא, והגרף וורונסקי נתן ידו לי בטרם יצא החוצה, וילך לו אל חדר הרחצה. בשעת רחיצתו תאר לו פטריצקי בלשון קצרה את מצבו, כפי מה שנשתנה בימים האחדים שבין יציאתו לשיבתו של וורונסקי, וזה תוכן דבריו: אין לו פרוטה. אביו אמר, שלא יתן לו מאומה ולא יפרע את חובותיו. החייט אומר להושיבו בכלא וגם החייט השני מאיים עליו, שיביאהו לידי מאסר. ראש הגדוד הודיע לו, שאם לא יושם קץ למעשים המכוערים שלו, עליו להתפטר. הברונית היתה עליו לטורח, וביחוד קצה נפשו בה על כי היא רוצה תמיד לתת לו כסף; אבל יש אשה אחת, והוא יראה אותה לוורונסקי, שהיא יצור נפלא, ואין כמוה ליופי, ובטעם בנות מזרח היא, „ממין שפחת רבקה”. גם עם ברקושיב בא בריב וכבר רצה לשלוח אליו סיקונדנטים, אך, כמובן, לא יצא מזה דבר. ובכלל אך טוב ושלום מסביב לו ושמחת עולם על ראשו ובלי תת לרעו לעיין היטב בפרטי מצבו, החל לספר לו את כל החדשות החשובות שבהבורה. והכפורים הידועים שספר פטריצקי לוורונסקי בבנין דירתו, אשר ישב בו זה כשלש שנים בתוך כלי ביתו הידועים לו כל כך, המציאו לו את רגש ההכרה הנעימה, שעתה הוא חוזר לחייו הפטרבורגיים, לחיי השלוה והנעימות שהוא רגיל בהם.

— אי אפשר! — קרא בקול גדול ויעזב את כפתור הכיור, אשר

זרק בו מים על צוארו האדום והבריא,—אי אפשר!—קרא בשמעו, שהעלמה לורא עברה אל מיליוב ועזבה את פירטנגרף.—והוא עודנו טפש ושמח בחלקו כבראשונה? ומה שלום בוזולוק בז?

— אה, בו היה מעשה נפלא!—קרא פטריצקי,—הן הוא אוהב נשפי מחול, ואין בחצרות משפחת הקיסר נשף אשר לא יבוא בו. פעם אחת הלך אל נשף גדול, וקסד חדש על ראשו. הראית את הקסדאות החדשים? הם יפים מאד וקלים מהקודמים. ויהי הוא עומד... אך שמע נא.

— שומע אני,—אמר וורונסקי בנגבו את פניו באלונטית עבה ורכה.

— והנה נסיכה גדולה באה עם אחד ממלאכי הממלכות, ולרע לו נסבה שיחתם על דבר הקסדאות החדשים. הנסיכה הגדולה רצתה לראות לו קסד חדש... וחברנו היקר עומד ומחשה (פטריצקי הראה דמות עמידתו בקסד על ראשו). הנסיכה הגדולה בקשה מאתו, כי יתן לה את קסדו,—והוא איננו נותן. מה זאת? הכל קורצים בעיניהם, מניעים בראשיהם, מביטים עליו בזעף לאמר: תן, תן, והוא איננו נותן, אך עומד כמת. בינה נא זאת!... והנה זה... פלוני... רוצה לקחת מאתו את הקסד... והוא ממאן לתת!... אנתו האיש חטף את הקסד ויתנהו לנסיכה הגדולה. זה חדש, אמרה הנסיכה הגדולה, ותהפוך את הקסד והנה—שמע נא אגס וממתקי נופת נפלו מתוכו ארצה, שני לטראות ממתקים!... כל זה אסף בקסדו!

וורונסקי שחק עד אשר לא היה בו כח לשחוק עוד. גם זמן רב אחרי כן, כאשר דברו בענינים אחרים, היה חוזר ושוחק בשחוק בריא שלו ומגלה את שניו החזקות והמתלכדות זו בזו, בזכרו את המעשה שהיה בקסד.

אחרי שמעו את כל החדשות לבש את מעיל השרד בעזרת משרתו ויסע להראות לפני השרים הגבוהים מעליו. אחרי כן אמר לנסוע אל אחיו, אל בטסי, ולבוא עוד אל בתים שונים ולשים פניו אחרי כן אל העולם הגדול, אשר יוכל לפגוש בו את אנה קרינינה. כמנהגו הפטרבורגי בכל עת, יצא מן הבית על מנת שלא לחזור עד אחרי חצי הלילה.

חלק שני

א.

בסוף ימי החורף נועדו שני רופאים בבית השצירבצקים להועץ ולהגיד, מה זה היה לקיטי ומה לעשות לה לחדש כחה ההולך וכושל, כי חלתה קיטי, וכאשר קרבו ימי האביב גברה מחלתה עוד יותר. רופאם הקבוע נתן לה שמן דגים, אחרי כן נתן לה סמי ברזל ואחרי הברזל— אבן־תופת, אך כל אלה לא הועילו, וייעץ אותה לנסוע בימי האביב חוצה לארץ, ובגלל זה נקרא אליה דוקטור מפורסם. אותו הדוקטור המפורסם, אשר עוד לא הגיע לימי זקנה והיה יפה למראה מאד, אמר, כי עליו לבדוק את החולה. בעונג מיוחד, לפי הנראה, הסביר והוכיח, שביישנות עלמה אינה אלא מדת פראים, שנשארה בידינו משנים קדמוניות, ושאם אדם שלא הגיע לימי זקנה ממשש עלמה צעירה כשהיא ערומה, אין לך דבר טבעי מזה. הוא חשב זאת לדבר טבעי, באשר היה עושה כן יום יום ולא הרגיש מאומה, ולפי מה שנדמה לו לא בא לידי הרהור, ועל כן היתה הביישנות הזאת בעיניו לא רק שארית מדות הפראים, כי אם גם עלבון גדול לנפשו.

קיטי הוכרחה לקבל עליה את הדין, כי אף על פי שכל הרופאים תלמידי בית מדרש אחד הם ותורה אחת להם בספריהם, ואף על פי שנמצאו מרגנים אחרי הדוקטור המפורסם ההוא, שאמרו עליו שדעתו קצרה במקצוע שלו, גמרו בבית הנסיכה הזקנה ובתוך כל חבורתה, שרק הוא יודע, מה שכל רופא זולתו לא זכה לדעת, והוא לבדו יוכל להציל את קיטי. אחרי כל הבדיקות והדפיקה מכל צד, שהביאו את החולה לידי

שממון ותמהון לבב, רחץ הדוקטור המפורסם את כפיו היטב ויבוא אל חדר האורחים וידבר עם הנסיך אבי החולה. הנסיך הרעים פניו וישעל קצת בשמעו את דבריו. ככל זקן בעל נסיון ובעל בינה, בזמן שאינו בעל יסורים, לא האמין בתשועת רופאים ובסתר לבי רגז על כל המשחק הזה, ולא עוד אלא שהוא, ואולי אך הוא לבדו, הבין באמת, מה שורש דבר החלי הזה. „אך זו נביחת שוא", אמר בלבו, בסגנון לשון הציידים, על דברי הדוקטור המפורסם, שפטפט באזניו לענין סימני מחלת בתו. והדוקטור יגע, שלא יכיר בו אותו זקן, שהוא, הדוקטור, בוזה לו בלבו, ויתאמץ להסביר דעתו בדבורים קלים ומתאימים לקוצר השגתו של זה. הדוקטור הבין, כי אין חפץ לו להכביר מלים עם הזקן, וכי האם שוררת פה בבית. לפניה היה נכון להביע את כל רוחו הכביר. באותה שעה נכנסה הזקנה לחדר האורחים ורופאם הקבוע עמה. הנסיך נטה משם והשתדל, שלא יכירו בו, שכל הענין אך קומדיה בעיניו. והנסיכה היתה נבוכה ולא ידעה מה לעשות. נפשה ידעה, כי יש בה עון לפני קיטי.

— עתה הגידה נא, דוקטור, מה נעשה,—אמרה הנסיכה—„היש תקוה?" רצתה לשאול, אך שפתיה רעדו, ולא יכלה להשמיע על פיה שאלה זאת.—ומה תענה, דוקטור?

— הנני לדבר כרגע עם חברי, ואחרי כן אכבד להוות דעי לך.

— ועלינו לצאת מפה?

— כטוב בעיניך.

הנסיכה נאנחה ותצא.

כאשר נשארו הדוקטורים לבדם, החל רופאם הקבוע של השצירבצקים לחוות דעתם בענוה וביראת הרוממות, שיש כאן תחלת נגע טוברוקולוזי, אלא... וכו' וכו'. הדוקטור המפורסם הקשיב לדברי הרצאתו, ובטרם יגמור נאומו הוציא מכיסו את שעון הזהב הגדול שלו ויבט בו ויאמר: כן הוא. אבל...

הרופא הקבוע עצר במלים מיד מפני כבודו של הגדול ממנו בחכמה.

— להורות בדיוק את תחלת הנגע הטוברקולוזי אין אנו יכולים, כמו שידעת; עד שתוצרנה הגומות, אין לנו סימן מובהק. אך להשוש נוכל. ויש רמזים לדבר: מה שאין הגוף נזון כראוי. התרגזות העצבים

ושאר הפרטים. השאלה היא איפוא: כשחוששים לנגע טוברקולוזי במה אפשר וטוב לסייע לקליטת המזון?

— אך בזה מסתתרות תמיד, כאשר ידעת, סבות רוחניות, מוסריות— ערב הרופא הקבוע את לבבו להעיר בצחוק דק.

— זה מובן מאליו,—השיב הדוקטור המפורסם ויבט שנית אל שעונו—סלח נא, ההוקם הגשר, שעל היאור אם עוד עלינו לסב אותו?— שאל בתוך דבריו.—אכן הוקם! אם כן אוכל לבוא בעשרים רגעים. הנה אמרנו, כי עלינו לסייע לקליטת המזון ולחזק את העצבים, לעשות שני אלה יחד, להשפיע על שני עברי העיגול.

— והנסיעה חוצה לארץ מה תהא עליה?—

— שונא אני את הנסיעות האלה. הלא אם יש כאן תחלת נגע טוברקולוזי, מה שאין אנו יכולים לדעת, לא תועיל הנסיעה הזאת. נחוצה תחבולה, אשר תועיל להזנת הגוף ולא תזיק מצד אחר.

הדוקטור המפורסם הרצה את שיטתו במאורע זה להשתמש במי סודין, וברור הדבר שבחר במים האלה, רק מאשר אם לא יועילו לא יזיקו.

הדוקטור הקבוע שמע בשום לב ובדרך הכבוד הראוי.

— אי אפשר למצוא בנסיעה חלוף מנהגים, התרחקות מן הדברים המביאים לידי זכרון, ומלבד זאת... רצונה של אמה היא.

— אם כן יכולים הם לנסוע, אפס כי ירא אנכי, פן יבולע לה על ידי השרלטנים האשכנזים... טוב להם שילכו בעצתנו... אך, אם רצונם לנסוע, יסעו להם.

ועוד הפעם הביט אל שעונו.

— אכן הגיעה העת!— אמר וילך לו אל הדלת.

הדוקטור המפורסם אמר אל הנסיכה הזקנה, שהוא צריך לחזור ולראות את החולה. כך נראה יפה לו על פי דרכי הנמוס.

— לבדקה שנית!—קראה הזקנה באימה גדולה.

— לא, אך פרטים אחדים עלי לדעת.

— הואל נא ועשה כדברך.

הזקנה באה אל חדר האוכל אל קיטי, והדוקטור אחריה. קיטי

עמדה באמצע החדר, ופניה דלים ואדמונים, ובעיניה ברק מיוחד, פרי הבושה אשר נשאה זה מעט. כשנכנס הדוקטור, לבשו פניה חמה, ועיניה מלאו דמעה. את כל חליה ומועצות רופאיה חשבה לדברי הבל ורעות רוח; כאנשים שבאו לחבר שברי קערה מנופצה היו רופאיה בעיניה. לבה משובר, והם אומרים לרפאה בפלפלי סמיהם ובאבקותיהם! אך לא יכלה לעלוב את אמה, ובפרט בדבר הזה, שהיתה אמה קובלת בלבה על עצמה, שהיא האשמה בו.

— הואילי נא ושבי גברתי,—אמר הדוקטור המפורסם.

בצחוק על שפתיו ישב ממולה ויאחז בדופקה ויוסף לשאלה את שאלותיו, אשר היו עליה לטורח. אף אמנם השיבה לו, אך פתאום קמה בזעף ותאמר אליו:

— סלח נא לי, דוקטור, אבל אין חפץ בזה. שלש פעמים תשאלני שאלה אחת.

הדוקטור המפורסם לא הקפיד.

— התרגזות מחמת חולי היא זאת,—אמר אל הזקנה, כשיצאת קיטי משם.—אולם גמרתי את שלי.

לפניה הרצה הדוקטור על אודות מצב בתה בסגנון מדעי, לאות, כי יודע הוא, שאשה חכמה מצוינת היא, ויסיים בהוראה מפורטת על אודות מימי המעינות, שהיא צריכה לשתות מהם לרפואתה. על השאלה— אם יש לה לנסוע חוצה לארץ, צלל הדוקטור במחשבות עמוקות, כיגע לפתור שאלה קשה. לאחרונה מצא את הפתרון הנכון, והוא: לנסוע, אך בלי האמין לשרלטנים הנמצאים שם, כי עליהן לפנות אליו בכל שאלה שתבוא לידם.

אחרי צאת הדוקטור נתמלא הבית שמחה, כאילו קרה בו מקרה מרנין לב באמת. הזקנה שבה בפנים צוהלים אל בתה, וקיטי עשתה את עצמה גם היא כשמחה. בעת ההיא הוזקקה להתכחש לעתים קרובות, כמעט בכל שעה.

— האמיני נא לי, אמי, כי שלום לי. אך, אם טוב בעיניך לנסוע, הבה נסעה נא,—אמרה קיטי, ובחפצה להראות, שהנסיעה מעסקת אותה כראוי, החלה לדבר בהכנות הנחוצות לדרך.

ב.

הדוקטור יצא, ודולי באה. דולי ידעה, כי קונסיליום נועד ליום ההוא, ואף על פי שזה לפני ימים אחדים ירדה מעל מטתה (בסוף ימי החורף ילדה בת) ודאגות וצרות שונות היו לה בביתה, עזבה את הילדה היונקת וילדה חולה אחת, ותבוא לדעת מה גמרו הרופאים הנועצים על אודות קיטי.

— ומה?—אמרה, בבואה אל חדר האורחים ובלי הסיר את רדידה מעל ראשה.—הנה כולכם שמחים. סימן טוב הוא.

את דברי הדוקטור אמנם השתדלו להגיד לה, אך אף על פי שדבר הרבה ובסדר נכון מאד, לא יכלו בשום אופן למסור לה מה שקבלו ממנו. עיקרו של דבר היה, שהוחלט לנסוע חוצה לארץ.

דולי נאנחה שלא בכוונה, כי מרה נפשה, על כי אחותה הטובה לה מכל אוהביה יוצאת מן העיר, וחייה בבית לא נעמו לה כלל. אחרי השלום שנעשה בינה ובין סטיפן ארקדיביץ, היו דרכיה אתו לא לפי כבודה. בדבק לא טוב חברה אותם אנה, והפרץ הראשון בשלום הבית חזר ונראה מהר. בבירור לא נגלה דבר, אך כמעט לא נמצא סטיפן ארקדיביץ אפילו רגע אחד בביתו, גם כסף לא נמצא כמעט בבית אפילו רגע אחד, וכל היום הציקו לה רעיוני חשד, וכבר השתדלה לגרשם ולבטלם בלבה, כי יראה מפני הקנאה הקשה כשאול, שכבר טעמה וידעה מה היא. אמנם רגש הקנאה בכל עוזו, כפי שתקף אותה בפעם הראשונה, לא יכול עוד לשוב אליה; גם אילו נתגלה, שחזר ומעל בה, לא יכול דבר המעל הזה לגרום לה עוד מכאובים קשים כראשונים. התגלות כזאת יכלה אך לבטל את סדרי הבית שהסכינה בהם, על כן נתנה לו לרמותה ותבז בלבה לו ועוד יותר לה בעצמה, על שפלות רוחה. מלבד זאת הציקו לה תמיד הדאגות המרובות המצויות בבית, שנפשות רבות בו: פעם נמצא פסול במינקת, פעם התפטרה האומנת, ופעם חלה ילד או ילדה, כמו שקרה בימים ההם.

— ומה בביתך?—שאלה הזקנה.

— הה, אמי, גם בביתי צרות רבות. לילי חולה, וחוששת אני לה מססגונית. רק הפעם יצאתי לראות, מה יעשה פה, ואחרי כן לא אצא מפתח ביתי, אם, חס ושלום, ססגונית היא.

הנסיך הזקן שמע, שיצא הדוקטור מעל פניהן ונסע לדרכו, ויצא מחדר עבודתו אליהן ויגש את לחיו לדולי לנשיקה וידבר עמה מעט ויפן אל אשתו וישאלה:

— ומה גמרתם לעשות? הנוסעות אתן? ומה תחשבו עלי?

— לדעתי, עליך, אלכסנדר, להשאר פה,—אמרה אשתו.

— כטוב בעיניכן אעשה.

— מאַמאַן, למה לא יסע אבא עמנו?—אמרה קיטי—הלא זה ינעם יותר גם לו גם לנו.

הנסיך הזקן קם ויחלק בידו את שערה של קיטי, והיא הרימה את ראשה ותבט אליו בצחוק שלא מקרב לב. תמיד נדמה לה, שהוא מבין יותר מכל בני הבית את מצבה, אף על פי שהיה מדבר אליה מעט. אותה אהב מכל בנותיו, כמשפט לבת-זקונים, ולה נדמה, כי הוא רואה את לבבה באהבתו אליה. כאשר נפגשו עיניה הפעם בעיניו הכחולות והמביעות טובה וחסד, אשר הישירו נגדו ונכונו אליה, נדמה לה, שהוא רואה את כל צפונותיה ומתבונן אל כל רעיון לא טוב שבקרבה. בפנים מסתמקים נטתה לקראת נשיקת פיו, אך הוא לא נשק לה, רק דפק דפיקה קלה על שערה ויאמר:

— השיניונים האלה אך לשטן הם! רוצה אני להחליק שער בתי, ובידי שערות נשים שכבר מתו. ואַת, דולי,—פנה אל בתו הבכירה,— מה שלום גבורך בימים האלה?

— שלום לו, אבי—ענתה דולי, אשר הבינה, כי לשלום אישה הוא שואל.—הוא אך נוסע, בביתו לא ישכנו רגליו,— אמרה בצחוק לעג מבלי יכולת להמנע מהוסיף דברים אלה.

— העוד לא נסע אל הכפר למכור את היער?

— לא, עודנו אך נכון לנסוע.

— כן הדבר!—קרא הנסיך—גם עלי אפוא להכון לדרך? הנני,—

אמר אל אשתו וישב.—ואַת, קטיה, זאת עשי,— הוסיף בפנותו אל קיטי,— התעוררי באחד מן הימים ואמרי אל לבבך: הלא אך שלום לי ולבי טוב עלי, הבה נלכה נא אני ואבי לטייל ביום קרח כבראשונה. מה תעני על זה?

הדברים הפשוטים האלה יצאו מפיו, וקיטי נבוכה והשתוללה, כחוטא שנתפש בכף. „הוא יודע הכל,—אמרה בלבה,—הוא מבין הכל, ובדברים האלה הוא אומר לי, כי אמנם חרפה היא, אך עלי לשאת לפי שעה את חרפתי”, ולא יכלה להתחזק ולמצוא מלים בפיה להשיב. אך החל החלה לדבר דבר ופתאום נתנה קולה בבכי ותרץ ותצא מן החדר.

— זה פרי מהתלותיך!—התנפלה הנסיכה על אישה.—זה דרכך תמיד...—החלה לדבר אליו תוכחות.

זמן רב שמע הזקן את תוכחותיה ויחרש לה, אך פניו הלכו הלוך וזעף.

— צר לה מאד, בלי גבול צר לה,—אמרה הזקנה אחרי דברים הרבה,— ואתה אינך מרגיש, שכל רמז לסבת מחלתה מדאיב נפשה. עד כמה אפשר לטעות באנשים!—על פי שנוי הקול הבינו דולי והזקן יחד, שהיא מדברת בוורונסקי—אני לא אבין, מדוע אין חוקים להגן מפני נבלים נתעבים כאלה?

—הה, מאנה נפשי לשמוע כזאת,—אמר הזקן, ופניו קדרו מכעס, ויקם מכסאו כנכון לצאת, אבל בפתח עמד מלכת ויוסף לדבר:—יש חוקים, יש ויש, ואחרי אשר העירותני לענות חלקי אף אני אגידה נא לך, כי אך אַת אשמה בדבר, אַת לבדך. בכל עת היו חוקים נגד שחצנים כאלה, וגם עתה יש חוקים נגדם. אילו לא נעשה מה שלא היה לנו לעשות, כי עתה הועדתי כיום לקרב את בן-החיל הזה ולא שמתי לב לזקנתי. כן הוא. אך אתה לכנה בקשנה רופאים לה, ויהיו נא שרלטנים אלה בני ביתנו.

ריצה היה הזקן, לפי הנראה, להכביר מלים עמה, ועוד היה לו הרבה לדבר, אבל היא נכנעה מפניו ותנחם, בשמעה את רוגז קולו, וכן היה דרכה מדי פעם בפעם, בדברם בשאלות חשובות.

— אלכנדר, אלכסנדר,—לחשה דרך תחנונים ותשם פעמיה לגשת אליו ותבך.

כהחלה לבכות, עצר הזקן במלין ויקרב אליה.

— רב לך, רבו מר לך מר גם את, ונפשי יודעת מאד. ומה נעשה? רעה רבה אין בדבר. אלהים ירחם... תודות לך... הוסיף בלי השמע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו, לתשובה על הנשיקה, שנשקה לו הזקנה בפנים רטובים מבכי על ידו, ויצא מן החדר.

דולי ראתה את קיטי יוצאת בעינים דומעות ותבן מיד, כאם רגילה ומנוסה בעניני בית, כי נחוצה פה התערבות אשה, ותכון לקבל עליה את העבודה הזאת, ותסר את רדידה ו„תחשוף את זרועותיה" למלא תפקידה זה. אך בין כה החלה אמה לדבר קשות אל אביה, ודולי השתדלה לעצור ברוחה, כפי מה שאפשר לבת מכבדת אב ואם. כשבא אביה לכלל כעס, שתקה דולי ונשאה חרפה בלבה על שגיאת אמה, ואהבתה אל אביה גברה ביחוד בשוב אליו טוב לבו מיד; וכאשר יצא הזקן מן החדר קמה לעשות מה שהשעה דרשה מאתה ביחוד: ללכת אל קיטי ולהרגיעה.

— זה מכבר היה את לבבי לאמור לך זאת, אמי: הידעת, כי לווין רצה להשתדך לקיטי, בהיותו פה בפעם האחרונה? כזאת אמר לסטיבה.

— ומה בכך? לא אבין...

— אולי השיבה קיטי את פניו? היא לא א...ה לך דבר.

— לא, לא אמרה מאומה לא על אודות זה ולא על אודות איש אחר; גאה היא מאד. אך ידעתי, כי כל זה באשמת...

— שערי נא, אם השיבה פני לווין,—ואני ידעתי, כי לולא בא זה, לא השיבה את פניו... ואחרי כן בגד בה בגד נורא כזה.

הנסיכה נבהלה לזכר כל הרעה, אשר הביאה על בתה בשגיאתה ותנאץ.

— אני לא אדע ולא אבין דבר עוד! הכל רוצים היום להתנהג על פי שכלם ולאם לא יוגד מאומה, ואחרי כן...

— מאמאן, אלכה נא אליה.

— לכי לך. האם אסרתי עליך?—אמרה הזקנה.

ג.

כשנכנסה דולי לחדר עבודתה של קיטי,—חדר קטן ויפה, צבוע בצבע ורדי, מקושט בפסלים קטנים בטעם סכסוניה הישנה, ודומה בהדרו ובנעמו וברום החיים השפוך עליו לקיטי בעצמה במראיה לפני שני חדשים—זכרה עד כמה מלאו שתיהן שמחה ואהבה, כשפארו יחדו את החדר הזה בשנה שעברה. לבה כמו קפא בקרבה מקור, בראותה את קיטי יושבת על הכסא השפל הסמוך אל הקיר בעינים מכוונות בלי תנועה אל פנת יריעת הרצפה. קיטי הביטה אל אחותה, ופניה היקרים והנזעמים קצת לא שונו בהביטה אליה.

— עתה אסע ואשב בבית ואת לא תוכלי לבוא אלי,—אמרה דריה אלכסנדרובנה ותשב אצלה.—רוצה אני לדבר עמך.

— במה? שאלה קיטי בשפתים מהירות ותרם ראשה.

— במה אדבר, אם לא בצרתך?

— אין לי כל צרה.

— חדלי נא. האמנם תדמי כי אפשר לי שלא אדע? ידעתי הכל. האמיני נא לי, כי הענין קטן כל כך... על כולנו עברה הכוס הזאת.

קיטי החרישה ופניה רגזו.

— הוא אינו כדאי, שתצטערי בגללו,—הוסיפה דריה אלכסנדרובנה, בחפצה להתחיל מיד בעיקרו של דבר.

— על כי נטה מאחרי בבוז,—אמרה קיטי בקול רועד—אל נא תדברי אלי! אנא אל נא תדברי!

— אבל מי הגיד לך זאת? איש לא אמר כזאת. ברי לי, כי אהב אותך ולא חדל לאהבך, אך...

— דברי ההשתתפות נוראים לי מכל!—קראה קיטי ותקצוף פתאום ותסוב על הכסא ותתאדם ותנענע במהירות את אצבעותיה ותלחץ את מנעול החגורה, אשר החזיקה באותה שעה פעם בידה האחת ופעם

בידה השנית. דולי ידעה, שכך דרכה לחטוף דברים בידיה חליפות בשעת התרגשותה: וכן ידעה היטב עד כמה היתה קיטי מוכשרת להתלהב ולדבר קשות שלא לצורך, ורצונה היה להרגיע את רוחה, אבל כבר אחרה בזה.

— מה זה באת להשמיעני, מה? — אמרה קיטי במרירות, — כי אהבתי את האיש, אשר לא חפץ להביט אלי וכי מתה אני מאהבתי אליו? וכזאת אומרת לי אחותי, החושבת בלבבה, כי... כי... היא משתתפת בצערי! אין חפץ לי בדברי הרחמים וההתכחשות האלה!

— קיטי, דבריך לא ביושר.

— למה זה תציקי לי?

— אני, להפך... רואה אני, כי עצובה...

אך קיטי בחמתה לא שמעה את דבריה.

— אין לי לא על מה להעצב ולא על מה להתנחם. יש בי גאוה למדי, וחלילה לי לאהוב את האיש אשר לא יאהבני.

— הן לא אמרתי... רק דבר אחד—הגידי נא לי, — אמרה דריה אלכסנדרובנה ותחזק בידה:—אמרי נא, הדבר אליך לווין?...

לשם לווין קצפה קיטי עד בלי כל יכולת להתאפק עוד, ותקפץ מעל כסאה ותשלך לארץ את מנעול החגורה מידה ותנענע נענועים נמהרים בידיה ותאמר:

— מה עוד ענין לווין לכאן? לא אבין, למה לך להציק לי? כבר אמרתי ועתה אני שונה, כי גאה אני, ולעולם, ל ע ו ל ם לא אעשה מה שאת עושה, בשובך אל האיש אשר בגד בך ויאהב אשה אחרת. אני לא אבין זאת! את יכולה, ואני לא אוכלה!

אחרי מבטאיה אלה הביטה אל אחותה ותרא, כי עצובה היא ושותקת, וראשה כפוף, ולא יצאה עוד מן החדר, כאשר חשבה לעשות, כי אם ישבה אצל הדלת ותכס פניה במטפחת ותורד ראשה גם היא.

כשני רגעים נמשכה שתיקה זו. דולי הרהרה בעניני מצבה. את עלבונה, אשר היה נגדה תמיד, הרגישה במרירות יתרה, ברגע שהזכירה אחותה את הדבר באזניה. היא לא יכלה להעלות על דעתה, שאחותה תתאכזר לה כל כך, והיטב חרה לה עליה בגלל זה. אך פתאום שמעה

אושת שמלה וקול בכי בלי מעצור, שפרץ אחרי התאפקות ארוכה, ושתי ידים חבקו את צוארה מאחריה. קיטי עמדה על ברכים לפניה.

— אומללה אני, דולי יקירתי, אומללה מאד! — לחשה קיטי כמודה על פשעה ופניה היפים והרטובים ברמעותיה התחבאו בשמלתה של דריה אלכסנדרובנה.

הדמעות ההן היו כשמן משחה נחוץ לגלגלי מכונה נסתרת שעשתה שלום בחשאי בין שתי ואיות, כי מיר החלו לדבר אשה אל אחותה; אמנם לא בענין, אשר העסיק אותן בידוד נדברו, אבל גם בדברן בענין אחר, הבינו היטב מה שהוצרך להן להבין. קיטי הבינה, כי במה שאמרה בשעת כעסה אל אחותה על אודות המעל אשר מעל בה אישה, עלבה והקניטה אותה עד מאד, וכי אחרי כן סלחה לה אחותה. ולדולי נודע כל מה שרצתה לדעת; מדברי השיחה שלא כענין שלהן הוברר לה, כי השערותיה נכונו, כי צרתה הגדולה של קיטי, מכתה האנושה הממאנת להרפא, בדברים שבינה לבין לווין יסודתה, כי באמת השיבה את פניו בבקשו את ידה, ואחרי כן בגד בה וורונסקי, וכי נכונה היא לאהוב את לווין ולשנוא את וורונסקי. וקיטי לא השמיעה על פיה מכל זה דבר, רק במצב נפשה בכלל דברה עמה.

— אינני מצטערת על שום דבר, — אמרה קיטי בשובה אל מנוחתה, — אך יכולה את להבין, כי הכל נמאס בעיני, נתעב ונבזה בימים האלה, ואת נפשי מאסתי ראשונה. לא תוכלי לשער איזו רעיונות מגונים בלבי על אודות כל דבר.

— איזו רעיונות מגונים יכולים לעלות על רוחך? — שאלה דולי בצחוק קל.

— רעיונות נתעבים וגסים מאד. לא אוכל להביעם לך. אין כאן לא געגועים ולא עצבות, כי אם איזה דבר קשה מזה. כמו הסתתרה כל מדה טובה שהיתה בי, ורק הרע והמכוער לבדו נשאר בקרבי. מה אומר לך? — הוסיפה בראותה בעיני אחותה, שהיא משתוממת. — הנה אבינו פנה אלי זה מעט... כמדומה לי שכל מחשבותיו עלי הן הרעיון האחד, שיש לי להנשא לאיש. כשאמנו מובילה איתי לנשף מחול, נדמה לי שמגמת פניה אך להשיאני במהרה ולהפטר ממני. ידעתי כי לא כן הדבר באמת,

אך איני יכולה לגרש מקרבי את הרעיונות האלה. אל דבאים. על מנת להיות חתנים, לא אוכל הבט. כמדומה לי, שהם מודדים אותי באמת מדה. בראשונה מצאתי עונג בנסעי מלובשת בגדי מחול, על תמונתי בראה שמח לבי. ועתה בוש אבוש, גנות אני מרגשת בדבר. ומה לך עוד? ואותו הדוקטור... ועוד...

פה נעתקו מליה; בלבבה היה לאמור עוד, כי מן היום אשר נהיה בה השנוי הזה געלה נפשה מאד בסטיפן ארקדיביץ, ואינה יכולה לשים עינה עליו, בלי ראות נגד עיניה חזיונות מגונים ומכוערים.

— כן הוא,—הוסיפה קיטי אחרי הפסקה קצרה.—הכל מצטייר לפני בצורה גסה ומכוערת. זה חליי. אולי אשאנו, ויעבור...

— אין לך הרהר...

— אינני יכולה. רק בתוך ילדים טוב לי, רק בביתך.

— צר לי, כי לא תוכלי לבוא אלי.

— לא, כי בוא אבוא, כבר עברה עלי מחלת הססגונית, ואני אפצר באמנו, עד שתאות לי.

אף עלתה בידי קיטי להטות את לבב אמה להסכים לזה ותשב בבית אחותה כל ימי מחלת בתה, אשר היתה באמת חולת ססגונית, ותטפל בילדיה. שתי האחיות יגעו ושמרו את כל ששת הילדים מכל נגע, אך קיטי לא נרפאה, ובאחד מימי „הצום הגדול“ נסעו ויצאו השצירבצקים חוצה לארץ.

ד.

בני מרום עם הארץ הפטרבורגי חבורה אחת הם בעיקר של דבר, כולם יודעים זה את זה ונוסעים זה אל זה. אבל חבורה גדולה זאת יש בתוכה מחלקות כעין חבורות קטנות פנימיות. לאנה ארקדיבנה קרינינה היו רעים וידידים בשלש חבורות כאלה. האחת של בעלי פקודות בממשלה, זאת היתה חבורת אישה על פי משמרת פקודתו, ובה חבריו לעבודה ופקידים משועבדים לו, אנשים קרובים זה לזה ורחוקים זה מזה במצבם הצבורי באופנים שונים ומשונים. רק ביגיעה יכלה אנה עתה לזכור עד

כמה היתה מכבדת ומוקירה בראשונה את האנשים האלה. עתה ידעה את כולם, כמו שבני עיר קטנה יורעים זה את זה, גם את מנהגיו וחטאיו הקטנים של כל אחד מהם ידעה, גם את התיחסותם זה אל זה ואל המרכז הראשי, מי נסמך על מי, וכיצד ובמה הוא נסמך, מי מסכים למי, ומי חולק על מי, ובמה הם מסכימים או נחלקים. אבל חבורה זו, המאוחדת על ידי עניני הממשלה, שהם עניני גברים בפרט, לא יכלה מעולם למשוך את לבבה, וננד כל דברי תוכחותיה של הגרפינה לידיה איבנובנה השתמטה ממנה תמיד.

החבורה השניה מן הקרובות לה היתה של אותם האנשים, שבעזרתם עלה אלקסיי אלכסנדרוביץ לגדולה. מרכזה של חבורה זו היתה לידיה איבנובנה. בה נכנסו נשים זקנות, מכוערות, עסקניות וצדקניות, ואנשים פקחים, בעלי מדעים ורודפים אחרי הכבוד. אחד הפקחים מבני החבורה הזאת אמר על חבורתו, שהוא „יצרו הטוב של הצבור הפטרבורגי". אלקסיי אלכסנדרוביץ הוקיר מאד את החבורה הזאת, ואנה, אשר השכילה להתהלך בשלום ובחבה עם כל איש, מצאה לה ידידים ורעים, בימי חייה הראשונים בפטרבורג, גם בחבורה הזאת. אבל אחרי שובה ממוסקבה לא יכלה נשוא אותה עוד כי נדמה לה, שגם היא, גם כל החבורה מדברים בלב ולב, ונפשה קצה בהם כל כך, שהיתה ממעטת כפי האפשר לשחר פני הגרפינה לידיה איבנובנה.

והחבורה השלישית, שהיו לה, לאנה, מהלכים בה, היתה מרום עם הארץ האמתי המכונה בשם „העולם" — הוא עולם נשפי המחולות והמשתות והמלבושים היקרים, עולם, שידו האחת מחזקת בחצר כדי שלא לרדת למדרגת „העולם האמצעי", שבני העולם הגבוה ההוא התברכו בלבבם, שהם בזים לו, ושבאמת דמו לו וגם היו כמוהו בכל דרכיהם המסריים. הקשר בינה ובין העולם הגבוה ההוא התקיים על ידי הנסיכה בטסי טברסקיה, אשתו של אחד מבני דודיה, אשר הכנסתה היתה מאה ועשרים אלף כסף לשנה ואשר אהבה מאד את אנה מן היום אשר ראתה לפניה, ותנחה במועצותיה ותמשכה אל חברתה ותצחק באזניה לחבורת הגרפינה לידיה איבנובנה.

— כאשר אזקן ואתנוול, אהיה כאחת מאתן — אמרה בטסי, —

ולך, אשה צעירה ויפה, לא עת ללכת אל בית-מושב-הזקנים הלזה.

בראשונה היתה בורחת כפי יכלתה מעולמה זה של הנסיכה טברסקיה, כי אותו העולם דרש מאתה הוצאה יתרה מכדי הכנסתה, גם ברוחה היתה קרובה יותר אל החבורה הראשונה. אבל אחרי שובה ממוסקבה נהפך לבה, ומן היום ההוא התרחקה מאהוביה הקודמים המישרים ארחותם ותתקרב אל „העולם הגדול". שם נקרה וורונסקי לפניה, ובכל פעם פחד ורחב לבבה בהפגשם. לעתים קרובות ביחוד נקרו יחדו בבית בטסי, כי בת אחי אביו היתה בטסי, והוא היה מצוי בכל מקום אשר יכול למצוא את אנה, ובכל שעה דבר אליה על אודות אהבתו. פתחון פה לא נתנה לו, אבל בכל פעם שנקרו יחדו, התלקח בקרבה הרגש העז, אשר תקפה במרכבת מסלת הברזל ביום אשר ראהו בפעם הראשונה. בעצמה הרגישה, כי למראהו הבריקו עיניה וצחוק הופיע על שפתיה משמחת לבה, ולהסתיר את אותות שמחתה לא עמד בה כח.

בימים הראשונים האמינה בכל לבה, שהיא מתרעמת עליו, על כי יערב את לבבו להציק לה בדברי אהבתו; אבל בבואה, ימים מעטים אחרי שובה ממוסקבה, אל נשף אחד, אשר חשבה למצאו שם ולא מצאהו, הכירה על פי עצבונה, כי השלתה את נפשה עד כה, וכי רדיפה זו, שהוא רודף אחריה, לא רק איננה קשה לה, כי אם כל משאת נפשה ותוכן חייה היא.

המזמרת המפורסמת הופיעה על הבמה בפעם השנית, וכל בני מרום העם הפטרבורגי היו בערב ההוא בתיאטרון. וורונסקי נשא עיניו מעל כסאו שבשורה הראשונה, וירא את בטסי בת דודו באחד התאים ויגהר אליה שמה ולא חכה לשעת ההפסקה.

— ולמה לא באת לסעוד? — אמרה בטסי. — מה נפלאה רוח הנבואה שבנאהבים — הוסיפה בצחוק קל על שפתיה ובקול אשר לא ישמע לאיש בלעדיו — היא לא באה היום. אך בוא נא אחרי האופירה.

וורונסקי הביט אליה בעיני שאלה, והיא כפפה ראשה קצת. וורונסקי הביע תודה לה וישב אצלה.

— זכור אזכור את המהתלות, אשר היו שגורות בפיך לפנים, — הוסיפה הנסיכה ביטסי, אשר מצאה עונג לנפשה, בהסתכלה יום יום בנצחונותיה של תאוה זו. — אנה פנו כל אלה! נתפשת, ידידי.

— זה כל חפצי, להתפש אינני חפץ, — ענה וורונסקי בבדיחת המנוחה והנדיבות המיוחדה לו, — רק על זאת אתאונן, על כי באמת אך מעט מאד נתפשתי, עוד מעט ואיאש את לבי מכל ותקוה.

— תקוה זו אינני יודעת מה היא — אמרה בטסי כמתרעמת על עלבונה של רעותה: — נתאפקה נא... אך בעיניה התרוצצו רשפי אש, והם העידו בה, שיודעת היא לא פחות ממנו, מה תקותו.

— אין כל תקוה, — אמר וורונסקי ויצחק, וטורי שניו המתלכדות זו בזו נגלו בצחוקו. — סלחי נא, — הוסיף ויקח מידה את הבינוקל ויסתכל בו מבעד אחת מכתפיה החשופות בטור התאים אשר ממולו. — ירא אנכי פן אהיה לצחוק.

והוא ידע היטב, כי בעיני ביטסי וכל בני חבורתה לא יכול במצבו זה להיות לצחוק. הוא ידע בבירור, כי האנשים האלה נכונים לצחוק למי שאוהב על זה או אשה פנויה בכלל, בזמן שאינו מצליח באהבתו, אך לא לחומד אשת רעהו, המתאמץ בכל התחבולות שבידו ומחרף נפשו למשכה אחריו ולפתותה — מעשים כאלה יפים ונשגבים הם בעיני בני החבורה הזאת, והעושה אותם לא יהיה לצחוק להם לעולם; על כן הוריד את הבינוקל בצחוק של גאוה ועליצות על שפתיו, ויבט במנוחה שלמה אל בת דודו.

— ולמה לא באת לסעוד? — שאלה ותבט אליו בחבה.

— זאת יש לי לספר לך. טרוד הייתי, — ובמה? נתערבה נא, מאה נגד אחד, אלף נגד אחד אתן... אם תגידי זאת. אני השלמתי בין איש אשר נעלבה אשתו ובין העולב. כן הוא. זאת עשיתי.

— ועלתה בידך?

— כמעט.

— עליך לספר לי זאת, — אמרה ותקם. — בוא נא בשעת ההפסקה השניה.

— לא אוכל: אל התיאטרון הצרפתי אני נוסע.

— בשעה שנילסון פה? — שאלה ביטסי כמשתוממת למשמע

אזניה, אף על פי שלא יכלה להכיר באמת בין קולו של גילסון ובין קול אחת המזמרות המצוינות בכל מקהלה.

— ומה אעשה? עלי להועד שם בדבר השלום הזה אשר אמרתי.

— אשרי רודפי השלום, הם ינצלו, — אמרה בטסי, בזכרה איזה פתגם דומה לזה ששמעה פעם אחת. אם כן שבה נא וספר לי מה זה ועל מה, — הוסיפה ותשב אחרי קומה.

ה.

— אמנם יש בזה משום גלוי סוד, אבל המעשה יפה כל כך, שאני מתאוה מאד לספרו לך, — אמר וורונסקי ויבט אליה בעינים מלאות שחוק. — בשמות אנשים לא אקרא.

— אך אני אמצא את החידה, וזה ינעם עוד יותר.

— שמעי נא אפוא: שני אנשים צעירים, שלבם טוב עליהם, נוסעים...

— כמובן, הם אופיצרים עובדים בגדודך?

— אופיצרים לא אמרתי, אך שני אנשים צעירים שאכלו פת שחרית.

— כלומר: ושתו לשכרה.

— זה אפשר. נוסעים הם לסעוד אל אחד מחבריהם, ולבם טוב עליהם מאד. והנה אשה יפה עוברת עליהם במרכבה שכורה ומסבה פניה עליהם וקורצת בעיניה — על כל פנים נדמה להם כן — וצוחקת להם כמבקשת אהבה. כמובן רדפו אחרי מרכבתה וירעישו את הסוסים כדי להשיגה. והנה האשה היפה עומדת מנסוע אצל הבית והפרוזדור החיצון שנסעו שמה גם הם. היא רצה ועלתה אל המדור העליון, והם ראו אך את שפתיה הקטנות והאדומות מתחת לצעיפה הקצר ואת רגליה הקטנות והיפות.

— על פי התרגשותך בדברך אלי עתה, נדמה לי, שאתה בעצמך — אחד מהאנשים האלה.

— ומה אמרת לי לפני רגע אחד? הצעירים האלה באו אל חברם

הדר בבית ההוא אל המשתה אשר עשה, משתה פרידה היה בביתו. ואפשר שבאמת שתו כוסות יתרות, כמו שנוהגים תמיד במשתות הפרידה. בשעת הסעודה התחילו חוקרים ודורשים, מי דר בבית הזה במדור העליון. איש לא ידע להשיב על שאלה זו, רק המשרת השיב על השאלה — אם יש במדור העליון נערות שדעתן קלה? — יש פה כאלה הרבה מאד. אחרי המשתה הלכו הצעירים ההם אל חדר עבודתו של בעל הבית ויערכו שם מכתב אל האשה האלמונית. המכתב נערך ברוח אהבה בוערת שאין בעליה יכולים לשלוט ברוחם, והכותבים נשאו בעצמם את מכתבם אל בית האשה, על מנת למלא על פה מה שאי אפשר להעלות על הכתב.

— למה זה תספר לי דברי נבלה כאלה? ומה נהיה? —

— הם צלצלו, ונערה יצאה אליהם, ויתנו לה האנשים את המכתב וידברו אליה ויסבירו לה, שחולי אהבה הם, ועוד מעט ויפלו שניהם מתים לפני הדלת. הנערה נשאה ונתנה אתם, בלי הבין מה חפצם. ופתאום יצא אליהם איש בעל פאות-זקן עגולות ככרכשאות ממולאות ופנים אדומים כמראה סרטן מבושל ויאמר להם, כי רק אשתו לבד דרה עמו בביתו, ויגרש את שניהם כאחד.

— ובמה תדע, כי פאות זקנו דומות לכרכשאות, כאשר אמרת?

— שמעי נא. היום באתי אליו לעשות שלום ביניהם.

— ומה סוף דבר?

— פה כל תקפו של אותו המא . ע. בעל האשה הוא „יועץ מכונה״, ממילא גם אשתו יועצת. היועץ הזה מגיש קובלנה על עולביה, ואני בא לפשר ביניהם. אבל פשרן נפלא אני! האמיני נא לי, טליירן כאין נגדי.

— במה תכבד העבודה הזאת?

— שמעי נא וידעת... אנחנו בקשנו סליחה כראוי, לאמר: מר לנו מאד, מתחננים אנו, שיסלחו לנו על „השגיאה הנוראה״... היועץ בעל הכרכשאות קרוב להתפייס, אבל גם הוא רוצה להביע רגשותיו, במעט יפתח שפתיו הוא מתלהב ומגדף בלשון גסה, ואני אנוס לחזור

להשתמש בכל כשרוני הדיפלומטי. „גם אני מודה, שלא טוב עשו, אבל אני מבקש מאתך לשים לב, שבשגגה עשו כן, וצעירים הם, והצעירים האלה באו ממשתה. הלא תבין. מתחרטים הם בכל לב ומבקשים סליחת על חטאתם". היועץ מתרצה ומתפייס עוד הפעם ואומר: „כדברך, הגרף, נכון אני לסלוח, אך הלא תבין, כי אשתי, אשתי, אשה ישרה, נרדפת ושומעת דברי נבלה וחרפות מפי נערים עזי נפש..." ואחד הנערים האלה באותו מעמד, ועלי לעשות שלום ביניהם. עוד הפעם אני מתחכם ומדבר דיפלומטית, והיועץ מתלהב ומתאדם עוד הפעם בשעה שראוי לגמור את הדבר, ופאות זקנו מתנשאות, ואני מוסיף להביע סברות דיפלומטיות דקות.

— זאת עלי לספר לך! — קראה ביטסי בקול צחוק אל אשה אחת שנכנסה אל התא. — הוא בדחני מאד... לך אפוא והצלח, — הוסיפה ותתן לו את האצבע החפשית האחת שבידה המחזקת במניפה ובתנועת כתפים הורידה את אפודת שמלתה, אשר הורמה מעט, למען תהי גויתה חשופה למדי בעמדה אצל המעקה לאור הגז ולעיני כל העדה.

וורונסקי נסע אל התיאטרון הצרפתי, ששם הוצרך באמת לראות את ראש הגדוד, אשר היה זהיר במחזות התיאטרון הצרפתי ולא דלג מימיו גם על אחד מהם, ולדבר עמו בעניני פשרנותו, אשר העסיקוהו וישעשעו את נפשו זה היום השלישי. אחד מהנכשלים בדבר עבירה זו היה פטריצקי אוהב נפשו, והשני צעיר שנכנס לעבודת הצבא זה מעט ונתחבב על חבריו מאד, ושמו קידרוב. ועיקרו של דבר הוא, שהיה הענין נוגע בכבוד הגדוד.

שניהם היו באיסקדרונו של וורונסקי. ואל ראש הגדוד בא היועץ המכונה ווינדין בקובלנה, שהאופיצרים שלו עלבו את אשתו. אשתו הצעירה, אשר לקח לו לפני חצי שנה, היתה — לפי דבריו — בבית תפלה עם אמה, ומפני סבה ידועה, מן המצויות, כשל כחה שם פתאום ולא יכלה עמוד על רגליה ותסע הביתה במרכבתה שנזדמנה לפניה ראשונה, והנה אופיצרים רודפים אחריה ותצר לה עוד יותר ותעל במעלות ביתה במרוצה. הוא, ווינדין, שב מן מעשהו בבית פקידותו

וישמע את קול פעמונו וקולות אנשים זרים לו, ויצא וירא, והנה אופיצרים שכורים ומכתב בידם ויהדפם ויגרשם, ועתה הוא מבקש שיענשו כדי רשעתם.

— אחר מה שתאמר, — אמר ראש הגדוד לוורונסקי, אשר קרא לו לבוא אליו בגלל זה — ואני נלאתי נשוא את פטריצקי. אין שבוע בלי איזה מעשה מכוער. הן הפקיד הזה לא ישקוט ולא ייעף, גם לפני גבוהים ממנו יביא את דברו.

וורונסקי ראה, כי ענין קשה הוא, וכי לערוך דואיל אי אפשר, ונחוץ לפייס את הפקיד הנעלב בלי שוב מפני כל, ולבטל את תביעתו בעודה בראשיתה. וראש הגדוד בחר בגלל זה בוורונכקי ולא באיש אחר, כי אותו חשב לנדיב רוח ונבון דבר וחרד על כבוד גדודו. הם נועצו יחד וגמרו, שחייבים פטריצקי וקידרוב לנסוע עם וורונסקי אל הפקיד ההוא ולבקש מחילה מאתו. ראש הגדוד וורונסקי הבינו שניהם, כי שם וורונסקי ורקמת הפליגל אדיוטנט שעל מעילו יועילו הרבה לרצות את הפקיד. ובאמת הועילו שני הדברים האלה במקצת, אבל עוד לא יצא הדבר מכלל ספק, כמו שספר וורונסקי לביטסי.

כאשר בא וורונסקי אל התיאטרון הצרפתי נטה עם ראש הגדוד אל המסדרון, ויספר לו עד כמה הצליח במלאכותו ועד כמה לא הצליח. ראש הגדוד עיין בדבר ויגמור להעלים עין מן הקובלנה, ואחרי כן חקר ודרש את וורונסקי להנאתו בלבד על אודות פרטי פגישתם, וזמן רב לא יכול להתאפק מצחוק בשמעו את הרצאת וורונסקי על אודות היועץ ההוא, שעבר מדי פעם בפעם ממנוחה לרוגז גדול לזכר פרטי המעשה, ועל אודות מזמותיו ותחבולותיו של וורונסקי, שברגע שהיו קרובים להתפשר חמק עבר הצדה ויעמד את פטריצקי בעצמו לפני בעל הדין הקשה.

— מאורע מגונה הוא, אבל מגוחך מאד. הלא אי אפשר לו לקידרוב לצאת לקרב עם האדון הזה! כה הרבה להתרגז? — שאל ראש הגדוד עוד ויוסף לצחוק. — ומה תאמר על קליר היום? הפלא ופלא! — אמר על אקטריסה צרפתית חדשה. — גם כי נרבה לראותה מאד, היא כחדשה בכל יום. רק צרפתים מסוגלים לזה.

ו.

ביטסי יצאה מן התיאטרון לפני סוף המחזה האחרון. כמעט שהספיקה להכנס לחדר-הלבישה לפזר פוך לבן על פניה הארוכים והחורים, למחות את הפוך, להתחזק אחרי העבודה הזאת ולצוות להביא חמים אל חדר האורחים הגדול, וכבר החלו מרכבות לגשת זו אחר זו אל ביתה הגדול שברחוב „בולשיה מורסקיה". הבאים יצאו ממרכבותיהם אל המבוא הרחב, ושומר הסף, איש בריא, שהיה קורא בעתונים בבוקר בבוקר לפני דלת הזכוכית כמו בכוונה לעורר את העוברים ושבים לעשות כמוהו, פתח בלי רעש את הדלת הגדולה ויתן לאורחים להכנס ולעבור לפניו.

כמעט ברגע אחד נכנסו — בעלת-הבית במקלעות שער מחודשות ובפנים מפורכסים מחודשים בפתח אחד, והאורחים בפתח אחר, אל החדר הגדול, שקירותיו היו כהים, ויריעות שעירות — על רצפתו, ואור גדול נגה על שולחנו הנוצץ בלובן מטפחתו, במחם הכסף ובכלי הפורצילאן היקר, מתחת לאבוקות הנרות.

בעלת הבית ישבה אצל המחם ותסר את נעלי ידיה. כל העדה ישבה על כסאות, שהוגשו להם בלאט בידי משרתים, שכמעט לא נראו לעינים, ונחלקה לשני מחנות, — האחד לפני המחם ובעלת הבית, והשני בקצה החדר ממולה אצל אשת אחד ממלאכי הממלכות, אשה יפה מלובשת שמלת קטיפה שחורה ומצוינת בגבות-עינים שחורים עושים רושם על רואיהם. בשני המרכזים האלה היתה השיחה, כנהוג תמיד ברגעים הראשונים, רופפת ונפסקת על ידי פגישות פנים חדשות וברכות שלום והגשות כוסות הטה, וכמו בקשה לה ענין הגון להבנות ממנו.

— יפה היא מאד בתור אקטריסה, נראה שקנתה לה תורת קוילבך, — אמר דיפלומט אחד, שישב אצל אשת המלאך. — ההתבוננתם אליה בנפלה...

— אל נא נדבר בנילסון! על אודותיה אין להשמיע כל חדש, —

אמרה אשה בריאה ואדומה, צהובת שער, בלי גבות עינים ובלי שיניים, ומלובשת שמלת משי ישנה. זאת היתה הנסיכה מיאכקיה, הנודעת במדותיה הפשוטות ובמנהגיה הגסים, שהיו קוראים לה בגללם enfant terrible. הנסיכה מיאכקיה ישבה בין שתי החבורות בתוך ותקשב ותשתתף פעם בזו ופעם בזו. — שלשה אנשים אמרו לי היום מליצה זו על אודות קוילבך, כמו התנו ביניהם מראש על זה. ואני לא אדע, במה מצאה המליצה הזאת חן רב כזה בעיניהם.

השיחה נפסקה על ידי ההערה הזאת, והוצרכו להמציא ענין אחר.

— ספר נא לנו דבר גיחוך, אך בלי לשון הרע, — אמרה אשת המלאך, אשה מובהקת בשיחה הקלה שהאנגלים קוראים לה small-talk, אל הדיפלומט, אשר לא ידע גם הוא במה לפתוח.

— יש אומרים, שזה דבר קשה מאד, שאין גיחוך בלי לשון הרע, — פתח הדיפלומט בצחוק קל. — אף על פי כן אנסה נא. אבל הבו לי ענין. זהו העיקר. אם יש ענין, נקל הוא לעשותו מטעמים. פעמים רבות עלה על דעתי, שהמשוחחים המפורסמים בני המאה שעברה, לא היו יכולים לדבר על נקלה דברי חכמה בימינו. כל דברי החכמה כבר היו לטורח על שומעיהם.

— גם זה כבר נאמר, — נכנסה אשת המלאך לתוך דבריו.

תחלת השיחה היתה בשפת רצון ואהבת הבריות, אבל בגלל זה, בגלל אשר היתה אך תורת חסד, חזרה ונפסקה. סוף סוף הוצרכו להשתמש בתחבולה הנאמנה, אשר לא יבושו לעולם כל הבוטחים בה, — בלשון הרע.

האין דעתכם, שיש בטושקביץ מעין דמיון ללואי החמשה עשר? — אמר הדיפלומט, ועיניו רמזו על איש צעיר צהוב-שער, שעמד אצל השולחן.

— כן הוא! הנה טעמו כטעם חדר האורחים הזה, על כן הוא מצוי פה מאד.

שיחה זו מצאה לה מחזיקים באשר היו בה רמזים לדברים שלא יכלו לאמרם בפירוש בחדר האורחים הזה, לדברים שבין טושקביץ ובין בעלת הבית.

גם בחבורה שעל יד המוליאר ובעלת הבית נקבעה השיחה — אחרי תעותה זמן מעט בין שלשת הענינים שאי אפשר בלעדיהם, והם: המאורע הצבורי, התיאטרון ולמודי חובה על רעים — על הענין האחרון הזה, על לשון הרע.

— השמעתן, גם מלטישצבה — האם ולא בתה — תופרת לה שמלת diable rose!

— האמנם? אכן זה נאה מאד!

— תמהה אני, איך לא תבין בפקחותה — הן לא סכלה היא — עד כמה היא מגוחכת.

כל אחד מצא מלים בפיו לקטרג ולשפוך לעג על מלטישצבה האומללה והקולות היו הולכים וחזקים, כקול מדורת אש לוהטת.

בעלה של ביטסי, איש בריא וטוב לב, שהיה מאסף ומחבב מאד כל מיני ציורי פתוחים, שמע, כי אורחים בחדר אשתו, ויבוא שמה לפני לכתו אל הקלוב ויקרב אל הנסיכה מיאכקיה, וקולו לא נשמע בלכתו על היריעה הרכה.

— מה תאמרי על נילסון? — אמר אליה.

— מי זה כה יתגנב לגשת? מה מאד הבהלתני! — השיבה לו. — אל נא תדבר עמי על אודות האופירה, כי אינך יודע מאומה במוסיקה. טוב לנו, כי אשפיל אני לדבר עמך על אודות מעשי פתוחים. איזה אוצר יקר קנית זה מעט בשוק של סחורה בזול?

— רצונך שאראה לך? אך לא תדעי להבחין בזה.

— הראני נא ואראה. למדתי זאת אצל... מה שמותיהם... אצל הבנקירים... יש להם פתוחים יפים. הם הראונו.

— האומנם היית בבית שיצבורג? — שאלה בעלת הבית מאצל המוליאר.

— כן יקירתי. הם קראו לי ולאישי לסעוד אצלם, ושמעתי, שהציר, שנעשה לסעודה ההיא, עלה להם באלף רובל, — אמרה הנסיכה מיאכקיה בקול רם, מדעתה, שכל האזנים קשובות לדבריה; — והציר היה חסר טעם מאד, איזה נזיד ירוק. אחרי כן הוצרכתי

לקרוא להם ועשיתי ציר בשמונים וחמש קיפיקות, וכל אוכליו שבחוהו מאד. אני לא אוכל להוציא אלפי רובלים על מיני ציר.

— אין כמוה! -- אמרה בעלת הבית.

— נפלאה היא! — אמר אחד האורחים.

בכל פעם הצליחה מיאכקיה בשיחתה במדה אחת, וסוד הצלחתה המרובה הזאת נמצא בתוכן דבריה, שהיו תמיד פשוטים למבין, אם גם לא כענין, כמו שלא היו כענין גם בפעם הזאת. בתיך החבורה שלה היו דברי שיחה כאלה מתקבלים כמהתלות חדות שבחדות. הנסיכה מיאכקיה לא יכלה להבין מה יסודה של הפעולה העזה הזאת שבדבריה, אבל ידעה, שיש בהם כח זה, והשתמשה בו.

מאשר הטו כל הנאספים את דבריהם לדברי הנסיכה מיאכקיה, והשיחה שעל יד אשת המלאך נפסקה, רצתה בעלת הבית לחבר את שני המחנות לעדה אחת, ותפן אל אשת המלאך:

— בשום אופן אין רצונך לשתות טה? הואילי נא ועברי אלינו.

— לא, טוב לנו פה מאד, — ענתה אשת המלאך בצחוק קל, ותוסף לדבר במה שדברה קודם לזה.

ושיחתה נעמה לה מאד. בה דברו רע על הקרינינים, גם על אנה גם על אשה.

— אנה נשתנתה מאד מיום שובה ממוסקבה. איזה דבר משונה מורגש בה, — אמרה אחת מרעותיה של אנה.

— השנוי העיקרי הוא, שהביאה אתה משם את צלו של אליקסיי וורונסקי, — אמרה אשת המלאך.

— ומה בכך? אחת מאגדות גרים היא „איש בלי צל”, אדם שאין לו צל. עונש הוא לו על דבר חטא. מעולם לא יכולתי להבין, איזה עונש יש כאן. אבל אשה, כנראה, קשה לה בלי צל.

— כן הוא, אבל נשים, שיש להן צל, אחריתן רעה על פי רוב, — אמרה רעותה של אנה.

— אל תפתחי פה לשטן! — גערה בה הנסיכה מיאכקיה פתאום, בשמעה את הדברים האלה. — קרינינה אשה נחמדה. את בעלה אינני איהבת, ואותה אוהבת מאד.

— ומפני מה תשנאי את בעלה? הלא איש מצוין הוא, — אמרה אשת המלאך. — אישי אמר, כי אנשים מדיניים כמוהו מעטים הם באירופה.

— גם אישי אומר לי כן, ואני לא אאמין, — אמרה הנסיכה מיאכקיה — אילו לא היו בעלינו מגלים דעתם לנו, היינו רואים בעינינו דברים כמו שהם; ואלקסיי אלכסנדרוביץ טפש הוא על פי דעתו. בלחישה אני אומרת זאת... האם אין הכל מתברר על פי זה? בראשונה, כאשר הייתי מצווה ועומדת לחשבו לפקח, בקשתי ומצאתי, כי סכלה אני, כי על כן לא ראיתי את פקחותו, וכמעט שאמרתי בלחישה: „טפש הוא", התברר הכל, האין זאת?

— מה רע לבבך היום!

— לא כן הדבר. אך אין לי דרך אחרת. אחד משנינו טפש. ואתן ידעתן, כי איש לא יאמר כזאת על עצמו.

— איש בעולם איננו שמח בחלקו, וכל איש שמח בשכלו, — קרא הדיפלומט את החרוז הצרפתי.

— כן, כן הוא באמת, — פנתה אליו מיאכקיה בשפתים מהירות, — ואמנם עיקרו של דבר הוא, שלא אתן לכם לדבר תועה על אנה. היא אשת חמודות. ומה תעשה, אם הכל אוהבים אותה ורצים אחריה כצללים?

— גם אני אין את לבבי לדבר עליה רעות, — הצטדקה רעותה של אנה.

— אם אחרינו אין איש הולך תמיד כצל, אין זה מוכיח, שיש לנו רשות ללמד חובה על אחרים.

ואחרי דברי קנאתה לאנה אל רעותה קמה הנסיכה מיאכקיה, ויחד עם אשת המלאך התחברה אל היושבים אצל השולחן, שכולם השתתפו בשיחה אחת על אודות מלך פרוסיה.

— במי דברתם שם רעות? — שאלה ביטסי.

— בקרינינים. הנסיכה הסבירה לנו מהו אופיו של אלקסיי אלכסנדרוביץ, — ענתה אשת המלאך ותשב בצחוק על שפתיה אצל השולחן.

— צר לי, כי לא שמענו זאת, — אמרה בעלת הבית ותבט אב הפתח שמצד המבוא. — לאחרונה באת גם אתה! — קראה בבדיחה על שפתיה אל וורונסקי שנכנס ברגע ההוא.

וורונסקי לא רק ידע את כל הנמצאים בחדר האורחים, כי אם גם ראה את כל אחד מהם בכל יום ויום, ועל כן היו דרכיו בשעת כניסתו במנוחה השלמה שאדם מתנהג בה בהכנסו אל חדר, שכל היושבים בו היו עמו זה מעט.

— אי מזה באתי? — השיב לאשת המלאך על שאלתה — עלי להודות, כי אני בא מתיאטרון-בוף, ומה אעשה? כמדומה לי, שהייתי שם זה מאה פעמים ומתענג אני תמיד כבפעם הראשונה. יפה ונחמד! ידעתי, כי חרפה היא; אבל בבית האופירה אני מנמנם, ושם אני ער עד הרגע האחרון, ונעים לי שם. היום...

— הוא קרא בשם אקטריסה אחת ורצה לספר דבר על אודותיה, אבל אשת המלאך שתקה ורגזה ונכנסה לתוך דבריו.

— אל נא תספר לנו נוראות כאלה.

— אם כן לא אספר, גם אין חפץ לספר דברים נוראים, שהכל יודעים אותם.

— והכל היו נוסעים שמה, אילו היה העולם נוהג לנסוע שמה, כמו שנוהגים לנסוע לבית האופירה, — מלאה הנסיכה מיאכקיה את דבריו.

ז.

מאחרי הדלת שמצד הפרוזדור נשמע קול צעדים והנסיכה ביטסי ידעה, כי קול רגלי קרינינה הוא, ותבט אל וורונסקי, והוא השקיף אל הדלת בפנים משונים קצת. בשמחה, בעז פנים, אבל גם באותות פחדנות הביט אל האשה הנכנסת ויקם מעל כסאו מעט מעט. בקומה זקופה מאד, כדרך הלוכה בכל עת, נכנסה אנה לחדר האורחים, ובלי הבט הצדה, עברה בצעדי אונה המהירים והקלים, שהצטינה בהם בין שאר בנות מרום עם הארץ, את הרוח המצער, שהיה בינה ובין בעלת הבית,

ותלחץ את כף ידה ותצחק צחוק קל, ובצחקה שמה עיניה גם על וורונסקי. וו"ונסקי ענה בהשתחויה עמוקה ויתקן בעדה את אחד הכסאות הקרובים לו.

על זה השיבה בהרכנת ראש, ופניה האדימו ויזעפו. אך כרגע התחזקה ותרכן ראשה אל מיודעיה ותלחץ את הכפים, שנפרשו אליה מכל צד, ותאמר אל בעלת הבית:

— בבית הגרפינה לידיה הייתי, ובשעה מוקדמת מזו אמרתי לבוא הנה, אבל התמהמהתי שם. סיר דז'ון היה אצלה. הוא מעסיק את הלבבות.

— זה הוא המיסיונר?

— כן. הוא ספר דברים מושכים את הלב על אודות חיי הודו.

השיחה שנפסקה, בבוא אנה אל החדר, חזרה והתלקחה, כאבוקת מנורה, בשעה שמנשבים עליה לכבותה.

— סיר דז'ון! כן, סיר דז'ון. אני ראיתיו. הוא מיטיב לדבר. וולסיובה מלאה אהבה אליו.

— האמת הדבר, שוולסיובה הצעירה נשאת לטופוב?

— כן, שמעתי, שכבר נגמר הדבר.

— תמהה אני על אבותיה. שמעתי, שנשואי אהבה הם הנשואים האלה.

— נשואי אהבה? מה הרעיונות הנושנים האלה לך? מי זה ידבר בימים האלה באהבה? — אמרה אשת המלאך.

— ומה נעשה? עוד לא בטל המנהג הישן הזה — אמר וורונסקי.

— אבל מכשול הוא לכל המחזיקים בו. כל הזווגים, שידעתי עליהם שעלו יפה, נשואי חשבון הם.

— אבל גם מעשים בכל יום הם, שהצלחת זווגים כאלת נדפת ונזרה כאבק דק מפני אהבה זו, שכחשו בה בעליה בראשונה — אמר וורונסקי.

— אך נשואי חשבון אנחנו קוראים לאותם, שבעליהם כבר נרפאו שניהם ממשוגתם: הרי זו דומה למחלת הססגונית, שיש לשאתה ולהרפא ממנה.

— אם כן יש למצוא עצה להרכיב אהבה, כמו שמרכיבים אבעבועות.

— אני בנעורי דבקה נפשי באחד מפרחי כהונה, אמרה הנסיכה מיאכקיה; — אך אינני יודעת, אם היתה לי זאת לישועה.

— ואני חושבת באמת, — אמרה ביטסי, — כי לא ידע אהבה אלא מי שטעה בה ושב מטעותו.

— גם אחרי הנשואים? — שאלה אשת המלאך דרך בדיחה

— להנחם אין מאחרים לעולם, — אמר הדיפלומט, והוא משל אנגלי.

— זה הוא אשר אמרתי, — אמרה ביטסי למלא את דבריו, — יש לטעות ויש לתקן. מה דעתך על זה? — פנתה אל אנה, אשר הקשיבה לשיחה זאת בצחוק עצור מאד על שפתיה, אשר כמעט לא נראה לעין.

— לדעתי, — אמרה אנה ותשחק בנעלי־ידה השלופה, — לדעתי... אם כל איש ואיש שכל מיוחד לו, גם מיני האהבה שונים הם, ומין מיוחד לכל איש.

וורונסקי הביט אל אנה ויחכה לתשובתה על שאלה זאת בלב חרד.

אנה פנתה אליו פתאום ותאמר:

— מכתב בא אלי ממוסקבה. כותבים לי, כי קיטי שצירבצקית חולה מאד.

— האמנם? — אמר וורונסקי, ופניו נפלו.

אנה הביטה אליו בפנים מביעים תוכחות.

— אין זה מעסיק אותך?

— להפך, מעסיק מאד. מה כותבים לך, אם נתנה רשות לדעת זאת? — שאל את אנה.

אנה קמה ותגש אל ביטסי.

— הבי נא לי כוס טה, — אמרה אליה אנה מאחורי כסאה.

בשעה שמסרה לה ביטסי טה, נגש וורונסקי אל אנה.

— ומה כותבים לך? — שאל אותה שנית.

— פעמים רבות עלה על לבי, כי הגברים אינם מבינים מה הוא דבר מגונה, אף על פי שהם מדברים בזה תמיד, — אמרה אנה, בלי

השיב לו על שאלתו, — עוד לפני ימים רבים חפצתי לאמר לך זאת, — הוסיפה ותצעד צעדים אחדים ותשב בקרן זוית אצל שלחן קטן, שאלבומים אחדים היו מונחים עליו.

— אינני מבין היטב, מה כונת בדבריך, — אמר אליה, בהגישו לה את כוס הטה.

אנה הביטה אל הדרגש הסמוך לה, והוא ישב מיד.

— כונתי למסור לך, — אמרה אנה, בלי הביט אליו, — כי הרעות לעשות, הרעות מאד.

— הידוע לא אדע, כי הרעותי לעשות? אבל מי גרם לי שאעשה כן?

— למה אתה אומר לי זאת? — אמרה ותבט אליו כמדברת משפטים אתו.

— יודעת אַת, למה אמרתי לך, — ענה באומץ לבב ובשמחה ויבט אליה, בלי גרוע עיניו ממול עיניה.

ולא הוא נבוך, כי אם היא נבוכה.

— אין זה כי אם אות, כי אין לב רגש בך, — אמרה אנה. אבל מבט עיניה העיד בה, כי יודעת היא, שיש לו לב, ובגלל זה היא יראה מפניו.

— הדבר שדברת בו ברגע זה היה לא אהבה, כי אם משגה.

— זכור נא, כי צויתי עליך, אשר לא תשמע על פיך מלה זאת, מלה נתעבה זאת, — אמרה אנה ברעדה; וכרגע הרגישה, כי במלת „צויתי" העידה על עצמה, שיש לה זכויות עליו לאסור ולהתיר, ובזה חזקה את ידיו לדבר אליה אהבה. מכבר חפצתי לאמר לך זאת, — הוסיפה ותסתכל בעיניו באומץ לב, ופניה היו פני להבים, — והיום באתי הנה בכוונה, מדעתי, כי אפגשך פה. באתי להגיד לך, כי עלינו לשים קץ לכל זה. מעולם לא האדימו פני לפני איש, ואתה גורם לי, שאהיה בעיני, כאילו נכשלתי באיזה חטאה.

הוא התבונן בה וישתומם על יפיה הרוחני שנראה לעיניו הפעם על פניה.

— מה אַת דורשת ממני? — שאל אותה שאלה קצרה וברורה.

— חפצה אני, כי תסע למוסקבה ותבקש סליחה מקיטי, — אמרה אליו.

— לא תוכלי לדרוש כזאת, — השיב לה.

ובעיניו ראה, כי היא אומרת לו מה שהיא חושבת לה לחובה ולא מה שהיא רוצה לאמר, ופניו נהרו.

— הטרם תדעי, כי אַתּ כל חיי? אבל השקט לא אוכל וגם לך לא אתן להשקיט. את כל נפשי, את אהבתי אתן... זאת אוכלה. לא אוכל לשוות נגדי אותך ואותי כנפרדים לשנים. אַתּ ואני — אחד בעיני. וגם לימים הבאים אינני רואה אפשרות מנוחה לא לי ולא לך. אפשר שנמצא צרה ויגון... או אושר גדול לבלי חק... האמנם זה אי אפשר? — הוסיף בלחישה דקה מאד, אשר עם זה הגיע לאזניה.

היא התאזרה בכל מזמותיה למצוא מענה כהלכה וכענין; אך לא ענתה דבר, ורק הביטה ותתבונן בו בעינים מלאות אהבה.

„זה הדבר שקויתי לו! — אמר וורונסקי בלבו בעליצות. — כשכבר בואשתי, כשנדמה לי, שאין כל תקוה עוד, — באה תקותי ונהיתה! היא אוהבת אותי, ומודה היא בזה.“

— עשה זאת אפוא למעני ואַל תוסיף לדבר אלי כדברים האלה עוד, ואז נהיה שלמים זה את זה — אמרה בשפתיה; ועיניה הביעו גם הפעם דברים אחרים.

— רק שלמים לא נוכל להיות, זאת ידעת גם אַתּ. אבל יכולים אנו להיות או מאושרים מכל בני הארץ או אומללים מכולם, וזה תלוי בך.

היא רצתה להשיב לו דבר, אך הוא לא נתן לה לפתוח שפתיה אתו הפעם.

— הלא אך דבר אחד אני שואל מאתך: אני מבקש לי רשות לקוות, להתענות, כמו שאני מקוה ומתענה עתה; אך אם גם זה אי אפשר, צוי נא אותי לסור מלפניך, ואסורה מהר. לא תוסיפי לראות את פני, אם אני עליך למשא.

— אין את נפשי לגרשך.

— רק אַל תשני דבר. יהי כל זה כמו שהוא עתה, — אמר בקול רועד. — הנה בעלך.

ברגע ההוא נכנס אלקסיי אלכסנדרוביץ אל החדר, ומהלכו — מתוך זכבד כבכל עת, וישם עינו על אשתו ועל וורונסקי ויקרב אל בעלת הבית וישב אל כוס טה וידבר בקולו המתון, שהיה נשמע למרחוק, ובסגנון לגלוגו שהיה שגור בפיו.

— הנה אספתך שלמה, — אמר ויסתכל בכל החבורה: — הגרציות והמוזות.

אבל ביטסי לא יכלה נשוא את סגנונו זה, שקראה לו sneering, וכראוי לבעלת בית נבונת דבר השיאה אותו מהר לענין חשוב, לחובת עבודת הצבא הכללית. אלקסיי אלכסנדרוביץ נגרר מהר אחרי הענין הזה וירב להפוך בזכותו של החוק החדש, אשר ערערה עליו בעלת הבית.

וורונסקי ואנה ישבו אצל השולחן הקטן כבראשונה.

— הרי זה מגיע למדרגת מגונה, — לחשה אשה אחת ותרמוז בעיניה על וורונסקי ועל קרינינה ועל אישה.

— ומה אמרתי לך? — ענתה רעותה של אנה.

אך לא שתי הנשים האלה לבדן, כי אם כמעט כל הנאספים וגם הנסיכה מיאכקיה וביטסי בעצמה השקיפו פעמים אחדות אל השנים האלה, אשר פרשו עצמם מן הצבור שבבית הזה, כאילו היתה זאת להם למכשול. רק אלקסיי אלכסנדרוביץ לא הביט אל העבר ההוא אפילו פעם אחת ולא הפסיק את השיחה המעסקת אותו.

הנסיכה ביטסי ראתה, כי הדבר עושה רושם קשה על כל הנאספים, ותושב איש אחר תחתיה על יד אלקסיי אלכסנדרוביץ לשמוע את סברותיו, והיא נגשה אל אנה.

— אני מתפלא תמיד על שפתו הברורה ודבוריו המדויקים של בעלך, — אמרה אל אנה. — גם המושגים הדקים שבדקים מובנים לי, כשהוא מדבר אלי.

— כן הוא, כן, — אמרה אנה, בלי הבין דבר מדברי ביטסי, וצחוק שמחת אושר נגה על פניה, ותקרב אל השולחן הגדול ותחל להשתתף בשיחה הכללית.

אלקסיי אלכסנדרוביץ ישב כחצי שעה ויגש אל אשתו וישאלה, אם

נכונה היא לנסוע עמו יחדו הביתה; אך היא ענתהו, בלי הבט אליו, כי עוד תאכל שם את לחם הערב; ויתפטר ויצא לבדו.

רכבה של אנה, טטרי זקן ובריא בשר בלבוש עור נוצץ, עצר אך ביגיעה את הסוס השמאלי, אשר קפץ ויתפתל מקוצר רוח ומקור ממול המבוא החיצון. משרת עמד ופתח את דלת המרכבה. שומר הסף עמד והחזיק את דלת המבוא. אנה ארקדיבנה הסירה ביָדה הקטנה והמהירה את סריגת אחד משרווליה שנאחזה בקרס אדרתה ותכף ראשה ותקשב בעונג רב לדברים אשר דבר אליה וורונסקי, שיצא אתה לשלחה.

— אמנם לא אמרת מאומה; גם דרוש לא אדרוש מאומה, — אמר אליה, — אך כבר ידעת, כי לא רעות אבקש לי, כי רק דרך-אושר אחד יש לי בחיים, והוא מה שאין רצונך לשמוע... כן הוא... האהבה...

— האהבה... שנתה אחריו אנה במתינות בקול מקרב לבה, וככלותה להסיר את הסריגה, שנאחזה בקרס, הוסיפה פתאום: — מלה זאת שנואה לי, על כי גדולה הוראתה בעיני מאד, גדולה יותר הרבה ממה שאתה יכול להבין, — לדברים האלה הביטה בפניו. — להתראות!

ואחרי תתה יד לו עברהב צעדים קלים וחזקים לפני שומר הסף ותשב בתוך מרכבתה.

מבטה ונגיעת כפה היו לו כאש צרבת, וישק את כפו במקום אשר נגעה בו ויסע לביתו שמח וטוב לב מאד, בדעתו, כי בערב האחד הזה קרב אל מטרתו יותר מבכל שני החדשים האחרונים.

ח.

אליקסיי אלכסנדרוביץ לא מצא כל דבר פלא או כיעור בישיבה זו שישבה אשתו אצל שולחן מיוחד עם וורונסקי ושׂחה עמו בענין שמשך את לבם; אבל התבונן היטב, כי שאר הנאספים חשבו זאת לדבר משונה ומגונה, ועל כן נדמה גם לו, שהוא מגונה ויגמור להגיד זאת לאשתו.

בשובו הביתה עבר אל חדר עבודתו כדרכו, וישב על כסאו ויפתח את הספר, אשר קרא בעת ההיא—חבור על אודות האפיפיורים— במקום אשר הונח בו תער הגלבים לציון, ויקרא עד שעה אחת אחרי

חצי הלילה, כמעשהו בכל הלילות; רק לפרקים מחה את רום מצחו וינע ראשו וכמו נערו להכיר דבר מעליו. בשעה הנהוגה קם וילבש כסות לילה. ואנה עוד לא באה, ויקח את הספר תחת אציל ידו ויעל אל המדור העליון; אבל בלילה ההוא הגה לא בעניני משרתו כפעם בפעם, כי אם באשתו היו כל מחשבותיו, ובאיזה מקרה לא טוב שקרה אותה. על מטתו לא עלה הפעם בזמן שכיבה שלו, אך הפשיל ידיו לאחוריו וילך הנה והנה בחדריו, כי לא יכול לשב, עד שיעיין בדבר החדש הזה שנהיה בחייו.

כאשר גמר אליקסיי אלכסנדרוביץ בלבו, שיש לו לדבר עם אשתו, דמה שאין לו דבר קל ופשוט מזה; אבל כאשר החל לעיין בענין החדש הזה, ראה, שהוא מסובך וקשה מאד.

אליקסיי אלכסנדרוביץ לא היה קנא. ברור היה לו, שהקנאה היא עלבון לאשה ושחייב אדם להאמין באשתו. מפני מה הוא חייב להאמין בה, במה עליו לבטוח בכל לבו, כי אשתו הצעירה תאהבהו כל ימיה, לא שאל את נפשו; אך הוא לא דאג ויאמן ויאמר לנפשו, שחייב אדם להאמין. גם עתה לא חזר בו ולא חדל לחשוב, שהקנאה היא חרפה לבעליה ושראוי לאיש להאמין באשתו, אבל עם זה הרגיש, שקרה אותו מקרה משונה ומוקשה ולא ידע מה לעשות. את החיים בעצמם ראה הפעם לפניו, את האפשרות לאשתו לאהוב איש אחר זולתו, וזאת היתה חידה סתומה בעיניו, באשר היא מקורות החיים בעצמם. כל ימיו גדל ועבד בין פקידי הממשלה, בין אנשים, שעסקיהם אך עם זהרורי החיים, ובכל פעם שפגעו בו החיים בעצמם היה נוטה מהם הצדה. בלילה ההוא היה דומה לאדם שהלך במנוחה על גשר, שמצולה עמוקה תחתיו, וראה פתאום שהגשר הרוס, ותהום רבה מסביב לו. תהומות החיים בעצמם בצפנו מלפניו על כי גשר החיים המקוטעים, אשר גדל ועבד בהם, היה בטוי עליהם. עתה התעוררה בו בפעם הראשונה השאלה, אם אפשר, שתאהב אשתו איש אחר תחתיו, ויחרד לבו מאד.

בלי פשוט את בגדיו הלך הנה והנה בפסיעותיו המדודות: מחדר האוכל, שמנורה אחת האירה בו, מעל הרצפה היפה, שהשמיעה קול הברה בלכתו, עבר אל הפינה הרכה שבחדר האורחים הכהה, שקרני

אור חוזר נראו בו רק על התמונה החדשה, תמונת בעל הבית, התלויה ממעל לרגש, ודרך חדר עבודת אשתו, ששני נרות דלקו בו והאירו על תמונות קרוביה ורעותיה ומעשי הצעצועים שעל ש לחן כתיבתה, הנודעים לו היטב מכבר, בא עד לפני דלת הדר משכבו, ומשם חזר והלך אל חדר האוכל.

בכל הליכה וחזירה, ועל פי רוב בצעדו על רצפת חדר האוכל לאור המנורה שבו, עמד מלכת ואמר לנפשו: „כן הוא, נחוץ לגמור ולשים קץ לזה, להגיד לה מה דעתי על זה ומה גמרתי״. כאמרו זאת הסב פניו ויוסף ללכת. „אבל מה אגיד? מה גמרתי?״ שאל את נפשו בחדר האורחים ולא מצא מענה. „ואחרי כל אלה,—אמר בשימו את פניו אל חדר עבודתה,—מה קרה פה? מאום לא קרה! היא שחה עמו זמן רב. ומה בכך? האין דרכה של אשה כבודה לדבר עם איש כטוב בעיניה? והמקנא את אשתו הלא משפיל הוא את עצמו ואותה יחד״, השיב אמריו לו בבואו אל חדר עבודתה; אבל סברה אחרונה זו, שקודם לזה היתה חשובה בעיניו מאד, בטלה עתה ולא הובאה בחשבון עוד. מפתח חדר משכבו נטה ויסוב עוד הפעם אל הטרקלין; אך בשובו אל חדר האורחים הכהה, דבר אליו איזה קול, כי לא אך טוב ושלום לו, כי אם כבר ראו זאת אנשים זולתו, בודאי יש רגלים לדבר. ובחדר האוכל חזר ואמר: „כן הוא, נחוץ לגמור ולשים קץ לזה ולהגיד לה מה דעתי...״ ובחדר האורחים חזר ושאל את נפשו לפני צאתו משם: מה עליו לגמור? ואחרי כן שאל: מה קרה? על שאלה זאת השיב, שלא קרה מאומה, ונזכר הלכה, שהקנאה עלבון לאשה; אבל עוד הפעם היברר לו שם, שבודאי קרהו דבר. הרהורי לבו חזרו חלילה, כמו שהיה גופו הולך וחוזר, וכל חדש לא נגלה לו. כאשר התבונן בזה, מחה את מצחו וישב בחדר עבודתה.

שם הביט אל שולחנה ואל המחק של מלחיט המונח עליו ממעל עם הפתקה שלא נגמרה כתיבתה, ומהלך רעיוניו שונה פתאום. ברגע ההוא החל לעיין בה ובמחשבותיה וברגשותיה. בפעם הראשונה שם לבו אל חייה כשהיא לעצמה, אל רעיוני לבה, אל מאווייה, והרעיון, שאפשר וראוי שיהיו לה חיים מיוחדים לעצמה, היה נורא מאד בעיניו, ויסירהו מלבו מהר. זאת היתה המצולה העמוקה, אשר חרד להביט אליה. להסתכל

במחשבותיה וברגשותיה של נפש אחרת לא נסה אליקסיי אלכסנדרוביץ מימיו. הסתכלות כזאת היתה הזיה מסוכנת בעיניו.

„ונורא מכל,—אמר בלבו,—מה שקפץ עלי הרוגז המשונה הזה בעת הזאת, בימים שמלאכתי עומדת להגמר (הוא כוון בזה להצעת־חק שהכין בימים ההם), ועלי לעבוד במנוחה שלמה ובכל כחות נפשי. אבל מה אעשה? ואני אינני מן האנשים, אשר, בבוא עליהם דאגה ופחד רעה, לא ימצאו עוז בנפשם לראות את אשר לפניהם בעינים פקוחות.

— עלי לעיין, לגמור ולהסיר מלבי,—הוציא בשפתיו בקול.

„השאלות על אודות רגשותיה, על מה שהיה ושיכול להיות בקרבה לא ענין לי הן, כי אם ליצר לבה, וממקצוע הדת הן”, אמר בלבו וירוח לו, במצאו את מחלקת החוקים, שדין כזה נחוך על פיהם.

„ובכן,—אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ אל לבו—השאלות על דבר רגשותיה ושאר הדברים ממין זה הן ענין אך ליצר לבה בלבד, ואני אין חפץ לי לנגוע בהן. אבל חובתי ברורה לי אני: ראש הבית, עלי להורות את הדרך אשר תלך בה, ואחראי אני במקצת על מעשיה, עלי להראות את הסכנה שאני רואה, להזהיר וגם לכפות... עלי להגיד לה.”

ובלבו הוכן ונסדר היטב כל מה שהיה עתיד להגיד לאשתו בלילה ההוא. כשעיין בדברים אשר עליו לדבר, הצטער, על כי הוא אנוס לבלות זמן ולהשתמש בכח הגיונו לצרכי הבית ובצנעה כזאת, אך אף על פי כן יצר לו את תכנית הנאום, שהיה נכון לנאום באזניה, לחלקיו בכל סדרו, כהרצאה מוגשת לפני בעלי שלטון. „עלי לאמור ולהגיד את הדברים האלה: ראשונה, בירור ענין דעת הצבור והנמוסיות; השנית, בירור ענין הנשואים על פי הדת; השלישית, אם יהי צורך בדבר, אזהרה מפני הרעה היכולה לבוא על בננו; הרביעית, אזהרה מפני הרעה היכולה לבוא עליה”. אליקסיי אלכסנדרוביץ שם את אצבעות ידיו אלה באלה וימשכן, וכפיו מכוונות למטה, ואצבעותיו השמיעו קול חריקה.

תנועה מגונה זאת, שהורגל בה,—הרכבת הידים וחריקת האצבעות—הרגיעה אותו בכל עת והשיבה לו את השלטין ברוחו, שהיה נחוץ לו בשעה ההיא. מאצל הדלת החיצונה נשמע קול מרכבה נגשת. אליקסיי אלכסנדרוביץ התיצב באמצע הטרקלין.

קול צעדי אשה נשמע מעל המעלות. אליקסיי אלכסנדרוביץ עמד נכון לנאום את נאומו וילחץ את אצבעותיו הנתונות אלה באלה ויתכה לחריקה קטנה אחת ובאצת חרקה אחת מהן.

על פי קול הצעדים הקלים הכיר, כי היא הולכת וקרבה אליו, ויראה באה בו מפני דברי הריב הנכונים לו, אף על פי שנאומו המוכן היה בלבבו.

ט.

אנה נכנסה בראש כפוף, וידיה שחקו בציציות רדיד-החורף שלה. פניה נהרו והבריקו, אך לא בברק שמחה, כי אם בברק בערה באישון לילה ואפלה. כראותה את אישה, הרימה את ראשה ותצחק צחוק קל, כנעורה משנתה.

— לא על מטתך א זה? זה פלאו—אמרה אליו ותסר מהר את רדידה ותלך בחפזה אל חדר הלבישה.—עת לשכב, אליקסיי אלכסנדרוביץ,—אמרה מאחרי הדלת.

— אנה, יש לי לדבר עמך.

— עמי?—אמרה בתמהון ותשב משם ותבט אליו.—ומה זאת? במה?—שאלה ותשב.—הבה נדברה נא, אם יש צורך בדבר. אבל נבחר לי לישון,

אנה דברה ככל אשר עלה על לשונה, ובשמעה באזניה את אמרי פיה, התפלאה בעצמה על כשרונה לדבר שקר. מה פשוטים וטבעיים היו דבריה ומה נקל היה להאמין לה, כי עיפה נפשה מבלי שנה! היא הרגישה שהיא כמלובשת שריון שקר, אשר לא יראה בעדו מאומה; וכמו כח נעלם עמד לימינה ויתמכה.

— אנה, עלי להזהירך,—אמר אישה אליה.

—להזהירני? מפני מה?

בפנים פשוטים וצוהלים שאלה זאת, ומי שלא ידע את דרכיה כמו שידע אותם אישה, לא היה יכול למצוא כל שמץ התכחשות לא בקולה ולא באמריה. אבל הוא ידע את כל דרכיה, הוא ידע, כי בכל פעם

שאחר לשכב אך חמשה רגעים, התבוננה ושאלה אותו מה זה ועל מה, וכי מנהגה היה להודיע לו בלי אחור כל דבר שמחה או עצב שבא עליה, על כן לא יוכל לחשוב למקרה קל-ערך מה שמאנה להתבונן אל מצבו בפעם הזאת ולא רצתה להגיד לו דבר על אודותיה. הוא ראה, כי מעמקי לבה, שהיו גלויים לפניו עד כה, סגורים ומסוגרים עתה. ולא זאת בלבד, אלא שהכיר בקול דבריה, שאינה מתבוששת בזה וכמו בפירוש היא אומרת לו: כן הוא, סגור לבי, כך יפה לי, ולא יפתח עוד. עתה היה דמיונו כאדם שבא לביתו מן מעשהו ומצא אותו נעול. „אבל אפשר, שעוד ימצא המפתח", אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ בלבו.

— אני חפץ להזהירך,—אמר בקול שפל, — כי מחסרון זהירות ומקלות דעת תוכלי לתת פתחון פה לרבר תועה עליך. שיחתך הארוכה, בשבתך היום עם הגרף וורונסקי (הוא בטא שם זה בהברה ברורה ובמתינות של מוּחה) משכה את עיני הבריות עליך.

בדברו הביט אל עיניה הצוחקות, אשר נעשו עתה סתומות ונוראות לפניו, וירגש, כי דבריו בטלים ומבוטלים ולא יועילו מאומה.

— זה דרכך תמיד,—השיבה לו אנה וכאילו לא הבינה את כוונתו כלל ומכל מה שדבר באזניה נכנסו אל לבה רק דבריו האחרונים.—פעם קשה עליך עצבותי ופעם קשה עליך עליצותי. לא הרגשתי עצבות. היש בזה עלבון לך?

אליקסיי אלכסנדרוביץ נזדעזע ויכף ידיו כדי להביאן לידי חריקה.

— חדל נא, אל נא תחרוק, זאת לא אהבתי,—אמרה אנה.

— אנה, האת היא המדברת אלי?—אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ בלחש ויתאפק ויעצור בתנועת ידיו.

— אבל מה זאת?—אמרה אנה בתמהון יוצא מן הלב ומעורר צחוק—מה אתה מבקש ממני?

אליקסיי אלכסנדרוביץ החריש מעט וימח בידו את מצחו ואת עיניו. עתה ראה, כי תחת המעשה אשר אמר לעשות, תחת אשר חשב להזהיר את אשתו משגיאות מביאות לידי הוצאת שם רע, דאג מאד, נגד רצונו, למה שנוגע ביצר לבה ונלחם עם איזו חומה דמיונית.

— זה הדבר, אשר אני רוצה לאמור,—הוסיף בלשון קרה ובמנוחה.

—ומבקש אני מאתך, כי תשמעי את דברי. את הקנאה אני חושב, כמו שידעת מכבר, לרגש שיש בו עלבון והשפלת כבוד, ולעולם לא ארשה לנפשי להתנהג על פי הרגש הזה; אבל יש חוקי נמוס ידועים, אשר לא ינקה כל המזלזל בהם. והיום הזה ראיתי לא בעיני, אך על פי הרושם, אשר נעשה על כל הנאספים, נראה, שכולם התבוננו, שלא נזהרת כל צרכך בחוקים האלה.

— אינני מבינה מאומה,—ענתה אנה ותנע בכתפיה, ובלבה אמרה: „הוא בעצמו איננו מקפיד, אך הבריות התבוננו, ועל זה הוא מצטער"— חולה אתה אליקסיי אלכסנדרוביץ,— וסיפה אנה ותקם ללכת דרך הפתח, אבל הוא קדם פניה ויצעד ראשונה, וכמו אמר לעצרה מלכת.

פניו היו כעורים וקודרים במדה שלא ראתה אותם אנה עד היום ההוא. אנה עמדה מלכת ותט ראשה לאחוריה ותסב פניה הצדה, ובידים מהירות החלה להוציא את הכריפות שבשערה.

— הנני לשמוע מה שתדבר עוד,—אמרה במנוחה ובלצון—גם בתאות נפש אשמע, כי רוצה אני לדעת מה זאת.

ובדברה התפלאה בעצמה על הקול המתוק והטבעי והבטוח שדברה בו ועל המלים הנאוות שהשתמשה בהן.

— להכנס בפרטי רגשותיך אין לי רשות, ובכלל אני חושב זאת לדבר אשר לא יועיל וגם יזיק,—פתח אליקסיי אלכסנדרוביץ—כשאנו מעמיקים לחתור בקרב לבנו, אנו מעלים לעתים קרובות דברים, שאילו לא חתרנו אחריהם, היו מונחים שם, בלי הודע לנו לעולם. רגשותיך לך לבדך הם; אבל חובתי לך ולי ולאלהים היא להורותך את חובותיך. חיינו נקשרו לא בידי בני אדם, כי אם בידי אלהים. הקשר הזה לא ינתק אלא על ידי חטאה, וחטאה ממין זה גוררת עונש תמיד.

— אינני מבינה מאומה. אהה אלי, ומה מאד תתקפני שנה היום!— אמרה ותעבר ידיה בשערה במהירות להוציא את הפריפות שנשארו שם.

— אנה, בשם אלהים, אל נא תדברי כן,— אמר אליה בלשון וכה.

—אפשר שאני טועה, אבל האמיני נא, שאני מדבר לא אך בעדי, כי אם גם בעדך. בעלך אני ואהבתי אותך.

רגע קטן אחד נפלו פניה וכבה זיק הלעג שנראה במבט עיניה;

אך מלת „אהבתי" הקניטה אותה שנית, כי אמרה אל לבה: „הוא אוהב? האם יכול הוא לאהוב? אילו לא שמע, שיש אהבה בעולם, לא היה מוציא מלה זו מפיו גם פעם אחת. הוא איננו יודע, מה היא אהבה".

— אליקסיי אלכסנדרוביץ, הן לא אבין באמת, — אמרה אנה, — ברר דבריך, מה ראית...

— הניחי לי, תני לי לכלות את דברי. הנה אהבתי אותך. אך לא בי אני מדבר; העיקר בענין הזה הם בננו ואת בעצמך. אני חוזר ואומר, כי אפשר מאד, שדברי יהיו בעיניך עלילות שוא וחסרות טעם; אפשר שיסודם אך טעות היא בידי. אם כן הוא, אני מבקש סליחה מאתך. אבל אם מרגשת את בעצמך, שיש להם יסודות, אם גם קטנים שבקטנים, אני מבקש מאתך לעיין בדבר ולהגיד לי, אם יש בלבך מה להגיד...

אליקסיי אלכסדרוביץ לא התבונן בעצמו, כי לא מה שהיה נכון לדבר דבר באזניה.

— אין לי מה לאמור לך. גם באמת... אמרה פתאום וביגיעה עצרה מצחוק פיה — עת לישון.

אליקסיי אלכסנדרוביץ נאנח ובלי דבר דבר הלך לו אל חדר המשכב.

כשנכנסה אנה לחדר משכבם, כבר שכב על מטתו. שפתיו היו אטומות, וזעף נראה עליהן, ועיניו הביטו לא אליה. אנה עלתה על מטתה ובכל רגע חשבה, כי עוד מעט ישוב וידבר אליה. היא יראה פן ידבר, וגם רצתה שידבר אליה עוד. אך הוא החריש. זמן רב חכתה לו בלי נוע, עד ששכחה אותו. באיש אחר היו מחשבותיה, האיש ההוא עמד נגד עיניה, ולמראהו הרגישה, כי לבה נמלא סער ושמחה של עבירה. פתאום שמעה שריקת-נחירים, שריקה מדודה ומתונה. ברגע הראשון כמו נבהל אליקסיי אלכסנדרוביץ משריקתו ויחדל; אבל אחרי שתי נשימות נתחדשה השריקה המתונה ההיא.

— השעה מאוחרת, מאוחרת, — לחשה בבדיחה. זמן רב שכבה בעינים פקוחות, ונדמה לה, שהיא רואה בעצמה את ברק עיניה באפלה.

י.

מן העת ההיא באו חיים חדשים לאַליקסיי אַלכסנדרוביץ ולאשתו: אמנם לא קרה כל מקרה מיוחד בביתם. אַנה יצאה כדרכה אל בתי בני חבורתה, ביחוד הרבתה לבוא לבית ביטסי, ובכל מקום מצאה את וורונסקי. אליקסיי אלכסנדרוביץ ראה זאת ולא יכול לעשות מאומה. על כל נסיונותיו שנסה לדבר עמה ולהביאה לידי בירור דברים ענתה אותו בצחוק תמהון אשר היה כחומה נשגבה בינה ובינו. למראה עין לא נשתנה דבר, אך בהתיחסותם זה אל זה נהיה שנוי גמור. אליקסיי אלכסנדרוביץ, שהיה גבור מלחמה בפעולתו המדינית, הרגיש בעצמו שהוא גבר אין איל בדבר הזה. כשור מובל לטבח עמד נכון בראש כפוף למכת הגרזן, אשר הונף עליו, והוא הכיר וידע זאת. בכל פעם אשר החל להגות בזה, הבין, שיש לו לנסות עוד, שבלשון רכה, בדרכי חבה ובדברים יוצאים מן הלב עוד יש תקוה להצילה, להזקיקה לשים לבבה על דרכיה, ובכל יום הכין את נפשו לדבר אליה. אבל בכל פעם אשר פתח שפתיו אתה, הרגיש, כי רוח הרע והשקר, אשר משל בה, שורה גם עליו, והוא מדבר אליה לא מה שרצה ולא בסגנון שרצה בו; מהתלות דבר עמה, כמלגלג במי שיאמר דברים האלה, ובסגנון הזה לא יכול לאמור מה שהיה ראוי לאמור לה.

. . . .

. . . .

יא.

התשוקה, אשר כשנה תמימה היתה אחת לוורונסקי תחת כל תשוקותיו הקודמות, ולאנה היתה משאת-שוא, חלום נורא אבל נעים בלי גבול,—התשוקה ההיא יצאה מכלל מחשבה לכלל מעשה. בפנים לבנים

עמד וורונסקי לפני אנה, ולחיו התחתונה רעדה, ויתחנן לה להרגע בבלי דעת בעצמו על דבר מה ובמה עליה להרגע.

— אנה! אנה!—אמר בקול רועד,—אנה, בשם אלהים!...

אך כאשר הרים קולו, כן הורידה את ראשה, אשר לפנים לבש גאות וגיל, ועתה עטה בושה וכלמה, וכולה שחה וחשבה לנפול מעל הדרגש ארצה לרגליו, ואילו לא החזיק בה, היתה נופלת באמת על היריעה שעל הרצפה.

— אלי! סלח נא לי! — אמרה בקול יֵלל ותלחץ את ידיו אל לבה.

פשעה וחטאתה כבדו על פי רגשותיה כל כך, שהוכרחה להתרפס ולבקש מחילה; אך איש בלעדיו לא היה לה בארץ, ועל כן פנתה אך אליו גם בבקשת מחילתה. בהביטה אליו הרגישה את חרפתה ולא יכלה להוציא מפיה דבר. והוא הרגיש מה שמרגיש בודאי רוצח נפש אדם בראותו את גוית האיש הנרצח. הגויה ההיא, שנטלה נשמתה על ידי וורונסקי, היתה אהבתם, או תקופתם הראשונה של אהבה זו. איזה יסוד איום ונתעב היה בזכרונות על אודות הדבר אשר ניתן בעדו מחיר נורא כזה, רגשי קלון וחרפה. חרפת מערומיה הרוחניים דכאה את נפשה, והרגש הזה דבק גם בו. אבל אנוס הוא הרוצח, בכל חרדתו הגדולה מפני גוית הנרצח, לנתח אותה לעצמיה ולהצפינה, יש לו לאכול את השלל אשר מצא בחמס כפיו.

הרוצח מתנפל על הגויה בחמה וכמו בתאות נפש הוא סוחב אותה ומנתחה. וכן המטיר וורונסקי מנשיקות פיו על פניה ועל כתפיה. היא החזיקה בידו ולא זזה ממקומה. „כן הוא, הנשיקות האלה הן הדבר שנקנה במחיר החרפה הזאת, וגם היד הזאת, אשר לי תהיה לעולם,—יד שותפי לדבר העבירה". אף היא הרימה את ידו ותשקה. הוא כרע על ברכיו ויתאמץ לראות את פניה, אך היא הסתירה פניה ולא דברה דבר. לאחרונה קמה כמושלת ברוחה ביגיעה רבה ותהדפהו. פניה היו יפים כבכל עת, אבל כרב יפים כן גדלה התוגה שנראתה עליהם.

— הכל היה לאין,—אמרה אליו—אין לי עוד מאום זולתך. זכור תזכור זאת!

— אי אפשר לי שלא אזכור את הדבר שהוא כל חיי. בגלל רגע האושר הזה...

— איזה אושר!—אמרה בגועל נפש ובפחד גדול, אשר דבק גם בו שלא ברצונו.—בשם אלהים: אל תזכר זאת עוד, גם לא במלה אחת. אנה קמה במהירות ותט מכניו.

— גם לא במלה אחת, — חזרה ואמרה לו, ובפנים מביעים יאוש קר, אשר היה תמוה בעיניו, התפטרה ממנו. לבה ידע, כי לא יכלה ברגע ההוא להביע במלים את רגש הבושה והשמחה והחרדה לפני כניסתה זו שנכנסה לחיים חדשים, ולחלל את הרגש הזה במלים שאינן מדויקות לא ישר בעיניה. אבל גם אחרי כן, גם ביום השני, גם ביום השלישי, לא קר לא מצאה מלים להביע בהן את הרגשות המורכבים שהיו בה, כי אם גם רעיונות לא מצאה די ברר בהם לעצמה את אשר בלבבה.

„לא,—אמרה בלבה,—עתה אינני יכולה להרהר בזה; אחרי כן, כאשר תנוח דעתי מעט". אבל למנוחה כזאת לא הגיעה לעולם; בכל פעם אשר החלה להרהר במה שעשתה ובמה שעתיד לבוא עליה ובמה שראוי לה לעשות, באו בה יראה ורעד, ותדחה את הרעיונות האלה לאמור:

— אחרי כן, אחרי כן, כאשר תנוח דעתי.

אבל בשנתה, כאשר לא יכלה לשלוט ברעיוניה, נראה מצבה לפניה בכל ניוולו. חלום אחד חלמה כמעט בכל לילה. בחלומה ראתה, והנה שניהם בעלים לה ושניהם מרבים להתנהג עמה בחבה, אליקסיי אלכסנדרוביץ בכה ונשק את ידיה ואמר: מה טוב עתה! וגם אליקסיי וורונסקי היה באותו מעמד וגם הוא היה בעלה. ובכל פעם התפלאה, על כי לפנים דמו, שזה אי אפשר, אף הסבירה להם, כי זה פשוט יותר וכי עתה שניהם שמחים בחלקם ומאושרים. אבל החלום הזה היה מועקה לה, מדי פעם בפעם נעורה בבהלה גדולה.

יב.

עוד בימים הראשונים אחרי שובו ממוסקבה היה לווין משיב אמריו לו, בכל פעם אשר נזדעזעו אבריו ונתאדמו פניו לזכר כלמתו, אשר

הכלימה אותו קיטי במאונה: „הלא ככה התאדמתי ונזדעזעתי; כשרשמו לי „אחד" לפיזיקה והשאירוני עוד לשנה אחת במחלקת-השעורים השניה: וכן הייתי אובד לנצח בעיני, כאשר קלקלתי את העסק שקבלתי עלי בעד אחותי. ועתה?—עהה, כשעברו שנים אחרי המעשים ההם אני זוכר ותמה, כי יכלו להעציב נפשי בעת ההיא. כן תהיה גם אחרית צרתי זאת. ימים יעברו ותתגבר דעתי".

אבל שלשה חדשים עברו, ודעתו לא נתקררה, והזֵכר הזה היה מכאוב לנפשו כבימים הראשונים. הוא לא יכול השקט, על כי אחרי אשר נכסף ימים רבים לחיי בעל אשה ובנים וידע בבירור, כי עת לו להכנס לחיים כאלה, עוד לא היה נשוא וגם הורחק מנשואים יותר מבכל העתים שעברו עליו. בלבב דוי הרגיש בעצמו, מה שהרגישו כל מיודעיו, כי לא טוב לאדם בשנותיו להיות לבדו. לענין זה זכר, כי לפני צאת למוסקבה אמר פעם אחת אל ניקולי צַידו, אכר קצר שכל, שהיה לווין אוהב לשיח אתו: „הידעת, ניקולי, רוצה אני לקחת לי אשה", וניקולי השיב לו במהירות, כדבר שאי אפשר להטיל כל ספק בו: „עת לך, קונסטנטין ניקוליוביץ, מכבר". אבל עתה רחקו הנשואים ממנו יותר מבכל עת. המקום המוכן בלבו לאשת נעורים לא היה פנוי, ובחפצו לשים במקום הזה דמות אחת העלמות האחרות הידועות לו, הרגיש, כ זה לא היה אפשר כלל. מלבד זאת דאב לבו מחרפה לזכר המאון ההוא ופרטיו. לזכר המעשה הזה ולזכרונות אחרים כאלה כסתה פניו בושה וכל עצמותיו רחפו, אף על פי שהיה אומר תמיד לנפשו, שאינו מוצא כל אשם בעצמו. בדברי ימיו היו גם מעשים לא טובים, אשר ידע בהם, כי לא טובים הם, כמו שיש מעשים כאלה בחיי כל אדם. וראוי היה לו להתחרט ולהצטער עליהם; אך זכר המעשים הרעים ההם הדאיב את נפשו במדה פחותה הרבה מהזכרונות קלי הערך האלה אשר נעלב בהם. הפצעים האלה לא הוגלדו עוד, ובתוכם היו מאונה של קיטי ומצבו המגוחך בעיני הבריות בערב ההוא. אבל הזמן והעבודה עשו את שלהם הזכרונות הקשים הלכו הלוך והתכסה במקרים החשובים שבחיי הכפר שלו. משבוע לשבוע המעיט לזכור את קיטי. בקוצר רוח חכה לשמועה, שנישאה לאיש או שהיא עתידה להנשא בעוד ימים אחדים

ויקו, כי שמועה כזאת תרפאהו רפואה שלמה כעקירת שן רועה.

בין כה באו ימי האביב, ובשנה ההיא באו בלי הקדמות ארוכות ותקוות נכזבות, כי היה אז אביב יפה ונהדר שמעטים כמוהו, אחד מאותם שצמח האדמה וחית השדה והאדם שמחים עליהם יחד. האביב היפה ההוא העיר את לווין ויחזק את ידיו במחשבתו אשר חשב להסיר מלבו את כל זכרונות הימים שעברו עליו ולתקן את חיי בדידותו בסדר נכון ובהופש גמור. אמנם רבות מן המחשבות שהיו בלבו בשובו אל הכפר לא נמלאו על ידו, אבל ממחשבתו העיקרית להתנהג בטהרה לא נטה וישמר מכל דבר רע, ולא בא עוד לידי החרפה, אשר נשא בלבו בכל פעם אחרי דבר עבירה, ועיניו יכלו להישיר נגדו בפני כל אדם עוד בחודש פברואר בא אליו מכתב ממריה ניקוליובנה, ובו נאמר, כ. מחלת ניקולי הולכת וקשה וכי הוא ממאן להתרפא, ובגלל זה נסע קונסטנטין לווין למוסקבה אל אחיו וגם עלתה בידו להטות את לבבו להועץ את רופא ולנסוע אל מחוץ לארץ אל מי מעינות. חפצו זה צלח בידו מאד, כי גם כסף הלוה את אחיו, ואחיו לא רגז, על כן שמח במעשיו אלה. מלבד הנהגת האחוזה הדורשת שקידה מיוחדה בימי האביב, ומלבד הקריאה בספרים, החל לווין בחורף ההוא לכתוב חביר על אודות עסקי הכפרים, וביסודו של החבור ה"ה הרעיון, שאפיו של הפועל הוא אחד מתנאי מהלך העבודה, ושמן הדין הוא שיהיו החוקרים מחשבים את פרי העבודה לא על פי טיב האדמה והאקלים לבדם, כי אם על פי טיב האדמה והאקלים ואפיו הידוע והמוגבל של הפועל העובד. ככה היו חייו מלאים ענין גם בשבתו בדד או רק בגלל שבתו בדד; רק לפעמים התאוה להודיע את הרהוריו המדעיים לאיש אחר חוץ מאגפיה מ כאילובנה, אשר דן לעתים גם לפניה בענ ני פיזיקה ותורת עסקי הכפרים וביחוד בעניני פילוסופיה; את הפילוסופיה אהבה אגפיה מיכאילובנה מאד.

ימים רבו חכו לאביב ולא נראה. בשבועות האחרונים לימי הצומות היה האויר צח וקר. יומם נמס השלג לנוגה אור השמש, ובלילה הגיע הקור עד שבע מעלות; קליפת הקרח שעל השלג היתה חזקה כל כך, שנסעו עליה בעגלות אל כל עבר בלי שית לב למסלה. בפסחא היה עוד השלג על הארץ. אך ביום השני לשבוע שהפסחא בו נשבו פתאום רוחות

חמים, והשמים התקדרו, ומטר סוחף חם נתך שלשה ימים ושלשה לילות. ביום החמישי לשבוע ההוא שתק הרוח, וערפל רהף באויר, ומראה הערפל מראה אפר, וכמו בא לכסות את סודות השנויים הנעשים בטבע. בתוך הקדרות זרמו מים ממעל, רגבי קרח התפוצצו וישוטו, הנחלים נרפשו ובקצף על פניהם החישו מהלכם. ובערב שלפני היום הראשון נמוג הערפל, העבים התפרדו ויהיו לקרעים מפוזרים, ויטהרו פני השמים, והאביב הופיע בכל עוזו. בבוקר יצא השמש הבהיר ויאכל מהר את צפוי הקרח הדק, שנקרם על מקוי המים. וכל האויר החם רעד בשפעת האדים הדקים, שעלו מן האדמה השבה לתחיה. מעטה ירק לבשו שרידי העשב הישן ועלי הדשא החדש, שהציצו מן האדמה בדמות גבעולים דקים כמחטים. כפתורי העצים והשיחים עשתו, והדבורים המוצאות לחפשי זמזמו על הענפים המצופים זהב אור שמש. חוגות שאינן נראות צפצפו על כרי הדשא הרך ועל שדות הקש המכוסים עוד בקרומי קרח. דקיביות *) השמעו קול יבובן על העמקים, שלא נבלעו עוד מי הרפש שנקוו בהם, ועל הגבאים והבצות המלאים על כל גדותיהם, ועגורים ואוזים הצהילו קול קרקורם ויגביהו עוף בשמחה ובחפזה. על נאות הדשא געו בקר וצאן, שהחליפו את שערם ורק קרחות מפוזרות נשארו עוד עליהם; כבשים רכים רקדו ברגליהם העקומות מסביב לאמותיהן הגועות, שצמרן הילך וחסר; ילדים קלים ברגליהם רצו במסלות החרבות, שעקבות רגלים יחפות נחרתו עליהן; על שפת הברכה פטפטו בצהלה נשים שורות ומלבנות בד, ומן החצרות נשמעו מהלומות קרדומי האכרים, המתקנים את מחרשותיהם ואת משדדותיהם. האביב בא ככל משפטו וחוקתו.

יג.

לוין נעל נעלות גדולות וילבש בפעם הראשונה באביב ההוא אדרת צמר תחת אדרת שער, וילך לראות את אחוזתו, ויעבור דרך פלגי מים נוצצים בחזקה לאור החמה, ורגליו דרכו פעם על קרום קרח ופעם ברפש וטיט.

*) Чибисъ ונקרא כן בגלל קרקורו.

האביב הוא עת מחשבות רבות לבעל אחוזה. כשם שהעץ הפורח באביב אינו יודע עד כמה יגע לו בדיו ולאיזה עבר ישולחו פארותיו העצורים בכפתוריו הממולאים, כך לא ידע לווין היטב בצאתו מביתו באיזו מהעסקים האהובים לו יתחיל מיד, אבל הרגיש, שהוא מלא מחשבות גדולות וטובות. בראשונה הלך אל מקנהו. הפרות הוצאו אל הגדרה שאינה מקורה, ובזיו שערן החדש והחלק התחממו בקרני השמש ותגעינה בתאותן לצאת למרחב אל השדה. לווין התבונן בנחת רוח אל פרותיו אשר היו כולן ידועות לו בכרטות בכל סימניהן המובהקים, ויצו לנהגן אל השדה ולהביא תחתיהן את העגלים אל הגדרה. הרועה שמח וירץ להכון לדרכו זה. הנשים המפקחות על המקנה הזדיינו בזמורות ארוכות, ובשמלות מופשלות למעלה רצו וטפחו ברפש ברגליהן היחפות והלבנות, שעוד לא שזפתן השמש, אחרי העגלים אשר השתוללו משמחתן ששמחו על האביב, ותנהגנה אותם אל החצר.

לווין היה שבע נחת למראה הולדות שבשנה ההיא—העגלים הצעירים דמו בגדלם לפרות אכרים, ובתה של הפרה המשובחת פבה, שהיתה אז בת שלשה חדשים, דמתה לכרה בת שנה—ויצו להוציא להם אבוס ולהמציא להם חשש בשבכות. אבל כל השבכות שנעשו לגדרה בימי הבציר נשברו בחורף, מאשר אין משתמשים בגדרה בימי החורף. לווין שלח לקרוא לנגר, אשר קבל עליו לתקן מכונת-דישה, אבל הנגר עסק ביום ההוא בתקון המשדדות, שהיה חייב לגמרן עוד לשבעת ימי החמאה. ויחר ללווין מאד על זה, כי זה שנים רבות נלחם בכל כחו עם פריעת-סדרים זו בעסקי האחוזה, ולא עלתה בידו לבטלה. השבכות ההן, שאין צורך בהן בחורף, הובאו, כפי שנודע לו, אל אורות הפועלים, ושם נשברו, על כי לא היו חזקות מבתחלה, כי נעשו בעד עגלים. מלבד זאת נגלה לו בזה, כי המשדדות ושאר כלי עבודת האדמה, אשר צוה לבדקם ולתקנם עוד בחורף וגם שכר לצורך זה שלשה נגרים עוד לא נתקנו, וגם הפעם הוצרכו לתקן את המשדדות, כשהגיעה העת לשדד. לווין שלח לקרוא לפקידו, ובאותה שעה הלך גם בעצמו לבקשו. הפקיד בא מן הגורן, ופניו נהרו, כי כל אשר בארץ עטה מעטה אורה ביום ההוא, ואדרת עור כבשים קצרה עליו, ובלכתו מלל קש בידיו.

— מפני מה אין הנגר עוסק בתקון מכונת-הדישה?

— כבר אמרתי להודיע זאת עוד אתמול: יש לתקן את המשדדות. הלא באו ימי החריש.

— ולמה לא עשו זאת בחורף?

— ומה חפץ לך עתה בנגר?

— אי שבכות גדרת העגלים?

— כבר צויתי להביאן אל מקומן. מה נעשה לעם הזה?—אמר הפקיד ויגופף ידו, כאדם שיגע לריק ואבדה עצה ממנו.

— לא לעם הזה, כי אם לפקיד הזה!—אמר לווין בזעם—אמר נא, על מה הפקדתי אותך?—נתן עליו בקולו. אך בזכרו, כי בזה לא יועיל עוד, עצר ברוחו ויאנח בלי כלות את דבריו, ואחרי שתיקה קצרה שאל:—הנוכל לזרוע?—

— מאחרי ט. נוכל לזרוע מחר או ביום השלישי.

— ואַספֶּסת *)?

— שלחתי את ווס לי ואת מישקה, והם זורעים. אך אינני יודע, איך יעברו דרך הבוץ הרב.

— לכמה דיסיאַטינות?

— לשש.

— ולמה לא לכל הדיסיאַטינות?

על כי זרעו אַספסת אך בשש דיסיאַטינות ולא בעשרים הצטער עוד יותר. האַספסת נעשה יפה רק בזמן שמקדימים לזרעה כפי האפשר— את ידע לווין גם על פי ספרים גם על פי הנסיון, ומעולם לא זכה שיעשה כן באחוזתו.

— אנשים אין לנו. מה נעשה לעם הזה? שלשה מהם לא באו. הנה גם סימון...

— היה לך לקחת מהפועלים העובדים בתבן.

— כבר לקחתי אחדים מהם.

— ואי־ה כל שאר הפועלים?

---

*) „ק עוער".

— חמשה מהם מכינים זבל, ארבעה זורים את שבולת השועל. יש לִדאוג שמא תתקלקל.

לווין ידע היטב, כי „שמא תתקלקל" פירושו: כבר נתקלקלה; שבולת השועל האנגלית הטובה הקנויה לזריעה,—כי עוד הפעם לא עשו כאשר צוה.

— הלא עוד בימי הצומות אמרתי לכם, בוערים!... קרא בקול זעמו.

— אַל תדאג, הכל יעשה בעתו.

לווין הניף ידו בזעם וילך אל המגורות לראות את שבולת-השועל וישב אל האורוה. שבולת השועל עוד לא נשחתה. אך הפועלים זרו אותה במזרות, תחת אשר יכלו לשלשלה אל המגורה התחתונה; ולווין צוה לעשות כן ולקח שני פועלים משם וישלחם לזרוע אספסת, ואז שב אפו מפקידו. גם לא היה אפשר לכעוס ביום יפה כזה.

— איגנט!—קרא אל הרכב, אשר רחץ את המרכבה אצל הבאר בזרועות חשופות,—חבוש נא לי...

— איזה סוס תצוה לחבוש?

— את קולפיק.

— שומע אני.

בשעה שחבשו את הסוס קרא לווין אליו שנית את פקידו, אשר השתדל להיות קרוב אליו, ויחל לדבר אל הפקיד, בחפצו להשלים עמו, על אודות עבודותיהם לימי האביב הזה והמחשבות אשר הוא חושב בעניני האחוזה.

יש להקדים בהובלת הזבל, למען תגמר לפני קציר החציר, גם אם יקדם החציר הזה לבוא בשנה הזאת. את האדמה הרחוקה יש לחרוש בלי הפסק, למען תהי שדה בור עוד ימים מעטים. את החציר יש לאסוף על ידי הפועלים הקבועים ולא על ידי נשכרים לפי שעה.

הפקיד הטה אזניו ונראה שהשתדל ויגע להביע הסכמה למועצות אדוניו; אבל בכל זאת נראו על פניו אותות העצבת והיאוש, אשר הרגיזו את לווין בכל פעם. פני הפקיד דברו אליו תמיד במקרה כזה: „כל זה טוב, אבל עצת ה' היא תקום."

סגנון זה היה מרגיז את לווין עד מאד. אבל הסגנון הזה היה הצד השוה שבכל הפקידים שהיו לו. כולם התיחסו במדה אחת אל כל מחשבה חדשה שלו, ועל כן לא רגז עוד על פקידו בגלל זה, אבל הצטער והתעורר עוד יותר למלחמה עם אותו הכח העז אשר קרא לו: „כמו שירצה השם" ואשר הושם בכל דבר למפגע ולמעצור לו.

— אם אך נספיק, קונסטנטין דמיטריביץ,—אמר הפקיד.

— ומפני מה לא נספיק?

— עוד פועלים עלינו לשכור, לכל הפחות עוד חמשה עשר איש. הנה אין פועלים באים. היום באו אחדים, והם דורשים שבעים רובל לאיש לימי הקיץ.

לווין שתק. עוד הפעם התיצב הכח ההוא לקראתו. כבר ידע, כי בכל יגיעם לא יכלו לשכור יותר מארבעים, משלשים ושבעה, משלשים ושמונה פועלים במחיר הנהוג; ארבעים איש נשכרו, ויותר אין למצוא. בכל זאת לא יכול לפטור עצמו מן המלחמה.

— שלח לסורי, לציפירובקה, אם לא יבואו להשכר. יש לבקש.

— שלח אשלח,—אמר ווסילי פיאודורוביץ בפנים עצובים. — גם הסוסים אינם מלאי כח כראוי.

— אם כן נקנה חדשים ונוסיף על הישנים. אך הלא ידעתי,— הוסיף בצחוק,—כי דרכך אך בפחות ובגרוע; אבל בשנה הזאת לא אתן לך לעשות כחפצך. בעצמי אעשה הכל.

— כמדומה לי שגם בלעדי זאת אתה ממעט בשנה. ולנו ינעם, כשיעשה כל דבר לעיני בעל האחוזה.

— האספת נזרעת אפוא מאחרי עמק הלבנים? אצעה נא ואראה,— אמר לווין וישב על הסוס הקטן אשר הגיש אליו רכבו.

— דרך השלולית לא תעבור עתה, קונסטנטין דמיטריץ — קרא הרכב.

— אם כן, נעבור דרך היער.

ולווין עבר ברכיבה על הסוס הקטן והטוב אשר בימי מנוחתו נעשה כבד קצת ברגליו והשמיע קול נחרה קלה בהגיעו אל גבא ויהי כמבקש לו הנחות והקלת עול,—על הרפש, אשר מלא את החצר, דרך השער אל השדה.

בשדה שבע נחת עוד יותר מבגדרות הבקר והצאן. במתינות התנודד על סוסו הקטן והטוב וישאף את הריח הנעים, שחום ולח נפגשו בו, ריח השלג והאויר, ובעברו דרך היער על שיירי השלג המתפורר, שנמצאו בו עוד זעיר שם זעיר שם, ושכל מדרך פרסה השאיר בהם אחריו מכה טריה, שמח לקראת כל אחד מעציו, שנתחדש החציר הדק שעל סיבו וכפתוריו הסגורים צבו ויפושו.

בצאתו מן היער השתרעו לעיניו כיריעות קטיפה מתוחות ומיושרות על חלקה גדולה בלי גבול, כרי דשא נרחבים, בלי כל קרחת, ומקוה מי שלג, רק כתמים מיוחדים רחוקים זה מזה גראו עליהם והם צחצוחי שארית השלג ההולך ונמס בבקעות. באותה שעה לא יכול כל דבר שבעולם להביאו לכלל כעס, על כן לא חרה לו גם בראותו סוס וסייח ממקנה האכרים רומסים על הירק הרך שלו (אך צוה את האכר שנקרת לפניו ראשונה לגרשם), גם לא הקפיד על האכר איפט אשר לגלג עליו, כי כאשר שאל אותו לוין בהפגשם: „מה תאמר, איפט, הבמהרה נזרע?" השיב לו האכר תשובה נבערה: „בראשונה עלינו לחרוש, קונסטנטין דמיטריץ'". כאשר הרחיק לרכוב, כן רבה נחת רוחו, ומחשבות שונות בעניני האחוזה עלו על רוחו זו אחר זו: על כל גבולי שדותיו בפאת דרום אמר לנטוע זמורות, למען אשר לא יצבר השלג שם לימים רבים; את האדמה אמר לחלק לששה שדות מזובלים ולהחזיק שלשה שדות למזרע אספסת, לבנות גדרות בקר וצאן בקצה השדה ולחפור ברכה ולעשות גדרות מטלטלות למקנה לצרכי הזיבול, ואז תהי האדמה שלש מאות דיסיאטינות לחטים, מאה לתפוחי אדמה ומאה וחמשים לאספכת, וגם דיסיאטינה אחת לא תכחש.

ברעיונות כאלה רכב סביב סביב בין המצרים בלי תת לסוסו כל דריסת רגל על מקום ירוק, ויקרב אל פועליו זורעי האספסת. העגלה המלאה זרע עמדה לא בין המצרים, כי אם על שדה הניר, והאדמה, שנזרעה חטים בימי הבציר, נדושה בגלגלים ובפרסות הסוס. שני הפועלים ישבו על תחום השדה ולפי הנראה קטרו בשותפות משפיפרת אחת. העפר שבעגלה, שערבו בו גרעיני זרע, היה לא כתוש, כי אם רגבים שנתקשו מרב ימים או קפאו בימי הקור החזק. כראותם את אדוני האחוזה פנה

ווסילי אל העגלה ומישקה החל לזרוע. לא טוב היה המעשה הזה, אך על פועלים היה לוין קשה לכעוס. כאשר קרב אליו ווסילי, צוהו לווין להביא את הסוס בין המצרים.

— אין דבר, אדוני, עוד יחזור ויגדל,—ענה ווסילי.

— אל נא תטען טענות,—אמר לוין,—ועשה מה שאומרים לך.

— שומע עבדך,—ענה ווסילי ויאחז בראש הסוס;—והזרע טוב מאד, קונסטנטין דמיטריץ,—הוסיף בכוונה גלויה להתחבב,—מן המובחר הוא. אבל מה קשה ללכת! פוד רפש על כל סנדל.

— ומפני מה אין העפר בלול?—שאל לווין.

— בוללים אנחנו,—ענה ווסילי ויאחז מלוא כף גרעינים ויבל ויפורר בידיו את רגבי העפר.

לא באשמת ווסילי נתן לו עפר שאינו בלול בגרעינים כראוי אבל ענין רע היה זה.

לווין השתמש גם הפעם בתחבילה, אשר הועילה לו פעמים רבות, והיא להתאפק ולתקן בעצמו מה שקולקל בעיניו, ויתבונן אל מעשי מישקה, אשר בכל פסיעה ופסיעה הרים ברגליו רגבי עפר תיחוח גדולים וכבדים שדבקו בסנדליו, וירד מעל סוסו ויקח מידי ווסילי את כברת-הזרע וילך לזרוע תחתיו.

— איפה עמדת מלכת?

— ווסילי הורה לו ברגלו את הציון, ולוין נסה את כחו וילך הלוך וזרוע את העפר הבלול בגרעינים. האדמה היתה כאגם רפש, וכאשר עבר לווין אך לאורך שורה אחת הזיע כולו ויעמוד וימסור את הכברה לווסילי.

— אבל, אדוני, על שורה זאת אל נא תחרף אותי בקיץ הזה,— אמר ווסילי.

— ומה ראית בה?—אמר לווין בפנים שמחים, בראותו, כי תחבולתו עושה את שלה.

— ראה תראה בקיץ. על נקלה יודע. הביטה נא אל המקום אשר זרעתי בשנה שעברה. מה מאד הצלחתי. הלא משתדל אני, קונסטטין דמיטויץ, בעבודתי לך, כאילו היה אבי בעצמו בעל האחוזה. אני שנאתי

רמיה גם בעבודתי גם בעבודת אחרים. כשייטב לבעל מלאכתנו ייטב גם לנו. מה יפה כל זה,—אמר ווסילי וירמוז בידו על השדה, — הלא הוא משמח לבב אנוש.

— אכן אביב יפה הוא, ווסילי!

— גם הזקנים שבדור אינם זוכרים אביב כזה. הנה שם בביתנו זרע אבי שלש שמיניות חטים; אבל אתה דומה שדה החטים במראהו לשדה שיפון.

— הזה ימים רבים החלותם לזרוע חטים?

— הלא עתה למדתנו בשנה שלפני האחרונה; שתי „מדות" נתת לי אז בנדבת לבך, ונמכור שמינית, ושלש שמיניות זרענו.

— ראה נא אפוא, פורר את הרגבים, — אמר לווין, בגשתו אל הסוס,—וזרז נא גם את מישקה. והיה אם יעלה הזרע יפה, ונתתי לך חמשים קופיקות לדיסיאטינה.

— מודים אנחנו לך. גם בלעדי זאת אין לנו על מה להתאונן.

לווין ישב על סוסו וירכב אל השדה, אשר נזרעה אספסת בשנה הקודמת ואל השדה אשר נחרשה למזרע חטים באביב הזה.

האספסת שבשדה-הקש צמחה יפה עד להפליא. כבר חזקו הציצים הדקים ויתנוססו בירק מראיהם בין שברי גבעולי החטים שנקצרו בקיץ האחרון. רגלי הסוס הטבעו בכל פסיעה ופסיעה, וכל אחת מהן השמיעה קול שכשוך בעלותה מן הבוץ המכסה את האדמה. על השדה שנחרש לא היה אפשר לרכוב כלל: רק במקומות שנשאר עוד קרום קרח דק יכול הסוס לפסוע בכבדות, ובהריצים שנצמת הקרח בהם הטבעו רגליו עד ארכובותיו. החריש היה יפה מאד. בעוד שני ימים היתה עת לשדד ולזרוע. הכל היה אך טוב ויפה ומשמח לבב. בשובו רכב לווין דרך השלולית, כי לפי השערתו מעטו המים בין כה. ובאמת עבר את השלולית ובעברו הבהיל שני אוזים. יש פה בוהאי גם וולדשנפים, — אמר בלבו, ואצל המכלה הפונה אל ביתו נזדמן לפניו שומר היער והשיב לו על שאלתו, כי יש ביער גם וולדשנפים.

לווין הרעיש סוסו וירכב מהר הביתה לבעבור תספיק לו השעה לסעוד את סעודת הצהרים ולהכין את רובהו לציד לערב.

יד

שמח וטוב לב מאד קרב לווין אל ביתו, והנה קול זוג מצלצל באזניו מצד המבוא הראשי המוביל אל הבית.

„אין זה כי אם אורח בא ממסלת הברזל, — אמר לווין בלבו,— והשעה שעת הרכבת המוסקבאית... מי זה יבוא אלי? אולי הוא ניקולי אחי? הלא הוא אמר: אפשר שאסע אל המעינות ואפשר שאבוא אליך". ברגע הראשון ירא ויצר לו, על כי בפני אחיו ניקולי תשבת שמחת לבו על האביב הנחמד. אך על הרגש הזה נקוט בפניו, ומיד נהפך לבו וישמח לקראת אחיו ויחכה לו בקוצר רוח, ויהי כל חפצו, שיהי הוא האורח הבא אליו. וירכב ויעמוד מאחרי אחד העצים, והנה מרכבה שכירה רתומה לשלשה סוסים נוסעת מבית הנתיבות, ובה איש לבוש אדרת שער והאיש איננו אחיו. „מי יתן והיה זה גבר נעים, שטוב לשוחח עמו", אמר לווין בלבו.

— אָה,—קרא לווין בשמחה וירם שתי כפות ידיו.—אך זה אורח טוב! מה מאד אשמח לקראתך! — קרא לווין אל האורח, בהכירו בו את סטיפן ארקדיביץ.

„עתה אדע, אם היתה לאיש, או מתי תהיה לאיש", אמר בלבו. וביום הנחמד ההוא הרגיש, שגם לזכרה לא ידאב לבו כבכל עת.

— בהסח הדעת באתי אליך? — אמר סטיפן ארקדיביץ בצאתו מעגלת החורף, וממעל לחטמו ועל לחייו וגבות עיניו רגבי רפש, ופניו פני איש בריא שמח בחייו.

— ראשונה, באתי לראותך,—אמר אליו ויתחבקהו וישקהו—והשנית, לצוד ציד אתך, והשלישית, למכור את היער שביירגושוב.

— טוב מאד! ומה נחמד האביב הזה! איככה יכלת לבוא בעגלת חורף?

— בעגלות-גלגלים יכבד הדרך עוד יותר, קונסטנטין דמיטריץ,— ענה הרכב, שהיה נודע ללווין.

— מאד מאד אשמח עליך,—אמר לווין ויצחק צחוק ילד עלז.

לווין הביא את אובלונסקי אל החדר המיוחד לאכסנאים, ושמה הובאו גם חפצי אובלונסקי: מרצוף, רובה נתון במעטה וילקוט לסיגארות, וינח אותו לווין לרחוץ ולהלף את בגדיו, ובין כה הלך אל לשכת הסופרים שלו להגיד על אודות הזריש והאספסת: אגפיה מיכאילובנה, אשר היתה חרדה בכל עת על כבוד הבית, שאלה אותו בפרוזדור שאלות רבות על דבר לחם הצהרים.

— עשי כטוב בעיניך, אך מהרי לעשות, — אמר לווין וילך אל פקידו.

בשובו מצא את סטיפן ארקדיביץ כשהוא יוצא מפתח חדרו, אחרי רחיצת פניו וסריקת שערו, וכולו צהל ושמח.

— מה מאד אשמח, כי סוף סוף באתי אליך! עתה אבין את הנפלאות אשר אתה עושה פה. אכן מקנא אני בך באמת. מה טוב ביתך, ומה נחמד כל אשר בזה! אורה ושמחה,—אמר סטיפן ארקדיביץ בלי שים על לב, כי לא כל השנה יום אביב ארוך הוא ולא כל הימים יפים ובהירים כיום ההוא.—ומה נחמדה אומנתך הזקנה! אמנם טובה ממנה משרתת צעירה יפה וחוגרת סינר; אבל בבית נזיר וטהר עינים כמוך גם זה טוב מאד.

סטיפן ארקדיביץ ספר הרבה חדשות חשובות, וענין גדול ביחוד היה ללווין מה שהגיד לו סטיפן ארקדיביץ, כי אחיו סרגיי איבנוביץ נכון לבוא אליו אל הכפר בקיץ הזה.

על אודות קיטי והשצירבצקים בכלל לא אמר סטיין ארקדיביץ דבר; אך בשם אשתו הביע לו דרישת שלום. לווין החזיק טובה לו על זהירותו וישמח באורחו מאד. בימי בדידותו נאצרו בקרבו גם הפעם כבכל עת רעיונות ורגשות, שלא היה לו לפני מי להרצותם, ועתה הביע לסטיפן ארקדיביץ גם את שמחתו על האביב, גם את הדברים שנכשל בהם, גם את מחשבותיו בעניני האחוזה, גם את רעיוניו הפילוסופיים, גם את הערותיו על הספרים שקרא, ביחוד את דבר חבורו, שהיה בעיקרו בקורת לכל הספרים הישנים על אודות הנהגת אחוזות, אף על פי שהוא בעצמו לא התבונן, שזה יסוד החבור שהוא כותב. וסטיפן ארקדיביץ,

שהיה נוח לבריות ומבין דבר מתוך דבר בכל שיחה, התנהג בנעימות ביחוד בפעם ההיא, ולווין מצא בו מדה טובה חדשה, אשר נעמה לו בפרס, והיא התיחסות של כבוד ואהבה אליו.

ההשתדלות היתרה, שהשתדלו אגפיה מיכאילובנה והטבח בשביל הסעודה שתהי יפה ביותר, הביאה לידי כך, ששני הרעים האלה עטו ברעבונם אל הפרפראת שלפני הסעודה ויאכלו לשובע לחם בחמאה ובשר-עוף צונן ופטריות כבושות, ולווין צוה לתת את המרק בלי לביבות, בשעה שהטבח אמר להצטיין לפני האורח ביחוד בלביבותיו. אבל סטיפן ארקדיביץ, אף על פי שהיה רגיל במאכלי תאוה אחרים, משובחים הרבה מאותם שנתנו לו פה, אמר טוב ומשובח על כל אחד מהם: הכל היה טוב אפוא לפי דבריו: גם יין-הירק, גם הלחם, גם החמאה, וביחוד בשר העוף הצונן, גם הפטריות וציר-החרולים, גם התרנגולת במרק לבן ויין-קרים הלבן.

— טוב ומשובח, — אמר אובלונסקי ויקטר פפירוסה עבה אחרי הצלי. — דמיוני עתה כאדם שעלה מאניה רועשה ומשתקשקת אל חוף שוקט. אתה אומר אפוא, כי יש לחקור ולדעת את טיבו של הפועל ולבחור על פי זה את דרכי הנהגת הענינים. הן אני אינני מומחה בדבר הזה כלל; אך נראה לי, כי תוצאות החקירות המדעיות וההשתמשות בהן במעשה עתידות להשפיע גם על הפועל.

— כן הוא, אבל בינה נא: אני מדבר לא באיקונומיה הפוליטית, כי אם בתורת הנהגת האחוזות. תורה זו צריך שתהיה כאחת מתורות חוקי הטבע ותתבונן אל החזיונות ואל תכונת הפועל ומדותיו האיקונומיות, האיתנוגרפיות ...

לדברים האלה נכנסה אגפיה מיכאילובנה ומעשי מרקחת בידיה.

— אכן אגפיה מיכאילובנה,—אמר אליה סטיפן ארקדיביץ וישך את קצות אצבעותיו המלאות והרכות, — מה נפלאו העוף ויין-הירק אשר הכנות!... ומה תאמר, הלא עת עוד לנו?—הוסיף בפנותו אל לווין.

לווין הביט בעד החלון אל השמש, שהתחילה שוקעת מאחרי ראשי העצים החשופים.

— עת לנו, עת,—קוזמה, רתום את עגלת הצידו—קרא לווין ויירץ ויצא מן הבית.

סטיפן ארקדיביץ יצא אחריו ויסר בזהירות את מכסה בד-הקלע מעל ארגזו הנוצץ ויפתחהו ויוצא מתוכו את חלקי רובהו היקר, שהיה מהמין החדש שבחדשים. קוזמה הבין, שעתיד הוא לקבל מתנת-יד הגונה, ולא מש מסטיפן ארקדיביץ וילבש אותו את אנפילאותיו ואת נעליו המוכנות לציד, וסטיפן ארקדיביץ הניח לו בנפש חפצה לשמשו.

— צוה נא, קוסטיא, שאם יבוא הנה הסוחר ריאבינין — ואני צויתיו לבוא היום—יקבלוהו ויבקשו מאתו שימתין קצת...

— האם לריאבינין תמכור את היער?

— כן. הידעת אותו?

— בודאי ידעתיו, כי היו לי עסקים עמו בבירור גמור ולחלוטין.

סטיפן ארקדיביץ צחק: „בבירור גמור" ו„לחלוטין" היו מלים שגורות מאד בפיו של אותו הסוחר.

— כן הוא. לשונו מגוחכת מאד... אכן,—הוסיף סטיפן ארקדיביץ ויטפח בידו על הכלב לסקה, אשר נהם בלחישה ויתרוצץ מסביב לרגלי לווין וילקק פעם את ידו, פעם את נעליו ופעם את רובהו—יודע הוא, אנה פני אדוניו מועדות!

בצאתם מצאו את העגלה הארוכה עומדת נכונה לקראתם לפני הפתח.

— צויתי לרתום אף על פי שאין הדרך רחוקה; אולי נבחרה לנו ללכת ברגלינו?

— לא, טוב לנסוע,—אמר אובלונסקי ויגש אל המרכבה וישב בה ויעטה את רגליו בשמיכה המנומרת ויצת אש בסיגרה שלו.—מפני מה אינך מקטר? הן לא אך עונג היא סיגרה לאיש, כי אם בראש כל התענוגים היא וסימן לחיים טובים בכלל. אך אלה חיים! מה יפים הם! מי יתן לי חיים באלה!

— ומי מעכב בידך?—שאל לווין בבדיחה

— לא, אתה מאושר בארץ. כל מה שאתה אוהב יש לך. הנה אתה אוהב סוסים ויש לך, כלבים—ויש לך, עסקי אחוזה—ויש לך.

— אולי היא מפני שאני שמח במה שיש לי ואיני מצטער על המה שאין לי,—אמר לווין בזכרו את יטי.

סטיפן ארקדיביץ הבין, מה צפון בדבריו, וישם עיניו עליו, אך לא השיב דבר.

לווין החזיק טובה בלבו לאובלונסקי, על כי בטכסיסיותו המועילות לו בכל עת ראה, שמתירא לווין להזכיר את השצירבצקים ולא דבר על אודותם מאומה; אבל עם זה נכסף לדעת את הדבר אשר הציק לו כל כך, אלא שלא נועז להשמיעו על פיו.

— ומה שלומך אתה? — אמר לווין וישם אל לבו, כי לא טוב דרכו בהגותו אך בנפשו לבד.

ברק שמחה נראה בעיני סטיפן ארקדיביץ.

— הלא אתה אומר, כי מי שיש לו פת בסלו ומתאוה לעוגות יפות אינו אלא חוטא, ואני — חיים שאין בהם אהבה אינם חיים בעיני, — אמר אובלונסקי, אשר פרש לו את שאלת לווין על פי דרכו. — ומה אעשה, ואני כך נוצרתי. והנוהגים כמוני גורמים באמת אך מעט צער לאחרים, ולעצמם — עונג הרבה כל כך...

— היש לך גם חדשות בענין זה? — שאל לווין.

— יש ויש, אחי! הלא ידעת את הנשים שבשירי אוסיאן, שאתה רואה בחלום חזיון לילה... הן מצויות גם בחיים... ואיומות הן הנשים האלה. האשה היא יצור נפלא, ובכל יגיעותיך שתיגע לבוא עד חקרה, לא תחדל למצא בה חדשות אשר לא שערת.

— אם כן טוב להמנע מחקירה זאת.

— לא. כבר אמר אחד המהנדסים, כי לא מציאת האמת תשביע עונג, כי אם בקשת האמת.

לווין שמע והחריש, ובכל חפצו ויגיעתו לא יכול לראות את לב רעהו ולהבין את רגשותיו בענין זה ואת העונג שהוא מוצא בחקירת דברכי שים כאלה.

טו

מקום ציד העוף היה לא רחוק מהם במעלה שפת נחל ביער-צפצפות, שעציו מועטים. בבואם עד היער יצא לווין מתוך המרכבה ויבא את אובלונסקי אל פנת שדה חציר-דק ובצה, שכבר נצמת השלג שהיה בו, והוא בעצמו שב אל קצה המקום ההוא שבעבר אחר ויעמוד אצל שני עצי לבנה תאומים ויסמוך את רובהו עליהם אצל אחד הענפים היבשים שבתחתיתם, ויסר את מעילו העליון ויחזק את חגורו וינענע בידיו לבחון את מהירותן.

הכלב הזקן לסקה, שהלך אחריו, בלי סור ממנו, ישב ממולו בזהירות ויט אזניו. החמה שקעה לאחרי היער הגדול הסמוך ולאור דמדומיה התנוסס בתוך הצפצפות עצי הלבנה הצעירים בענפיהם התלויים ובכפתוריהם שכבר גדלו ונכונו להתבקע.

מהיער ההוא, שהיו עציו מרובעים ושלג עוד נשאר בו, שטפו בקול שכשוך דק מאד שלוליות צרות ועקלקלות. בעלי-כנף קטנים צפצפו בו ולפעמים עופפו מעץ אל עץ.

מתוך הדממה העמוקה נשמעה לפרקים אושת העלים שנשרו בימי הבציר ועתה נעו וילחשו, בהתמוגג האדמה שקפאה תחתיהם ובעלות ציצי העשבים מתוכה.

„מה נפלא כל זה! האוזן שומעת והעין רואה את צמיחת העשב!" אמר לווין אל לבו, בראותו עלה משוטף במים, שמראהו מראה אבן שמיר, מתנועע אצל גבעול דשא דק, ויט אזניו ויבט פעם למטה אל האדמה הרטובה המכוסה חציר דק, פעם אל כלבו היושב באזנים קשובות, פעם אל היער שבתחתית ההר, המשתרע לעיניו בדמות ים של ראשי עצים חשופים, פעם אל השמים, שעלו עליהם עננים לבנים קלים והקדירו זהרם מעט. ממעל ליער הרחוק הגביה עוף נץ אחד וינופף כנפיו במתינות ויעלם. ואחריו נראה עוד אחד וגם הוא עף בדרך הנץ הראשון ויעלם כמוהו. הצפרים הרימו קולן והרבו לצפצף בפנות הערב.

מרחוק נשמעה אנחת לילית, והכלב רגז ויצעד צעדים אחדים בזהירות ויט ראשו הצדה ויקשב. מאחרי הנחל נשמעה קריאת קוקיאה. שתי פעמים קראה כדרכה ומיד נחר גרונה, והתחילה קוראה בפזיזות ובלי סדר.

— גם הקוקיאה התעוררה! — אמר סטיפן ארקדיביץ, בצאתו מאחרי אחד השיחים.

— כן, שומע אני, — ענה לווין, אבל צר היה לו להפריע את דממת היער בקולו, אשר נמאס בעיניו באותה שעה. — מעתה אך עוד מעט עלינו לחכות.

סטיפן ארקדיביץ חזר ונסתר מאחרי השיח, ולווין ראה אך להבת קטנה של גפרורית ואחריה דמות גחלת קטנה של פפירוסה ועשן כחול.

קיש, קיש! השמיעו ידות הרובה שכוננו בידי אובלונסקי.

— ומה הצעקה הזאת? — שאל אובלונסקי על אודות קול ממושך, כמין נעירת סייח משתובב, שנשמע שם.

— הזאת לא ידעת? קול זכר של ארנבות הוא. אך רב לנו לדבר! הנה כנפים משיקות! — כמעט צעק לווין ויכונן את ידות הרובה.

כקול-חליל דק ומרוחק נשמע ואחריו בעוד שתי סיקונדות — שני, ואחריו שלישי — כל זה בסדר שנודע לציידים, — ואחרי השריקה השלישית הזאת נשמע קרקור.

לווין הביט לימין ולשמאל והנה על פני השמים הכחולים והעכורים ממעל לזמורות הדקות שבראשי הצפצפות שכמו התלכדו והיו לאגודה גדולה אחת, נראה עוף פורח. מעופו היה מכונן אל פני לווין; קרקוריו, שנשמעו מקרוב, מאצל אזני לווין, דמו לקולות השריטה הנשמעות בהקרע ארג מתוח, בזמן שהקריעה פוסקת ומתחדשת בסדר אחד ובמדה אחת. כבר נראו חרטומו הארוך וצוארו, וברגע שלחץ לווין את ידות רובהו, יצא ברק אדום מאחרי השיח, אשר עמד אובלונסקי אצלו, והעוף נחת — כחץ מקשת מלמעלה — אבל חזר ועלה מיד. והנה יצא עוד ברק מאחרי השיח, וקול יריה נשמע. העוף נדד כפיו כמתאמץ לרחף עוד באויר ויעמוד מעוף וכהרף עין נפל כמו אבן על האדמה המרוככה בבצה.

— האמנם החטאתי? — קרא סטיפן ארקדיביץ, אשר לא ראה בעד העשן את אחרית יריתו.

— הנהו! אמר לווין ויורה על כלבו אשר הרים אחת מאזניו ונענע קצה זנבו ובפסיעות קטנות, כמו בכוונה להמשיך את העונג וכמו בצחוק על שפתים, הגיש אל אדוניו את העוף המומת: — שמח אשמח, כי עלתה בידך, — אמר לווין ועם זה גם קנא בו, על כי לא הוא בעצמו הצליח ביריתו.

— בקנה הימני החטאתי מאד, — ענה סטיפן ארקדיביץ וימלא את רובהו שנית. — הס... הנה מעוף.

באמת נשמעו שריקות חודרות תכופות. שני ולדשנפים השתעשעו ורדפו זה אחרי זה, ובלי קרקורים, אך בשריקות לבד, נקרו במעפם ממעל לראשי שני הצידים האורבים להם. שני קולות יריה נשמעו, והצפרים המשתעשעות ההן נטו ונמלטו במהירות של סנוניות.

. . . .

הציד עלה יפה. סטיפן המית עוד שנים, ולווין גם הוא שנים, אך מהם אבד אחד ולא נמצא. בין כה בא השמש ויהי לילה. הכוכב הבהיר נוגה, שמראהו כעין הכסף, הזהיר מאחרי עצי הלבנה הצעירים בקצה פאת מערב, וברום פאת מזרח נראו גוניו האדומים של ארקטורוס, המביט לארץ בפנים נזעמים; ממעל לראשו ראה לווין את כוכבי העיש בעודם נגלים ומתכסים לרגעים. צפרים מהמין שארבו לו שני הצידים שלנו חדלו לעופף; אך לווין גמר להמתין, עד אשר יעתק הכוכב נוגה, שנראה לו למטה מענף עץ הלבנה, ויהי למעלה מהענף ההוא, ועד אשר יהיו כוכבי העיש נראים לעין כולם בבירור. אך גם אחרי כן, כשעלה נוגה למעלה מהענף ומרכבת העיש נראתה כולה על תכלת הרקיע הכהה, לא חדל מהמתין.

— האם לא עת עוד? — אמר סטיפן ארקדיביץ.

כבר שקט היער כולו, כל צפור לא זזה ממקומה עוד.

— נעמדה נא עוד מעט, — השיב לווין.

— כטוב בעיניך.

כחמשה עשר צעדים היו ביניהם באותה שעה.

— סטיבה! — אמר לווין פתאום — למה לא תגיד לי, אם היתה גיסתך לאיש או מתי תהיה?

לווין הרגיש בעצמו, שהוא מושל ברוחו ושוקט למדי, וכל דבר שישיבו לו על שאלתו לא יוכל עוד להרגיזו; אך סטיפן ארקדיביץ השיב לו דברים אשר לא יכלו לעלות על דעתו.

— לא היתה כזאת עם לבבה, — השיב לו, — ואין את לבבה גם עתה להיות לאיש, אבל חולה היא, והדוקטורים צווה לנסוע לחוץ לארץ. גם חולה שיש בה סכנה היא בעיניהם.

— מה אתה אומר! — קרא לווין בקול צעקה. — חולה מאד היא? מה לה אפוא? ומה...

בעודם מדברים, הטה הכלב את אזניו וירם עיניו ויבט השמימה ואליהם כמדבר אליהם תוכחות.

בעת כזאת הם עוסקים בדברי שיחה, — התרעם הכלב עליהם בלבו. — והוא פורח... הנהו, כן. והם לא יתבוננו..."

אבל ברגע ההוא שמעו שניהם פתאום שריקה חודרת, אשר כמו הלמה על אזניהם, ושניהם החזיקו פתאום ברוביהם, ושני ברקים יצאו, ושני קולות יריה נשמעו בבת אחת. ולדשנפ שהגביה עוף אסף כנפיו אליו כהרף עין ויפול בין סבכי היער ויכף בנפלו את היונקות הדקות.

— טוב מאד! שותפים אנחנו בו! קרא לווין וירץ עם הכלב לחפש את הצפור. „אבל איזה צער היה לי זה עתה? — זכר לווין. — כן הוא, קיטי חולה... ומה אעשה, צר לי מאד", אמר בלבו.

— הנה מצאת! אכן חיה חכמה את, — אמר לווין ויוצא מפי כלבו את הצפור החמה וישם אותה בילקוט, אשר נמלא כמעט כולו, ויקרא: — מצאתי, סטיבה!

טז

בשובם שאל לווין בפרטות על אודות מחלתה של קיטי ומחשבות השצירבצקים, והדברים שנודעו לו מפי אובלונסקי נעמו לו, אף על פי שבוש לה הדות בזה. נעימים היו הדברים לו, על כי נראה מהם, שעוד יש לו תקוה, וגם על כי העלמה שגרמה לו צער גדול כזה, מצטערת

אף היא עתה. אך כאשר החל סטיפן ארקדיביץ לדבר בסבות המחלה והזכיר את שם וורונסקי, נכנס לווין לתוך דבריו ויאמר לו:

— אין לי כל רשות לדעת פרטי עניני משפחה כאלה, וגם אין חפץ לי באמת בידיעה זאת.

סטיפן ארקדיביץ צחק צחוק דק, שכמעט לא נראה לעין, בראותו את השנוי — הידוע לו מכבר, — שנהיה כהרף עין על פני לווין, אשר נעצב ויזעף במדה שהיה שמח וטוב לב לפני רגע אחד.

— הכבר גמרת את העסק עם ריאבינין על דבר היער? — שאל לווין.

— כן, גמרתי. המחיר יפה, שמונה ושלשים אלף. שמונת אלפים מיד, ושאר הכסף ישולם בשש שנים. ימים רבים טפלתי בענין הזה. איש לא נתן יותר.

— זאת אומרת, חנם נתת לו את היער, — אמר לווין בזעף.

— ובמה הוא חנם? — אמר אליו סטיפן ארקדיביץ בצחוק מטוב לב, מדעתו, כי עתה יהי כל מה שיאמר אך רע בעיני לווין.

— על כי היער שוה לכל הפחות חמש מאות רובל הדיסיאטינה, — ענה לווין.

— כך דרכם של בעלי האחוזות! — אמר סטיפן ארקדיביץ דרך לגלוג. — בדבר שפתים אתם בזים לנו, לבני הערים, ובמעשה אנחנו מצלחים יותר מכם. האמינה לי, כי חשבתי דרכי היטב ומכרתי את היער במחיר יפה מאד. וגם דואג אני, שמא יחזור בו הקונה. הן היער הזה לא עידית הוא -- הוסיף אובלונסקי ונתכוון להראות במלת עידית בקיאות בעסקים כאלה — כי אם בינוני ברובו וערכו לא יותר משלשים סוין לדיסיאטינה. והוא נתן לי מאתים רובל לדיסיאטינה.

לווין צחק צחוק בוז. „ידעתי״, — אמר בלבו — את דרכי האנשים האלה היושבים בעריהם. פעמים בעשר שנים הם באים אל כפר וקונים להם שם ידיעת שתים או שלש מלים מן השגורות בפי עסקן כפרי, ומשתמשים בהן במקומן וחוץ למקומן, ומתברכים בלבבם, שהם יודעים הכל, בשעה שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם.

— אני לא אבוא להורותך דעה בדברים שאתה כותב בבית

הפקידות, — אמר לווין — ובשעת צורך אשאל בעצתך. ואתה מובטח, שבקי אתה בכל תורת עסקי היערים, והיא תורה קשה. הספרת את העצים?

— מי זה ימנה מספר לעצים? — אמר סטיפן ארקדיביץ, אשר לא חדל להתאמץ לבדח דעת רעהו. — אמנם איזה בעל מוח גדול יוכל לספור גם את עפר הארץ גם את קרני אור השמש...

— ובעל המוח הגדול ריאבינין יכול. וגם סוחר אחד לא יקנה בטרם ימנה, אם לא יתן לו איש יער חנם, כאשר עשית אתה. את יערך ידעתי. בכל שנה אני בא אליו לצוד ציד, ואני אומר לך, כי הוא שוה חמש מאות לדיסיאטינה במזומנים, והתגר הזה נתן לך מאתים בתשלומים לחלקים. נמצא, שנתת לו במתנה שלשים אלף.

— חדל לך להפריז, — אמר סטיפן ארקדיביץ כמתחנן: — ומפני מה לא נתן איש זולתו מחיר כזה?

— מפני שעשה קנוניה עם הסוחרים; הוא נתן להם דמי הסתלקות. כבר היו לי עסקים עם כולם וידעתי אותם. הן לא סוחרים הם, כי אם חמסנים בדמות סוחרים. הוא לא יתחיל בדבר עסק, שאין לו בו אלא עשרה או חמשה עשר למאה, כי מחכה הוא לקנות רובל בעשרים קופיקות.

— חדל נא! זעף אתה היום.

— חלילה לי, — אמר לווין בפנים נזעמים, בגשתם במרכבה אל ביתו.

אצל המבוא כבר עמדה מרכבת אכרים מחופה כסויי עור ומחושקת ברזל רתומה לסוס בריא בחבלים רחבים מתוחים בחזקה. בתוכה ישב איש אדמוני חגור בחגורה מהודקת—הוא פקידו ורכבו של ריאבינין. וריאבינין בעצמו כבר היה בביתו ויצא לקראת שני הרעים אל הפרוזדור. הוא היה איש בחצי ימיו, רם קומה, דל בשר, מגודל שפם ומגולח זקן, בעל סנטר כפוף לפנים ועינים עכורות ובולטות. עליו היה מעיל כחול ארוך, שכפתוריו מאחוריו תפורים למטה מאצל מתניו, ונעליו הגבוהות מקומטות מצד הברכים ומתוחות מצד אחורי הרגלים, וערדלים גדולים על נעליו. הוא מחה את כל פרצוף פניו במטפחת אפו

ויתקן את מעילו, אשר היה מתוח עליו היטב גם קודם לזה, ויקדם פניהם בצחוק קל, ויתן יד לסטיפן ארקדיביץ, כאדם שרצונו לתפוש דבר.

— הנה באת גם אתה, — אמר סטיפן ארקדיביץ ויתן ידו לו. — טוב ויפה.

— לא נועזתי לעבור את מצוותיך, הוד נסיכות, אף על פי שהדרך מקולקלת מאד. ברגלי הלכתי בכל הדרך הזה בבירור גמור, אבל באתי בזמני. שלום לאדוני קונסטנטין דמיטריץ, — פנה ריאבינין אל לווין ויתאמץ לאחוז גם את ידו. אך לווין הרעים פניו, ויעש את עצמו כאינו רואה את היד הפשוטה, ויוצא את הצפרים. — לצוד ציד יצאתם, אדוני? עוף זה מה שמו? — הוסיף ריאבינין במבט בוז אל הצפרים המומתות: — מאכל תאוה הוא אדוני, — אמר במנוד ראש כקובל על כל הענין הזה ומפקפק הרבה בתועלתו.

— רצונך שתעבור אל חדר עבודתי? — שאל לווין את איבלונסקי בפנים זועפים צרפתית. עברו לכם אל חדר עבודתי ושם תדברו דבריכם.

— אפשר מאד, בכל מקום אשר ייטב בעיני אדוני, — אמר ריאבינין בקלות ראש של אדם חשוב בעיניו, כמו בקש להגיד, כי אחרים יכולים להוקש מבלי דעת איך להתנהג עם אנשים שונים, אך לפניו אין כל מעצור, ודבר לא יפלא ממנו.

כשנכנס לחדר העבודה פנה כה וכה כמבקש איקונין, אך כאשר מצא, לא העביר צלב על עצמו. אחרי כן התבונן גם בארונות הספרים ובדפי הקירות הטעונים ספרים, בפקפוק ובצחוק של בוז ובמנוד ראש, כמו שהתבונן קודם לזה בצפרים המומתות ונראה שעל ענין זה לא יכול להסכים בשום אופן, שיש בו איזו תועלת.

— ומה תאמר, ההבאת את הכסף? — שאל אובלונסקי. — שבה נא.

— הכסף לא יהי לנו למעצור. אך להתראות ולדבר באתי.

— במה עלינו לדבר? אבל שבה נא.

— זה אפשר, — אמר ריאבינין וישב ויסמך בגבו על גב הכסא, אף על פי שסמיכה זו קשתה לו מאד. — יש להוזיל, אדוני הנסיך, עון

הוא זה. וכל הכסף אתי לחלוטין, עד הפרוטה האחרונה. בגלל הכסף לא יהי כל עכוב.

לווין העמיד בין כה את רובהו בארונו וישם פעמיו לצאת מן החדר, אך בשמעו את דברי הסוחר האלה עמד מלכת.

— גם בלעדי זאת לקחת את היער חנם, אמר אליו לווין.—הוא אהר לבוא אלי, ואילו לא אחר, הייתי אני קוצב את המחיר.

ריאבינין קם ויבט למעלה, אל פני לווין, בצחוק קל.

—קמצני אדוני מאד, קונסטנטין דמיטריץ, — אמר ריאבינין ויפן בבדיחה אל סטיפן ארקדיביץ,— לחלוטין אין לקנות דבר מידו. חטים היו לו, ואני אמרתי לתת מחיר הגון.

— למה זה אתן לך את שלי חנם? הן לא בחוץ מצאתי ולא גנבתי.

— בימים האלה אי אפשר לגנוב, בבירור גמור אי אפשר, בית הדין הגלוי בכל דבר לחלוטין, הכל בנמוס היום, ולא רק לגנוב אי אפשר. אנחנו דברנו על פי היושר. רב מאד מחיר היער, לא אוכל נשוא את כל החשבון. הפחת וא מעט.

— העסק נגמר אם אין? אם נגמר, אין לעמוד על המקח עוד, ואם לא נגמר,— אמר לווין,—קונה אני את היער.

הצחוק חלף פתאום מעל פני ריאבינין, ורישום קשה ואכזרי של פני נץ נקבע עליהם. באצבעות דקות ומהירות פתח את מעילו ויגלה את כותנתו ואת כפתורי הזיליט ואת שרשרת השעון אשר לו, ויוצא מהר ארנק ישן ומעובה.

— הא לך, היער לי הוא,—אמר ויעבר את אות הצלב על פניו במהירות ויפשוט ידו.—קח לך את הכסף והיער לי. ככה עוסק ריאבינין בפרקמטיה, ואין דרכו להסתכל בפרוטות,— הוסיף בפנים נזעמים וינופף את ארנקו.

— לו היתה נפשי תחת נפשך, לא הייתי ממהר למכור, — אמר לווין.

— מה זה תדברו!—אמר אובלונסקי בתמהון,—הלא כבר הבטחתי

לווין יצא מן החדר ויסגור את הדלת אחריו ברעש. ריאבינין הביט אל הדלת ויניד ראשו בצחוק קל.

— כל זה דרך צעירים, ילדות לחלוטין. הלא קונה אני, האמינה נא לי, רק לכבודי, למען יאמרו: ריאבינין קנה את יערו של אובלונסקי ולא אחר. ועוד אינני יודע, מה אעלה בידי. האמינה לי. הואילה נא לכתוב את השטר.

בעוד שעה אחת יצא ריאבינין משם עטוף באדרתו הפשוטה ומעילו מהודק עליו בכל קרסיו ושטר תנאי המכירה בכיסו וישב בעגלתו המחושקת ברזל ויסע לביתו.

— אוי לי מבעלי האחוזות האלה, — אמר אל פקידו, — כולם דומים זה לזה.

— זה נכון,—ענה פקידו וימסר לו את עבותות העגלה וירכוס את מכסה העור.—אבל עתה אוכל לברכך לקנין היער, מיכאיל איגנטיץ?

— המ, המ...

יז

סטיפן ארקדיביץ עלה אל המדור העליון בכיסים ממולאים ניירות-כסף שונים, אשר נתן לו הסוחר על חשבון פרעונו שלאחר שלשה חדשים. לבו שמח בקרבו, על כי נגמרה מכירת היער, והכסף צרור בכיסו וגם הציד עלה יפה, בגלל כל זה גדלה תשוקתו עוד יותר מבזולה להסיר את רוח העוצב, אשר נחה על לווין. נפשו אותה לאכול בשמחה גם את לחם הערב ולבלות בנעימים את סוף היום ההוא, כמו שבלה את תחלתו.

ולווין התעצב באמת, ובכל חפצו להיות בעל בית טוב ומתנהג בחבה עם אורחו ההגון לא יכול למשול ברוחו הנכאה. השמועה ששמע פתאום, כי לא היתה קיטי לאיש, הרגיזה את רוחו הלוך והרגז.

קיטי איננה נשואה וגם חולה היא, חולת האהבה שהיא אוהבת את האיש אשר מאס בה. עלבון זה פגע גם בו: וורונסקי מאס בה, והיא מאסה בלווין; בזה נתנה רשות לוורונסקי לבוז לו, וממילא היה לו וורונסקי גם לאויב. בפרטות לא עיין בכל זה. הוא אך הרגיש, כי יש עלבון בדבר לנפשו, ובין כה קצף לא על המעשה, אשר הרגיזו

באמת בסתר לבו, כי אם על כל מה שנזדמן לפניו. ככה היתה על אפו ועל חמתו גם מכירת היער בדרך אולת, אותה האונאה שנתאנה אובלונסקי בביתו לעיניו.

— הגמרת?—אמר אל סטיפן ארקדיביץ —ההפץ אתה לסעוד?

— לא אסרב. מה גדול תאבוני פה בכפר, נפלא הדבר! למה לא קראת גם לריאבינין לסעוד עמנו?

— ילך לו אל השטן!

— אבל מה זרו דרכיך ע..!—אמר אובלונסקי. — גם יד לא נתת לו. מדוע לא נתן יד לו?

— על כי אין דרכי לתת יד לשוער, ושוער טוב ממנו מאה פעמים.

— אבל ריטרוגרד אתה אפוא! והתאחדות המעמדים מה תהא עליה?—אמר אובלונסקי.

— הרוצה להתאחד יבוא ויתאחד, ואני לא אוכל נשוא זאת.

— רואה אני, שריטרוגרד גמור אתה.

— באמת לא שמתי לב מעודי לדעת מה אני. אני אך קונסטנטין לווין ולא יותר.

— קונסטנטין לווין בשעת כעסו אתה היום׳—אמר סטיפן ארקדיביץ בצחוק.

— כן הוא, כועס אני, ורצונך לדעת על מה אני כועס? סלח נא לי, על העסק הנבער הזה, על המכירה שמכרת...

סטיפן ארקדיביץ קמט פניו בענותנות של אדם סבלן, בזמן שעולבים ומרגיזים אותו חנם.

— חדל לך,—אמר אל לווין.—כלום ראינו, שיהי אדם מוכר דבר ולא יאמרו לו מיד אחרי מכרו שהתאנה בכסף רב? ובשעה שמוכרים, אין איש נותן... לא, רואה אנכי, שיש לך טינא בלבך על ריאבינין העלוב.

— אפשר שגם יש לי טינא. ורצונך לדעת טינא זו מה היא? אמור תאמר שנית, כי אני ריטרוגרד או דבר קשה מזה; אבל בכל זאת רע עלי המעשה, שאני רואה מסביב לי, מה שהאצילים הולכים ודלים,—ואני הלא מהם אני ובלי שים לב להתאחדות המעמדים, אשמח מאד, כי מהם אני..

וההתרושַשות הזאת לא פרי תפנוקים היא. אילו היה כן, לא גדלה הרעה בזה; חיי עונג וכבוד נאים לאצילים, ורק הם יודעים לרדוף ולמצוא חיים כאלה. עתה התחילו האכרים הקרובים אלינו קונים קרקעות,—ואני לא אראה עלבון לי בזה. האדון איננו עושה מאומה, והאכר עושה את מלאכתו ודוחה את ההולך בטל. מן הדין הוא שיעשה כן, ואני שמח לראות בטובת האכרים. אבל בוש אבוש בראותי את ההתרושַשות הבאה על ידי איזו... תמימות, שאינני מוצא שם נאה לה. פה קנה חוכר פולני אחוזה נפלאה בחצי מחירה מאשה כבודה אחת, שמושבה בעיר ניצה. פה מחכירים קרקע לסוחר ברובל אחד לדיסיאטינה, בשעה שהשכר הראוי הוא עשרה רובלים. פה נתת בלי כל טעם שלשים אלף רובל במתנה לנוכל הזה.

— ומה אפוא נעשה? הנספור את העצים?

— בודאי אנו חייבים לספור. הנה אתה לא ספרת, וריאבּינין ספר. בני ריאבּינין יוכלו לראות חיים טובים ולקנות להם השכלה, ובניך אפשר שלא יוכלו!

— סלח נא לי, אבל יש איזו קטנות בספירת-עצים זו. אנחנו יש לנו עבודות מיוחדות, ולהם עבודות מיוחדות. ועל כל פנים כבר נעשה מעשה, ורב לנו לדבר בו. הנה מרקחת ביצים מהמין אשר אהבתי. ואגפיה מיכאילובנה תתן לנו מיין-הירק הנפלא שלה...

סטיפן ארקדיביץ ישב אצל השולחן וידבר מהתלות אל אגפיה מיכאילובנה ויאמר אליה, כי זה ימים רבים לא אכל כמטעמים שנתנו לו בבית הזה.

— הנה אתה נכון לפחות להלל, — אמרה אגפיה מיכאילובנה, — וקונסטנטין דמיטריץ אינו כן, גם פת לחם חרבה כי יתנו לו יאכל וילך לדרכו.

בכל היגיעות שיגע לווין, לא עלתה בידו לכבוש את עצבונו ולעסוק בדברי שיחה כראוי למכניס אורח. רוצה היה לשאול שאלה אחת את סטיפן ארקדיביץ, אך לא מצא לא עוז בנפשו ולא את הנוסחה ואת השעה הטובות לשאלה זו. כבר ירד סטיפן ארקדיביץ אל החדר שיחדו לו, ויפשט את בגדיו, וירחץ שנית וישם עליו את כתונת הלילה המרוקמת

„הביא אתו וישכב על מטתו, ולוין עוד יצא מן החדר ההוא וידבר דברים בטלים שונים, ועוד לא ערב את לבבו לשאול את שאלתו.

— מה נפלא מעשה הבורית, – אמר ויגל את מעטפת הבורית המבוסמת, אשר הכינה אגפיה מיכאילובנה לאורחו ואשר לא נגע בה אובלונסקי, ויתבונן היטב בחתיכת הבורית. — ראה נא, הלא מעשה אמנות הוא.

— כן הוא, ההשתלמות הגיעה לרום המדרגה בכל דבר, — אמר סטיפן ארקדיביץ ויפהק ברוך ובנחת: — התיאטרונות למשל, ובתי השעשועים... אַ-אַ-אַ! — הוסיף לפהק. — המאור האלקטרי בכל מקום... אַ-אַ!

— כן, המאור האלקטרי. — אמר לווין. כן הוא. ואיפה וורונסקי בעת הזאת? — שאל וינח פתאום את הבורית.

— וורונסקי? — אמר סטיפן ארקדיביץ ויחדל לפהק: — הוא בפטרבורג. אחרי צאתך יצא גם הוא במהרה ממוסקבה, ומן העת ההיא לא בא שמה עוד אפילו פעם אחת. ואת האמת אגיד לך, אחי, — הוסיף אובלונסקי וישען בזרועו על השולחן וישם על כף ידו את פניו האדמונים והיפים, אשר הזהירו עליהם ככוכבים שתי עיניו המלאות רוך והדורשות תנומה; — בך לבד היה האשם כי נבהלת מפני איש תחרותך, ואני אינני יודע, כמו שאמרתי לך כבר, מי היה עתיד להדחות מפני מי. למה לא הלכת למלחמה ברוח גבורה? ואני אמרתי לך ביום ההוא, כי... הפעם פהק בלחייו לבד, בלי פתוח את פיו.

„היודע הוא, אמר לווין בלבו בהביטו אליו, — כי דברתי עמה והשתדכתי לה, אם אין? כן הוא, יש בפנים האלה אותות ערמה, ותות מחשבות דיפלומטיות". לווין הביט נכחו אל עיני סטיפן ארקדיביץ וירגש בעצמו כי פניו מתאדמים.

— אם נטתה אחריו מעט בעת ההיא — הוסיף אובלונסקי, נטתה רק אחרי היתרון החיצוני. אריסטוקרטיותו הגמורה ורום מצבו לעתיד לבוא הם שמשכו אחריו לא את לבה, כי אם את לב אמה.

לוין הרעים פניו. העלבון שנעלב בעת ההיא חזר והיה לפצע חדש שהכאיב לבו כאש יוקדת. אבל הפעם היה לוין בביתו, וכתלי ביתו של אדם מחזקים את ידיו.

— החרישה נא רגע אחד,—אמר אל אובלונסקי ולא נתנו לדוסיף דבר.—אריסטוקרטיותו אתה אומר. אבל אשאלך נא, מה היא אריסטוקרטיותו של וורונסקי או של מי שיהיה, ובמה יפה כחה, שיכלו לדחות אותי בגללה? אתה חושב את וורונסקי לאריסטוקרט, ואני לא כן אדמה. איש אשר אביו הורם מעפר במעשי תרמית, ואמו פזרה דרכיה למאהבים שונים, אשר אין יודע מי הם וכמה מספרם... לא, סלח נא לי, אבל אני חושב לאריסטוקרט את עצמי ואת הדומים לי, את האנשים, אשר אבותיהם ואבות אבותיהם עד דור רביעי למעלה היו ישרי לב, בעלי השכלה מרום המדרגה (רוח יתרה ושכל מצוין אינם מענינגו), אשר לא החניפו לאיש מעולם ולא בקשו עזרה מאיש—הלא אבי ואבי-אבי היו אנשים כאלה. ואני ידעתי רבים כמוהם. בעיניך לא נאוה לי לספור את העצים שביער, ואתה נותן שלשים אלף רובל במתנה לריאבינין; אך אתה מקבל דמי חכירה ועוד מיני שכר שאינם ידועים לי, ואני לא אקבל מאומה, על כן אוקיר את נחלת אבותי ופרי יגיעי... אנחנו אריסטוקרטים, ולא האנשים שאינם יכולים להתקיים בלי מתנות מידי תקיפי עולם ושאפשר לקנותם במטבע של עשרים קופיקות.

— אבל במי תדבר כן? אני מסכים לך,— אמר סטיפן ארקדיביץ בכל לבבו ובפנים שמחים, אף על פי שהבין, שבין האנשים, שאפשר לקנותם בעשרים קופיקות, יחשוב לווין גם אותו. התלהבות לווין ישרה בעיניו באמת.—במי? אמנם לא כל מה שאתה אומר על וורונסקי אמת טהורה היא, אך אני לא בזה אדבר. אני אומר לך בלי התחכם: לו יש נפשי תחת נפשך, כי עתה נסעתי עוד ביום הזה למוסקבה...

— לא. אינני יודע אם ידעת, אם אין, אך לי אין חלוק בדבר. אני אומר לך, כי השתדכתי והשיבו את פני, וקטרינה אלכסנדרובנה לי עתה אך זכר מר ומחפיר.

— במה? הבלים!

— אך אל נא נדבר בזה. סלח נא לי, אם דברתי עליך בלשון גסה,—אמר לווין. אחרי הביעו את כל רוחו נהפך עליו לבו ויהי נוח לבריות כבעת הבוקר. הן לא תזעף עלי, סטיבה? אנא, אל נא יחר לך,—אמר אליו ויחזק בידו בצחוק על שפתיו.

— לא, לא, הלילה לי, גם אין לי על מה להקפיד. ש-ח אשמח, כי גלינו דעותינו זה לזה. אבל שמע נא, הן ציר הבוקר עולה יפה על פי רוב. אולי נסע ל-וד? נכון אני למנוע שנה מעיני הלילה ולנסוע אחרי כן מן הציד אל בית הנתיבות.

— טוב מאד.

יח

אף על פי שהאהבה מלאה את כל חייו הפנימיים של ורונסקי, לא נטו חייו החיצוניים ממסלותיהם הקודמות הקבועות, מדרכי החבורות האריסטוקרטיות ועניני הגדוד אשר עבד בו. את עניני הגדוד הוקיר מאד, לפי שאהב את גדודו, ועוד יותר—לפי שהיה אהוב בגדודו. בני הגדוד לא רק אהבו את ורונסקי, כי אם גם כבדוהו ויתגאו בו, לכבוד ולגאון חשבו להם, שהאיש הזה בעל העושר הכביר וההשכלה המרובה, המצוין גם בכשרונותיו, שכל שערי הכבוד והגדולה והמשרה פתוחים לפניו, דוחה את כל הסגולות האלה ועוסק ביחוד ובחבה יתרה בעניני גדודו וחבריו. ורונסקי ידע, שכך דעתם של חבריו עליו, ועל כן חשב לו לחובה—לבד מאהבתו שאחב את החיים האלה—להשתדל ולהזהר, שלא יוציאו אותו מחזקתו.

מובן מאליו, שלא דבר עם איש מחבריו על אודות אהבתו לאנה, גם במשתית גדולים, כטוב לבו ביין מאד (אולם מעולם לא השתכר עד לבלי יכולת לשלוט ברוחו), לא התמלט מפיו דבר על אודותיה ואם נמצאו בחבריו קלי דעת, אשר נסו להשמיע באזניו רמזים על הדבר הזה, היה ורונסקי משתק אותם. אבל אף על פי כן נודע הדבר בכל העיר: כל מכיריו הבינו מעט או הרבה את אשר בינו לבין קרינינה; רב הצעירים שבחבורה קנאו בו לא רק בגלל עיקרו של דבר, כי אם ביחוד בגלל הפרטים הקשים שבו,—בגלל רום מצבו של קרינין בעל האשה, בילל הרעש הגדול שהמעשה הזה יעורר **בעולם**.

ורב הנשים הצעירות, שעד כה היו מקנאות באנה קרינינה, שזה ימים רבים קצה נפשן לשמוע מהלליה בתור אשה ישרת לב, ששו

על ההשערה, ששערו עליה בימים ההם, ורק חכו ליום, אשר תשונה דעת כל הצבור עליה בגלוי מטובה לרעה, למען תוכלנה לבוז לה בכל תקפן ולהניח חמתן בה. הן הכינו אתן את רגבי הרפש, שהיו עתידות להשליך עליה כשתבוא השעה הרצויה לזה. אבל רב האנשים שקרבו לימי זקנה ונכבדי העדה הצטערו על המעשה המכוער הזה, העתיד להרעיש עוד מעט את עולמם.

ואמו של וורונסקי שמעה ותשמח בראשונה, כי על פי רוחה לא היה דבר נחוץ לצעיר מצוין, כדי להגיע לרום מדרגת השתלמותו, יותר מסכסוך של אהבה באחד מבתי מרום עם הארץ; מלבד זאת מצאה קורת רוח מיוחדת, בהודע לה בוזה זאגב אורחא, כי קרינינה זו, שנשאה חן בעיניה ושהכבירה מלים על אודות בנה הקטן,—כאשה שאין לה בעולמה אלא עניני ביתה,—נהגה עם זה גם היא כמו שנהגו לפי דעתה של הגרפינה וורונסקיה, כל הנשים היפות והכבודות. אך בימים האחרונים נודע לה, שכבר היה מעשה שרצו לתת לבנה משרה נכבדה לו בערכה לימים הבאים, והוא לא קבל ויבחר לו להשאר בגדודו על כי בעבדו בגדוד הזה יכול לראות את קרינינה, ועוד נודע לה, שתקיפי הארץ מתרעמים עליו בגלל מאונו, ויהפך עליה לבה ורוח אחרת היתה אתה. גם לא ישר בעיניה מה שהאהבה הזאת היתה, כפי שספרו לה, לא סכסוך יפה מלבב מהמין המצוי בספירות הגבוהות, כי אם תאוה עזה כמות ומסוגלת להביאו לידי שגיאות גדולות. היא לא ראתה את בנה מן היום אשר יצא פתאום ממוסקבה, ובגלל השמועות האלה דרשה מאתו על ידי בנה הגדול שיבוא למוסקבה.

אחיו הגדול גם הוא התרעם עליו. אחיו זה לא עיין בשאלה על דבר אהבתו בעצמה: הגדולה היא אם קטנה, העזה היא אם רפה, היש חטא בדבר אם אין (הוא היה בעל אשה ובנים, ועם זה כלכל גם את אחת המחוללות, ועל כן לא היה נוטה להחמיר בענין זה גם לאחרים), אבל בדעתו, כי לא טובה אהבה זו בעיני אותם האנשים, שראוי להפיק רצון מהם, חרה לו על אחיו ההולך בדרכי לבו.

מלבד חובות משמרתו והליכותיו בחבורות בני-מרום עם-הארץ,

העסיק עוד דבר אחד את וורונסקי, והוא מקצוע הבינה בסוסים, כי היה אוהב סוסים מאד.

ובשנה ההיא נועדה רכיבת תחרות לאופיצירים, רכיבה שיש בה מעצורים. וורונסקי נרשם בין המתחרים ויקן לו סוסה אנגלית רבת-דם, ובכל עז אהבתו את אנה התעסק הרבה — ואך בלי התלהבות מגולה,— גם בתחרות העתידה לו.

ושני מיני האהבה האלה לא פגמו בו זה את זה. להפך, עבודה וענין מלבב מחוץ לאהבת אנה היו נחוצים לו, בהם מצא מרגוע ויחלף כח לשאת את סערת רגשותיו.

יט.

ביום תחרות הסוסים שבקרסנויה סילה הקדים וורונסקי לבוא לאכול את הביפשטיקס בטרקלין הכללי שבבית חבורת האופיצירים שבגדודו. לדקדק הרבה בהמעטת אכילה לפני התחרות לא הוצרך, כי משקלו היה כשעור ששערו חכמים: ארבעה פודים וחצי; אך ראוי היה לו להזהר שלא ישמן, ועל כן נמנע ממאכלי קמח וממיני מתיקה. במעיל פתוח לרוחה על הזיליט הלבן שלו ישב ויחכה לביפשטיקס אשר דרש, ובשתי זרועותיו נשען על השולחן, ועיניו הביטו אל הרומן הצרפתי, שהיה פתוח לפניו אל הקערה. אך כל חפצו בהביטו אל הספר היה, שלא להכנס בשיחה עם האופיצירים היוצאים והנכנסים, בעודו טרוד בהרהורי לבבו.

ומהרהר היה בהבטחה, שהבטיחה אותו אנה להראות לפניו ביום ההוא אחרי התחרות. אך זה שלשת ימים לא ראה אותה, ולפי שבעת ההיא שב אישה מחוץ לארץ, לא ידע וורונסקי, אם יוכלו להפגש היום אם אין, וגם לא ידע, איך יחקר זאת.

„הדבר פשוט, אני אומר, כי ביטסי שלחה אותי לשאול את אנה, אם תבוא אל התחרות. בודאי אוכל לנסוע שמה", גמר בלבו וירם ראשו מעל הספר, ופניו נהרו, כי שוה לנגד עיניו את הפגישה הנעימה הזאת.

— שלח לביתי וצו לרתום את המרכבה לשלשה סוסים, — אמר אל המשרת, אשר הגיש לו את הביפשטיקס בקערת כסף חמה, ויקרב אליו את הקערה ויחל לאכול.

מחדר הביליאַרד הסמוך נשמעו קשקושי כדורים וקולות משוחחים וצוחקים. בפתח שמצד החוץ באו שני אופיצירים: אחד — צעיר בעל פנים דלים ודקים, שנכנס לגדוד ההוא לפני ימים מעטים מן הקורפוס לחניכת פז׳ים, והשני אופיציר זקן מסובל בבשר, ואצעדה על זרועו, ועיניו קטנות ושקועות בחוריהן.

וורונסקי שם עיניו על שני אלה ויזעף ויסב פניו אל הַספר ויחל לאכול ולקרוא יחד וכמו לא ראה ולא התבונן אליהם.

— אתה סועד לבך לאסוף כח לעבודה? — אמר האופיציר בעל הבשר וישב אצלו.

— הלא תראה, — אמר וורונסקי בפניו הזועפים וימח פיו בלי שים עין על הדובר אליו.

— ואינך דואג פן תשמן? — אמר האופיציר הזקן ויתקן כסא לחברו הצעיר שבא אתו.

— מה? — אמר וורונסקי בחרי-אף, ופניו הביעו שאט-נפש, ושניו המתאימות נגלו ברגע ההוא.

— יין חרס! — קרא וורונסקי אל המשרת, בלי השיב דבר על השאלה ויסלק את ספרו אל העבר השני ויוסף לקרוא בו.

האופיציר בעל הבשר לקח את רשימת היינות ויפן אל חברו הצעיר:

— בחר לך אתה, מה נשתה. — אמר אליו ויתן לו את הרשימה ויחכה למוצא פיו.

— נבקשה נא הפעם „יין-רהיין״, — אמר הצעיר ויבט אל וורונסקי ברוח נכאה ויתאמץ לאחוז באצבעותיו את שפמו, אשר אך החל לצמח. בראותו, כי אין וורונסקי פונה אליהם, קם הצעיר ההוא ממקומו.

— נלכה נא אל חדר הביליארד, — אמר אל הזקן.

האופיציר בעל הבשר לא שנה אחרי דברי חברו ויקם גם הוא וילכו שניהם אל הדלת.

ובאותה שעה נכנס הרוטמיסטר ישבין, איש בריא וגבה קומה, וירכן בראשו לשני האופיצירים האלה הרכנה שיש בה גאוה ובוז, ויגש אל וורונסקי.

— אהו הנהו!—קרא ישבין ויטפח לו על פתיל-כתפו בנחת ידו הגדולה. וורונסקי פנה אליו בזעם, אבל כרגע צהלו פניו, ומנוחה וחבה ואומץ לבב שבו ונראו עליהם כבכל עת.

— השכלת עשה, אלישה—קרא הרוטמיסטר בקול באריטון עז— עתה אכול ושבע ושתה כוס אחת.

— אבל אינני רעב.

— הנה גם הצמד הנעים פה,—הוסיף ישבין ויבט בלעג אל שני האופיצירים, אשר יצאו ברגע ההוא אל חדר הביליארד, וישב אצל וורונסקי, ורגליו החבושות במכנסי מרכבו הצרים נכפו בשבתו בדמות זוית חדה, כי ארכו רגליו מגובה הכסאות—ולמה לא באת אתמול אל התיאטרון שבקרסנויה? נומירובה מלאה את תפקידה יפה למדי. איפה היית? —

— אחרתי שבת בבית הטווירסקים—אמר וורונסקי.

— אהו—ענה על זה ישבין.

ישבין היה משחק בכרטיסים, רודף זמה ולא רק פורע מוסר, כי אם גם שונא מוסר, ובכל זאת אהב אותו וורונסקי יותר מכל חבריו שבגדוד. וורונסקי אהב אותו על גבורתו הרבה, אשר נראתה ביחוד בשתי, ביכלתו למלא בטנו יין כחבית, ובמעוט שנה, כי היה מבלה לילות בלי שנה, ופניו והליכותיו לא נשתנו לרעה; אך מלבד זאת אהבו גם על רב כחו המוסרי, אשר הראה בדרכיו עם השרים הגבוהים ממנו ועם חבריו, שבגלל זה היו כל יודעיו מכבדים אותו ויראים מפניו, וגם במשחקו נראה כחו זה, כי בהיותו קרוב בכל עת להרויח או להפסיד עשרות אלפי רובלים, התנהג עם זה תמיד בטעם ובדעת, גם אחרי שתותו יין למכביר, וכבר נחשב לראשון למשחקים בקלוב האנגלי.

אבל ביחוד היה אוהבו ומוקירו מטעם אחר, מדעתו, כי ישבין אוהב אותו גם היא אהבה שאינה תלויה בכבודו ובגדולתו; רק עמו לבד

רצה וורונסקי לדבר על אודות אהבתו לאנה, בו בחר לזה מכל מיודעיו, כי ראה או דמה, שרק ישבין לבד, הנראה כבז לכל רגש, מסוגל להעריך את כל תוקף התשוקה הממלאה את נפשו עד אפס מקום לרגש אחר ממין זה. ומלבד זאת בטח אך בו לבד, שלא ימצא עונג לנפשו בדבה ובהוצאת שם רע, כי אם יבין את רגש אהברו כראוי, כי בודאי יודע ומאמין הוא, כי לא צחוק ולא שעשוע ריק היא האהבה, כי אם ענין גדול ונכבד מזה הרבה.

עוד לא דבר וורונסקי עמו על אודות אהבתו, אבל כבר ידע, שהא יודע ומבין את פרטי הדבר כראוי ונעים היה לו להכיר בעיניו, שכן הוא, שיודע הוא את סודו.

— אה, כן! — ענה ישבין, בשמעו מפי וורונסקי, כי ישב בבית הטווירסקים, ועיניו השחורות הבריקו, וידו אחזה בקצה שפמו השמאלי והחלה להביאו אל פיו — כמנהג המכוער, שנשתרש בו האופיציר הזה.

— ומה עשית אתה אתמול? ההרוחת? — שאל וורונסקי.

— שמונת אלפים. אבל שלשה מהם אינם מובטחים; לא אאמין, כי ישולמו לי.

— אבל אפשר, שאתה עתיד להפסיד על ידי, — אמר וורונסקי בצחוק (ישבין התערב בסכום רב, שוורונסקי יזכה בתחרות).

— לא, לא אוכל להפסיד. רק מחוטין לבדו איש-תחרות מסוכן לך.

ובזה נסבה שיחתם על דבר התחרות, אשר נועדה ליום ההוא ואשר לא יכול וורונסקי להסיח דעתו ממנה בימים האחרונים ההם.

— נלכה נא, רב לי, — אמר וורונסקי ויקם וילך אל הפתח, ויקם גם ישבין עמו וימתח את רגליו הגדולות ואת גבו הארוך.

— אני עוד לא-עת לי לאכול את לחם הצהרים, אך בלי כוס יין אי אפשר. עוד מעט ואבוא. יין! הרעים בקולו הרחב והעז, שכבר נתפרסם בו, בפקדו את מחלקתו, ואמרו עליו, שהיו לוחות הזכוכית שבחלונות מזדעזעים בתתו קולו לפני חילו. — לא, אין צורך, — חזר וקרא תוך כדי דבור — הן אתה הולך לביתך, הנני גם אני ללכת עמך.

וילכו שניהם יחדו.

כ.

וורונסקי דר לפי שעה, בגלל התחרות, בבית אכר פיני, והבית—חדר אחד מרווח ונקי, שנחלק במחיצה לשנים. פטריצקי נטפל אליו גם בדירת עראי זו. כשנכנסו וורונסקי וישבין היה פטריצקי ישן עוד.

— קום, רב לך נרדם, אמר ישבין ויכנס למחיצתו של פטריצקי, והוא שוכב, וחטמו שקוע בכר אשר למראשותיו, ויגע ישבין בשכמו וינידהו. פטריצקי קפץ ויעמוד על ברכיו ויפן כה וכה.

— אחיך היה פה,—אמר פטריצקי לוורונסקי—הוא בא ויעירני, יקחהו השטן, ויאמר, כי עוד יבוא הנה שנית.

פטריצקי חזר ונפל על הכר ונתכסה בשמיכה.—חדל לך, ישבין,—קרא בחרי אף, כי משך ישבין את השמיכה להסירה מעליו—חדל לך!—וכרגע הפך פניו ויפקח עיניו ויוסף—טוב אשר תאמר לי, מה אשתה: הנה זוהמה בפי, ואינני יודע...

— יין-דגן נבחר מכל,—נכנס ישבין לתוך דבריו—טרשצנקה! יין-דגן לאדוניך וקשואים,—קרא אל המשרת, ונראה, שהיה אוהב להשמיע ולשמוע את עז קולו.

— יין דגן אתה אומר? כן?—שאל פטריצקי ויקמט פניו וימח עיניו,—ואתה תשתה עמי? נשתה נא יחדו! וורונסקי, התשתה?—אמר פטריצקי ויקם ויתעטף בשמיכה המנומרת מתחת לאצילי ידיו, ויצא בידים מורמות בפתח המחיצה ויחל לשיר בלשון צרפת: „מלך היה בטולי״—התשתה וורונסקי?—שנה פטריצקי.

— הרף ממני,—אמר וורונסקי, בלבשו את המעיל, אשר הגיש לו משרתו.

— אנה אתה הולך?—שאל ישבין—הנה גם מרכבת השלשה—הוסיף בראותו את המרכבה קרבה אל הבית.

— אל האורוה, גם עוד דבר לי אל בריאנסקי על אודות הסוסים,—אמר וורונסקי.

באמת הבטיח וורונסקי לבוא אל בריאַנסקי ולשלם לו בעד הסוסים, ובלבבו היה לבוא גם שמה ביום ההוא, ובית בריאַ-סקי היה רחוק ארבע וירסטאות מפטרהוף — אבל חבריו הבינו מיד, כי לא אך שמה הוא נוסע.

פטריצקי הוסיף לשיר את שירו, ואגב אורחא קרץ בעיניו וינפח שפתיו דרך גלוי דעת, לאמר: ידענו, מה ענין בריאנסקי לכאן.

— השמר לך, פן תאחר!—אמר ישבין, ובחפצו לנטות מענין השיחה הזאת שאל: וסוסי האדמוני הכהה עובד באמונה?—וישקף בעד ההלון אל הסוס האמצעי שבשלשה, הוא הסוס שמכר לוורונסקי ושדבר בו עתה.

— עמוד!—קרא פטריצקי אל וורונסקי, כשנגש וורונסקי אל הדלת.— אחיך הניח פה מכתב אליך ופתקה. עמד נא, אַים?

וורונסקי עמד מלכת.

— ואים?

-- אים? זאת אשאל גם אני!—אמר פטריצקי ברגש ויעבר באצבעו הימנית ממעל לחטמו.

— אמר נא אפוא, דלא דרך אולת היא!—אמר וורונסקי בצחוק קל.

— את התנור לא הסקתי. פה באחד המקומות הם.

— חדל לך לפטפטו איה המכתב?

— לא משחק אני, כי שכחתי באמת. אולי חלום חלמתי? המתן לי, המתן! ומה חרי האף הזה! אילו שתית אתמול כמוני ארבעה בקבוקים לאיש, כי עתה שכחת, איפה אתה שוכב. המתן לי, זכור אזכור כרגע.

פטריצקי חזר לפנים ממחיצתו וישכב על מטתו.

— עמד-נא! ככה שכבתי, והוא ככה עמד. כן—כן—כן—כן.... הנהו לפניך!—פטריצקי הוציא את המכתב מתחת מצעו, כי שם הצפינו.

וורונסקי לקח את המכתב ואת פתקת אחיו. בהם מצא מה ששער מראש,—מכתב אמו היה הוכחות על אשר חדל לנסוע אליה, ובפתקת אחיו נאמר, שאחיו צריך לדבר עמו. אבל וורונסקי ידע, כי כל זה באותו ענין. „מה לי ולהם בדבר הזה!" אמר בלבו ויגלום את המכתבים בחפזה וישימם בין כפתורי מעילו, על מנת לקראם בשום לב אחרי כן, בדרך

בפרוזדור פגעו בו שני אופיצירים, אחד היה מגדודו, ואחד— מגדוד אחר.

דירת וורונסקי היתה בית ועד לאופיצירים בכל עת.

— אנה?

— לפטרהוף אני צריך.

— והסוס בא מצרסקויה?

— בא, אך אני עוד לא ראיתיו.

— יש אומרים, ש„גלדיאַטור״, סוסו של מחוטין, נפסח.

— שקר גמור! אבל איככה תרכבו ברפש כזה?—אמר השני.

— שלום לכם מצילי נפשי!—קרא פטריצקי בראותו את שני האופיצירים הנכנסים, וכבר עמד לפניו משרתו היומי, וטס בידו, ועל הטס יין דגן וקשוא כבוש—הנה ישבין מצוה אותי לשתות ולהחליף כח

— אמנם הרבה עוללת לנו אתמול,—אמר אחד משני האופיצירים,— כל הלילה לא הנחת לנו לישון.

— אבל מה נחמד סופו של מעשה!—ספר פטריצקי—וולקוב טפס ועלה על הגג וזמר על עצמו, כי עצב הוא. אני נעניתי אחריו:—הבה ננגנה, נגינת קבורה! ולקול נגינת הקבורה נרדם על הגג.

— שתה יין־דגן, שתה, ואחר תשתה מי סלטר ועסיס־לימונים הרבה,—אמר ישבין ויעמוד על פטריצקי, כאם הכופה את בנה לשתות סם מרפא, — ואחרי כן מעט יין שמפן, מעט מאד, אך בקבוק אחד קטן.

— בהשכל תדבר. המתן לי, וורונסקי, נשתה נא.

— לא, שלום לכם, אדוני, היום אינני שותה.

— ירא אתה, פן תכבד? אם כן נשתה לבדנו. הביאה מי סלטר ולימונים.

— וורונסקי!—קרא אחד מן החבורה, בשעה שוורונסקי עבר דרך הפרוזדור החיצון.

— מה?

— יש לך להתגלח, שערך כבד מאד, ביחוד במקום הקרחת. באמת התחילו שערותיו נושרות ולא עת. הוא השיב בצחוק מטוב

לב על המהתלות האלה, ושניו המתאימות נראו בצחקו. ומיד הוריד את מצנפתו על קרחתו ויצא וישב במרכבתו.

— אל האורוה! — קרא וורונסקי אל רכבו ויוצא את מכתביו לקראם, אבל השיב אל לבו, כי, בטרם יראה את סוסו, אין לו להסיח דעתו מענין התחרות. „אחרי כן!"... גמר בלבו.

כא.

האורוה העשויה לדבר התחרות היתה בנין עראי של נסרים על יד המישור המיוחד למרוץ הסוסים, ושמה הוצרכו להביא את סוסו של וורונסקי ביום שלפני היום ההוא. את הסוס ההוא עוד לא ראה וורונסקי בעיניו, כי לא הוא הרגילו ברכיבה; כמשפט הימים האחרונים שלפני תחרות כזאת, כי אם „המנהיג" שהעמיד לו (frainer), ועל כן לא ידע ביום המעשה מאומה על אודות סוסו, לא מה שהיה לו בבואו ולא עד כמה נשתנה אחרי כן. הוא אך ירד ממרכבתו, ונערו, שומר סוסיו, שכבר הכיר מרחוק את מרכבת אדוניו, קרא למנהיג, ואנגלי צנום, שנעלות גבוהות על רגליו ומעיל קצר עליו וכל זקנו כמין צרור־שערות קטן מאד, יצא וילך לקראתו הלוך והתנודד ברגלים כושלות קצת, כדרך האנשים שאומנותם ברכיבה, ובזרועות פרושות.

— ומה שלומו של פרו־פרו? — שאל וורונסקי אנגלית.

— אָל רייט, סיר, — הכל כתקונו, אדוני, — ענה האנגלי בקול שיצא כמתגנב מגרונו, כי לא נפתחו שפתיו בדברו. — טוב אשר לא תקרב אליו, — הוסיף האנגלי וירם את מצנפתו — אני חסמתי אותו, והוא מלא רוגז. טוב אשר לא תקרב אליו ולא תרגיזהו.

— לא, הלוך אלך אליו. רוצה אני לשים עיני עליו.

— הבה נלכה, — אמר האנגלי בפנים זועפים ובלי פתוח פיו גם הפעם, וילך לפני וורונסקי הלוך ונופף בידיו, הלוך והתנודד כדרכו.

הם באו אל החצר הקטנה שלפני גדרות הסוסים, והמשרת, שעמד על משמרתו שם ביום ההוא, נער בן־חיל מקושט, לבוש מעיל נקי, ומטאטא בידו, קדם פניהם וילך אחריהם.

בגדרות עמדו חמשה סוסים, כל אחר בדיר מיוחד לו; וכבר ידע ווֹרונסקי, כי ביום ההוא הובא שמה גם הסוס המסוכן לו ביחוד, הוא „גלדיאַטור" האדום, סוסו האדום, סוסו האביר והגבוה של מחוטין. אותו חשקה נפשו לראות עוד יותר ממה שרצה לראות את סוסו, אבל גם זאת ידע, כי על פי הנמוס הנהוג בעניני התחרות לא רק אין לו רשות לראותו, כי אם גם לשאול על אודותיו לא נאוה לו. אך מדי עברו במסדרון, פתח הנער המשרת את דלת הדיר השני משמאלו, ולעיניו נראה סוס אדום גדול לבן=רגלים; ברור היה לו, כי גלדיאַטור לפניו, אבל כמו שאדם הגון מסב פניו מהביט במכתב זר, שמצא פתוח לפניו, כן הפנה שכמו וילך אל הדיר המוקצה לפרו=פרו.

— פה סוסו של מ—ק... מק... לעולם לא אוכל ל...טא את השם הזה, — אמר האנגלי אליו ממעל לשכמו ויורה באצבע אגודל שלו, שצפרנה היתה מגואלה, על מחיצתו של „גלדיאַטור".

— של מחוטין? כן, זה בן-תחרותי האחד, שיש לי להתחזק לפניו.

— אילו רכבת עליו אתה, היית מתערב עליך, שתנצח, — אמר האנגלי.

— בתחרות שיש בה מעצורים הכל תלוי בכשרון הרכיבה ב„פליק".

לענין „פליק", שהוראתו אנרגיה ואומץ לבב, ידע וורונסקי, שלא רק אין מחסור לו בו, כי אם גם היה מובטח, שאין דומה לו בדבר הזה, ובטחון כזה מדה גדולה מאד.

— וברי לך, שלא היה צורך בדבר להביא את הסוס לידי הזעה מרובה?

— אין כל צורך, — ענה האנגלי — אך אל נא תדבר בקול רם. הסוס מתרגז, — הוסיף וינע בראשו אל מול הדיר הנעול, אשר עמדו לפניו ואשר נשמע קול פרסות דורכות על תבן.

האנגלי פתח את הדלת, וּוורונסקי נכנס לדיר הקטן והכהה, שרק חלון קטן אחד היה למאור בו. שם עמדה סוסה אדומה-שחרחרת, ועל פיה מחסום, ורגליה דרכו על התבן הלח. גם הפעם, בתוך האור הכהה, סקר וורונסקי בסקירה אחת את כל מבנה גויתה. פרו=פרו היתה בעלת

קומה ממוצעה, ובמבנה גויתה נמצאו חסרונות. עצמותיה היו קטנות; בשר חזותיה היה בולט, אבל כתליהן צרו. אחוריה היו תלויים קצת, וברגליה נראתה עקמימות מורגשת היטב לעין, ביחוד ברגליה האחרונות. שרירי רגליה, האחרונות והקדומות יחד, לא היו מצוינים בגדלם, אבל במקום המרכב רחבה גויתה מאד, והרוחב המרובה הזה הורגש ביחוד בימים ההם, בימי ההדרכה וההכשרה לתחרות, כי צמקה בטנה בעת ההיא. עצמות שוקיה, מתחת לברכיה, היו, למראה עיני המביט אליהן מצד ראשה, דקות כאצבעות, אך בעבריהן רחבו מאד. כולה חוץ מצלעותיה, היתה כמכווצת משני עבריה, כמצומצמת ומכונסת לתוך חלל גויתה. אבל יתרון גדול, שקול כנגד כל החסרונות האלה, נמצא בה במדרגה גבוהה מאד; היתרון הזה היה „הדם״, הוא הדם, אשר יאמר עליו בלשון האנגלית, שדרכו להתגלות בשעת צורך. שרירי גוה, שהיו בולטים מתחת לרשת הגידים המתוחה בעורה הדק, המתפשט והחלק כאטלס, דמו למראה עין לעצמות בחזקן. ראשה היה רזה מלמעלה, אבל רחב למטה, מתחת לעיניה הבולטות ונוצצות בנחת רוח; והעור הדק שבנחיריה הרחבים היה ממולא דם. כל יצורי גוה, וראשה ביחוד, הביעו כח ועוז ויחד עם זה גם איזו רוח נדיבה; כי היתה מאותם הפקחים שבבעלי החיים, שאפשר לחשוב עליהם, שרק מאשר אין כלי מבטא הגון בפיהם, אינם מדברים בלשון בני אדם.

לוורונסקי נדמה על כל פנים, שהיא מבינה כל מה שהוא מרגיש, בשעה שהוא מביט אליה.

וורונסקי אך נכנס לדיר, והיא שאפה רוח בכח ותסב עיניה הבולטות הצדה כפי יכלתה, עד שהלבן שבהם נמלא דם, ותבט אל הנכנסים מקצות עיניה המופנים אל העבר השני ותנענע בזמם שעל פיה ותדרוך בכח פעם ברגל זו ופעם ברגל זו.

— הנך רואה, שהיא רוגזת,—אמר האנגלי.

— סוסתי הנעימה!—דבר אליה וורונסקי חלקות וישם פצמיו אליה.

אך כאשר קרב, כן הוסיפה לרגוז. רק בגשתו אל ראשה שתקה פתאום, ושריריה נזדעזעו תחת שערה הדק והרך. וורונסקי העביד ידו על צוארה העז וישב למקומו את אחד מתלתלי רעמתה, שהוטל אל צרה

השני של המפרקת החדה, ויקרב פניו אל נחיריה הנטויים, אשר דקו ככנפי עטלף. היא שאפה ונשמה בקול, ונחיריה נמתחו בכל עיזן, והרעד ותלחץ את תנוך אָזנה החד אל ראשה, ותשלח את שפתה השחורה והחזקה אל וורונסקי, ונראה שנתכוונה לאחוז בשרוולו. אך בזכרה את המחסום שעל פיה הניעה בו ותוסף לרמוס ברגליה המחוטבות פעם בזו ופעם בזו כבראשונה.

— הרגעי, סוסתי, הרגעי!—אמר וורונסקי ויעבר ידו על אחוריה ויצא מן הדיר בלב שמח, אחרי ראותו, כי סוסתו מסוגלת ומוכנת לעבודתה כראוי.

התרגזות סוסתו דבקה גם בו וירגש כי דמו רותח וכי גם הוא כמוה שואף לנוע, לתפוש דבר בשניו, ולבו פחד ורחב.

— ובכן אני בוטח בך,—אמר אל האנגלי—בשש שעות וחצי עלינו להועד במקום ההוא.

— הכל כתקונו,—אמר האנגלי—ואתה אנה אתה נוסע, מילורד?— שאל פתאום את וורונסקי בכנוי זה—מילורד—, שכמעט לא השתמש בו עד כה בדברו אליו.

וורונסקי הרים ראשו בתמהון, ויבט אליו כדרך שהיה מביט אך לפעמים, כשהיתה השעה צריכה לכך, לא אל עיניו. כי אם אל מצחו, כי תמה על העזות שבשאלה זאת; אך כהשיבו אל לבו, כי האנגלי הלז רואה בו באותה שעה לא אדון ששכר אותו בכסף, כי אם אדם שאין לו בעולמו אלא רכיבה ותחרות, ענהו בניחותא:

— דבר לי אל בריאַנסקי, ובעוד שעה אחת אהיה בביתי.

„זה כמה פעמים שאלוני היום שאלה זאת!” אמר וורונסקי בלבו, ופניו האדימו, וזה היה מקרה שאינו מצוי בו כלל. האנגלי הביט אליו בשום לב ויוסף, כאילו ידע, אנה הוא נוסע באמת:

— העיקר הוא, שלפני רכיבה זו נחוצה מנוחה, אל תרגז ואל תשים לב לכל דבר עצב.

— אָל רייט,—ענה וורונסקי בצחוק קל ויקפוץ ויעל על מרכבתו ויצו את רכבו לנסוע לפטרהוף.

הוא אך הרחיק כשעור פסיעות אחדות, והעבים, שנראו מרחוק עוד בבוקר, כסו את פני השמים, ויהי גשם שוטף.

„זהו ענין רע", אמר וורונסקי בלבו וירם את מכסה המרכבה, עד כה היה הרבה רפש על הארץ, ועתה יהי כל המישור לאגם בצה". בשבתו בדד במרכבה המכוסה, הוציא את מכתב אמו ואת פתקת אחיו ויקראם.

כאשר דמה כן היה: כזאת וכזאת מצא גם במכתבים האלה. גם אמו, גם אחיו, גם כל יודעיו חשבו לדבר נחוץ להתערב בדברים המסורים אל לבו. ההתערבות הזאת העירה בו קצף, והוא היה קשה לכעס בטבעו. „מה לי ולהם? — אמר בלבו, — למה זה יחשוב כל אחד לו לחובה לדאוג לי? ולמה זה ילאוני כולם יחד? על כי רואים הם, כי יש בזה דבר שאינו מובן להם. אילו היה זה סכסוך פשוט מן המצויים בעולמם היו מניחים לי ללכת בדרך לבי. אבל מרגישים הם, שענין אחר פה, שלא שעשוע ריק הוא, וכי האשה הזאת יקרה לי מהחיים. הדבר הזה אינו מובן להם, ועל כן הוא להם למורת רוח. יהי גורלנו מה שיהיה, אנחנו — מלה זו הדגיש בלבו לשם יחודו עם אנה — בחרנו בו מדעת, ואין אנו מתאוננים עליו. לא הם חייבים להורותנו את דרך החיים. והם אינם יכולים להבין מה הוא האושר, הם אינם יודעים, כי בלעדי אהבה זאת אין לנו לא אושר ולא צרות, — אין כל חיים בלעדיה."

בעיקרו של דבר קצף על כל המתערבים מטעם אחר, מאשר ידע לבבו, כי הם, הקמים עליו, צדקו כולם כאחד. לבבו ידע, כי האהבה, שנקשרה בה נפשו בנפש אנה, היתה לא התלהבות לרגע, כי אין אהבה זו עתידה לעבור, כמו שעוברים כל הסכסוכים בחברות הגבוהות, שאינם משאירים אחריהם בחיי הנאהבים אלא זכרונות נעימים או קשים ולא יותר. לבבו ידע את כל הצרות והמצוקות שבמצבו ובמצבה; הוא ידע, עד כמה קשה בפרט לאנשים כמוהם, — באשר הם נראים וגלויים תמיד לעיני בני חבורתם בכל דרכיהם ומעשיהם — להסתיר את אהבתם, לשקר, לכחש, להתהלך במרמה, להגות בכל עת במה שיאמרו הבריות, בשעה שהאהבה שביניהם היתה עזה כל כך, שכל מה שנחוץ לה היו שוכחים שם שניהם.

בבירור ובפרטות זכר את כל המקרים המרובים והמצויים, שהיה מוכרח בהם לשקר ולרמות, נגד רוחו וטבעו. ביחוד זכר היטב, כי לא אחת ולא שתים ראה אותה מתבוששת על דרכי המרמה והשקר, שהם אנוסים ללכת בהם. ורגש משונה התעורר בו, רגש גועל נפש, אשר היה מפעמו לעתים רק מן היום אשר דבקה נפשו באנה. אף אמנם לא ידע בעצמו רגש זה מה הוא: את מי הוא מתעב, את אלקסיי אלכסנדרוביץ, את עצמו, את כל העולם — כל זה לא הוברר לו. אבל בכל פעם גרש מקרבו את הרגש הזה. וגם עתה התחזק ויוסף להגות במה שהתחיל.

„בראשונה היתה אומללה, אבל כבודה ומנוחתה היו אתה; עתה איננה יכולה עוד לשקוט ולהכבד בעיניה, אף על פי שהיא מסתרת זאת מעיני כל, אבל יש לשים קץ לזה״, גמר וורונסקי בלבו.

ובפעם הראשונה עלה על לבי הרעיון הברור, כי חייב הוא לשים קץ לשקר הזה, ובלי התמהמה. „עלינו לעזוב הכל ולהסתתר באחד המקומות עם אהבתנו יחד״ — אמר אל לבו הפעם.

כב.

הגשם חדל מהר, וכאשר קרבה מרכבת וורונסקי אל פטרהוף בעז מרוצת הסוס האמצעי, אשר משך בכחו גם את שני חבריו, שדלגו אחריו בלי האחז עוד במושכותיהם, חזר השמש והציץ, והגגות המשוטפים שעל בתי הקיץ ועצי התרזה הזקנים שבגנים המשתרעים משני צדי הרחוב הראשי, הבריקו לניגה זרחו על שיירי המים המכסים אותם, והמים נטפו מענפי העצים ושטפו מעל הגגות בקול משמח לבב. וורונסקי לא יסף עוד להרהר בדבר הקלקול, שהגשם הזה יכול לקלקל את המישור המוקצה למרוץ הסוסים, כי שמח לבו על הגשם שהיה, מדעתו, כי בשעת גשם כזה ימצא את אנה בודאי בבית, ולבדה ימצא אותה, כי על אודתו אלקסיי אלכסנדרוביץ ידע, שלא יצא מפטרבורג, אחרי שובו זה ימים מעטים ממעיני המרפא.

בתקותו למצוא אותה לבדה ירד ממרכבתו, בלי עבור בה את

הגשר הקטן, ומשם והלאה הלך רגלי. כדי שלא למשוך עליו עיני מתבוננים, וככה היה עושה מדי פעם בפעם. ולא אל המבוא שמצד הרחוב שם פעמיו, כי אם אל החצר בא.

— הבא השר? — שאל את הגנן.

— עוד לא בא. הגבירה בבית. הואל נא ובוא דרך המבוא החיצון. הלא משרתים שם ויפתחו לך — ענה הגנן.

— לא, כי דרך הגן אלך.

ובהודע לו, כי אמנם לבדה היא בבית, ובחפצו להראות לפניה פתאום, — כי לא הבטיח אותה לבוא ביום ההוא, ובודאי לא שערה שיסע אליה לפני התחרות, — הלך לו בלאט, הלוך והחזק בחרבו, שלא תקשקש, על החול שבמסלה הצרה, המעוטרת במטעי פרחים משני צדיה, אל הגבעה הקטנה שעל יד הגן. באותה שעה שכח וורונסקי את כל מה שהרהר בדרך על אודות מצבו הקשה. רק הרעיון האחד הזה היה בלבבו, כי בעוד רגע אחד יראה אותה לא ברוח דמיונו, כי אם אותה ממש, בקומתה ובדמיונה כמו שהיא באמת. כבר החל להכנס וידרוך על מדרגות-הגבעה הרחבות במלוא עקביו, כדי שלא ישמע קולו בלכתו, ופתאום זכר את הדבר אשר היה שוכח תמיד, את המכשול הגדול מכל המכשולים שבינו לבינה, — את בנה המסתכל בו תמיד בעיני שאלה ואיבה, לפי מה שנדמה לו לוורונסקי.

הנער הזה הפריע אותם יותר מכל איש. כשהיה עמהם לא רק לא הרשו לנפשם, לא הוא ולא היא, לדבר מה שלא יכלו לדבר באזני כל, כי אם גם להביע ברמזים דברים, שלא היה הנער מוכשר להבינם. הם לא התנו ביניהם תנאי כזה, אבל כך נהגו, והמנהג נוסד מאליו. אילו באו לרמות את הילד הזה, היו חושבים זאת לעלבון גדול לעצמם. בפניו דברו זה אל זה כמיודעים פשוטים. אבל אף על פי שנזהרו כל כך, ראה וורונסקי פעמים רבות, כי הנער מביט ומתבונן בו בעיון ובתמהון ומתנהג עמו בזהירות משונה ובלי דרך קבועה, פעם יראה סימני חבה ופעם יתחמק ויתבושש. כמו הרגיש הילד שיש בין האיש הזה ובין אמו איזה יחס גדול בערכו, שהוא איננו יכול להבינו.

ובאמת הרגיש הילד, שלא יוכל דעת את היחס הזה, ובכל יגיעותיו

לא יברר לנפשו, איך ראוי לו להתיחס אל האיש הזה. בבינה היתרה הנתונה לילדים, לראות דברים שבלב, הכיר וידע, כי אביו ומורתו ואומנתו כולם כאחד לא רק לא אהבו את וורונסקי, כי אם גם הביטו אליו בשאט נפש ובדאגה רבה, אף על פי שלא דברו עליו מאומה, וכי אמו הוקירה אותו מכל באי ביתם.

„מה זאת אפוא? מה טיבו של אדם זה? עד כמה עלי לאהוב אותו? אם אינני מבין זאת, הלא בי העון, הלא זה אות, כי אני נער נבער או רע", אמר הילד בלבו; זה מקור החשדנות והתמהון וסימני האיבה, שנראו על פניו, ויסוד ביישנותו ותהפוכות דרכיו, שהיו מרגיזים את וורונסקי. מעמדו של ילד זה היה מעורר בלב וורונסקי בכל פעם את הרגש המשונה של גועל נפש בלי טעם ברור, שהיה מצוי בו בימים האחרונים. במעמדו התחילו מרגישים שניהם, וורונסקי ואנה יחד, מה שמרגיש בודאי רב חובל, בראותו על פי הקומפס, כי אניתו השטה במהירות נוטה נטיה מרובה מן הדרך הנחוצה לה, ואין לאל ידו לעצרה, כי בכל רגע ורגע היא הולכת ומתרחקת, וכי הכרת הרעה הזאת היא גם הודאה, שאין כל תקוה להנצל מאבדון.

הילד הזה, בדעתו הקצרה בדרכי החיים, היה להם לקומפס מורה ומזכיר מה שידעו ולא רצו לזכור: באין אומר ודברים הורה להם, עד כמה נטו מן האורח הסלולה.

בפעם הזאת לא היה סריוז'ה בבית, והיא היתה לבדה. בדד ישבה על הגבעה ותחכה לבנה, כי הלך לטייל, ויתקפהו הגשם, ותשלח משרת אחד ונערה משרתת לבקשו, והיא ישבה ותחכה לו. מלובשת שמלה לבנה, שרקמה רחבה עליה, ישבה באחת מפנות הגבעה מאחרי הפרחים, ולא שמעה את קול וורונסקי. ראשה המכוסה שער מסולסל שחור היה כפוף, את מצחה לחצה אל דלי-המשפך הקר, שעמד על המעקה, ובשתי ידיה היפות, העדויות בטבעות הנודעות לו היטב, החזיקה בדלי, שלא יזח ממקומו. כל תארה היפה, ראשה וצוארה וידיה, שהיו כולם מחמדים, היו חביבים לו בכל פעם כחזיונות חדשים, ויעמוד מלכתו, ויבט אליה בעונג רב. אך כרצותו לצעוד צעד אחד ולגשת אליה, הרגישה, כי הוא הולך וקרב, ותסלק את הדלי ותסב אליו את פניה המחוממים.

— מה לך גברתי? החולה אַתְּ — אמר אליה צרפתית בגשתו. רצונו היה לרוץ ולנפול על צוארה, אך בזכרו, כי אפשר שעוד אנשים שם, הביט אל המרפסת, ופניו האדימו, כבכל פעם שהוזקק להזהר ולפנות כֹּה וכֹה.

— לא, שלום לי, — אמרה אנה ותקם ותלחץ בחזקה את ידו השלוחה אליה. — לא חכיתי עתה... לך.

— אלי! מה קרות ידיך היום! — אמר וורונסקי.

— הבהלתני בבואך, — אמרה אליו. — לבדי אני יושבת ומחכה לסריוזה, הוא הלך לטייל; הם יבואו מצד זה.

אבל אף על פי שהתאמצה לדבר במנוחה, רעדו שפתיה.

— סלחי נא לי, כי באתי, אך לא יכולתי לבלות יום זה בלי ראות פניך, — הוסיף בלשון צרפתית, כבכל פעם שלא היה יכול לדבר עמה בלשון יחיד מפני הסכנה, כי להשתמש בלשון רבים יכלו רק בלשון צרפת, לפי שבלשון הרוסית הוא מוזר מאד בין אנשים, שנתקרבו זה אל זה כל כך.

— מה אסלח לך? — ואני שמחה מאד.

— אבל חולה אַתְּ או עצובת רוח, — הוסיף לדבר אליה, בלי הרפות ידיו מידיה, ויכף עליה. — במה הרהרת?

— רק בדבר האחד הזה, — אמרה אנה בצחוק קל.

ואמת דברה בזה. בכל עת ובכל שעה יכלה להשיב, אילו שאלו אותה, במה היא מהרהרת: רק בדבר האחד הזה, רק באשרה וברעתה. במצאו אותה הפעם, שאלה בלבה: מדוע כל זה נקל הוא לנשים אחרות, כמו לביטסי (היא ידעה את דרכיה עם טישקביץ, אשר לא נגלו לבני חבורתה), ורק היא בצרה גדולה. ביום ההוא הציק לה הרעיון הזה ביחוד מפני טעמים אחדים. אך לו לא הגידה זאת, כי אם שאלה אותו על אודות התחרות, והוא, בראותו כי עצובה היא, ובחפצו להשכיחה את עצבונה, ספר לה דברים מפרטי ההכנות, אך לא נתן לה לעמוד על כוונתו האמתית בהרצאת הדברים ההם.

„האגיד לו אם לא אגיד? — שאלה אנה בלבה, בהביטה אל עיניו

המלאות שקט וחבה. מאושר הוא עתה וטרוד בתחרותו כל כך, שלא יבין את הדבר כראוי, לא יבין את כל ערכו של מקרה זה לנו."

— אך עוד לא אמרת לי, במה הרהרת בבואי לפניך, — הפסיק וורונסקי את הרצאת ספוריו ואמר לה, — אנא, הגידי נא.

בלי השיב לו דבר, הורידה מעט את ראשה ותבט אליו בעפעפים מוסבים למעלה ותבחנהו בעיניה הנוצצות מבעד לגבותיהן השחורות. בידה התעסקה בעלה קטוף, אך ידה רעדה; הוא ראה זאת, ופניו הביעו אמונה והכנעת עבד, ופניו אלה משכו את לבה אחריו בכל עת בכח גדול.

— רואה אני, כי קרה אותך דבר לא טוב. איך אשקוט רגע אחד בדעתי, כי באה עליך צרה שלא נודעה לי. הגידי נא, בשם אלהים! — שנה את בקשתו בקול תחנונים.

"אני לא אסלח לו, אם לא יבין כל ערכו של דבר זה. הלא טוב אשר לא אגיד לו, למה זה אנסנו?" אמרה בלבו, בעודה מבטת אליו כבראשונה ומרגשת, כי ידה, המחזקת את העלה, רועדת יותר ויותר.

— בשם אלהים! — שנה וורונסקי ויאחז בידה.

— האגיד?

— כן, כן, כן...

— הרה אני, — אמרה בקול שפל וממושך קצת.

העלה שבידה נזדעזע עוד יותר, אך היא לא גרעה עיניה מוורונסקי, בחפצה לראות, איך יקבל בשורה זאת. הוא שמע, ויחורו פניו, ויאמר להשיב דבר, אך מליו נעתקו, וינח את ידה ויורד ראשו. "כן, הוא הבין את כל ערכו של דבר זה", אמרה בלבה ותלחץ את ידו להבעת תודה.

אבל טעות היתה בידה, בחשבה, כי וורונסקי הביט אל הענין הזה כמוה, בעיני אשה. הדבר יצא מפיה, ומיד התעורר בקרבו בכח גדול, עשר פעמים מבכל מקרה אחר, אותו הרגש של גועל נפש בלי דעת במי ובמה; אבל עם זה הבין, כי המשבר, אשר חכה לו, הגיע עתה, כי לא יוכלו עוד להסתיר דרכם מאישה, ועליהם לשים קץ באיזה אופן למצב המשונה הזה. ומלבד זאת דבקה בו גם סערת רוחה, ויבט

לאליה בעיני רחמים והכנעה וישק את ידה ויקם וילך הנה והנה ע הגבעה הלוך והחרש.

— כן הוא, — אמר ויגש אליה באומץ לבב. — שנינו לא חשבנו את היחס שבינינו לשעשוע ריק, ועתה הוברר גורלנו. עלינו לשים קץ, — אמר ויפן כה וכה, — לשקר הזה, שאנו מחזיקים בו.

— לשים קץ?—איככה נשים קץ, אלקסיי?—אמרה אנה בקול שפל. עתה עברה סערת רוחה, וצחוק חבה נגה על פניה.

— עליך לעזוב את בעלך, ולאחד את חיינו.

— מאוחדים הם גם עתה, — ענתה אנה בקול שפל, אשר לא נשמע כמעט לאוזן.

— כן הוא, אבל יש לגמור, לגמור.

— אבל איככה, אלקסיי, למדני נא מה לעשות, — אמרה בצחוק־ תוגה על קשי מצבה, שאין להחלץ ממנו. — היש לנו רוח והצלה? האם לא אשת איש אני?

— אין מצב קשה שאי אפשר להחלץ ממנו. נחוץ להתחזק, — אמר ורונסקי. — כל מה שיהיה, טוב לך ממצבך זה. הלא רואה אני, מה רבו צרות לבבך בשבתך בתוך חבורתך, עם בנך, עם בעלך, שכולם כמזכירי עון לך.

— רק לא בעלי, — אמרה בלעג גמור. — אותו לא אדע, בו לא אהגה. כמוהו כאין.

— לא בכל לבך תאמרי זאת. אני יודעת אותך. מתענה אַת גם בגללו.

— הן הוא איננו יודע מאומה, — אמרה אנה, ובושה כסתה פניה פתאום: לחייה, מצחה וצוארה האדימו, ודמעות נקוו בעיניה מכלמה. — אל נא נדבר בו.

כג.

ורונסקי כבר נסה פעמים אחדות, אם גם לא בשפה ברורה כזאת, לעוררה לשים לבבה על מצבה, ובכל פעם ענתה אותו אמרים דלים כאלה ובקלות דעת כזאת. כמו נמצא בזה דבר, אשר לא יכלה או לא

רצתה לבררו לעצמה; בשעה שהתחילה לדון בענין זה, כמו חמקה עברה ממנה מדי פעם בפעם אל אחד המחבואים הרוחניים שבה, ותחתיה, תחת אנה האמתית שאהבה נפשו, באה לפניו אשה אחרת זרה לו ומשונה, אשר לא אהב אותה, כי אם ירא מפניה, והכבירה עליו במלים. אך ביום הזה הואיל להביע לה את כל רוחו בשאלה זאת.

— אם יודע הוא, אם איננו יודע, — אמר וורונסקי בקולו העז והמתון — אין לנו עסק בזה. אנחנו איננו יכולים... את לא תוכלי להוסיף לכת בדרך הזה, ביחוד בעת הזאת.

— ומה נעשה על פי דעתך? — שאלה בלעגה הקל, אשר דברה בו עד כה. בראשונה דאגה, פן יהי דבר הריונה קל בעיניו, ועתה הצטערה, על כי בא בגללו לידי מסקנה, שנחוץ לעשות איזו חדשות בחייהם.

— יש להודיע לו הכל ולעזבו.

— טוב מאד; נשערה נא, שאעשה כן. הידעת, מה נעלה בידנו? הנני לספר לך הכל מראש, — אמרה אנה, ואש חמה נצתה בעיניה, אשר עוד לפני רגע אחד מלאו חבה. — „כן הוא, איש אחר אהבת ותוקשי אחריו בדרך חטאים? (בדבריה אלה חקתה את בעלה וגם הדגישה מלים מיוחדות בטעמו וברוחו). אני הזהרתיך על דבר תוצאות דרכך לענין מצבנו המדיני והאזרחי והביתי, ואת לא שמעת בקולי. עתה אינני יכול לתת לחלל את שמי... ואת שם בני, היה את לבבה לאמור, אך לא יכלה לשתף שם בנה במהתלותיה... לא אוכל לתת לחרפה את שמי" ועוד איזה דבר כיוצא בזה. בכלל יאמר בכל סגנונו המדיני, בבירור ובדיוק, כי לא יוכל לתת לי לעזבו, כי אם יעשה כאשר תמצא ידו להגן על כבוד ביתו. וכאשר יאמר, כן יעשה במנוחה ובדיוק גמור. זה הדבר אשר יהיה. לא איש הוא זה, כי אם מכונה, ובשעת כעסו הוא כלי משחית, — הוסיפה ותזכור את אליקסיי אלכסנדרוביץ בכל תארו לפרטיו ובדרכי מדברו; וכל מדה שאינה נאה, שיכלה למצוא בו, זכרה לו וחשבה לו לעון, בלי סלוח לו גם על דבר אחד, בגלל החטאה הנוראה, אשר חטאה לו היא.

— אבל אנה, — אמר וורונסקי בקול רך, מרגיע ונכנס אל הלב — בכל זאת נחוץ להגיד לו; ואז נראה דרכיו ונדע מה לעשות.

— מה נוכל לעשות, לברוח?

— יכול נוכל גם לברוח. אני לא אדע, איך נוכל להוסיף לעמוד במצבנו זה. ולא לי אני דואג. — רואה אני בצרת נפשך.

— לברוח ולהיות לך לפלגש אהובה, — אמרה אנה בחרי אף.

— אנה, — אמר אליה בקול תוכחה וחבה.

— כן הוא, להיות לך לפלגש ולהשחית הכל.

גם הפעם היה את לבבה לאמור „את בני", אך לא יכלה לבטא מלה זאת.

וורונסקי לא יכול להבין, איך יכלה האשה הזאת, באומץ לבה ובישרת רוחה, לשאת חיי שקר ותרמית כאלה, בלי בקש לה חיים אחרים; אך לא הבין כי פשר דבר החידה הזאת צפון במלת „בני", אשר לא יכלה להשמיע על פיה. בזכרה את בנה ואת הגות לבו בימים הבאים על אודות אמו, העוזבת את אביו, באו בה יראה ורעד על המעשה אשר עשתה, ואז חדלה לעיין בדבר, כי אם התאמצה להרגיע את נפשה, כדרך הנשים, בסברות כוזבות ובדברי רוח, למען לא ישונה דבר במצבה, ותוכל להשכיח את השאלה הנוראה, מה תעשה לבנה.

— אני מבקשת אותך, אני מתחננת לך, — אמרה פתאום בקול אחר, בקול מלא חבה ויוצא מן הלב, ותחזק בידו — אל נא תוסיף לדבר עמי עוד בדבר הזה עד עולם.

— אבל, אנה...

— עד עולם. הניחה לי לדאוג לזה. נפשי יודעת את כל שפל מצבי, את כל הכעור הנורא שבו; אך להחלץ ממנו לא נקל הוא כמו שתדמה. הניחה נא לי לבקש עצה ושמע בקולי. אל תוסיף לדבר אלי בזה עד עולם. התבטיחני?... לא, לא, הבטיחה נא!...

— מבטיח אני כל מה שתבקשי, אבל אינני יכול לשקוט, ביחוד אחרי אשר הגדת לי את הדבר הזה. לא אוכל לנוח, אם לא תנוחי את.

— אני? — שנתה אחריו. — כן, לבי דוה לפעמים; אבל זה יעבור,

אם לא תוסיף דבר אלי כאשר אמרתי. רק בדברך עמי בענין זה, ירוה לבי על מצבי.

— זאת לא אבין, — אמר וורונסקי.

— ידעתי, — נכנסה אנה לתוך דבריו, — מה קשה לישר רוח כמוך לשקר, וצר לי עליך. פעמים רבות אשים על לבי, כי אבדת חייך למעני.

— כזאת אמרתי בלבי ברגע הזה גם אני עליך, — אמר וורונסקי, — איך יכלת לוותר על כל בגללי? לא אוכל לסלוח לנפשי, על כי אומללה את.

— אני אומללה? — אמרה ותקרב ותבט אליו בצחוק שמחה ואהבה, — אני — דמיוני כאיש רעב שנתנו לו לאכול. אפשר שקר לו, ובגדו קרוע, והוא מתבייש, אך אומלל איננו. אני אומללה? — לא, זה אשרי...

ברגע ההוא שמעה את קול רגלי בנה, ותשקף במהירות אל כל עברי הגבעה ותקם פתאום, כמו נתרה ממקומה. בעיניה נראה הברק הנעים הנודע לוורונסקי מכבר, והיא הרימה במהירות נמרצה את ידה היפות, המעולפות טבעות, ותאחזהו בראשו ותבט אליו הבטה ממושכה ואחרי כן קרבה אליו את פניה בצחוק קל על שפתיה הפתוחות ותשקהו במהירות על פיו ועל שתי עיניו ותהדפהו ותכון ללכת, אך הוא עצר אותה.

— מתי? — להש לה ויבט אליה בפנים צוהלים.

— היום בקצה השעה הראשונה, — לחשה לו באזנו ותאנח ממעמקי לבה ותלך בצעדיה הקלים והמהירים לקראת בנה.

הגשם חדל לרדת, בשעה שהיה הנער בגן הגדול, וישב שם עם אומנתו עד כלות הגשם באחת הסוכות.

— ושלום לך, — אמרה אליו. — עתה עלינו למהר אל התחרות. ביטסי הבטיחה לבוא אלי ולקחת אותי במרכבתה.

וורונסקי שם עיניו על השעון ויצא מעל פניה מהר.

כד.

כאשר שם וורונסקי עיניו על השעון על גבעת המרפסת היה מלא דאגה וטרוד ברעיוני לבבו כל כך, שראה ולא ידע מה ראה, ראה את

ציוני השעות ולא ידע איזו שעה היא. בצאתו אל מסלת החצץ דרך בזהירות ברפש וילך אל מקום מרכבתו. ברב רגשותיו לא שם לבו להתבונן, איזו שעה היא ואם עוד יספיק לנסוע אל בריאנסקי. מכח זכרונו לא נשאר לו ברגעים ההם אלא הכשרון לזכור ראשי פרקים, שאחרי עשותו זאת עליו לעשות כזאת וכזאת, ולא יותר. זכרון מרפרף כזה הוא מן המקרים המצויים בחיי האדם. בגשתו אל מרכבתו מצא את רכבו נרדם על מושבו בצל תרזה ענפה, שכבר התחילה נוטה הצדה, ויתבונן אל עדות היתושים, אשר התאבכו כתמרות עשן ממעל לסוסים המכוסים זעה, ויער את רכבו ויקפוץ ויעל על המרכבה ויצוהו לנסוע אל בריאנסקי. רק אחרי נסעו כשבע וירסטאות שב אליו כל כח זכרונו וירא בשעון וידע, כי חצי השעה הששית הגיע וכי אֵחר לנסוע.

ביום ההוא היו מרוצי-תחרות שונים: מרוץ בני-לויה, מרוץ אופיצירים למרחק שתי וירסטאות ואחריו אותו המרוץ שהשתתף בו וורונסקי. אל המרוץ האחרון הזה היה יכול עוד להספיק לבוא, אבל ידע, כי, אם יסע אל בריאנסקי, יבוא שמה בכבדות ובשעה ש„אנשי החצר" כבר יועדו שם, וכן לא יעשה. אך כבר הבטיח לבריאנסקי לבוא אליו ביום ההוא, ועל כן גמר לעשות הלאה דרכו ויצו את הרכב להריץ את הסוסים בלי חמלה.

בבית בריאנסקי שהה אך חמשה רגעים וישב ויסע בדרך אשר בא אליו. הנסיעה המהירה הזאת הרגיעה אותו. כל קשי מצבו בדברים שבינו לבין אנה, כל השאלות והספקות שנשארו אחרי שיחתם נשכחו מלבו לגמרי; רק במרוץ תחרותו היו כל מחשבותיו, בעונג רב ובלבב סוער הגה בזה וישעשע את נפשו בבטחונו, כי בכל זאת בוא יבוא שמה בעתו, ורק לרגעים התעוררה בקרבו עליצותו על נועם הפגישה, שהוא עתיד לפגוש בלילה את אנה.

ובמדה שנכנס בנסיעתו לגבול שדה-התחרות, במדה שהוסיף להשיג ולעבור את מרכבות הנוסעים שמה מבתי הקיץ ומפטרבורג, בה במדה חזקו עליו רגשותיו על אודות התחרות הזאת, שהתעתד להשתתף בה.

בבית דירתו לא נותר איש מחבריו, — כולם כבר היו שם ומשרתו חכה לו על יד השער. בעודו מחלף שמלותיו, הגיד לו משרתו.

כי הוחל המרוץ השני, כי אילונים רבים באו לשאול על אודותיו וכי הנער שבאורוה רץ ובא גם הוא לשאול עליו פעמים.

וורונסקי חלף שמלותיו בלי חפזון (מעולם לא נחפז ולא חדל למשול ברוחו) ויסע אל חצר האירוה. משם כבר נשקפו לעיניו המוני מרכבות ורגלים ואנשי צבא, אשר כתרו את שדה המרוץ, ואוהלים מלאים אדם. לפי הנראה עוד לא עברה שעת המרוץ השני, כי בהכנסו אל חצר האורוה שמע קול פעמון. בגשתו אל האורוה פגש את „גלדיאטור״, סוסו האדום ולבן־הרגלים של מחוטין, כי הובילו אותו אל המערכה, ועליו כסוי בגד צהוב־אדמדם, שרצועות כחולות מרוקמות עליו, ואזניו נראו כגדולות מאד, תחת הרקמות הכחולות המכסות עליהן.

— איה קורד? — שאל וורונסקי את משרתו אשר על הסוסים.

— באורוה, חובש הוא.

פרו-פרו עמד חבוש בדירו, והדיר היה פתוח, כי כבר נכונו להוציא את הסוס לעבודתו.

— לא אחרתי?

— אָל רייט! אָל רייט! הכל כתקונו, הכל כתקונו,—אמר האנגלי— רק השמר והשקט.

וורונסקי שם עיניו עוד הפעם על יפי תארו וכל אבריו של סוסו האהוב לו, אשר כל עצמותיו רעדו, ובקושי הפנה עיניו מהמראה הזה ויצא מן האורוה. אל האוהלים קרב במרכבתו בשעה טובה לו מאד, בשעה שלא יכול איש לשים לב אליו. המרוץ למרחק שתי הוירסטאות כמעט נגמר לפני רגעי מספר, וכל העינים נסבו על ה„קַוַלרגרד״ שרכב ראשונה ועל ה„לייב-הוזר״ שרכב אחריו, ששניהם הריצו את סוסיהם בשארית כחם וקרבו אל עמוד המטרה. מתוך העגול וגם מחוץ לו נאספו כל הנצבים ודחקו זה את זה על יד העמוד, והחבורות אנשי צבא פשוטים ואופיצירים מחיל פרשי-הגאַרדה הביעו שמחתם בקריאות בקול רם על נצחון שר חילם והברם הקרוב לבוא. וורונסקי נכנס לתוך ההמון הזה, בלי משוך עין עליו, כמעט באותו הרגע שנשמע קול הפעמון המבשר, כי נגמר המרוץ, והקולר־גרד רם הקומה, המכוסה רגבי רפש, שעלתה בידו לגשת ראשונה אל העמוד, נחת על המרדעת

וירף ידו מסייחו הצפור, שכהה מראהו מזעה ונשימתו כבדה עליו מרוב עמלו.

הסיח רמס בפרסותיו בזה ויתאמץ לעצור בזה במהלך גויתו הגדולה, והאופיציר המנצח פנה כה וכה, כמי שנעור מחלום קשה, וביגיעה עלתה בידו להראות צחוק קל על שפתיו. המון אנשים מבני חבורתו ושלא מבני חבורתו כביב שתו עליו.

וורונסקי התחמק בכוונה מהמון בני מרום עם הארץ, אשר התנהגו בכובד ראש וישוחחו ויתהלכו ברחבה לפני האוהלים. ידוע ידע, כי גם אנה קרינינה שם, גם ביטסי, גם אשת אחיו, ובכל זאת נמנע מגשת אליהן, כדי שלא יסיח דעתו מענין התחרות. אבל מכיריו הרבים, שפגשו אותו בכל רגע, עצרוהו ויספרו לו דברים מפרטי המרוצים הקדומים וישאלוהו, מפני מה אחר לבוא.

בעת אשר נקראו המתחרים אל האוהל המיוחד לקבלת הפרסים, וכל הנאספים מהרו שמה, קרב אליו אחיו הגדול ממנו אלכסנדר, ראש גדוד מעוטר בפתילים על כתפיו, שפל קומה, רחב עצמות כאליקסיי, אבל יפה ואדמוני ממנו ובעל אף אדום ופנים צוהלים מיין.

— הקבלת את פתקתי? — אמר אליו אלכסנדר. — הן בביתך לא ימצא אותך איש לעולם.

הכל ידעו, שאלכסנדר וורונסקי הוא איש הולך שובב, וביחוד הוא שוגה ביין, אך עם זה היה גם חצרני גמור.

בדברו עם אחיו בענין רע מאד, מלאו פניו בדיחה, ויהי למראה עין כמדבר מהתלות ודברים של מה בכך, — מדעתו, כי אפשר, שעיני רבים מוסבות עליהם.

— קבלתי ולא אוכל הבין, מה הדאגה הזאת, שאתה דואג לי, — אמר אליקסיי.

— דואג אני, על כי נאמר לי לפני רגעים אחדים, כי אינך פה וכי ביום השני ראו אותך בפטרהוף.

— יש דברים, שרק מי שהם נוגעים בו בעצמו יש לו רשות לדון בהם, והדבר שאתה דואג בגללי הוא ממין זה.

— אבל אם כן אין לעבוד בצבא, אין...

— אני מבקש מאתך, שלא תתערב בדבר, ולא יותר.

פני אליקסיי הנזעמים חורו באמרו זאת, ולחיו התחתון הבולט ויעד, וזה היה מן המקרים שאינם מצויים אצלו. ככל איש, אשר לב טוב לו, היה קשה לכעוס, אך בשעת כעסו, בשעה שלחיו התחתון התחיל רועד, היה מסוכן למרגיזיו; זאת ידע גם אלכסנדר אחיו וישב לו בצחוק קל ובפנים שמחים:

— אני אך באתי למסור לך את מכתב אמנו. השיבה נא לי דבר ואל תרגיזנה לפני נסעה. לך והצלח, — סיים דבריו בברכה לענין התחרות בפניו הצוחקים ויט מעליו.

אך נסב אחיו מאצלו, וידיד אחר קדם פניו בברכת שלום.

— אינך רוצה להכיר את רעיך! שלום לך, יקירי! — אמר אליו סטיפן ארקדיביץ, אשר גם פה, בתוך תפארת בני פטרבורג, התנוסס בפניו האדמונים ובפאות זקנו הסרוקות והמצוחצחות. — תמול באתי ושמח אשמח מאד, כי אראה בנצחונך. מתי נראה איש את אחיו?

— בוא נא מחר אל הקלוב שלנו, — אמר וורונסקי וילחץ שרוול מעילו ויבקש סליחה מאתו וילך מאצלו אל תוך שדה המרוץ שכבר הובלו שמה הסוסים המוכנים למרוץ הגדול, שהושמו מעצורים בו.

הסוסים המכוסים זעה, שגמרו לעשות את שלהם, וכשל כחם, אחרי העבודה הקשה אשר עובדה בהם, הושבו למקומות הם בלוית שומריהם, ואחרים הובאו תחתיהם זה אחר זה אל המרוץ החדש, סוסים צעירים מלאי כח, רובם אנגליים, ובעמדם כבונים ודקי בטן דמו לעופות גדולים ומשונים. מימין הובאה פרו-פרו ביפי תארה, אשר דרכה בפרקי שוקיה התחתונים הגמישים והארוכים למדי, כהולכת על נוצות של מתכת. לא רחוק ממנה עמד „גלדיאטור" באזניו המרופטות, ובאתה שעה הפשיטוהו את כבינתו. עיני וורונסקי נמשכו שלא מדעתו על אברי הסייח הזה, שהיו גדולים ויפים וכולם מתאימים לתארו הכללי, ואחוריו כמוצקים ומחוטבים בטעם נפלא, ופרקי שוקיו התחתונים קצרים במדה שאינה מצויה, ונראה כמיוסדים על פרסותיו בעצמן. וורונסקי שספניו לגשת אל סוסתו, אבל עוד הפעם עצר אותו אחד ממכיריו.

— הנה קרינין, — אמר אליו האיש ההוא בדברם זה עם זה. — הוא מבקש את אשתו, והיא באוהל, בתוך. האם לא ראית אותה?

— לא, לא ראיתיה, — ענה וורונסקי, ובלי שים עין גם על האהל, אשר הראהו בו האיש ההוא את קרינינה, נגש אל סוסתו.

עוד לא הספיק וורונסקי לבדוק את מרדעתו, כדי לתקן בו דבר, והנה נקראו המתחרים אל האהל לנטול גורלות ולהכון להתחלת התחרות. שבעה עשר אופיצירים נועדו באוהל בפנים מלאים עיון וכובד ראש, ורבים מהם בפנים חורים, ויקחו להם איש גורלו. לוורונסקי יצא הגורל השביעי, וקול ההכרזה נשמע: „שבו לכם!״.

וורונסקי הרגיש, כי הוא ושאר הרוכבים המתחרים היו למרכז, שכל העינים מכוננות אליו, ויקרב אל סוסו בלב סוער, וכדרכו במצב כזה היה מתון ושוקט בתנועותיו.

קורד לבש לכבוד התחרות את בגדי החגיגה שלו, והם: מעיל שחור רכוס בכל כפתוריו, צורונים מגוהצים קשים, שהיו מגיעים עד לחייו, כובע שחור ונעלות גבוהות. הוא היה מתכבד ובוטח כבכל עת, ובעצמו החזיק את הסוסה בשתי מושכותיה ועמד אצלה. והיא הוסיפה לרעוד כאילו אחזתה קדחת. עינה הבוערת הביטה מן הצד אל וורונסקי בגשתו אליה. וורונסקי שם את אצבעו מתחת לאזור המרדעת. היא עותה עינה עוד יותר ותגל את שניה ותורד את אזנה. האנגלי העוה שפתיו, בחפצו להראות דמות צחוק, על בדיקה יתרה זו, שבודקים אחרי חבישתו של מומחה כמוהו.

— שב נא, ולא יסער לבבך כל כך.

וורונסקי הביט בפעם האחרונה אל אנשי תחרותו, בדעתו, שבשעת הרכיבה לא יוסיף לראותם. שנים כבר רכבו להם אל המקום המיועד להתחלתם. גלצין, אחד מרעי וורונסקי ומאנשי תחרותו המסוכנים לו, התרוצץ מסביב לסייחו האדמדם, אשר מאן לתתו לשבת עליו. „לייבהוזר״ קטן קומה, מלובש במכנסי-מרכב צרים, ישב כפוף כחתול על סוסו וירעישהו בחפצו לחקות את האנגלים. הנסיך קוזובליב ישב בפנים לבנים על סוסתו רבת הדמים, שיצאה מבית גידוליו של גרבוב, ואנגלי נהג אותה ברסנה. וורונסקי וכל חבריו ידעו את

קוזובליב „בעצביו הרפים" ובתאותו המרובה להכבד. הם דעו, כי היה מפחד מכל דבר. גם לרכוב על אחד מסוסי הצבא היה ירא; אבל דוקא ברכיבה זו, שהיתה נוראה באמת, שמפרקות יכלו להשבר בה על נקלה, שאצל כל אחד מן המכשולים שהוכנו בה עמדו דוקטור ועגלת בית חולים ברקמת צלב ואחות רחמניה, ערב את לבבו להשתתף. כשנפגשו עיניהם קרץ אליו ורונסקי בחבה ובהבעת הסכמה ותהלה. רק את אחד מהרוכבים, את איש תחרותו הקשה לו מכולם, את מחוטין ברכבו על „גלדיאטור" לא ראה.

— אל נא תאיצה, — אמר קורד אליו; — וזכר נא דברי זה: אצל המעצורים אל תעצרנה ואל תריצנה, תנה לה לעשות, כאשר ייטב בעיניה.

— טוב, טוב, — אמר ורונסקי ויחזק ברסן.

— אם תוכל הריצה אותה; אך עד הרגע האחרון אל תואש, גם אם יקדמוך כולם.

בטרם הספיקה סוסתו לזוז ממקומה, התנשא ורונסקי בתנועה עזה ומהירה ויאחז ברגליו בטבעות המרדעת, טבעות ברזל-קלל בעלות שנים, ויורד את גויתו במהירות ובחזקה על כר-העור שעל המרדעת, ויחרוק העור תחתיו, ומושבו היה איתן. ברגלו הימנית נאחז בטבעת ויחזק בין אצבעותיו את המושכות הכפולות, כרוכב רגיל, וקורד הרפה ידיו מהן. „פרו-פרו" נטתה את צוארה הארוך ומתחה את מושכותיה, וכמו מבלי דעת באיזו מרגליה לצעוד ראשונה החלה לזוז ממקומה כהולכת על נוצות של מתכת ותנענע את רוכבה בגבה המתכווץ ומתפשט לרגעים. קורד החיש צעדיו והלך אחריה. בזעפה משכה את חבלי רסנה פעם מצד זה ופעם מצד זה ותתאמץ להוליך רוכבה שולל, וורונסקי התאמץ להרגיעה פעם בקול ובפעם בידו, אך כל זה היה לריק.

הם הגיעו אל הנחל הסתום, ופניהם הועדו אל מקום „שלוחם". רבים מהריכבים היו לפניו, ורבים — מאחריו, ופתאום שמע מאחריו קול שעטת פרסות סוס על הרפש, וירא והנה מחוטין השיגו ויעבר לפניו על „גלדיאטור" בעל הרגלים הלבנות והאזנים המרופטות. מחוטין צחק צחוק קל וגלה את שניו הארוכות, אך ורונסקי הביט אליו בחרי

אף; כי לא אהב אותו בכלל, ועתה חשב אותו לאיש־תחרות קשה לו מכל חבריו, ומלבד זאת רע בעיניו, מה שהריץ סוסו בעברו עליו והרגיז בזה את „פרו־פרו". היא נשאה את רגלה השמאלית ותקפץ שתי פעמים ובזעפה על חבלי רסנה המתוחים החלה לרהור בלי סדרים לטלטל בדהרותיה את רוכבה. גם קורד הרעים פניו וכמעט רץ ויקפץ גם הוא אחרי וורונסקי.

כה.

כל האופיצירים המתחרים במרוץ ההוא היו שבעה עשר איש. והמרוץ נועד בעגול איליפסי ארוך ארבע וירסטאות, לפני האהל העשוי לדבר. ובעגול הזה נערכו תשעה מעצורים: נחל, גדר קרשים גבוהה שתי אמות רוסיות אצל האוהל, תעלה ריקה, תעלה מלאה מים, צלע גבעה זקופה, חומה אי־לנדית והיא (מן המעצורים הקשים ביותר) סוללה, שקנים רבים נטועים בה, ואחריה עוד תעלה — שאינה נראה לעיני הסוס — והסוס הוצרך לדלג על שני המעצורים האלה עוד כדי שלא לנפול ולהשבר; אחרי המעצור הקשה הזה עוד שתי תעלות מים ותעלה ריקה אחת; וגמר רכיבת המתחרים ממול האוהל. אבל תחלת רכיבתם נקבעה לא בתוך העגול, כי אם מצדו, במרחק מאה קני־מדה מקו העגול, ובתוך הדרך החיצונה הזאת נמצא המעצור הראשון, והיא הנחל הסתום, שרחבו שלש אמות רוסיות, ורשות נתנה לרוכבים לעברו בקפיצה או ברכיבה במי־הברכים שבו.

שלש פעמים נצבו המתחרים בשורה אחת, ובכל פעם הוציא אחד הסוסים את ראשו אל מחוץ לשורה, והוצרכו לחזור ולהתיצב ראש הגדוד סיסטרין, המומחה לאותו דבר, כבר בא לכלל כעס, אך בפעם הרביעית קרא „צאו!" — והאנשים החלו לרכוב לדרכם.

כל העינים וכל הבינוקלים כוננו אל חבורת הרוכבים השונים במראיהם ובמלבושיהם בשעה שעמדו בשורה.

„הם שולחו! התחילו רוכבים!" נשמעו מכל עבר קריאות הנאספים, אחרי הדממה שהיתה בשעת צפיתם.

גם ביחידות גם בחבורות רצו ממקום למקום, כדי להסתכל יפה יפה. עוד ברגעים הראשונים היתה חבורת הרוכבים לשורה ארוכה, ולעיני הנאספים קרבו שנים שנים ושלשה שלשה ואחד אחד אל הנחל. לרואים נדמה, שכולם החלו לרכוב כאיש אחד, אך באמת היו זמני סיקונדות ביניהם, וגם זה לא נחשב לדבר קל בעיניהם.

„פרו-פרו" ברגזה ובהתלהבותה היתרה אחרה ברגע הראשון, וסוסים אחדים הקדימוה. אך עוד בטרם הגיעו אל הנחל עבר וורונסקי בלי כבדות לפני שלשה מהסוסים אשר הקדימוה, ועם זה עצר בכל כחו ב„פרו-פרו", שרצתה והתאמצה לקפץ קפיצות גדולות, ולפניה היה אך „גלדיאטור" האדום, סוסו של מחוטין, אשר הלך לו הליכה קלה ומסודרת ונשא את רגליו האחרונות ממול עיני וורונסקי, וראשונה לכל הסוסים הלכה „דיאנה" סוסתו הנחמדה של קוזובליב, ובעליה עליה בפנים לבנים כפני מת.

ברגעים הראשונים עוד לא משל וורונסקי לא ברוחו ולא בסוסתו. עד הנחל, אשר היה להם למעצור ראשון, לא מצאה ידו להנהיגה כטוב בעיניו.

„גלדיאטור" ו„דיאנה" קרבו יחדו אל הנחל וכמעט בבת אחת התנשאו וידלגו אל עברו השני. בלי התגברות מיוחדת מורגשת לעין דלגה ותעף אחריהם „פרו-פרו" כמו על כנפים, אך כשהרגיש וורונסקי בעצמו, שהוא מרחף באויר, ראה פתאום כמעט תחת רגלי סוסתו את קוזובליב מתגולל עם „דיאנה" מעבר לנחל (אחרי קפיצתה של „דיאנה" הוציא את מושכותיה מידו ותעף ותפול עמו יחד). אך הפרטים האלה נועדו לוורונסקי אחרי כן, ובאותו הרגע ראה רק את המחזה הזה: מתחת לרגליו, במקום שסוסתו „פרו-פרו" היתה עתידה להציג את פרסותיה, יכלה למצוא את רגלה או את ראשה של „דיאנה". אך „פרו-פרו" הספיקה בשעת קפיצתה גם לנטות בכח ברגליה ובגבה, כחתול בנפלו ממקום גבוה, ותדא הלאה ולא נגעה ב„דיאנה".

„מה נעמת לי!" אמר וורונסקי בלבו.

אחרי עברם את הנחל היה וורונסקי לשליט גמור על סוסתו ויחל לעצור את מרוצתה, בחפצו לעבור את הגדר הגדולה אחרי מחוטין

ולהשיגו ולהקדימו אחרי כן, בין המעצור הזה ובין המעצור שאחריו, והרחוק ממנו כמאתים קוי-מדה.

הגדר הגדולה עמדה לפני אוהל הקיסר, והקיסר וכל בני החצר והמוני הנאספים הביטו כולם כאחד אליו ואל מחוטין, ומחוטין רכב לפניו, ובינותם היה כמלוא אורך גופו של סוס, בקרבם אל השטן (כן קראו לגדר ההיא). וורונסקי ידע, כי עינים מכוננות אליו מכל עברים, אך לא ראה דבר חוץ מאזני סוסתו וצוארה והארץ, הרצה לקראתן בחפזה ואחוריו ורגליו הלבנות של „גלדיאטור" שרקדו במהירות ובסדר לפניו, בלי שנות את הרוח שביניהם. „גלדיאטור", התנשא ובלי כל דפיקה קטנה כשכש בזנבו ויעלם מעיני וורונסקי.

— ברווה! — נשמע קול קורא אחד.

כהרף עין אחרי כן נראו קרשי הגדר לעיני וורונסקי. סוסתו דלגה ועברה בלי כל שנוי מורגש בתנועות אבריה. הקרשים נעלמו מעיניו, ואך קול דפיקה קטנה שמע מאחריו; כי התלהבה בראותה את „גלדיאטור" מקפץ לפניה, ותקדם קצת להתנשא, ועל כן דפקה בגדר באחת מפרסותיה האחרונות. אך את מדת מרוצתה לא שנתה, ו־וורונסקי — שברגע ההוא נזרק רגב רפש על פניו — ראה ויתבונן, שלא נשתנה הרוח שבינה ובין „גלדיאטור". ועוד הפעם היו לנגד עיניו אחורי „גלדיאטור" וזנבו הקצר ורגליו הלבנות הממהרות לרוץ בלי התרחק ממנו.

וכשעלה במחשבתו, שהגיעה העת לו לשים את מחוטין מאחריו, החישה „פרו-פרו" את מהלכה מאליה, כי הבינה את מחשבתו טרם ירמוז לה, ותחל להתקרב אל מחוטין מן הצד הטוב לפניה, מצד החבל. מחוטין לא נתן לה לבוא בינו ובין החבל. ו־וורונסקי אך שם על לבו, כי אפשר להשיגו גם ברכיבה מעבר מזה, ומיד שנתה „פרו-פרו" את מהלכה ותרדוף בדרך שרצה בו וורונסקי. כתפה של „פרו-פרו", שכבר החלה כהה למראה מרב זעה באה בשורה אחת עם אחורי „גלדיאטור". קפיצות אחדות קפצו בשורה אחת. אך לפני המעצור, אשר קרבו אליו בשעה ההיא, החל וורונסקי להריצה על פי רוחו, כדי שלא תסב הרבה, ובבואם אל צלע הגבעה הקדים מהר את מחוטין. מדי עברו ראה את

פניו המלוכלכים ברפש, גם נדמה לו שראה צחוק על פניו. אחרי כן הרגיש מיד, שמהוטין רוכב אחריו אצל גבו ממש, ומשם שמע את דהרותיו המסודרות ואת נשימת נחיריו של „גלדיאטור״ הסמוכים לו מאד.

את שני המעצורים שלפני האחרון עברה על נקלה, אבל נשימתו ודהרותיו של גלדיאטור קרבו עוד יותר אל אזני וורונסקי, וירץ את סוסתו, ולשמחת לבבו הרגיש, שהיא ממהרת לרוץ מעט יותר מבראשונה, וקול שעטת פרסות „גלדיאטור״ נשמע עוד הפעם מאותו המרחק שנשמעה קודם לזה.

וורונסקי היה לה למנהיג גמור, — זאת חפצה נפשו, וכזאת יעץ אותו קורד, — ועתה היה בטוח, שהוא עתיד לנצח. התרגשותו ועליצותו וחבתו ל„פרו-פרו״ הלכו ועצמו. אף אמנם רצה להביט אחריו, אך לא ערב את לבבו לעשות זאת ויתאמץ להרגיע את עצמו ולהמנע מהריץ את סוכתו, לבעבור יעמד בה כח במדה שלפי דעתו נשאר עוד ב„גלדיאטור״. עוד נשאר המעצור הקשה שבכל המעצורים, אם יקדים לעברו מכל בני תהרותו יקדים מכולם גם לבוא אל מקום גמר התחרות. במחשבותיו אלה הגיע אל הסוללה הזאת עוד מרחוק ושניהם יחד נסתפקו רגע קטן בנצחונם. באזניה הכיר וורונסקי, שהיא כמפקפקת, מסתפקת בכחה, וירם את השוט, אבל ראה מיד, כי פחד שוא הוא: סוסתו ידעה, מה שיש לה לעשות. היא החישה מרוצתה ובמדה הראויה, כפי מה ששער בלבו קודם לזה. קפצה ותדא הרחק בכח-כחה אל מעבר לתעלה שאחרי הסוללה; ובלי התאמצות יתרה הוסיפה לרוץ ולדהור במדה ובסדר שרצה ודהרה לפני הסוללה.

— ברווה, וורונסקי! — הגיעו לאזניו קולות מתוך חבורה קטנה שעמדה אצל המעצור הזה, והוא ידע, כי חבורות מאהביו בני גדוד היא; את קול ישבין הכיר ביחוד בין שאר הקולות אך את פניו לא ראה.

„חמדתי!״ קרא בלבו על „פרו-פרו״ ויט אזניו לשמוע, מה שיעשה מאחריו. „גם הוא דלג ויעבור!״ אמר בלבו, בשמעו קול דהרות „גלדיאטור״. עוד נשארה תעלת המים האחרונה, הרחבה שתי אמות רוסיות. וורונסקי לא שם גם עינו עליה, ובחפצו להקדים הרבה התחיל

מנהיג אותה במושכותיה בתמונת עגולים ועל פי דפיקות פעמיה היה מרים ומשפיל את ראשה. הוא הרגיש, כי היא אוזרת שארית כחה; לא רק צווארה וכתפיה היו רטובים, כי אם גם על מפרקתה, על ראשה ועל אזניה החדות נראו אגלי זעה ונשימתה היתה קשה וקצרה. אבל גם זאת ידע, כי שארית כחה יספיק לדרך, שיש לה עוד לעבור, שהוא אך 200 סז׳ין. רק על פי קרבת גופו אל הארץ וקלות תנועתה ידע, עד כמה גדלה מרוצתה מבראשונה. על ה־עלה דלגה על נקלה, כמו לא שמה לב לה. כעוף פורח קפצה ועברה אל עברה השני; אך באותו הרגע הרגיש וורינסקי, כי לא דקדק לנהוג בה כראוי על פי מהירות מרוצתה, ובאחת מתנועותיו חטא לחוקי ההנהגה חטאה שאין לכפרה, וחרדה נפלה עליו. פתאום נשתנה מצבו ויבן, כי רעה נוראה באה עליו. עוד לא יכול לברר לעצמו, מה הדבר אשר קרהו, והנה רגלים לבנות של סייח אדום הבריקו לעיניו ומחוטין עבר לפניו על סוס דוהר במרוצה רבה. וורונסקי היה נוגע ברגלו האחת בארץ, וסוסתו התגללה על רגלו זאת. הוא אך הספיק להוציא את רגלו מתחתיה, והיא נפלה על צדה ותנחר בקושי ותיגע בכל כחה בצוארה הדק והמכוסה זעה ולא יכלה לקום, וכעוף נמחץ פרכסה לרגליו. בתנועה אחת שלא כראוי גרם לה וורונסקי שנשבר גבה. אך זאת הבין אחרי כן. ובאותה שעה לא ראה אלא שמחוטין הולך הלוך ורחוק במהירות, והוא עומד ומתגודד על אדמת רפש, ולפניו מוטלת פרו-פרו ונאנחת בקושי, וראשה נטוי אליו, ובעינה הנחמדה היא מתבוננת בו. בלי הבין עוד מה שנעשה, משך וורונסקי את סוסתו בחבלי רסנה. והיא חזרה ופרפרה בכל כחה כדג קטן שהועלה בחזקה, וכנפי מרדעתה חרקו מפרפוריה; אך, מבלי יכולת להרים את חצי גופה שמצד רגליה האחרונות, נזדעזעה מיד וחזרה נפלה על צדה. בפנים לבנים, שנשחת תארם מנהמת לבו, וברעד עז בלחיו התחתון הכה וורונסקי אותה מכה אחת בעקב נעלו על בטנה ויוסף למשכה בחבלי רסנה. אך היא לא זזה ממקומה, כי אם כבשה פיה בקרקע והביטה אל בעליה בעיניה המסבירות.

— אַ אַ אַ — נהם וורונסקי וישם ידיו על ראשו. — אַ אַ אַ! מה זאת עשיתי! — צעק במרירות — גם תחרותי הפסדתי! ובאשמתי

כל זה, באשמתי המחפירה שאין לכפרה; והסוסה הנחמדה והאומללה הזאת גם היא מידי נגזרה! אַ אַ אַ! מה זאת עשיתי!

והעם והדוקטור והחובש ופקידי הצבא מבני גדודו רצו אליו לעזרה. אך לגודל שברו הרגיש, כי שלום בעצמיו. סוסו נמצאה שבורת גב, ועל כן גמרו לירות עליה ולהמיתה. על השאלות לא יכיל וורונסקי להשיב, גם לא יכול לדבר דבר עם איש. בלי הרים את מצנפתו, אשר נפלה מראשו, הפנה שכמו וילך לו, בלי דעת בעצמו אנה ילך. רק אומלל היה בעיניו. בפעם הראשונה בימי חייו מצאתהו רעה גדולה כזאת, שאין לה תקנה ושהוא בעצמו היה האשם בה.

ישבין רדף אחריו וישיגהו ויבא לו את מצנפתו וילך עמו עד ביתו, ובעוד חצי שעה שבה רוח וורונסקי אליו. אבל זכר המרוץ הזה נחרת בלבו לימים רבים כזכר קשה ומכאיב יותר מכל שאר זכרונות ימי חייו.

כו

בדרכי אליקסיי אלכסנדרוביץ עם אשתו לא נהיה כל שנוי חיצוני, רק טרוד היה יותר מבראשונה. גם בשנה הזאת נסע בראשית ימי האביב, כדרכו בשנים הקודמות, אל מעיני המרפא שבחוץ לארץ, להחליף כח אחרי עמל החורף המרובה, שהיה מהרס את בריאותו בכל שנה ושנה. וכדרכו מדי פעם בפעם שב לביתו בחודש יולי, ובלי התמהמה שב גם לעבודתו בשקידה מכופלת, וכדרכם מדי פעם בפעם, עברה אשתו אל בית הקיץ, והוא נשאר בפטרבורג.

אחרי השיחה ששח עם אנה בלילה ההוא, בשובם מבית הנסיכה טברסקיה, לא יסף עוד לדבר עמה על דבר חשדיו וקנאתו, ומנהגו לדבר על פי רוב בסגנון מחקה ומהתל היה טוב לו עד מאד בדרכיו עם אשתו בימים ההם. הוא אך כמו התרעם עליה, כמו חרה לו נעט על דבר השיחה שבלילה ההוא, אשר לא רצתה להכנס בה. רק סימני תרעומות נראו בדרכיו עמה ולא יותר. „את לא חפצת להשיב לי בשפת אמת, — כמו דבר אליה בלבו — ורק הפסד תפסידי בזה. עתה

עתידה את לבקש מאתי להכנס בבירור דברים, ואני לא אכנס. רק הפסד תפסידי" אמר בלבו, ויהי דמיונו כמי שנפלה דלקה בביתו ונסה לכבות ולא עלתה בידו, ובכעסו על כי יגע לריק, יאמר אל הבית: „דמך בראשך! לשרפה תהיה בגלל זה!"

האיש הזה, שהיה חכם ונבון בעניני משמרתו, לא הבין מה נבערו דרכיו אלה עם אשתו. באמת היה מתירא להבין את הדבר לפרטיו ולתוצאותיו, ועל כן לא הבין אותו. במעמקי לבו הסתיר וינעל ויחתום את הארגז, אשר נמצאו בו רגשותיו לביתו, כלומר לאשתו ולבנו. אב מלא חבה היה לבנו, אך מימי החורף האחרונים שבשנה ההיא התחיל נוהג בו מנהגי תרעומות והיה מדבר גם עמו בסגנון הלגלוג הקל שדבר בו עם אשתו. „שלום, איש צעיר!" היה קורא אליו בבואו לפניו.

כסבור היה אליקסיי אלכסנדרוביץ, וכך היה אומר גם בפירוש, כי מעולם לא היתה לו במשמרתו עבודה מרובה כבשנה הזאת; אפס כי לא התבונן, כי בעצמו בקש ומצא בשנה ההיא עבודה יתרה, כי זאת היתה אחת מתחבולותיו, שהועילו לו להמנע מפתוח את הארגז, אשר רגשותיו ורעיונותיו על אודות אשתו וביתו היו גנוזים בו והיו הולכים הלך וקשה במדה שרבו ימי גניזתם. אילו נתנה רשות לאיש לשאול את אליקסיי אלכסנדרוביץ, מה דעתו על דרכי אשתו, לא היה אליקסיי יקכסנדרוביץ בענותנותו מש״ב דבר, אך היה כועס על השואל כזאת. על כן הביעו פניו בימים ההם כמין גאות ועוז, בהביטו אל השואלים לשלום אשתו. ל״י רצה אליקסיי אלכסנדרוביץ להרהר אחרי אשתו, לענין הנהגתה ורגשותיה, וגם לא הרהר אחריה באמת.

בית קיצו הקבוע של אליקסיי אלכסנדרוביץ היה בפטרהוף, ועל פי„רוב ישבה שם בקיץ גם הגרפינה לידיה איבנובנה בשכונתה של אנה ובכל עת היו לה לגרפינה דברים אליה. בשנה ההיא מאנה הגרפינה לידיה איבנובנה לשבת בפטרהוף, ואל אנה ארקדיבנה לא באה גם פעם אחת וגם רמזה בדברים לאליקסיי אלכסנדרוביץ, כי התקרבותה של אנה לביטסי ולבית הוורונסקים לא מן המדה היא. אליקסיי אלכסנדרוביץ נכנס לתוך דבריה בדרך נזיפה ואמר, כי אשתו איננה מאותן שצריך לשמרן מפני החשד, ומן העת ההיא התחיל להתרחק מהגרפינה לידיה

איבנובנה. הוא לא רצה לראות ולא ראה, שרבים מביטים אל אשתו באיבה; לא רצה להבין ולא הבין, מפני מה השתדלה אשתו, שיעברו לשבת בצרסקויה ששם ישבה ביטסי, וביתה היה לא רחוק ממחנה גדודו של וורונסקי. הוא לא התיר לעצמו להרהר אחרי אשתו ולא הרהר אחריה; אבל אף על פי כן ואף על פי שלא הגיד זאת מעולם גם לעצמו ולא היו בידו לא ראיות וגם לא יסודות מספיקים לחשד, ידע בכתר לבו בלי שום פקפוק, שאשתו מועלת בו, ואומלל היה מאד מדעתו זאת.

כמה פעמים דבר אל לבו בשמונת שני חיי האושר, אשר ראה עם אשתו, על אודות מעשים בנשים סוטות ובעלי נשים כאלה: „למה זה נתנו יד לזאת? למה לא יושם קץ למצב נתעב כזה?" אבל עתה, כאשר באה הצרה הזאת עליו, לא רק לא חשב מחשבות לשים קץ למצבו זה, כי אם לא רצה גם לדעתו, ועל מה לא רצה לדעתו, על כי נורא היה מאד, מתנגד מאד למנהגו של עולם.

מיום שובו מחוץ לארץ בא אל בית הקיץ אך שתי פעמים: פעם אחת אל לחם הצהרים, ובפעם השנית ישב שם עם אורחים בערב, אך לא לן בבית קיצו גם לילה אחד, וזה היה לא כמנהגו בשנים הקודמות.

ביום התחרות היה אליקסיי אלכסנדרוביץ עסוק מאד; אך עוד בבקר, בסדרו את עבודת יומו, גמר לנסוע מיד, אחרי סעודת צהרים מוקדמת, אל בית הקיץ אל אשתו, ומשם אל שדה התחרות, כי כל בני החצר יהיו שם, ובשביל זה ראוי גם לו להמצא במקום הזה. אל אשתו אמר לנסוע ביום ההוא, על כי גמר לבוא אל בית קיצו לפחות אחת בשבוע מפני הנמוס. מלבד זאת הוצרך למסר לה את הכסף לצרכי הבית, שהיה נוהג לתת לה בכל יום חמשה עשר בחודש.

וכדרכו להיות שורר במהלך רעיוניו לא נתן למחשבותיו אלה על אודות אשתו לצאת מגדרן שגדר להן.

ביום ההוא היה אליקסיי אלכסנדרוביץ עסוק מאד בשעות הבוקר הגרפינה לידיה איבנובנה שלחה לו ביום אתמול את מחברתו של עסקן מפורסם בנסיעותיו בחינה, שהיה בעת ההיא בפטרבורג, ובמכתב בקשה מאתו לקבל גם את הנוסע הזה בעצמו, באשר הוא אדם חשוב ומועיל

מאד מטעמים שונים. אבל אליקסיי אלכסנדרוביץ לא הספיק לקרוא את כל המחברת בערב, ועל כן הוכרח לגמרה בבוקר. אחרי כן באו בעלי בקשות והגיעה שעת ההרצאות והקבלות, המנויים והפטורים, מסירת התשורות והפרסים, קצבת השכר, חליפת המכתבים, — כל אותה העבודה, עבודת החול בלשונו של אליקסיי אלכסנדרוביץ, שהוזקק לבלות עליה זמן רב בכל יום ויום. אחרי כן הוטרד בעניניו הפרטיים,— רופאי הדוקטור ומנהל עסקיו באו אליו. המנהל עשה את שלו במהרה, כי אך את הכסף הדרוש מסר לאליקסיי אלכסנדרוביץ וחשבון קצר נתן לו על אודות מצב העסקים, אשר לא נראה בהם סימן ברכה מריבה, כי בשנה ההיא נאכל כסף רב בנסיעות, ותרב ההוצאה מההכנסה. אבל הדוקטור, אחד מהמפורסמים שבפטרבורג, שהיה ידיד ורע לאליקסיי אלכסנדרוביץ, הטרידו זמן רב. אליקסיי אלכסנדרוביץ לא ידע, כי יבוא אליו ביום ההוא ויתמה עליו בבואו ועוד יותר תמה, על כי הרבה הדוקטור לשאלו ולחקרו ויט אזניו אל לבו וידפק וימשש את כבדו; והוא, אליקסיי אלכסנדרוביץ, לא יכול לדעת, כי לידיה איבנובנה רעותו, התבוננה, כי לא טוב מצב בריאותו בשנה הזאת, ותבקש מאת הרופא לביא אליו לראותו. „עשה זאת למעני“, אמרה הגרפינה לידיה איבנובנה אל הרופא.

— למען רוסיה אעשה זאת, גברתי הגרפינה, — ענה הדוקטור.

— איש אשר אין דוגמתו! — אמרה לידיה איבנובנה.

הדוקטור הצטער הרבה על אליקסיי אלכסנדרוביץ אחרי בדיקתו, כי נגלה לו שגדל כבדו הרבה ונתמעטה הזנת גופו, ומי המעינות לא הביאו לו אפילו תועלת כל שהיא; ויצוהו הדוקטור להרבות בתנועות הגוף ולמעט כפי יכלתו ביגיעת המוח ולהתרחק מכל דבר עצב, מה שלא היה אפשר לאליקסיי אלכסנדרוביץ, כשם שאי אפשר לאדם שלא ינשום, ויצא מלפניו אחרי הביאו אותו לידי ההכרה המעצבת, שנמצא בו איזה קלקול שאין לו תקנה.

במבוא הבית פגש הדוקטור, בצאתו מלפני אליקסיי אלכסנדרוביץ, את סליודין מנהל עסקיו של אליקסיי אלכסנדרוביץ. הם היו חברים

באוניברסיטה, ואף על פי שאחרי כן נזדמנו יחד אך לעתים רחוקות, היו מכבדים ומחבבים זה את זה, ועל כן היה הדוקטור נכון לגלות לסליודין את דעתו על דבר החולה, במדה שלא היה מגלה לכל איש אחר זולתו.

— מה מאד אשמח, כי היית אצלו,—אמר סליודין.—לא שלום לו, כמדומה לי... ומה מצאת בו?

— זה הדבר אשר אומר לך,—אמר הדוקטור וינוף ידו אל רכבו ממעל לראש סליודין, לרמוז לו, שיגיש את המרכבה, ויאחז בשתי ידיו הלבנות את אחת מאצבעות נעל היד הדקה וימתחה.— מיתר שאינו מתוח בחזקה קשה מאד לקרעו; אך אם תמתחהו בכל כחך ותעמיס עליו אך כובד אצבעך, יקרע מאליו. והוא בשקידתו וביגיעותיו שהוא יגע באמונה תמיד דמיונו כמיתר מתוח במדה שאין למעלה הימנה; ולחיצה מן הצד יש, לחיצה כבדה,— סיים הדוקטור וירם גבות עיניו להוכפת בא״ר.—התבוא אל המרוץ?—הוסיף בשבתו במרכבה.—כן, כן, מובן מאליו. אכן בלוי זמן רב הוא,— ענה הדוקטור על איזו דברים שאמר לו סליודין ולא הגיעו לאזניו.

אחרי הדוקטור, אשר הטרידו זמן רב. בא אותו הנוסע המפורסם, ואליקסיי אלכסנדרוביץ, שכבר קרא את כל המחברת והענין היה ידוע לו גם מקודם לזה, הפליא את המחבר הנוסע בעומק ידיעתו את הענין וברוחב השקפותיו.

כשהודיעו לו שבא הנוסע אליו הודיעו גם על אודות ראש האצילים הפלכי שבא אליו מעירו גם הוא באותה שעה, ואליקסיי אלכסנדרוביץ הוצרך לדבר עמו: כשיצא זה מלפניו הוצרך לגמור את „עבודת החול״ שלו עם מנהל עניני בית פקידותו ולנסוע אחרי כן אל אחד הגדולים בגלל ענין גדול אחד. אך בחמש שעות לפנות ערב בשעת סעודת הצהרים שלו שב לביתו ויסעד יחד עם מנהל הענינים ויקראהו לנסוע עמו אל בית הקיץ ואל מרוץ התחרות.

בלי ברר לעצמו טעמו של דבר, היה אליקסיי אלכסנדרוביץ משתדל בימים ההם שיהי עמו עוד איש בבואו לפני אשתו.

כז.

אנה עמדה בחדר העליון לפני המראָה והדביקה בעזרת אֲנושקה את הפתיל האחרון על שמלתה, והנה באזניה קול גלגלים עלי חצץ.

„לביטסי עוד לא הגיעה השעה,—אמרה בלבה ותשקף בעד החלון ותרא את מרכבתו ואת כובעו הלחור של אליקסיי אלכסנדרוביץ ואת אזניו הידועות לה ביחוד.—אך זה אורח שלא בזמנו; האמנם נטה ללון?״ הוסיפה לאמר בלבה, וכל תוצאות המקרה הזה, שיכלה להעלות על דעתה, היו נוראות ואיומות בעיניה כל כך, שבלי חשוב מחשכות הרבה יצאה לקראתן בפנים צהלים ומלאים זיו, כי הרגישה בקרבה את רוח השקר והמרמה, שהיתה מצויה בה בימים ההם, ותט אחריה מיד ותחל לדבר, בלי דעת, מה שתוציא מפיה.

— מה טוב ומה נעים!—אמרה ותתן יד לאישה ותברך ברכת שלום בצחוק חן את סליודין בן ביתם.—הלא תלין פה, כאשר אקוה?— היתה מלתה הראשונה ברוח המרמה אשר צלחה עליה,—ועתה נסע יחד. אבל צר לי, שכבר הבטחתי לביטסי. היא תבוא לקחת אותי במרכבתי.

אלקסיי אלכסנדרוביץ קמט פניו לשמע שם ביטסי.

— חלילה לי להפריד בין רעות אהובות, — אמר בסגנון לגלוגו הקל.—אנחנו נסע עם מיכאיל וסיליביץ. גם הרופאים צווני להרבות בהליכה. בדרך אלכה גם ברגלי ואדמה בנפשי, כי עודני במקומות המרפא.

— אין לנו להחפז,—אמרה אנה.—רצונכם שתשתו טה?

בפיה דברה ובידה צלצלה אל המשרתת.—

— הבי טה והגידי לסריוז׳ה, כי אליקסיי אלכסנדרוביץ בא. ומה שלומך, מיכאיל וסיליביץ? עוד לא באת הנה אלי עד כה; ראה נא מה טוב לשבת על המרפסת הזאת,—דברה אנה ותפן פעם אל זה ופעם אל זה.

מדברה היה פשוט וטבעי, אבל הכבירה במלים ונחפזה מאד בדבריה. גם בעצמה הרגישה זאת, ולא עוד אלא שהכירה בעיני מיכאיל וסיליביץ, שהביט אליה בסקרנות, שהוא מתבונן בה כבוחן ובודק. . . . .

מיכאיל וסיליביץ יצא מידאל המרפסת.

היא ישבה אצל בעלה.

— פניך אינם טובים כראוי,—אמרה אליו.

— כן הוא,—השיב לה, היום בא אלי הדוקטור והטרידני שעה תמימה. כמדומה לי, שאחד מאוהבי שלח אותו אלי. כל כך יקרה בריאותי...

— ומה אמר לך?

ככה שאלה וחקרה אותו על אודות בריאותו ועבודתו ודברה על לבו לנוח ולעבור אליה אל בית הקיץ.

כל זה דברה בפנים שמחים, בלשון מהירה ובזיו מיוחד בעיניה; אך אליקסיי אלכסנדרוביץ לא אבה הפעם לשים לב לקול מדברה. הוא אך שמע את דבריה ופרש אותם כפשוטם, ופשוטות היו גם תשובותיו, אף על פי שהשיב בבדיחות כדרכו. כל דבר מיוחד לא היה בשיחה זו, אבל אחרי כן לא יכלה אנה לזכור את כל המחזה הקצר הזה בלי כאב לב אנוש של בושה וכלמה.

בין כה בא סיריוז׳ה ואומנתו לפניו. אילו הרשה אליקסיי אלכסנדרוביץ לעצמו להביט בעינים בוחנות, היה רואה, כי הנער שם עיניו במבוכה ובבושת פנים בראשונה על אביו ואחרי כן על אמו. אבל הוא לא רצה לראות מאומה ולא ראה מאומה.

— אַה, איש צעיר! הנה כבר גדל! באמת היה לאיש. שלום לך, איש צעיר! קרא ויתן ידו לנער הנבוך.

סיריוז׳ה היה גם קודם לזה ביישן בדרכיו עם אביו, אך מאז החל אביו לקרוא לו איש צעיר ומאז היתה לו להידה, אם וורונסקי הוא אוהב או אויב בבית, זרה רוחו לאביו לגמרי. כמבקש מחסה נשא עיניו אל אמו. טוב היה לו אך בהיותו אצל אמו לבד. אליקסיי אלכסנדרוביץ נכנס בין כה בדברים עם אומנתו ואת בנו החזיק בשכמו, ומצב זה היה קשה לנער כל כך, שעוד מעט ונתן קולו בבכי, ואנה ראתה זאת.

ברגע שנכנס הנער האדימו פני אנה, ובראותה אחרי כן, כי צר לו בעמדו לפני אביו, קמה במהירות ותרם מעל שכמו את יד אישה ותשקהו ותביאהו אל המרפסת ותשב החדרה.

— אבל הגיעה העת,—אמרה אנה ותבט אל השעון,—מדוע אחרה ביטסי?...

— כן הוא,—אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ ויקם ויחבוק את ידיו ויחרוק בהן.—גם כסף הבאתי לך, אגב אורחא, הן הצרכים מרובים. בודאי תצטרכי לכסף.

— לא, אין צורך... כן, צריכה אני,—השיבה לו בלי הרים עיניה אליו וכל פניה לבשו אודם.—הלא בודאי עוד תסור הנה אחרי התחרות.

— בודאי!—ענה אליקסיי אלכסנדרוביץ—הנה גם תפארת בנות פטרהוף, הנסיכה טברסקיה באה,—הוסיף בראותו בעד החלון את המרכבה האנגלית, שמושב הרכב שבה היה קטן וגבוה מאד.—מה יפה כל זה! תאוה לעינים! אם כן נסעה נא גם אנחנו.

הנסיכה טברסקיה לא יצאה מן המרכבה, ורק משרתה, המקושט בנעלות גבוהות, באדרת מכופלת ובכובע שחור, קפץ אצל דלתות הפרוזדור התחתון.

— הנני, שלום לך!—אמרה אנה ותשק לבנה ותגש אל אליקסיי אלכסנדרוביץ ותפשוט את ידה לו.—הטיבות מאד, כי באת.

אליקסיי אלכסנדרוביץ נשק את ידה.

— שלום אפוא! הלא תבוא לשתות טה, וזה טוב מאד! — אמרה ותצא בפנים שמחים ומבהיקים. אך כמעט שעברה מאצלו, כשנעלמו פניו מעיניה, הרגישה על ידה את מקום נשיקת פיו, ואבריה נזדעזעו מגועל נפש.

כח.

בשעה שבא אליקסיי אלכסנדרוביץ אל שדה המרוץ, כבר ישבה אנה באחת הסוכות אצל ביטסי, בתא שנאספו שם כל בני מרום עם הארץ, ותרא את אישה מרחוק. שני האנשים האלה, בעלה ומאהבה, היו שני מרכזי חייה, ותהי מרגשת קרבתם גם בלי עזרת חושיה החיצונים. מרחוק הרגישה, כי בעלה הולך וקרב, ושלא בכוונה הסתכלה בתנועותיו, בלכתו בתוך ההמון הרב. היא ראתה אותו נגש אל הסוכות, והנה הוא.

פעם משיב בענותנות על קידות והשתחויות של קטנים ממנו, ופעם שואל מפני הכבוד לשלום אנשים דומים*לו במעלה ומתנהג עמהם כטרוד בהרהורי לבבי, ופעם הוא מחכה וזוכה להבטת אנשים מתקיפי עולם ומסיר את כובעו העגול הגדול, המהדק את קצות אזניו. את כל הליכותיו אלה ידעה היטב, וכלן היו תועבת נפשה. „רק רדיפת כבוד, רק בקשת הצלחה כל מזמותיו,—אמרה בלבה,—והדעות הנשגבות, אהבת ההשכלה, הדתיות—כל אלה אינן אלא תחבולות לעשות חיל.

על פי עיניו המוסבות אל תא האנשים (הוא הביט אליה, אך לא הכירה בתוך שפעת רקמות המלמלה, הפתילים והנוצות והשמשיות והפרחים) הבינה, כי הוא מחפש אותה; אך עשתה את עצמה כאינה רואה.

— אליקסיי אלכסנדרוביץ!—קראה אליו הנסיכה ביטסי,—בודאי אינך רואה את אשתך; הנה לפניך!

הוא צחק צחוק קר כדרכו.

— פה הוד והדר מרובה כל כך, שעיני כהו מראות,—אמר אליה ויקרב אל התא ההוא ויצחק אל אנה כדרכו של איש, בפגשו את אשתו רגעים אחדים אחרי ראותו אותה, ויתן שלום לנסיכה ולשאר הנשים והאנשים שהיו שם ממיודעיו וידבר עם כל אחד על פי הלכות דרך הארץ, מהתלות עם הנשים ובדברי שלום וברכה עם האנשים. אצל התא ההוא מת ת עמד גנרל-אדיוטנט נודע בתבונתו ובהשכלתו ונכבד בעיני אליקסיי אלכסנדרוביץ, ועמו נכנס אליקסיי אלכסנדרוביץ בדברי שיחה חשובה.

הדבר היה בין מרוץ למרוץ, ועל כן יכלו לשיח בלי מעצור. הגנרל-אדיוטנט גינה את כל ענין המרוץ. אליקסיי אלכסנדרוביץ השיב על טענותיו ולמד זכות על המרוץ. ואנה שמעה את קולו הדק והמתון ותקשב לכל מלה שיצאה מפיו, וכל דבר מדבריו נאמר, כפי מה שנדמה לה, מן השפה ולחוץ, ואזניה כאבו בשמעה את טענותיו

בתחילת המרוץ דרך ארבעת התחומים עם המעצורים גחנה אנה ותשקף אל וורונסקי, בגשתו אל סוסתו ובעלותו עליה, בלי גרוע עין ממנו, ובאותה שעה שמעה את קול בעלה בדברו, קול נתעב שאינו פוסק לבה כאב בזרדתה על וורונסקי, אך עוד יותר הכאיב לה קולו הדק

של בעלה, אשר לא שתק רגע, לפי מה שנדמה לה, והרגשותיו הידועות לה, אשר לא יכלה לנשוא.

„אני אשה רעה, אשה אובדת אני, — אמרה בלבה, — אך לדבר שקרים לא אהבתי. השקר תועבת נפשי, והוא שקר שקר ירדוף. הנה הוא יודע הכל, הוא רואה הכל; ומה אפוא רגשותיו, אם הוא יכול לדבר במנוחה כזאת? אלו הרג אותי, אלו הרג את וורונסקי, כי עתה כבדתיו בלבי. אך לא כן הדבר, לשקר ולנמוסיות הוא נצרך, — דברה אנה עם לבבה בלי דעת ובלי שאול את נפשה, מה היא דורשת מאישה ומה היא חפצה לראות ולמצוא בו. וכן לא הבינה, כי שיחתו המרובה המרגזת אותה היתה פרי עצבו וסערת לבבו. כילד שהתנגף, שדרכו לקפץ ולהניע את שריריו, לבעבור יחשך כאבו, כן הוזקק אליקסיי אלכסנדרוביץ לתנועת כח ההגיון, כדי להשתיק את רעיונותיו על אודות אשתו, אשר חזקו עליו בעודה לנגדו ובעוד וורונסקי לנגדו ושם וורונסקי נשנה באזניו לרגעים. וכשם שדרכו של ילד בקפיצות, כך היה דרכו של אליקסיי אלכסנדרוביץ בדברי מחקר ועיון.

— הסכנה שברכיבת תחרות אנשי צבא רוכבים תנאי נחוץ הוא לתחרות זו: אם הצטיינה אנגליה במעשי גבורות פרשיה, ככתוב בדברי ימי המלחמות, לא הגיעה לידי כך אלא על כי עסקה כל ימיה בגדול כח סוסיה ואנשיה יחד. תחרות זו רב ערכה, לפי דעתי, אלא שדרכנו תמיד לראות אך את צדו החיצון של דבר.

— לא צד חיצון הוא, — אמרה הנסיכה טברסקיה. — יש אומרים, שלאחד האופיצירים נשברו שתי צלעות.

אליקסיי אלכסנדרוביץ צחק כדרכו צחוק דק שאין בו אלא גלוי שנים ואינו מביע מאומה.

— נניח, גברתי, אמר אליה, — כי, לא צד חיצון הוא. כי אם פנימי. אך לא זה עיקרו של דבר, — פה חזר ופנה אל הגנרל וידבר עמו בכובד ראש: — אל נא תשכח, כי הרוכבים האלה אנשי צבא הם, אנשים אשר בחרו להם את העבודה הזאת והיא אומנותם, וכל אומנות יש בה גם צד קשה. הלא מחובותיו של איש צבא הוא זאת. התחרות הגסה של מלחמת אגרוף או של מלחמת שורי האיצטדין הספרדיים היא מדרכי

הפראים, אבל תחרות של בעלי אומנות באומנותם אות התפתחות היא.

— לא, אני לא אסע עוד פעם: המחזה מרגיז אותי מאד. — אמרה הנסיכה ביטסי—הלא כן הוא, אנה?

— מרגיז הוא, אך אי אפשר לגרוע עין ממנו,—אמרה אשה אחרת —אלו הייתי מנשי רומי לא הייתי מדלגת אפילו על מחזה אחד בקרקס.

אנה לא דברה מאומה ותשקף אל מקום אחד, בלי הסיר את הבינוקל מאצל עיניה.

באותה שעה עבר דרך התא ההוא גנרל גבה קומה. אליקסיי אלכסנדרוביץ הפסיק ויקם ויקוד לפניו קידה עמוקה, במהירות אך בלי כל התרפסות.

— ואתה אינך רוכב עמהם?—שאל אותו שר הצבא בבדיחה.

— רכיבתי קשה מרכיבתם,—ענה אליקסיי אלכסנדרוביץ.

ואף על פי שבתשובתו זאת לא אמר כלום, העמיד שר הצבא את פניו כאדם, ששמע דבר חכמה מחכם והבין אותו על בוריו בכל עמקו.

— יש שני מיני השתתפות בדבר, חזר אליקסיי אלכסנדרוביץ לענינו:—של המשתתפים בפועל ושל הבאים לראות; א ה ב ת המחזות האלה אינה אלא סימן לאנשים שלא נתפתחו כראוי, בזה אני מודה לך. אבל...

— נתערב נא, גברתי! — נשמע מתחת קול סטיפן ארקידיביץ, בפנותו אל בטסי.—בעד מי תתערבי?

— אני ואנה בעד הנסיך קוזובליב, — ענתה ביטסי.

— ואני בעד וורונסקי. בזוג נעלי ידים.

— טוב!

— ומה יפה כל זה, הלא כן הוא?

אליקסיי אלכסנדרוביץ החריש כל עוד דברו העומדים אצלו, אך כשחדלו לדבר חזר לענינו מיד.

— מודה אני, כי לא שעשועי גבורים...—התחיל להוסיף על דבריו הקודמים.

אך ברגע ההוא שולחו הרוכבים, וכל השיחות נפסקו. גם אליקסיי אלכסנדרוביץ עצר במלים, וכל הנאספים קמו איש ממקומו ויפנו אל

הנהר. אליקסיי אלכסנדרוביץ לא נגרר אחרי התחרות, ועל כן לא הסתכל ברוכבים, כי אם הביט בעינים תועות ועיפות אל המסתכלים בהם, ועיניו נפגעו בפני אנה.

פניה היו לבנים ונזעמים; ברור היה, שלא ראתה כל דבר וכל איש זולת האיש האחד ההוא. בעלה שם עיניו עליה ויסב מהר ויסתכל בפני שאר הנאספים.

„הנה גם האשה הזאת, גם עוד נשים אחרות מביטות ברגש; הרי זה חזיון טבעי״, אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ אל לבו. רוצה היה להמנע מהביט אליה, אבל עיניו נמשכו אחריה על כרחו, ויבט שנית אל הפנים ההם, אך התאמץ שלא לקרוא את הכתוב עליהם בכתב ברור כל כך, ונגד רצונו קרא עליהם בפחד וברעד את אשר לא רצה לדעת.

מפלת קוזובליב על שפת הנחל החרידה את כל הנאספים, אך אליקסיי אלכסנדרוביץ ראה בבירור על פני אנה הלבנים והשמחים, כי אותו הרוכב, אשר השקיפה עליו היא. לא נפל מעל סוסו. אחרי כן, כאשר קפצו מאחוטין וּוורונסקי אל מעבר לחומה האירלנדית, והאופיצר שרכב אחריהם נפל וימת תחתיו וחרדה אחזה את כל הנאספים, ראה אליקסיי אלכסנדרוביץ כי אנה לא התבוננה על זאת ולא על נקלה הבינה, במה ידובר מסביב לה. מאיתו הרגע הרבה להפנות עיניו אליה ולהסתכל בה. והיא, אף על פי שהיו עיניה ולבה אך אל מראה וורונסקי הרוכב ומדלג, הרגישה את מבט עיני בעלה הקרות המכונן אליה.

אך כהרף עין הסבה פניה ותבט אליו דרך שאלה ותרעם פניה קצת ותשב ותסב עיניה ממנו.

„מה מני יהלוך״, כמו אמרה אליו בזה ולא שמה עיניה עליו עוד אפילו פעם אחת.

מרוצי התחרות היו קשים. משבעה עשר המשתתפים בהם נוקשו ונשברו יותר מחצים. לאחרונה התרעמו וירגזו כל הנאספים, והרוגז גדל ביחוד כאשר נודע, כי גם רוח הקיסר אינה נוחה מהליכות התחרות הזאת.

כט.

כולם כאחד הביעו מורת רוחם, כולם שנו את המאמר הזה שנזרק מפי אחד מהם: „עוד לנו אך קרקס עם אריות״, וכולם מלאו בלהות, ועל כן לא נחשב לדבר פלא, מה שנאנקה אנה בקול רם על מפלת וורונסקי. אבל מיד נהיה בפניה שנוי יוצא לגמרי מגדר הנמוס, כי נבוכה מאד והתחילה מפרכסת כצפור ביד יקוש: פעם נסתה לקום וללכת ופעם פנתה אל ביטסי.

— נסעה נא, נסעה,—אמרה אל בטסי.

אך ביטסי לא הקשיבה לדבריה, כי השקיפה למטה ודברה עם גנרל אחד שקרב אליה.

אליקסיי אלכסנדרוביץ קרב אל אנה ויתן ידו לה כמנהג דרך ארץ.

— נלכה נא, אם טוב בעיניך,—אמר אלה צרפתית; אך אנה הטתה אזניה אל דברי הגנרל אשר דבר אל בטסי ולא התבוננה, כי אישה נגש אליה.

— יש אומרים, שגם רגלו נשברה,—אמר הגנרל.—מעשים אשר לא יעשו הם.

אנה הרימה את הבינוקל, ובלי השב דבר לאישה, הביטה אל המקום אשר נפל שם וורונסקי; אבל המקום היה רחוק. ועם רב נאסף שם, ולא יכלה לראות מאומה בבירור, ותורד את הבינוקל ותכון ללכת; אך ברגע ההוא הופיע אופיצר על סוס והרצה איזו דברים לפני הקיסר, ואנה הוציאה ראשה ותקשב.

— סטיבה! סטיבה!—קראה אל אחיה.

אך אחיה לא שמע את קולה, והיא נכונה ללכת כבראשונה.

— עוד הפעם אני נותן יד לך, אם יש את נפשך ללכת, — אמר אליקסיי אלכסנדרוביץ ויגע בידה.

אנה נטתה מפניו בתועבת נפש ותען, בלי הבט אליו:

— לא, לא, הניחה לי, לא אלך עוד.

עתה ראתה, כי ממקום מפלתו של וורונסקי רכב אופיצר דרך העיגול אל התאים.

ביטסי הניפה אליו במטפחת. האופיצר הודיע, כי הרוכב לא נהרג, אך הסוס נשבר בגבו.

כאשר שמעה אנה זאת, ישבה במהירות ותכס פניה במניפה שבידה. אליקסיי אלכסנדרוביץ ראה, כי היא בוכה, ואיננה יכולה לא רק למנוע עיניה מדמעות, כי אם גם למנוע קולה מיללה ולבה מתרומם לרגעים מאנחותיה. אליקסיי אלכסנדרוביץ עמד כחומה אצלה, לכסותה מעיני רואים, ויתן לה להתחזק.

— זו הפעם השלישית אני נותן יד לך, — אמר ויפן אליה, אחרי זמן מעט. אנה הביטה אליו ולא ידעה מה להשיב. הנסיכה ביטסי באה לעזרתה.

— לא, אליקסיי אלכסנדרוביץ,—אמרה אליו, אני הבאתי את אנה והנה אני הבטחתי להשיבה.

— סלחי נא, גברתי,—אמר בצחוק קל נמוסי ויבט אל עיניה בפנים מלאים עוז,—אבל רואה אני, כי אנה חולה קצת, ורצוני שתסע עמדי.

אנה הביטה מסביב לה בבהלה ותקם ברוח נכאה ותשם את ידה תחת זרוע בעלה.

— אני אשלח אליו ואחקרהו ואחר אודיע לך,—לחשה לה ביטסי.

בצאתם מן התא דבר אליקסיי אלכסנדרוביץ עם האנשים שנזדמנו לפניו כדרכו וכסגנונו בכל עת, וגם אנה הוכרחה להשיב ולדבר כענין כבכל עת; אך היא נפוגה ונדכאה וכמו בחזיון לילה הלכה צמודת זרוע עם אישה.

„הנשבר אם אין? האמת הדבר? היבוא אם לא יבוא?" שאלה בלבה בלכתה.

בלי דבר דבר ישבה במרכבתו של אליקסיי אלכסנדרוביץ ויצאה בה מתוך המון המרכבות. גם אחרי כל מה שראה בעיניו, עוד לא התיר אליקסיי אלכסנדרוביץ לעצמו לחשוד את אשתו במה שהיה בה בבירור. הן אך סימנים חיצונים ראה בה; בעיניו ראה, שהתנהגה שלא כנמוס.

זיחשוב לו לחובה לאמור לה זאת. ומה בכך? אבל קשה היה לו מאד לאמור לה רק זאת לבד ולא יותר. בפתחו את פיו היה את לבבו להעיר באזניה, שהתנהגה שלא כנמוס, אך הוציא בשפתיו דבר אחר לגמרי.

— מה מאד אנחנו נוטים כולנו אחרי מחזות מעשי אכזריות,— אמר אליה.—רואה אני...

— מה אמרת? אינני מבינה מאומה,—אמרה אנה בבוז.

הוא הרגיש את העלבון ומיד התחיל מדבר מה שהיה ברצונו.

— עלי לאמור לך... פתח ואמר לאחרונה.

„עתה יחל להטיף ולהסביר", אמרה אנה בלבה, ואימה נפלה עליה.

— עלי לאמר לך, כי התנהגת היום שלא כמנהג דרך ארץ,— דבר אליה צרפתית.

—במה התנהגתי שלא כראוי?—אמרה בקול רם ותסב ראשה אליו ותבט אל מול עיניו, אך לא עוד באותה השמחה המגולה, שדבר סתר הורגש בה, כי אם בפנים מלאים עוז, אשר השתדלה להסתיר בו את רגשי פחדה.

— אל נא תשכח; כי יש אוזן שומעת,—אמר אליה ויור בידו על החלון הפתוח נכח הרכב. ויקם וירם את לוח הזכוכית ההוצץ בין תוך המרכבה ובין מושב הרכב.

— מה מצאת בי שלא כדרך הארץ?—שנתה אנה את שאלתה.

— החרדה הגדולה, אשר לא השכלת לכסות, החרדה על מפלתו של אחד הרוכבים.

הוא דמה, כי תשיב על דבריו; אבל היא החרישה, ועיניה הישירו לנגדה.

— כבר בקשתי מאתך, שתהיי זהירה בדרכיך שבפרהסיה, במדה שלא יוכלו גם בעלי לשון רעה לדבר בך מאומה. לפנים דברתי על אודות היחס שבינינו; עתה לא אדבר בזה. עתה אני מדבר במה שנחוץ לנו. הנה התנהגת שלא כנמוס, ואני רוצה, שלא ישנה הדבר הזה.

חצי דבריו לא הגיעו לאזניה; היטב יראה מפניו בשבתה אתו ובאותה שעה הגה לבה על אודות זורונסקי: האמת הדבר, כי לא נפצע בנפלו? העליו, ולא על אחר, אמרו, כי הוא לא הוזק, ורק סוסתו נשברה?

בגמרי את דבריו אך צחקה צחוק לעג שאינו יוצא מן הלב ולא השיבה מאומה, כי לא שמעה מה שאמר לה. אליקסיי אלכסנדרוביץ החל באמץ לבב, אך כאשר הוברר לו מה שהיא מדבר, התחיל מתירא גם הוא כמוה. ובראותו את צחוק לעגה טעה טעות משונה.

„הנה היא צוחקת לחשדנותי. אמור תאמר מיד מה שאמרה לי בפעם ההיא: כי אין לי יסוד לחשדה, כי מגוחך הדבר".

עתה, כאשר קרבה האמת להגלות לפניו נכספה וגם כלתה נפשו לתשובת לעג כזאת מפיה, רוצה היה, שתאמר לו גם הפעם, שחשדנתו מגוחכת ואין לה כל יסוד. מה שידע בענין הזה, היה נורא כל כך, שהיה נכון להאמין לכל אשר תאמר לו. אבל פניה המלאים אימה וחשכה ענו בה, שאינה נכונה גם לכחד.

— אולי טועה אני,—אמר אליה.—אם כן אבקש סליחה.

— לא, לא טעית,—אמרה בקול ממושך ותשם עיניה בחלחלה על פניו הקרים.—בצרה גדולה הייתי וגם עתה עוד לא אוכל להתנחם. הנה אני שומע דבריך והוגה אך בו. אני אוהבת אותו, ואהובתו אני, לא אוכל נשוא, יראה אני, שונאה אני אותך... עשה לי כטוב בעיניך.

אנה נדחפה אל פנת המרכבה ותתכס בכפיה ותבך. ואליקסיי אלכסנדרוביץ לא נע ולא שנה את מבט עיניו אשר הביטו לנוכח. אבל פניו קפאו פתאום ויהיו כפני מת. וככה ישב בכל שעת נסיעתם עד בואם לפני בית הקיץ. כאשר קרבו אל הבית הסב ראשו אליה, ופניו הקופאים לא נשתנו.

— כן הוא!—אמר אליה.—אבל אני דורש זהירות בדרך ארץ למראה עין, עד,—פה רעד קולו,—עד אשר אמצא עצה במה להגן על כבודי ואגיד לך את אשר אעשה.

בבואם ירד ויורידנה מעל המרכבה אף לחץ כף ידה לעיני המשרתים וישב אל המרכבה ויסע לפטרבורג.

הוא נסע, ומשרת בא ויבא פתקה לאנה מביטסי, וכתוב בה:

„שלחתי אל אליקסיי לשאול לשלומו, והוא כותב לי, כי הוא בריא ושלם, אך יגונו גדול מנשוא".

„אם כן בוא יבוא,—אמרה אנה בלבה. — מה היטבתי עשה, כי הגדתי לו הכל.״

אנה שמה עיניה על השעון. עוד שלש שעות היה לה לחכות לו, ולזכר פרטי פגישתם האחרונה רתח דמה.

„אבל מה גדול אור הערב! נורא הדבר, אבל אני אהבתי לראות את פניו ואהבתי את האור הנפלא הזה... ואישי! כן... ברוך אלהים, שהכל נגמר בינינו.״

ל.

כבכל המקומות, שרבים נועדים בהם, נפלגה העדה — עדת האירחים הבאים להתרפא — גם בעי־רה האשכנזית הקטנה, שהשציר־בצקים באו שמה, לחבורות שונות, ובכח ההתפלגות הזאת הוקצה לכל אחד מהאורחים מקום בעדה לפי כבודו. כשם שכל טפת מים לובשת בקרה צורת אגל שלג ידועה, כך נקבעו כרגע כל הפנים החדשות שבאו שמה, איש במקומו הראוי לו בעדתו על פי מנהגו של עולם.

גם „פירסט שטשערבאצקי זאמט געמאהלין אונד טאכטער״ נקבעו בעצם יום בואם שמה — על פי הדירה ששכרו להם ועל פי שמם ועל פי מיודעיהם שנמצאו שם — במקום המוכן ועומד לאנשים כמוהם בכל פנה שהם פונים.

בשנה ההיא התרפא שם גם „פירסטין״ אמתית אשכנזית, ובגלל זה נפלגה עדת האורחים במהירות נמרצה מבכל שנה אחרת. הנסיכה האשכנזית חשקה מאד להביא את בתה לפני בת-הנסיכה הרוסית וביום השני הקימה את חפצה. קיטי קדדה קידה עמוקה ומהודרה בשמלת הקיץ הפשוטה מאד, כלומר המצוינת בטוב טעם, אשר הובאה למענה מפריז. הפרינצסין אמרה: „אני מקוה, כי מהרה תשבנה השושנים אל הפנים היפים האלה״, ומיד נסללה מסלת חייהם של השצירבצקים במקום ההוא בגבולים שלא היה אפשר לעברם. גם עם בית לידי אנגלית אחת נעשו מקורבים, גם עם גרפינה אשכנזית ועם בנה שנפצע במלחמה האחרונה ועם חכם שוידי צעיר ועם

אהותו של שווידי זה. אך שלא ברצונם של השצירבצקים היו מצויים אצלם ביחוד אשה מוסקבאית אחת, ששמה מריה יבגניבנה רטישצבה, עם בתה, אשר לא הפיקה רצון מקיטי, על כי היתה גם העלמה ההיא חולת אהבה כמוה, וראש גדוד מוסקבאי, אשר ידעה אותו קיטי עוד מימי ילדותה וראתה אותו אך במעילו המקושט בפתילי כתפים, ובמקום המרפא היה מגוחך מאד בעיניו הקטנות ובצוארו החשוף ובענקו המנומר, ולא עוד אלא שלא היה אפשר לה להפטר ממנו בבואו או בהזדמנו לפניה. כשכל זה נעשה למנהג קבוע שאין לשנותו, חזקה יד העצבות על קיטי, ביחוד אחרי אשר נסע אביה לקרלסבד והיא נשארה לבדה עם אמה. האנשים הידועים לה מכבר לא משכו את לבה להתבונן בהם, מדעתה, כי לא תגלה בהם כל חדש. אך בתאות נפש מיוחדת התבוננה שם אל דרכיהם והשתדלה לעמוד על אָפים של האורחים שלא היו ממיודעיה. על פי רוחה ומדותיה הביטה תמיד בעין יפה מאד אל האנשים וביחוד אל אותם שלא נודעו לה; ובעת ההיא ובמקום ההוא היו כל השערותיה על אודות האורחים השונים שנמצאו שם והדברים שבין זה לזה נוטות כלפי זכותם ושבחם של אותם האנשים הזרים לה, ובכל בחינותיה למראה עיניה מצאה הוכחות להשערותיה אלה.

בין האנשים ההם משכה את לבה ביחוד עלמה רוסית, אשר באה אל מעיני המרפא עם אשה רוסית חולה, מַדַּם שטַל ששמה בפי כל אנשי המקום. מדם שטל היתה מבנות מרום עם הארץ, אבל חולה היתה מאד ולא יכלה ללכת מחליה, רק לפעמים, בימי הרוחה המעטים שהיו לה, באה אל המעינות במרכבה קטנה של נכי רגלים. האשה הזאת לא התקרבה אל איש מהאורחים הרוסים, ולא מחמת חליה התבודדה כל כך, כי אם, לפי דברי הנסיכה, מגאותה. עלמה רוסית היתה סוכנת לה, וקיטי התבוננה, כי העלמה הזאת מקורבת לכל בעלי החליים הרעים, שנמצאו שם לרוב, ומשמשת אותם בכל אשר תמצא ידה, כאילו נוצרה לכך. עוד התבוננה קיטי, שהעלמה ההיא לא היתה ממשפחתה של מדם שטל וגם לא נשכרה לה בכסף. מדם שטל קראה לה ווארינקה ושאר מכיריה שם קראו לה „מדמואזיל ווארינקה". מלבד אשר דרכיה עם שטל

ועם שאר אנשי המקום העירו את קיטי להתבונן בה היטב ולא־בת אותה, עוד דבקה בה נפש קיטי גם באהבה שאינה תלויה בשום דבר, המצויה בין בני האדם, ועל פי מבטי עיניהן שנפגשו פעמים רבות הכירה, שגם היא, ווארינקה, נוטה אחריה.

מדמואזיל ווארינקה לא רק יצאה מכלל עלמה צעירה, כי אם גם כל רושם עלומים לא נראה עליה. אפשר היה לחשבה גם לבת תשע עשרה גם לבת שלשים. על פי תוי פניה היתה כמעט יפה למראה, אף על פי שצבע עורם היה של חולה. גם תארה היה טוב לולא צפד עורה על עצמה ולולא גדל ראשה יותר מהראוי לקומתה הממוצעת; אך לקחת לב גברים לא היתה מסוגלת. היא דמתה לפרח, אשר אמנם עוד לא נשרו עליו, אבל תוכו נבל וריחו נמר. גם מלבד זאת לא יכלה למשוך גברים אחריה מחסרון שני דברים אלה, שנמצאו בקיטי במדה מרובה, והם רוח החיים העזה, שהיתה כאש עצורה בקיטי, והכרת החן והיופי הנתונים לה.

בכל עת היתה מדמואזיל ווארינקה כעסוקה בדבר שאי אפשר לפקפק בו, ועל כן נדמה, שאינה יכולה לשים לבה לענין אחר זולתו. בשביל מדה זאת, שהיה חלופה בקיטי, נמשכה קיטי אחריה ביחוד; כי הכירה וידעה, שבה, בעלמה הזאת, ובאורח חייה תמצא את דוגמת הדבר שהיא מבקשת לעצמה ומצטערת על חסרונו, והוא ענינים חשובים בחיים, ענינים שהם כבוד לחיים ואינם מן הדברים שמאסה בהם בימים ההם, מאותם הדברים שבין עלמה לגברים בחבורות הגבוהות, ־שכבר נחשבו בעיניה לעסק מחפיר של עלמות עומדות להמכר ומחכות לקונה. כאשר הרבתה קיטי להתבונן אל דרכי העלמה הזרה לה, כן הוברר לה יותר, שהיא באמת נפש טובה ויקרה, כאשר נחשבה בעיניה, וכן חשקה יותר לדעתה.

שתי העלמות האלה נפגשו פעמים אחדות ביום, ובכל פגישה ופגישה דברו עיני קיטי אל העלמה הזרה לה: „מי את? מה את? הלא נחמדה את באמת, כמו שנדמה לי? אך בשם אלהים — הוסיפו עיניה לדבר, — אל נא תדמי, כי רוצה אני להתקרב אליך שלא ברצונך. אך נעימה את לי, ואני אוהבת אותך“. — „גם אני אוהבת

אותך ונעמת לי מאד. ואילו היה לי פנאי הייתי אוהבת אותך עוד יותר", ענה מבט עיניה של העלמה ההיא. ובאמת ראתה קיטי, שעסוקה היא תמיד, פעם תוביל ילדים בני רוסיה ממעיני המרפא אל בית דירתם, פעם תביא מטפחת ותשים אותה למעטה על אשה חולה, פעם תתאמץ להפיס דעתו של חולה בשעת כעסו, ופעם תבחר ותקנה מעשי אופה לקה"ה בעד אחד החולים.

ימים אחדים אחרי בוא השצירבצקים אל העיירה ההיא נראו שם על יד המעינות בשעות הטיול בבוקר דו-פנים חדשות, איש ואשה, אשר הושם לב אליהם מכל צד ולא בחבה: האיש היה גבה קומה מאד ומעוקם, ואדרתו ישנה וקצרה מהראוי לקומתו, ועיניו שחורות, טפשיות ועם זה גם איומות, והאשה בעלת אבעבועות וטובת רואי בלבוש מכוער וחסר טעם. קיטי הכירה בהם, כי רוסים הם, וכבר נוצר בדמיונה ספור מעשה על אודותם, ספור אהבים יפה ומעורר חמלה. אך אמה ראתה ברשימת האורחים המתרפאים, שהוא ניקולי לווין, והיא מריה ניקוליובנה, ותגד לקיטי, מה מאד השחית לווין זה את דרכו על הארץ, וכל השערותיה הדמיוניות על אודות הזוג הזה היו לאַל. שניהם נמאסו בעיניה פתאום, ולא רק בגלל הדברים אשר אמרה לה אמה עליהם, כי אם ביחוד באשר הוא אחי קונסטנטין. ובמנהגו לנענע תמיד בראשו העיר בה ניקולי לווין גועל נפש, אשר לא יכלה להתגבר עליו.

נדמה לה, כי בעיניו הגרולות והאיומות, אשר הביטו אחריה ולא נסבו ממנה, הובעו שנאה ולעג לה, ועל כן נזהרה שלא לפגשו.

לא׳

יום סגריר היה, בכל עת הבוקר ירדו גשמים, והחולים התהלכו באכסדרה הארוכה ומחסיהם בידיהם.

קיטי התהלכה עם אמה ועם ראש הגדוד המוסקבאי, אשר עלץ לבו במעילו האירופאי הקצר, אשר קנה לו בפרנקפורט. הן הלכו באכסדרה מזה ונתכוונו שלא לפגוש את לווין, שהלך באכסדרה מזה. וואַרנקה הלכה לאורך האכסדרה עם אשה צרפתית עורת, ושמלתה

הכהה עליה, ועל האשה כובע שחור, ושולי הכובע כפופים למטה, ובכל פעם שנפגשו היא וקיטי הביטו אשה אל אחותה בחבה.

— אמי, האוכל להכנס בדברים עמה? — אמרה קיטי, אשר הביטה אחרי העלמה הזרה החביבה לה וראתה, שהיא נגשת אל המעין ושהן יכולות להזדמן שם יחדיו.

— אם חפצה את מאד, אחקרה אחריה בראשונה ואקרב אליה בעצמי, — ענתה הזקנה. — אבל מה מצאת בה? „רעה“ היא לפי הנראה בבית. אם רצונך בכך, אתקרב למדם שטל. אני ידעתי את גיסתה, — הוסיפה הנסיכה ותרם ראשה בגאוה.

קיטי ידעה, כי אמה רואה עלבון לעצמה בדרכי שטל, אשר כמו השתמטה מלהתקרב אליה, ועל כן לא פצרה באמה להקים חפצה.

— מה נעימה היא! — אמרה קיטי ותבט אל ווארינקה, בשעה שהגישה זו כוס לצרפתית העורת. — מה פשוט ונעים כל זה.

— רעיונות מגוחכים בך, — אמרה הנסיכה; לא, נשובה נא, — הוסיפה, בראותה את לווין, אשר הלך לקראתם עם חברתו ועם דוקטור אשכנזי וידבר עם אותו הדוקטור בקול רם ובזעף.

הן פנו לשוב, ופתאום הגיעה לאזניהן לא שיחה בקול רם, כי אם צעקה. לווין עמד מלכת ויצעק, והדוקטור דבר גם הוא בקול זעם. המון עם נאסף סביבם. הנסיכה וקיטי מהרו ללכת משם, וראש הגדוד נלוה אל ההמון, בחפצו לדעת מה זה ועל מה.

בעוד רגעים אחדים רץ ראש הגדוד אחריהן וישיגן.

— מה היה שם? — שאלה הנסיכה.

— חרפה וכלמה! — ענה ראש הגדוד. — בכל שעה עלינו לדאוג מפגישת איש רוסי בחוץ לארץ. האיש גבה הקומה הלזה דבר קשות אל רופאו ויגדפהו, על כי לפי דעתו איננו מרפא אותו כראוי, וירם עליו מקל. לבושת ולחרפה היא!

— מה מאד יצר לי! — אמרה הנסיכה — ומה היה סופו של דבר?

— בחסד עליון התערבה בדבר אותה... העלמה שכובעה כפטריה. כמדומה לי שהיא רוסית, — אמר ראש הגדוד.

— מדמואזיל ווארינקה? — שאלה קיטי בשמחה.

— כֹּן, כֹּן. היא הבינה ראשונה, מה לעשות: היא אחזה את האדון המגדף תחת זרועו ותלך אתו משם.

— הראית, אמי, — אמרה קיטי אל אמה, — ואת תמהה, כי נעימה היא בעיני.

מהיום השני ומעלה התבוננה קיטי וראתה, כי העלמה החביבה לה מקורבת ללווין ולחברתו במדה שהיא מקורבת לשאר חוליה, כי נגשה אליהם ודברה עמהם והיתה למליצה לחברתו, אשר לא ידעה לדבר בלשון נכריה.

קיטי הוסיפה לפצור באמה לתת לה להתקרב אל ווארינקה. והנסיכה, אף על פי שקשה היה לה מאד להיות כמתחלת בדבר ההתקרבות עם שטל, אשר בחרה לה להתנהג בגאוה, חקרה ודרשה על אודות ווארינקה, וכאשר נודע לה מן הפרטים, שאין סכנה בדבר, אם גם אין לחכות לרב טובה מזה, נגשה ראשונה אל ווארינקה ונכנסה בדברים עמה.

בשעה שהלכה בתה אל המעין, ואותה העלמה עמדה נגד חנותו של נחתום, בחרה הזקנה להקים חפצה זה ותגש אליה.

— נתקרבה נא, — אמרה אליה בצחוק קל של אשה כבודה. — בתי אוהבת אותך אהבה עזה. אולי לא תדעי אותי. אני...

— ואני אהבתי אותה בודאי עוד יותר, גברתי הנסיכה, — מהרה וענתה ווארינקה.

— מה היטבת חסדך אתמול לבן ארצנו הדל! — אמרה הנסיכה. ווארינקה התאדמה.

— אינני זוכרת; כמדומה לי, שלא עשיתי מאומה.

— הלא הצלת את לווין מרעה.

— כן, האשה הנלוה אליו קראה לי, ואני השתדלתי להרגיע את רוחו: חולה הוא מאד ויזעף על הדוקטור. ואני רגילה להיות למשען לחולים האלה.

— הנה שמעתי, כי את יושבת במינטון עם מדם שטל, שהיא דודתך, כמדומה לי. אני ידעתי את גיסתה.

— לא, לא דודה היא לי. אני קורא לה אמא, אך לא מקרוביה אני. היא גדלה אותי, — ענתה ווארינקה ותתאדם שנית.

הדברים נאמרו בלשון פשוטה כל כך, ופניה המביעים אמת גמורה נעמו כל כך, שהוברר לזקנה מיד, מפני מה נתחבבה על קיטי.

— ומה אומר לווין לעשות? — שאלה הזקנה.

— הוא נוסע מזה, — ענתה ווארינקה.

ברגע ההוא שבה קיטי מן המעין, ופניה נהרו משמחה, על כי התקרבה אמה אל העלמה הזרה הזאת היקרה לה.

— ראי, קיטי, הנה תשוקתך להתרועע עם מדמואזיל....

— „ווארינקה“,—גמרה תחתיה ווארינקה, — כן קוראים לי כל מכירים:

קיטי התאדמה משמחה וזמן רב החרישה ולחצה את כף רעותה החדשה, אשר לא השיבה לה בלחיצה, אך לא זזה מתוך ידה. אבל, רק ידה של ווארינקה לא השיבה, אך על פניה הופיע צחוק קל של שמחה שיש בה גם קצת עוצב, ושניה — שנים גדולות אבל יפות — נגלו בצחקה.

— גם אני חפצתי בזאת מכבר, — אמרה ווארינקה.

— אבל טרודה את בכל עת...

— להפך אין לי מה לעשות כלל, — ענתה ווארינקה, אך ברגע ההוא הוזקקה לצאת מלפני מכיריה החדשים, כי שתי נערות רוסיות קטנות, בנות אחד החולים באו אליה במרוצה.

— ווארינקה, אמנו קוראה לך, — קראו הנערות.

והיא קמה ותלך עמהן.

לב.

אלה הפרטים שנודעו לנסיכה על אודות ימיה הקודמים של ווארינקה והדברים שבינה לבין מדם שטל יעל אודות מדם שטל בעצמה.

מדם שטל, אשר אמרו עליה, שהציקה לאישה עד מות, ואחרים אמרו, שהוא הציק לה עד מות במשובת דרכיו, היתה תמיד אשה חולה ונוטה להזיה. הילד אשר נולד לה לאחר שנתגרשה, מת מיד, אבל ראשון היה לה הילד ההוא, וקרוביה יראו, פן יבולע לה בשמעה זאת, כי ידעו את רגשנותה, וישימו לפניה את הילדה שנולדה בפטרבורג בלילה ההוא ובבית ההוא לאחד מטבחי החצר, ותהי לה לבת, וזאת היתה

ווארינקה. ברבות הימים נודע למדם שטל, כי ווארינקה לא בתה היא, אך הוסיפה לגדלה ולחנכה, וזה היה יפה לווארינקה ביחוד, מאשר מתו מהר כל קרוביה.

זה יותר מעשר שנים ישבה מדם שטל מחוץ לארץ בעיר דרימית ולא ירדה מעל מטתה. עליה אמרו, שהשתולה להחשב לבעלת צדקה וחרדה מאד על עניני הדת; ואחרים אמרי, שהיתה באמת אוהבת מוסר ורודפת צדקה וחסד בכל לבב ובכל נפש. איש לא ידע מה דתה — קתולית, פרוטסטנטית או יונית, אבל גלוי וידוע היה, שעמדה בברית ידידות עם ראשי כל הכנסיות והאמונות, עם הגבוהים מעל גבוהים שבהם.

ווארינקה ישבה עמה תמיד מחוץ לארץ רוסיה; וכל יודעי מדם שטל ידעו ואהבו גם את מדמואזיל ווארינקה, וזה היה שמה בפי כולם.

כאשר נודעו לנסיכה כל הפרטים האלה, לא מצאה לבתה כל שמץ דבר רע בהתקרבות זו, גם בתנועותיה ובחנוכה הצטיינה ווארינקה לטובה, כי דברה היטב גם צרפתית גם אנגלית; ובשם מדם שטל אמרה לה — מה שהיה עיקר בעיני הנסיכה — כי היא מצטערת מאד, על כי מפני מחלתה איננה יכולה להמציא לנפשה את העונג להתקרב אל הנסיכה.

אחרי כן גדל חנה של ווארינקה עוד יותר בעיני קיטי ובכל יום ויום גלתה בה קיטי יתרונות חדשים.

והנסיכה שמעה עליה, כי היא מומרת היטב, ותבקש מאתה לבוא אליהן לזמר בערב.

— קיטי מנגנת, ופורטופיאנו יש לנו, אם גם לא טוב, ואם תבואי, תמציאי לנו עונג רב, — אמרה הזקנה בצחוק שאינו יוצא מן הלב, אשר היתה רגילה בו ואשר בפעם הזאת היה קשה ביחוד בעיני קיטי, כי ראתה שאין רעותה החדשה רוצה לזמר. אף על פי כן באה ווארינקה ביום ההוא בערב והביאה עמה מחברת נגינות. הנסיכה קראה גם למריה יבגניבנה עם בתה ולראש הגדוד.

ווארינקה לא התפלאה, לפי הנראה, על כי נמצאו שם גם פנים שאינם ידועים לה, ותקרב מיד אל הפורטופיאנו. לזמר ולנגן יחד לא

יכלה, אך זמרתה ע"פ הכתב עלתה יפה מאד, וקיטי, שהיתה מיטיבת נגן, נגנה לקולה ביד.

— כשרון שאינו מצוי לך, — אמרה הנסיכה אליה אחרי כלותה את השירה הראשונה, אשר הצליחה בה מאד.

מריה יבגניבנה ובתה הודו לה ושבחוה.

— ראי נא, — אמר ראש הגדוד וישקף בעד החלון, — הנה קהל גדול נאסף לשמוע את זמרתך.

באמת נאסף המון לא מעט אצל החלונות.

— שמח אשמח מאד, כי הוא לעונג לכם, — אמרה ווארינקה דברים כפשוטם.

קיטי הביטה אל רעותה כמתגאה בה. גם כשרונה, גם קולה, גם פניה טובו ויפו בעיניה עד מאד, אך יותר מכל התענגה על תום דרכה, על כי נראה בבירור, שאינה חושבת מאומה על אודות זמרתה ואינה שמחה שמחה גדולה על דברי המהללים; היא אך שאלה בעיניה: היש לה עוד לשיר אם לא?

„לו יש נפשי תחת נפשה, — דברה קיטי עם לבבה, — מה מאד התגאיתי בזה! מה מאד שמחתי למראה ההמון הזה מתחת לחלונות. והיא לא תשית לבה לזה. כל חפצה אך למלא משאלת אמי ולעשות לה נחת רוח. מה זה אפוא צפון בה? מה הדבר הנותן לה כח לבזות בלבה כל רגש דל ושפל ולהיות אך שוקטת ובת חורין? מה מאד תתאוה נפשי לדעת זאת וללמוד זאת ממנה!" אמרה קיטי בלבה בהביטה אל פניה המלאים מנוחה. הנסיכה בקשה מאתה לזמר עוד, והיא שרה גם את השירה השנית במנוחה, בדיוק ובטוב טעם, בעמדה אצל הפורטופיאנו עמוד ותפוף בכפה הצנומה והכהה על פי קולותיה.

השירה השלישית שבמחברת היתה איטלקית. קיטי נגנה וגמרה את הפתיחה ותשם עיניה על ווארינקה.

— נדלגה נא על זאת, — אמרה ווארינקה, ופניה האדימו.

קיטי הסבה עיניה בבהלה ובתמיהה אל פני ווארינקה.

— אם כן נבחרה לנו אחרת, — אמרה בשפתים מהירות ותחל לחפש בעלי המחברת, כי הבינה, שדברים בגו.

— לא, — אמרה ווארינקה בצחוק על שפתיה ותשם את ידה על כתב הנגינית, — לא, כי זאת נשירה, — ותשר גם את השירה ההיא במנוחה, בקרירות דעת ובטוב טעם כבראשונה.

כאשר גמרה, חזרו והודו לה כל הנאספים בבית וילכו לשתות תה. וקיטי ורעותה הלכו אל הגן הקטן, אשר היה שם על יד הבית.

— בודאי יש לך בשירה הזאת איזה זכר לדבר, — אמרה קיטי. — אל תגידי לי מה שהיה, — מהרה להוסיף, — אך אמרי נא, ההיטבתי לראות אם אין?

— מה לי לכסות ממך, הגד אגיד, — אמרה ווארינקה בחם לבבה ותוסף בלי חכות לתשובה, — כן הדבר, זכר הוא וזכר קשה היה לי זה לכנים. אני אהבתי איש אחד ואשיר לפניו את השירה הזאת.

קיטי הביטה אליה בעינים מורחבות ובהשתתפות בצערה, בלי דבר דבר.

— אני אהבתי אותו, והוא אהב אותי; אך אמו לא הסכימה על ידנו, ויקח לו אשה אחרת. עתה הוא יושב לא רחוק ממנו, ואני רואה אותו לפעמים. ואת לא יכלת להעלות על דעתך, שגם אני אהבתי לפעמים? אמרה ווארינקה, ועל פניה היפים נגה מעט מאד מהאור, אשר, לפי מה שהוברר ברגע ההוא לקיטי, היה יצוק לפנים על כולה.

— איך לא יכלתי לשער? אילו הייתי איש, לא יכלתי לאהוב כל אשה אחרת אחרי הודעך לי. אך לא אבין, איך יכול האיש ההוא לשכוח אותך ולעשותך לאומללה בארץ בגלל אמו, — אכן איש אין לב לו הוא.

— לא, הוא איש טוב מאד, ואני אינני אומללה, להפך, מאושרה אני מאד. והיום לא נוסיף עוד לזמר? — הוסיפה ווארינקה ותשם פעמיה אל הבית.

— מה טובה את, מה טובה! — קראה קיטי ותעצרה ותשקה — מי יתן ויכלתי לדמות לך נ עט!

— למה לך לדמות לאשה אחרת? טובה את בדמותך ובצביונך, — אמרה ווארינקה בצחוק המנוחה והעיפות המיוחד לה.

— לא, לא טובה אני כלל וכלל. אמרי נא... המתיני נא, נשבה פה מעט, — אמרה קיטי ותושב אותה שנית על הספסל אצלה. — האומנם אין עלבון בדבר לעלמה, אם האיש, אשר אהבה אותו, בעט באהבתה ולא חפץ בה?...

— אבל הוא לא בעט באהבתי; אני מאמנת, כי אהב אותי, אך בן מקשיב היה...

— ואילו עשה כן לא ברצון אמו, כי אם ברצונו לבד?... אמרה קיטי ובעוד דבריה בפיה הרגישה, כי גלתה את סודה וכי בושת פניה עונה בה.

— אזי הרע לעשות ואזי לא הצטערתי על עזבו אותי, — אמרה ווארינקה, ונראה מדבריה בבירור, שהיא יודעת כי לא בה ידובר עוד, כי אם בקיטי.

— אבל אותו העלבון? — אמרה קיטי. — עלבון זה לא ישכח, אי אפשר לשכחו; — בדברה זכרה את אשר היה בלבה בנשף המחול האחרון בשעת הפסקת הנגינות.

— איזה עלבון יש בדבר? הן לא את הרעות לעשות?

— לא אך הרעותי, כי אם הובשתי.

ווארינקה הניעה בראשה ותשם את ידה על יד קיטי.

— ואיזו בושת יש בדבר? — אמרה אליה. — הן בודאי לא אמרת לאיש, אשר לא יאהבך, כי אהבת אותו?

— בודאי לא אמרתי; מעולם לא שמע כזאת מפי, אבל הוא ידע. לא כן הוא; יש מבטי עין, יש תנועות ידועות. גם אם אחיה מאה שנה לא אשכח זאת.

— אבל מה בכך? לא אבין מאומה. הלא זה עיקרו של דבר, האוהבת את אותו עתה, אם אין, — אמרה ווארינקה דברים כפשוטם כדרכה.

— שנא אשנא אותו עתה; לא אוכל לסלוח לנפשי.

— על מה אפיא?

— על אותה הבושה, על העלבין.

— אילו היו כל העלמות חרדות על כבודן כל כך, — אמרה

ווארינקה. — הלא אין עלמה בעולם, אשר לא קרה אותה כמקרה הזה. וכל זה ענינים קלים מאד.

— ואיזה ענין הוא מן החשובים? — אמרה קיטי ותבט אל פניה בתמיהה ובסקרנות.

— הרבה ענינים חשובים בעולם, — אמרה ווארינקה בצחוק.

— ומה הם?

— חשובים הם הרבה מכל אשר כזה, — ענתה ווארינקה, בלי דעת מה לאמור. אך ברגע ההוא נשמע קול הנסיכה מבעד החלון.

— קיטי, קרירות מורגשת! קחי מטפחת או בואי אל החדרים.

— עת היא באמת, — אמרה ווארינקה ותקם. — עלי עוד להכנס אצל מדם בירטי, כי בקשה מאתי.

קיטי החזיקה בה בידה ובעיניה שאלה אותה בתאות נפש: „מה הוא אפוא אותו הענין החשוב הנותן לאדם מנוחה שלמה כזאת? הלא את יודעת, הגידי לי!" אך ווארינקה גם לא הבינה את השאלה שבעיני קיטי. היא אך זכרה, כי בערב ההוא עליה להיות בבית האשה בירטי ולהספיק לבוא עד שתים עשרה שעות למשתה החמים אל ה„מאמאן" שלה, ותבוא אל החדרים ותאסוף את גליונות נגינותיה ותתפטר מכל אנשי הבית ותכון ללכת.

— אלכה נא עמך, — אמר ראש הגדוד.

— וכי תעלה על דעתך לצאת יחידי בלילה? — נענתה אחריו הנסיכה. — לפחות אשלח את פאראַשה אתך.

קיטי ראתה, כי ווארינקה מתאפקת, כי הרעיון, שהיא צריכה לבני לויה, מעורר בה צחוק.

— לא, בכל יום אני הולכת לבדי, ומעולם לא קרני דבר, — אמרה ווארינקה ותקח את כובעה ותשק שנית לקיטי, בלי הגד לה עם זה מה הוא אותו „הענין החשוב", ותלך בצעדי און, וגליונות הנגינות תחת זרועה, וככה נעלמה בתוך האור הכהה שבליל הקיץ הצפוני ולא גלתה את סודה על אודות הענין החשוב מה הוא ומה הדבר הנותן לה את נועם מנוחתה ואת כבודה הפנימי.

לג.

גם עם מדם שטל התקרבה קיטי, וההתקרבות הזאת בצירוף ההתחברות עם ווארינקה לא רק השפיעה עליה השפעה עזה, כי אם גם נתנה תנחומים לנפשה הנוגה; את התנחומים האלה מצאה בעולם החדש, אשר נגלה לה על ידי ההתקרבות הזאת ואשר לא היה בו מאומה מדברי ימיה הקודמים,—עולם יפה ונעלה היה זה, וממרומיו יכלה להשקיף במנוחה על דברי הימים שעברו עליה. בעולם הזה נגלה לה, שמלבד החיים הגסים, אשר היו עיניה ולבה אליהם עד העת ההיא, יש גם חיים רוחניים. החיים האלה נפתחו לפניה על ידי הדת; אבל הדת ההיא היתה לא מבנות מינה של התורה שידעה קיטי מילדותה... כי אם דת נשגבה מלאה רזים וקשורה בהרבה רעיונות ורגשות יפים, דת שהיה אפשר לקיטי לא רק להאמין בה כמצווה ועומדת על פי המסורת, כי אם גם לאהבה אותה.

כל זה נודע לקיטי לא רק בדברים בעלמא. מדם שטל דברה עמה, כדרך שאדם מדבר עם ילדה אהובה, שהוא מוצא בה זכר ילדותי המשעשע את נפשו, ואך פעם אחת הזכירה, שרק האהבה והאמונה נותנות תנחומים לאדם בכל צרותיו... ומיד השיאה אותה לדבר אחר. אך בכל אחת מתנועותיה, בכל אחד מדבריה, בכל אחד ממבטי עיניה הנעלות—על פי השקפות קיטי—וביחוד מדברי ימיה, אשר נודעו לה מפי ווארינקה, בכל אלה הכירה קיטי את „הענין החשוב", אשר לא נודע לה עד העת ההיא.

אבל בכל רוממותה הרוחנית של שטל, בכל המעשים המיוחדים שהיו בימי חייה ובכל נועם שיחתה הנשגבה ראתה בה קיטי נגד רצונה גם דברים, אשר העירו בה תלונה: כשדרשה מדם שטל לשלום קרוביה של קיטי צחקה קצת בבוז, מה שאינו מתאים לתורת האהבה והמהילה שלה. עוד ראתה, כי כאשר מצאה כהן קתולי אצל מדם שטל, התאמצה שטל, שיהיו פניה מכוסים בצל הסוכך שעל מנורתה, וצחקה צחוק מיוחד.

קטנים היו שני הדברים האלה, אבל קיטי תמהה עליהם, ובגללם היתה האשר שטל מוטלת בספק בעיניה. לא כן ווארינקה הבדודה, אשר לא היו לה לא קרובים ולא רעים, אשר במר נפשה נואשה מכל ולא בקשה דבר ולא הצטערה על דבר. היא היתה הנפש הטהורה, אשר יכלה קיטי לראות בחזון לבה. ממנה למדה, כי אין לה אלא לשכוח את עניניה הפרטיים ולאהוב את הבריות, וממילא תנוח דעתה, וייטב לה, וכל מעשיה יהיו טובים יבואת חפצה נפשה. ככה הוברר לה, מה הוא „הענין הטוב מכל" וכשהגיעה לבירורו של דבר זה, לא אמרה די בשמחתה ששמחה על טובו ויפיו. כי אם מהרה להתיצב על דרך החיים החדשים, אשר נפתחו לפניה, וללכת בו בכל לבבה ובכל נפשה. על פי מה שספרה לה וואַרינקה על אודות חסדי שטל ונשים אחרות. אשר קראה בשמותיהן, ערכה לה קיטי את תכנית חייה לימים הבאים. את אלינה בת אחיה של מדם שטל. אשר ספרה לה וואַרינקה לקיטי הרבה על אודותיה, שמה לה למופת ותקבל עליה לעשות כמעשיה בכל מקום שיהי מושבה, לבקש אומללים ולעזור להם בכל אשר תמצא ידה, להמציא תנחומים לחולים, לחוטאים שנמצא עונם, לגוססים. ביחוד ישר בעיניה הרעיון לקרוא בכתבי הקדש לפני חוטאים, כדרך שהיתה אלינה עושה. אך כל אלה רעיונות שהסתירה בקרבה ולא הגידה לא לאמה ולא לוואַרינקה.

אולם בעודה מחכה לימים, אשר תקים את מחשבותיה במדה מרובה, מצאה לה על נקלה גם שם, במקום המרפא, שהרבה חולים ואומללים גרו בו בימות החמה, עבודה הגונה ברוח החוקים החדשים שחקקה לה, ותעש ככל אשר עשתה וואַרינקה.

בראשונה לא ראתה הנסיכה בדרכי קיטי, אלא השתעבדות לשתי הנשים הנושאות חן וחסד לפניה, לשטל וביחוד לוואַרינקה; בעיניה ראתה, שהיא לא רק עושה כמעשי וואַרינקה, כי אם גם מחקה אותה שלא מדעתה בדרך הלוכה ומדברה ובקריצות עיניה. אבל אחרי כן התבוננה, כי מלבד נשיאת חן וחסד יש כאן גם מהפכה רוחנית גדולה.

הנסיכה ראתה, כי קיטי קוראה בכל ערב בכתבי הקדש בתרגום הצרפתי שנתנה לה שטל, ועד העת ההיא לא היה דרכה בכך; כי היא מתרחקת מבנות חבורתה ומתהלכת עם החולים, שוואַרינקה תומכת בהם,

וביחוד עם בני ביתו הדלים של הצייר החולה פטרוב. ברור היה לה, שבתה קיטי מתגאה במלאה תפקידה של אחות רחמניה בבית הזה. כל זה היה טוב, והנסיכה לא יכלה להתרעם על דברים כאלה, בפרט בנדון זה, כי אשת פטרוב היתה אשה חשובה למדי, והפרינצסין התבוננה בעסקנותה של קיטי ותהללה ותקרא לה מלאך מושיע. טוב מאד היה כל זה, אילו לא הרחיקה ללכת. אבל הנסיכה ראתה, כי היא מרחקת, וגם אמרה לה זאת.

— אין להפריז על המדה בשום דבר,—אמרה אליה צרפתית.

קיטי לא ענתה אותה, אך בלבה החליטה, כי דבר כזה אין לו שעור, ומצאה חזוק לדעתה בכתבי קדשה... ובעיני הנסיכה לא ישרה ההפרזה הזאת, וביחוד חרה לה, על כי הכירה בקיטי, שלא רצתה להגיד לה את כל לבה. באמת הסתירה קיטי מאמה את רעיוניה ואת רגשותיה החדשים. ולא מאשר לא כבדה או לא אהבה את אמה הסתירה אותם ממנה, כי אם באשר היא אמה: לכל איש אחר חוץ מאמה היתה נכונה יותר לגלותם.

— זה ימים רבים לא באה אלינו אנה פבלובנה,—אמרה הנסיכה פעם אחת על אודות אשת פטרוב — הנה קראתי לה, והיא כמו מתרעמת.

— לא, לא ראיתי זאת, מאַמאַן,—אמרה קיטי, ופניה האדימו.

— זה ימים רבים לא באת אליהם?

— מחר אנחנו נכונים לנסוע על ההרים,—ענתה קיטי

— טוב הדבר, סעו לכם,—אמרה הזקנה ותבט אל פני בתה, אשר הביעו מבוכה. ונפשה אותה להבין, מה שורש דבר המבוכה הזאת.

וביום ההוא באה וואַרינקה לסעודת הצהרים והגידה, כי נחמה אנה פבלובנה על זאת ולא תסע מחר על ההרים; והזקנה ראתה, כי האדימו פני קיטי שנית.

— הגידי נא קיטי, האם לא היה דבר ריב בינך ובין בני בית פטרוב?—אמרה הזקנה, כאשר נשארו לבדן בבית.—מדוע חדלה לשלוח את בניה ולבוא אלינו בעצמה?

קיטי השיבה, כי לא היה כל דבר ריב ביניהן וכי איננה יודעת,

מפני מה אנה פבלובנה נראה כמתרעמת עליה. ואמת דברה קיטי, כי אמנם לא ידעה, מה הדבר אשר הטה את לב אנה פבלובנה מאחריה, אבל כבר החלה לשער מה זה ועל מה. את השערתה לא יכלה להגיד לאמה, כי בכלל לא דברה עם אמה בענינים הנוגעים בה; והדבר היה מאותם שאין אשה מגלה גם לעצמה, בהודעם לה, כי השגיאה בהם נוראה ומגונה.

הרבה פשפשה במעשיה ותזכור את כל הדברים שהיו בינה ובין בני הבית הזה: את השמחה הטפשית קצת, שנראתה מדי פעם בפעם בהפגשן על פני אנה פבלובנה העגולים והמסבירים; את שיחותיהן במסתרים על אודות החולה ואת תחבולותיהן להפריע אותו ממלאכתו האסורה לו ולהוליכו לטייל; את אהבת הנער הקטן אליה, אשר היה קורא לה „קיטי שלי" ולא אבה לשכב בערב בטרם תבוא אליהם; מה טוב היה כל זה! אחרי כן זכרה את גופו הדל והצנום של פטרוב, את צוארו הארוך, את מעילו הקנמוני, את שערותיה המועטות והמסתלסלות, את עיניו הכחולות המלאות דאגה, אשר בראשונה היו איומות בעיניה, ואת השתדלותו היתרה להצהיל פניו בעודה לנגדו. עוד זכרה, עד כמה היה קשה לה בראשונה להתגבר על גועל נפשה למראהו, כי לא יכלה להביט אליו ואל כל חולה שחפת בלי גועל נפש, וכמה יגיעות יגעה למצוא דברים בפיה לדבר עמו. ואת מבטו זכרה, מבט פחדנות והבה אליה, ואת הרגש המשונה שהיה בה, באותה שעה, רגש רחמים ובייישנות בראשונה והכרת מעשה החסד שהיא עושה — אחרי כן. אכן טוב מאד היה כל זה, אבל רק בימים הראשונים. ועתה, זה ימים אחדים, נשחת הכל פתאום. אנה פבלובנה החלה לקבל את קיטי בחבה חיצונית ולהביט אחריה ואחרי אישה בלי הפסק.

האומנם שמחתו, שהוא שמח מקרב לב בבואה, היא סבת הרוח הרעה שבינה ובין אנה פבלובנה?

„כן הוא, — התחילה זוכרת עוד, — לא בתם לבבה דברה אליה אנה פבלובנה ביום שלשום, ולא נראה בה מאום ממדת טובה באמרה אליה בתרעומות.

— עד כה חכה לך ולא רצה לשתות קהוה בלעדיך, אף על פי שתשש כחו מאד".

„ואפשר שלא טוב היה בעיניה גם לראות בתתי לו את המטפחת להתכסות. כל זה היה פשוט מצד עצמו, אך הוא בקבלו את המטפחת נתבייש והודה זמן רב כל כך, שגם אני נתביישתי קצת. ותמונתי אשר צייר והצליח בה כל כך, וביחוד מבטו המלא בושה והבה!... כן היא, — שנתה בלבה בבהלה. — לא, לא תהיה כזאת! ומה צר לי עליו!" הוסיפה בלבה מיד.

הרהוריה אלה הקדירו את זהר חייה החדשים.

לד.

הנסיך שצירבצקי, שנסע מקרלסבד לבאדן ולקיסינגן אל מיודעיו הרוסיים, כדי לקלוט שם מן הרוח הרוסית לתוכו, לפי דבריו, שב אל בני ביתו אך בקצה ימי המרפא.

הנסיך והנסיכה נחלקו לגמרי בהשקפותיהם על חיי חוץ לארץ. בעיניה היה אך טוב ויפה כל מה שראתה שם, ואף על פי שהיה מצבה איתן בתוך הצבור הרוסי התאמצה בשבתה מחוץ לארצה להיות כאחת הנשים הכבודות האירופאיות, ובהיותה באמת אך גברת רוסית ולא מבנות המערב, הוצרכה להתחכם ולהראות כאחת מהן, ובדרכה זה התביישה קצת. והוא היה אומר רע רע לכל אשר מצא בחוץ לארץ, החיים האירופאיים היו עליו למשא, ויחזק במנהגיו הרוסיים ובכוונה התרחק ממנהגי איש אירופאי יותר ממה שהיה רחוק מהם באמת.

בשובו היה דל בשר מבראשונה, ועור לחייו התקמט בדמות שקים קטנים, אך לבו היה טוב עליו מאד. וצהלת רוחו גברה עוד יותר, בראותו, כי פני קיטי טובו כבראשונה. השמועות על דבר הידידות שבינה ובין שטל ו׳וארינקה והשנוי שנראה בה על פי הסתכלות אמה הביאוהו במבוכה והעירו בו רוח קנאה, כי היה מקנא את בתו בכל פעם שראה אותה נגררת אחרי דבר שאינו ידוע לו ומתירא שמא תצא מתחת השפעתו אל מקצועות זרים לו, אשר לא ימצא ידיו ורגליו בהם. אבל השמועות האלה טבעו במצולות השמחה וקורת הרוח שהצטיין בהן תמיד ושגברו בו ביחוד אחרי התרפאו במי קרלסבד.

ביום השני לבואו הלך לו עם בתו אל המעינות באדרתו הארוכה, בקמטיו ה„רוסיים" על פניו ובלחייו הנפוחים הנשענים על צוארונים מגוהצים ומוקצים בעמילן, ולבו היה טוב עליו עד מאד.

הבוקר היה נהדר: הבתים הקטנים, הנעימים בנקיון השורר בהם, מראה המשרתות האשכנזיות, שלחייהן וזרועותיהן אדומות, ופניהן צוהלים, וידיהן מלאות עבודה ונוגה אור השמש הבהיר היו מסוגלים מאד לשמח לבב אנוש; אך כאשר הלכו הלוך וקרוב אל המעינות, כן רבו החולים שנקרו לפניהם, ומראיהם היה רע ומדאיב נפש ביחוד בתוך הדר החיים הנהוגים באשכנז. קיטי לא השתוממה עוד על הסתירה שבין שני מיני המראות האלה. כבר הסכינה לראות את הפנים השונים הנודעים לה ולהתבונן בשנויי מצבם לטובה ולרעה דוקא לאור השמש הבהיר, למראה הירק הנעים ולקול חוגג של מנגנים; אך לאביה היו אור הבוקר המבהיק באחד מימי יוני ונגינות הוולס הקורא לשמחה וביחוד מראה המשרתות הבריאות דבר מגונה ונתעב, בהצטרפו אל הרפאים האלה, שנאספו מכל קצוי אירופה לנוע פה במר נפשם.

אף על פי שהרגיש גאות ועוז וכעין שיבת ימי עלומיו, בלכתו צמוד זרוע עם בתו האהובה, הרגיש באותה שעה גם כמין בושת ויראת חטא על צעדי אונו ועל אבריו הגדולים והשמנים, וכמעט היה דמיונו על פי מצב רוחו כמי שנכנס ערום בין מלובשי בגדים.

— הציגיני נא לפני ידידיך החדשים,—אמר אליה וילחץ את זרועה במרפקו. הנה התחלתי אוהב גם את המקום הנמאס הזה על כי חזק אותך. אבל עוצב שורר פה, עוצב גדול. מי האיש הזה?

קיטי הודיע לו את שמות האנשים אשר פגשו, בין שהיו ממיודעיה בין שלא היו ממיודעיה. אצל מבוא הגן פגעו בבירטי העורת ובאשה המחזקת בידה, והנסיך שמח, בראותו את החבה הגדולה שהובעה על פני הצרפתית הזקנה, בשמעה את קולה של קיטי. בשפת הידידות היתרה השגורה בפי צרפתית דברה העורת אליו ותהללהו על כי לו בת יפה כזאת, ואת קיטי רוממה על שפתיה בפניה ותקרא לה „אוצר", „מרגלית", „מלאך תנחומים".

— אם כן היא המלאך השני, — אמר הנסיך בצחוק, — כי היא קוראה מלאך ראשון למדמואזיל וואריגקה.

— מדמואזיל וואריגקה—מלאך ממש, כן הוא,—קיימה מדם בירטי את דבריו.

באכסדרה הארוכה פגשו גם את וואריגקה, והיא מהרה לקראתם, וילקוט קטן מאדם ויפה בידה.

— הנה גם אבי בא!—אמרה אליה קיטי. וואריגקה נעה תנועה פשוטה וטבעית—כדרכה בכל דבר—תנועת קידה בינונית, ומיד נכנסה בדברים עם הזקן בסגנון הטבעי והפשוט שדברה בו עם כל אדם.

— בודאי ידעתי אותך, ידעתי היטב,—אמר אליה הנסיך בצחוק קל, אשר הכירה קיטי על פיו לשמחת לבבה, כי ישרה רעותה בעיני אביה.—ואנה אַת ממהרת ככה ללכת?

— אמי פה,—אמרה בפנותה אל קיטי. — כל הלילה לא ראתה שנה בעיניה והדוקטור יעץ אותה לנסוע לטיול. אני נושאת לה בזה את צרכי מלאכתה.

— זהו אפוא המלאך הראשון,—אמר הזקן, כאשר הלכה לה וואריגקה.

קיטי ראתה, כי רוצה הוא לצחוק לה לוואריגקה ואינו יכול, על כי נשאה חן בעיניו.

— עוד נראה את כל רעיך,—הוסיף הזקן,—גם את מדם שטל אם תיקר נפשי בעיניה להכירני.

— האם ידעת אותה, אבי? שאלה קיטי בדאגה, בראותה ברק לעג בעיניו לזכר שם מדם שטל.

—ידעתי את אישה וגם אותה ידעתי מעט, עוד בטרם היתה לאשה צדקנית.

— מה הוא „צדקנית”, אבי?—שאלה קיטי, ונפשה נבהלה בשמעה אגב אורחא, כי מה שיקר בעיניה כל כך במדותיה של שטל הוא דבר שיש לו שם מיוחד.

— גם אני לא ידעתי היטב, רק זאת ידעתי, כי היא מודה לאלהים על כל פגע רע... גם על כי מת עליה אישה היא מברכת את אלהים.

והדבר הזה מביא לידי גיחוך, כי מריבים היו תמיד... ומי האיש הלזה? מה דלו פניו!—אמר על חולה קצר קומה, שישב שם אל אחד הספסלים באדרת קנמונית ובמכנסים לבנים שנקמטו קמטים משונים מחסרון חפוי הבשר על עצמות רגליו. האיש ההוא הרים את כובעו, כובע התבן, מעל שערותיו המועטות והמסתלסלות ויגל את מצחו הרם, אשר האדים מחמת חליו בחלקו שמתחת לכובע.

— הוא פטרוב הצייר,—ענתה קיטי ופניה האדימו,—וזאת אשתו, הוסיפה ותרמוז על אנה פבלובנה, אשר כמו בכוונה נטתה משם, בשעה שקרבו אל המקום ההוא, ותלך אחרי בנה הקטן שרץ לאורך המסלה.

— מה דל הוא למראה, ומה נעימים פניו עם זה!—אמר הנסיך,— למה לא נגשת אליו? כמדומה לי, שרצה לאמור לך דבר.

— אם כן נקרבה נא אליו! — אמרה קיטי ותפן ברוח עוז — מה שלומך היום?—שאלה את פטרוב.

פטרוב קם על משענתו ויבט בקצת ביישנות אל הנסיך.

— בתי היא,—אמר הנסיך.—נודעה נא זה לזה.

הצייר הרכין ראש בצחוק קל, ושניו הלבנות, המשונות בזיו לבנוניתן, נגלו בצחקו.

— הנה חכינו לך אתמול, גברתי,—אמר אל קיטי.

בדברו מעדו רגליו וינד, ומיד חזר וינד, כדי שידמו שגם בפעם הראשונה עשה כן בכוונה.

— אני חשבתי לבוא, אך ווארינקה אמרה לי, כי אנה פבלובנה הודיעה על ידי שליח, כי לא תסעו לטייל.

— איך לא נסעו!—אמר פטרוב ויתאדם ומיד תקפו השיעול, ובעיניו חפש את אשתו: — אנה, אנהו! — קרא אליה, וגידי צווארו הדק והלבן נמתחו כיתרים עבים.

אנה פבלובנה קרבה אליהם לקול קריאתו.

— מדוע שלחת להגיד לבת הנסיך, כי לא נסע על ההרים?—לחש לה בזעם, מבלי יכולת להשמיע קולו.

— שלום לך, גברתי,—אמרה אנה פבלובנה בצחוק שאינו יוצא

מן הלב. ולא היה מצוי אצלה כלל בראשונה.—מאד אשמח להודע לך, —פנתה ואמרה אל הנסיך.—זה ימים רבים חכו לך. אדוני הנסיך.

— מדיע שלחת להגיד לבת הנסיך, כי לא נסע על ההרים?—לחש הצייר בקול צריד ובזעם מריבה עוד יותר מבראשונה, ונראה שגברה חמתו על כי נחבא קולו ולא יכול להביע רוחו כרצונו.

— ומה בכך?—חשבתי, כי לא נסע,—ענתה אשתו בתלינה.

— איככה, הלא... השעול תקף עליו שנית, והוא הניע בידו תנועת יאוש.

הנסיך הרים את כובעו וילך לו משם עם בתו.

— אויה! — נאנח הזקן, — מה אומללים הם!

— כן הוא, אבי, — השיבה קיטי. — אבל יש לדעת, כי שלשה ילדים להם, ומשרתת אין בבית, וגם במה להתפרנס אין להם. מעט כסף נתן לו מהאקדמיה, — ספרה לאביה על אודותיו ברגש ותתאמץ להשקיט סערת לבבה על דבר הרוח הרעה שבין אשת פטרוב ובינה. — הנה פה גם מדם שטל, אמרה קיטי ותרמוז על המרכבה הקטנה, אשר היה מוטל בה מין דבר מוקף כרים ומכוסה במעטה אפור וכחול, ושמשית ממעל לו. הדבר ההוא היה מדם שטל. מאחריה עמד פועל אשכנזי בריא וזעום פנים, והוא נהג את המרכבה. אצלה עמד גרף שוידי נודע לקיטי בשמו. חולים אחדים עצרו במהלכם בהגיעם עד המרכבה, ויביטו אל האשה הזאת כאל חזיון משונה.

הנסיך קרב אליה, וקיטי ראתה בעיניו מיד את ברק הלעג אשר הרגיז את רוחה. הנסיך קרב אל מדם שטל וידבר אליה בלשון הצרפתית הצחה, שרק מעטים יודעים עוד לדבר בה בימים האלה דברי כבוד וחבה יתרה.

— אינני יודע, אם עודך זוכרת אותי, — אמר בלי השב על ראשו את כובעו אשר הרים לפניה, — אך עלי לעורר את זכרי לפניך, כדי להודות לך על חסדך את בתי.

הנסיך אלכסנדר שצירבצקי, — אמרה מדם שטל ותשא אליו את עיניה הנעלות, וקיטי ראתה בהן כעין סימני זעף. — שמחה אני מאד לראותך, בתך נתחבבה עלי מאד.

— מצבך עוד לא נשתנה לטובה?

— כבר הורגלתי בזה, — אמרה מדם שטל ותצג את הנסיך ואת הגרף השווידי איש לפני רעהו.

— אך אַת כמעט לא נשתנית — אמר אליה הנסיך. — אני לא נכבדתי לראותך זה עשר שנים או אחת עשרה שנה.

— כן הוא, אלהים מביא יסורים על האדם והוא נותן בו כח לשאתם. יש אשר אשאל ואתמה בלבבי: חיים אלה מה חפץ עוד בהם?... מהעבר השני! קראה אל וואַרינקה, אשר העטתה את המטפחת על רגליה שלא כרצונה.

— בודאי לעשות טוב בהם, — אמר הנסיך, וצחוק נראה על עיניו.

— לא לנו לחקר זאת, — אמרה מדם שטל, אשר לא נצפן מעינית רושם הבדיחה שעל פני הנסיך. — ובכן תשלח לי את הספר הזה, ידידי הגרף? אני מודה לך מאד, — פנתה שטל אל השווידי הצעיר.

— אַהָ! — קרא הנסיך, בראותו את ראש הגדוד המוסקבאי, שעמד לא רחוק משם, ויקוד לפני שטל ויסוב מאצלה עם בתו, וראש הגדוד נלוה אליהם.

— זאת היא האריסטוקרטיה שלנו, אדוני הנסיך! — התלוצץ ראש הגדוד המוסקבאי, אשר חרה לו על שטל, על דבר אשר לא התקרבה אליו.

— כאשר היתה מאז כן היא עד היום. —

— הידעת אותה, אדוני הנסיך, עוד לפני חליה, בטרם נפלה למשכב?

— כן, בימי קרבתנו נפלה למשכב, אמר הנסיך.

— אומרים עליה, שאינה יורדת מעל משכבה זה עשר שנים...

— על כי היא קצרת רגלים. מבנה גויתה מכוער מאד.

— אַבא, זה אי אֶפשר! — קראה קיטי.

— כך אומרים ליצני הדור, בתי. אבל לא טוב חלקה של וואַרינקה רעותך. ישמרני הבורא מנשים כבודות כשהן חולות!

— לא כן, אבא! — השיבה קיטי ברגש. — וואַרינקה מערצת אותה. ומה רבו חסדיה! שאל נא את אשר תשאל ויגיד לך. הכל יודעים אותה ואת אלינה שטל.

— אפשר שהוא כן, — אמר הנסיך וילחץ ידו במרפקו, — אבל

המעולים שבאנשי החסד עושים את שלהם באופן שאין אדם מכיר בהם כלל.

קיטי עצרה במלים, ולא מאשר לא היה לה מה להשיב, כי אם מאשר גם לאביה לא חפצה להגיד את כל לבה. אבל—מה נפלא הדבר— אף על פי שקבלה על עצמה, שלא תגרר אחרי אביה ולא תתן לו כל שליטה במה שקדוש לה, הרגישה, כי התמונה המקודשת, תמונת מדם שטל, שהיתה חרותה על לוח לבה הודש תמים, נמחתה ובטלה לעד, כשם שתמונת בגד מושלך, שנתקמט בשעת נפילתו בדמות איזה דבר, בטלה ומבוטלת כשמסתכלים בה כראוי. לא נותרה אלא אשה קצרת רגלים, שמפני שאין גופה נאה, אינה יורדת מעל משכבה, והיא מצערת את ווארינקה הסבלנית, בזמן שאינה מכסה אותה כראוי. ובכל יגיעותיה לא יכלה עוד לשוות לנגד עיניה את מדם שטל בתמונה הראשונה.

לה.

הנסיך אָצל מרוח שמחתו גם על בני ביתו, גם על מיודעיו וגם על האשכנזי, בעל הבית, אשר דרו בו השצירבצקים.

בשובו עם קיטי מאצל המעינות, קרא אליו אל משתה הקהוה את ראש הגדוד המוסקבאי ואת מריה יבגניבנה ואת ווארינקה ויצו להוציא את השולחן ואת הכסאות אל הגן הקטן אל תחת הערמון ולסעוד שם את סעודת הבוקר. גם בעל הבית גם משרתיו צהלו יחדו עם הנסיך — והם ידעו גם את נדבת רוחו, — ובעוד חצי שעה השקיף הדוקטור ההמבורגי החולה, שהיה דר שם במדור העליון, בעד החלון בקנאה על החבורה הרוסית הזאת, חבורת אנשים בריאים ועליזים, שנאספו תחת הערמון. בצללי עלי הערמון, צללים עגולים רועדים, אצל שלחן מכוסה במטפחת לבנה ומלא כלי קהוה, לחם, חמאה, גבינה וחתיכת בשר, ישבה הנסיכה, ורדיד קטן מקושט בקשורים מראה חבצלת על ראשה, ותגש כוסות קוה ופרוסות לחם משוחות בחמאה. בקצהו השני של השלחן ישב הנסיך ויאכל בתאות נפש וידבר בקול רם ובפנים שמחים. לפניו הניח את כלי השעשועים אשר קנה למכביר במקומות המרפא: קופסאות

מעשה פתוחים, פסלי עץ קטנים, אולרים מכל המינים, ויחלקם לכל המסובים, וגם למשרתת „ליעזכען" נתן וגם לבעל הבית, וידבר מהתלות אל בעל הבית בלשון אשכנז גלעגת שלו ויאמר, כי לא מי המעינות רפאו את קיטי, כי אם מאכליו הטיבים ובפרט מרק השזיפים שלו. הנסיכה לגלגה קצת על אישה בגלל מנהגיו הרוסיים, אבל גם היא היתה שמחה וטובת לב ביום ההוא יותר מכל ימי שבתה הקודמים במקום המרפא. ראש הגדוד צחק לכל בדיחות הנסיך כדרכו תמיד; אך לענין מנהגי אירופה, אשר חקר אותה לפי דעתו למדי, הסכים לדברי הנסיכה. מריה יבגניבנה צחקה בתם לבבה לכל אחת מבדיחות הנסיך עד אשר לא עמד בה כח עוד, וגם וואריגקה עיפה מרב צחקה על בדיחותיו, אשר העירו בה אך צחוק קל אבל מתדבק וממושך, וקיטי לא ראתה בה כמראה הזה עד היום ההוא.

כל זה הרחיב את דעתה של קיטי, אך באותה שעה מלאה גם דאגה. שאלה, אשר לא יכלה לפתרה, שם אביה לפניה בדברי הבדיחה הקלה שיצאו מפיו על אודות ידידותיה ועל אודות החיים החדשים שנתחבבו עליה. על השאלה הזאת נוסף עוד דבר הרוח הרעה שבינה ובין אשת פטרוב, שנראתה ביום ההוא בבירור ובמדה מרגזת. כל המסובים שמחו, והיא לא יכלה לשמוח, והדבר הזה הדאיב את נפשה עוד יותר. רגשותיה במצבה זה דמו למה שהרגישה בילדותה בכל פעם שסגרו אותה בחדרה על דבר חטא, והיא שמעה שם את קול אחיותיה המשחקות בשמחה.

— ולמה ככה הרבית לקנות כלים אין חפץ בהם כאלה? — אמרה הנסיכה בתתה כוס קהוה לאישה.

— אדם יוצא לטייל ונגש אל חנות קטנה, והללו מבקשים מאתו לקנות דבר וקוראים לפניו: „ערלויכט, עקסעלענץ, דורכלויכט" כשאומרים „דורכלויכט" אי אפשר עוד לעמוד לפניהם, ועשרה „טאלערים" הולכים לאיבוד.

— הלא אך מחמת עצבות הוא, — אמרה הזקנה.

— בודאי אין כאן אלא עצבות. וגרולה העצבות כל כך, שאין בעליה יודע אנה הוא בא.

— וכי אפשר לבוא לידי עצבות, אדוני הנסיך? הלא כל כך הרבה דברים מעסיקים בימים האלה בגרמניה, — אמרה מריה יבגניבנה.

— ידעתי את כל הדברים המעסיקים: גם את מרק השזיפים, גם את הכרכשאות הממולאות קטניות. הכל ידוע לי.

— לא, אדוני הנסיך, סוף כוף יש להם מוסדות מדיניים חשובים, — אמר ראש הגדוד.

— איזו השיבות יש בזה לי? הם שמחים, הם גברו ונצחו את כל בני הארץ. ואני מה אשמח? אני לא גברתי על איש, אבל הייב אני ל, לוץ את נעלי בעצמי וגם להעמידן מאחרי הדלת בעצמי. בבוקר עלי להשכים קום, ללבוש את בגדי בלי התמהמה וללכת אל הטרקלין לשתות את הטה הגרוע שלהם. לא כן בביתי! לא בחפזון עלי לקום משנתי, על זה אכעס, על זה ארגן מעט, אחרי כן אתרצה, אתפייס, אשים לבבי על דרכי, והכל בשובה ונחת, ואינני נחפז לעולם.

— והעת היא כסף, זאת שכחת — אמר ראש הגדוד.

— איזו עת? יש אשר לא ישוה חודש ימים גם חצי שקל ככף, ויש אשר חצי שעה אחת לא תסולא בכל הון. הלא כן הוא, קיטי? על מה את עצובה?

— אין דבר.

— אנה תחפזי ללכת? שבי עוד מעט—אמר אל ווארינקה.

— עלי ללכת הביתה,—אמרה ווארינקה ותקם ותוסף לצחוק בקול. אחרי כן התחזקה ותתפטר ותלך החדרה לקחת את כובעה.

קיטי הלכה אחריה. גם ווארינלה כמו נהפכה לאחרת בעיניה; לא שהיתה נעלמה רעה מבראשונה, אלא שנשתנתה צורתה הרוחנית, על פי מה שנראתה לקיטי עד כה.

— זה ימים רבים לא הרביתי ככה לצחוק! — אמרה ווארינקה, בקחתה את שמשיתה ואת ילקוטה הקטן.—מה נעים הוא אביך! קיטי החרישה.

— ומתי נראה זו את זו?—שאלה ווארינקה.

— אמי רצתה ללכת אל בית פטרוב. הלא תבואי שמה גם את? —אמרה קיטי לנכותה.

— בוא אבוא,—ענתה ווארינקה.—הנה הם נכונים לנסוע מזה, ואני הבטחתי לעזרם בחבישת החפצים.

— גם אני אבוא.

— לא, למה זה תבואי גם אַת?

— ולמה לא אבוא? מפני מה? מפני מה? — שאלה קיטי בעינים מורחבות ותאחז בשמשיתה של ווארינקה לעצרה מלכת.—לא, לא, המתיני נא; מפני מה?

— כן עלתה על דעתי; הלא אביך בא, ומלבד זאת הם מתביישים קצת בעודך בתוכם.

— לא כן הדבר, הגידי לי, מפני מה אין רצונך שאבוא לעתים קרובות אל בית כטרוב? הלא אין רצונך שאבוא שמה. הגידי מפני מה?

— אני לא אמרתי כזאת,—אמרה ווארינקה במנוחה.

— לא, לא, הגידי נא!

— האגיד הכל?—שאלה ווארינקה.

— הכל, הכל,—השיבה קיטי בשפתים מהירות.

— אין כאן באמת כל מאורע מיוחד, אבל מיכאיל אליקסייביץ (זה שם הצייר) רצה בראשונה לנסוע קודם לזה, ועכשיו אינו רוצה לנסוע,—אמרה ווארינקה בצחוק קל.

— ועל כן... ועל כן... זרזה אותה קיטי ותבט אליה בפנים נזעמים.

— ועל כן עלתה על דעתה של אנה פבלובנה, שבשבילך אינו רוצה לנכוע מזה. מובן מאליו, שלא מחכמה אמרה כזאת, אבל בשביל זה, בשבילך, היה ריב ביניהם. הלא ידעת, עד כמה רגזנים הם החולים האלה.

קיטי החרישה, ופניה נזעמו יותר ויותר, ורק ווארינקה לבדה דברה ותתאמץ לפייסה ולהרגיעה, ובראותה, כי אף על פי כן קרובה סערה לבוא, לא ידעה אם במלים אם בדמעות תפרוץ סערה זאת.

— בגלל זה טוב אשר לא תלכי... הלא תביני, ואין לך לראות עלבון בזה...

— כפעלי שולם לי, כפעלי! — התחילה קיטי מדברת במהירות ותחטוף מידי הארינקה את שמשיתה ותסב מבטה מעיני רעותה הצדה.

ווארינקה היתה נכונה לצחוק מעט למראה החמה הזאת שהיתה כחמת ילדה, אך יראה, פן תעלוב בזה את רעותה.

— מה הוא כפעלך? לא אבין זאת,—אמרה ווארינקה.

— כפעלי, על כי כל זה היה דרך התכחשות, על כי ביוי כל זה, דברים שאינם יוצאים מן הלב. מה לי ולאיש הזר הזה? אך ריב פרץ על ידי, על כי עשיתי את אשר לא שאל איש מאתי, על כי כל זה התכחשות! התכחשות! התכחשות!...

— הן לא יכלת להתכחש, כי מה בצע לך? — אמרה ווארינקה בלחש.

— ומה גדולה שטות זו, מה כעורה היא! הן לא היה לי כל צורך... כל זה התכחשות!—הוסיפה לדבר, וידיה פתחו והזרו וסגרו את השמשית.

— אבל מה בצע?

— להראות כטובה ומשובחת לפני הבריות, לפני עצמי, לפני אלהים; לרמות את כל באי עולם. לא, מעתה לא אגרר עוד! טוב להיות אשה רעה מהיות שקרנית ורמאית!

— אבל מי היא הרמאית? — אמרה ווארינקה בתרעומות. — לפי דבריך...

אבל קיטי כבר הגיעה לכלל כעס גדול ולא נתנה לה לכלות דבריה.

— לא בך אדבר, לא בך. את כלילת כל המעלות. כן, כן, ידעתי, שכולכן משוכללות בכל מדה טובה, אבל מה אעשה, ואני אשה רעה? אילו לא הייתי רעה, לא קרני כדבר הזה. אך אם כן אהיה נא כמו שנוצרתי, ולא אעשה שקר בנפשי עוד! מה לי ולאנה פבלובנה! יחיו להם כטוב בעיניהם, ואני אחיה כטוב בעיני. אינני יכולה לעשות לי נפש אחרת... וכל זה אינו מה שראוי, לא מה שראוי הוא!...

— אבל מה איננו כראוי?—שאלה ווארינקה בלי הבין דבריה.

— הכל איננו כראוי. אני אינני יכולה להתנהג אלא על פי רוחי, ואתן מתנהגות על פי חוקים. אני אהבתי אתכן בחם לבבי, ואתן אהבתן אותי בודאי על מנת להציל את נפשי, להורותני מוסר!

— את חוטאת לנו בשפתיך,—אמרה ווארינקה.

— אינני מדברת באחרים מאומה, בי לבד אדברה.

— קיטי! — נשמע קול הזקנה, — בואי והראי לאבא את תפוחי הזהב האדומים שלך.

בגאוה מגולה ובלי השלים עם רעותה לקחה קיטי את קופסת תפוחי הזהב מעל השולחן ותלך אל אמה.

— מה לך? על מה ככה אדמו פניך? — אמרו אליה אביה ואמה כאיש אחד.

— אין דבר, — ענתה אותם, — שוב אשוב כרגע — הוסיפה ותרץ אל רעותה.

„עורנה פה! — אלי, אלי! מה אומר לה, מה עשיתי לי, מה דברתי באזניה! על מה עלבתי אותה? מה אעשה עתה? מה אומר לה?“ — אמרה קיטי בלבה ותעמוד אצל הדלת.

ווארינקה ישבה אצל השולחן וכובעה על ראשה, ושמשיתה בידה, ותתבונן בנוצת השמשית, אשר נשברה בידי קיטי בהחזיקה אותה, וכראותה את קיטי, הרימה את ראשה.

— ווארינקה, סלחי נא לי, סלחי! — לחשה קיטי ותגש אליה. — אינני זוכרת מה שדברתי. הנני...

— האמיני לי, כי לא נתכוונתי להרעימך, — אמרה ווארינקה בצחוק קל.

ובכן לא זזו משם עד שעשו שלום ביניהן. ועם זה נשתנו כל סדרי עולמה של קיטי משבא אביה אל המקום ההוא. אמנם לא הסירה מלבה את כל אשר קבלה מרעותיה, אך הבינה, שכחשה לעצמה, בחשבה, שהיא יכולה ללכת בדרך אשר בחרה בה. ביום ההוא כמו נעורה פתאום מתרדמה, ועיניה נפקחו לראות, עד כמה קשה לה להחזיק מעמד על רום המדרגה, אשר העפילה לעלות עליה, בלי עשות שקר בנפשה ובלי התהלל; מלבד זאת הכירה את כל כובד משאו של עולם הצרות והחליים והגוססים אשר באה בו; קשות ומכאיבות היו בעיניה כל אותן היגיעות שיגעה לאהוב את החיים האלה, ונפשה נכספה אל הרוח הצח. אל ארץ רוסיה, אל אחוזתם, שכפי שנודע לה על ידי מכתב, כבר באה שמה אחותה דולי עם ילדיה.

אך לא זוה מלחבב את וואריגקה, ובהפרדה מעמה, פצרה בה לבוא אליהם לרוסיה.

— כשמהיי לאיש אבוא אליכם,—אמרה וואריגקה.

— לעולם לא אהיה לאיש.

— אם כן לא אבוא אליכם לעולם.

— אם כן אנשא לאיש בכוונה זו בלבד. זכרי נא את הבטחתך! —אמרה קיטי.

כאשר אמר הדוקטור כן היה: בריאה ושלמה שבה קיטי הביתה. אמנם שוקטת ושמחה בבראשונה לא היתה עוד, אך דעתה נתקררה, ומאורעותיה במוסקבה היו אך זכרונות בלבד.

הוצאת אברהם יוסף שטיבל